AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

PASLAPTINGASIS MISTERIS KVINAS

AGATHA CHRISTIE

PASLAPTINGASIS MISTERIS KVINAS

LEIDYKLA

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

AGATHA CHRISTIE

THE MYSTERIOUS MR QUIN

Iš anglų kalbos vertė
Rasa KIRVAITYTĖ

ISBN 9986-833-13-2

TOS PAČIOS AUTORĖS

ABC žudikai
Bertramo viešbutyje
Blogis po saule
Didysis ketvertas
Drambliai gali prisiminti
Drevė
Erkiulio darbai
Erkiulio Puaro Kalėdos
Helouvyno vakarėlis
Hikori Dikori Dok
Ir tada ten nieko nebuvo
Įdūrimas į mano nykštį
Jie atvyko į Bagdadą
Jie daro tai su veidrodžiais
Judantis pirštas
Kalėdų pudingas
Kaminų paslaptis
Karibų paslaptis
Katinas tarp balandžių
Kelionė į Frankfurtą
4.50 iš Pedingtono
Kibirkščiuojantis cianidas
Kodėl jie nepaklausė Evans
Kortos ant stalo
Kreivasis namas
Kvailas liudininkas
Laikrodžiai
Lavonas bibliotekoje
Likimo vartai
Link nulio
Listerdeilo paslaptis
Miegantis žudikas
Miršta lordas Edžveras
Mirties šuo
Mirtis debesyse
Mirtis ant Nilo
N ar M?
Nekaltojo kankinimas
Nemezidė
Nesibaigianti naktis
Nežinomas tikslas
Numirėlio pokštas
Nusikaltimo bendrininkai
Nužudymų grandis
Palšas žirgas
Paskelbta žmogžudystė
Paskui ateina mirtis
Paskutinės ponios Marpl bylos
Paslaptinga afera Stailse
Paslaptingasis misteris Kvinas
Pavojus End Hause
Penki maži paršiukai
Perskilęs veidrodis
Pilna kišenė rugių
Pirmosios Puaro bylos
Po laidotuvių
Polensa Bei netikėtumas
Ponios Maginti mirtis
Potvynio nunešti
Rodžerio Ekroido nužudymas
Sitafordo paslaptis
Slaptas priešininkas
Susitikimas su mirtimi
Tamsusis kiparisas
Tiria Parkeris Painas
Tiria Puaro
Trečioji mergina
Trijų veiksmų tragedija
Trylika uždavinių
Užuolaidos: paskutinė Puaro byla
Viens, du, užsek man batus
Vyras rudu kostiumu
Žydrojo traukinio palaptis
Žmogžudystė Mesopotamijoje
Žmogžudystė Miūjyje
Žmogžudystė Rytų ekspresе
Žmogžudystė Vikareidže
Žudyti lengva

Mary Westmacott slapyvardžiu
Dukters duktė
Nebuvęs pavasarį
Našta
Milžino duona
Rožė ir medis
Nebaigtas portretas

Agatha Christie Mallowan
Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni
Žvaigždė virš Betliejaus

Autobiografija
Agata Kristi: Autobiografija

TURINYS

Misterio Kvino atėjimas

Buvo Naujųjų metų išvakarės. Vyresnieji vakarėlio Roistone nariai susibūrė didžiojoje salėje. Misteriui Satervaitui patiko tai, kad jaunimas nuėjo miegoti. Jis nemėgo jaunų žmonių. Jie esą neįdomūs ir žiaurūs. Jiems trūksta subtilumo, o misteris Satervaitas, metams bėgant, vis labiau žavėjosi šia savybe.

Misteriui Satervaitui – šešiasdešimt dveji. Tai gunktelėjęs, padžiūvęs vyriškis su lygiu, keistai panašiu į elfo veidu, nepaprastai intensyviai besidomintis kitų žmonių gyvenimais. Visą gyvenimą jis sėdėjo priekinėje parterio eilėje, stebėdamas įvairias žmogiškosios prigimties dramas. Pats visada atlikdavo žiūrovo rolę. Tik dabar, kai senyvas amžius jį tvirtai laikė savo naguose, jis vis kritiškiau vertino jam pasiūlytą dramą. Dabar jis norėdavo ko nors neįprasto.

Nėra jokių abejonių, – tokiems dalykams jis turėjo uoslę. Jis instinktyviai žinodavo, kada prasidės drama. Vyriškis sekdavo pėdomis kaip medžioklinis šuo. Nuo pat atvykimo į Roistoną šią popietę keistas vidinis jausmas kėlė jo susidomėjimą ir liepė būti pasiruošusiam. Darėsi ar turėjo atsitikti kažkas įdomaus.

Vakarėlio dalyvių buvo nedaug. Tomas Ivšemas, jų linksmas geraširdis šeimininkas, jo rimtuolė politikuojanti žmona, kurios mergautinė pavardė buvo ledi Laura Kyn. Seras Ričardas Konvėjus, kariškis, keliautojas ir sportininkas, šeši ar septyni jaunuoliai, kurių vardų misteris Satervaitas nenugirdo, ir Portalai.

Misterį Satervaitą domino Portalai.

Anksčiau jis nebuvo sutikęs Alekso Portalo, bet viską apie jį žinojo. Pažinojo jo tėvą ir senelį. Aleksas

atitiko tipą. Turėjo apie keturiasdešimt metų, šviesiaplaukis, žydraakis kaip ir visi Portalai, domėjosi sportu, gerai lošė, neturėjo vaizduotės. Nieko neįprasto. Įprasta gera anglų šeima.

Tačiau jo žmona buvo kitokia. Misteris Satervaitas žinojo, kad ji australė. Portalas buvo Australijoje prieš dvejus metus, ten susitiko ją, vedė ir parsivežė į namus. Prieš ištekėdama ji nebuvo lankiusis Anglijoje. Tačiau ji nepriminė misteriui Satervaitui jokių kitų jo pažįstamų australių.

Jis slapčia ima ją stebėti. Labai įdomi moteris. Tokia rami, tačiau tokia... gyva. Gyva! Štai! Ne graži – ne, jos gražia nepavadinsi, bet ji turi kažkokios pražūtingos magijos, kurios negalima nepastebėti, – joks vyras negali nepastebėti. Čia prakalbo vyriškoji misterio Satervaito pusė, tačiau moteriškoji pusė (misteris Satervaitas turėjo daug moteriškumo) lygiai taip pat domėjosi kitkuo. *Kodėl misis Portal dažo plaukus?*

Joks kitas vyras tikriausiai nesuprastų, kad jos plaukai dažyti, bet misteris Satervaitas žinojo. Jis tokius reikalus išmanė. Ir tai kėlė jo sumišimą. Daug tamsiaplaukių moterų nusidažo plaukus geltonai. Jis niekada nebuvo susidūręs su blondine, kuri nusidažytų plaukus juodai.

Viskas joje jį intrigavo. Sekdamas intuicija, jis buvo tikras, kad ji arba labai laiminga, arba labai nelaiminga. Tačiau jį erzino tai, kad nežinojo, kuris iš šių teiginių teisingas. O dar ji keistai veikė savo vyrą.

"Jis ją dievina, – pagalvojo misteris Satervaitas, – tačiau kartais jis... Taip! Jis jos bijo! Labai įdomu. Nepaprastai įdomu."

Portalas per daug gėrė. Tikrai. Ir jis keistai žiūrėdavo į žmoną, kai ši to nematydavo.

"Nervai, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Vaikinas susinervinęs. Ji tai žino, bet nieko nedaro."

Jį iš apmąstymų pažadino didelis laikrodis kampe, mieguistai mušąs valandas.

– Dvylika, – pasakė Ivšemas. – Naujieji metai. Visiems laimingų Naujųjų metų. Tiesą pasakius, šis laikrodis penkiomis minutėmis skuba. Nesuprantu, kodėl vaikai nepalaukė Naujųjų metų sutikimo?

– Nemanau, kad jie išties nuėjo miegoti, – lėtai pasakė jo žmona. – Tikriausiai jie slepia plaukų šepečius ar dar ką nors mūsų lovose. Tokie pokštai juos smagina. Nesuprantu, kodėl. Kai aš buvau jauna, man tokių išdaigų krėsti neleisdavo.

– *Autre temps, autres moeurs,** – nusišypsojo Konvėjus.

Tai buvo aukštas, kariškos išvaizdos vyriškis. Jie su Ivšemu buvo to paties tipo – dori sąžiningi malonūs vyrai be didelių pretenzijų į protą.

– Kai buvau jauna, mes eidavome ratelio ir dainuodavome "Seniai praėję metai", – tęsė ledi Laura. – Visada maniau, kad šie žodžiai taip jaudina: "Ar turi senos pažintys būt pamirštos?"

Ivšemas neramiai sujudėjo.

– O! Liaukis, Laura, – sumurmėjo. – *Ne čia.*

Jis perėjo per plačią salę ir uždegė dar vieną lempą.

– Kokia aš kvaila, – *sotto voce*** ištarė Laura. – Žinoma, tai jam primena vargšą misterį Keipelį. Brangioji, ar ugnis jums per karšta?

Eleonora Portal krustelėjo.

– Ačiū jums. Aš kiek atitrauksiu savo kėdę.

"Koks malonus jos balsas – žemas, tylus, aidintis, liekantis atmintyje", – pagalvojo misteris Satervaitas. Dabar jos veidas buvo šešėlyje. Kaip gaila.

Iš savo vietos šešėlyje ji prabilo vėl.

---

* – kiti laikai, kiti papročiai *(pranc.)*

** – pašnibždomis *(it.)*

– Misterį... Keipelį?

– Taip. Vyrą, kuriam priklausė šis namas. Jis nusišovė... O! Gerai, Tomai, brangusis, nebekalbėsiu apie tai, nebent to norėtum. Aišku, Tomą tai labai šokiravo, nes jis buvo čia, kai tai atsitiko. Buvote ir jūs, sere Ričardai, tiesa?

– Taip, ledi Laura.

Senasis laikrodis kampe sugriaudė, sugirgždėjo, astmiškai sušnarpštė ir išmušė dvylika.

– Laimingų Naujųjų metų, Tomai, – atsainiai suniurnėjo Ivšemas.

Ledi Laura susimąsčiusi susivyniojo savo mezginį.

– Ką gi, sutikome Naujuosius, – paskelbė. – Ką jūs galvojate, brangioji? – pridūrė, pažiūrėjusi į misis Portal.

Eleonora Portal skubiai atsistojo.

– Apie lovą visomis prasmėmis, – pasakė linksmai.

"Ji labai išblyškusi, – pagalvojo misteris Satervaitas, atsistodamas ir eidamas prie žvakidžių. – Paprastai ji ne tokia išblyškusi."

Jis uždegė jos žvakę ir padavė, juokingai senamadiškai nusilenkdamas. Ji paėmė ją iš jo, padėkojo ir lėtai užlipo laiptais.

Staiga misterį Satervaitą apėmė labai keistas jausmas. Jis norėjo nuraminti ją. Keisčiausiai jautė, kad jai gresia kažkoks pavojus. Jausmas atslūgo, ir jis susigėdo. Irgi ėmė nervintis.

Kopdama laiptais, ji nežiūrėjo į savo vyrą, bet dabar pasuko galvą ir pažvelgė į jį giliu tiriančiu žvilgsniu, kuriame buvo įtartina jėga. Jis labai keistai paveikė misterį Satervaitą.

Jis suvokė, kad savo šeimininkei sako labanakt gana susijaudinęs.

– Tikiuosi, kad šie naujieji metai *bus* laimingi, – kalbėjo ledi Laura. – Bet politinė situacija man atrodo labai netvirta.

– Tikriausiai taip ir yra, – rimtai pasakė misteris Satervaitas. – Taip ir yra.

– Tik tikiuosi, – nė kiek nepasikeitusiu balsu tęsė ledi Laura, – kad pirmasis slenkstį peržengs tamsiaplaukis. Manau, žinote šį prietarą, misteri Satervaitai? Ne? Jūs mane stebinate. Tamsiaplaukis, pirmas peržengęs slenkstį Naujųjų metų dieną, atneša į namus laimę. Dievulėliau, tikiuosi, kad nerasiu kažko *labai* nemalonaus savo lovoje. Niekada nepasitikiu vaikais. Jie visada labai linksmai nusiteikę.

Pranašingai purtydama galvą, ledi Laura karalienės žingsniu užlipo laiptais.

Pasišalinus moterims, kėdės buvo pritrauktos arčiau prie liepsnojančių rąstigalių dideliame atvirame židinyje.

– Kiek jums pilti? – svetingai paklausė Ivšemas, iškeldamas viskio grafiną.

Kai visi pasakė, kiek įpilti, pokalbis nukrypo prie temos, anksčiau buvusios tabu.

– Ar pažinojote Dereką, Satervaitai? – paklausė Konvėjus.

– Šiek tiek.

– O jūs, Portalai?

– Ne, nebuvau jo sutikęs.

Jis tai pasakė taip tvirtai ir ryžtingai, kad misteris Satervaitas nustebęs pažiūrėjo į jį.

– Man nepatinka, kai Laura imasi tos temos, – lėtai tarė Ivšemas. – Žinot, po tos tragedijos namas buvo parduotas stambiam verslininkui. Po metų jis pasišalino, nes vieta jam netiko, ar panašiai. Daug nesąmonių buvo pasakyta, kalbama, kad name vaidenasi, ir namas gavo blogą vardą. Tada Laura privertė mane balotiruotis Vakariniame Kidlvėjuje, o tai reiškė, kad gyvensime šioje

vietovėje. Nebuvo taip jau lengva susirasti tinkamą namą. Roistonas atpigo, ir... Na, pagaliau aš jį nusipirkau. Šmėklos yra nesąmonė, bet vis dėlto nesinori, kad tau nuolat primintų, jog gyveni name, kuriame nusišovė tavo draugas. Vargšas senasis Derekas... Niekada nesužinosime, kodėl jis taip padarė.

– Jis ne pirmasis, kuris nusišovė, negalėdamas pasakyti priežasties, – sunkiai ištarė Aleksas Portalas.

Jis atsikėlė ir įsipylė dar išgerti, taškydamas viskį.

"Jis labai prastai jaučiasi, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Išties labai prastai. Norėčiau žinoti, kodėl."

– Vaje! – šūktelėjo Konvėjus. – Paklausykite vėjo. Tai laukinė naktis.

– Puiki naktis šmėklų klajonėms, – nepagalvojęs nusijuokė Portalas. – Visi pragaro velniai šiąnakt išsikraustė laukan.

– Pasak ledi Lauros, net juodžiausias iš jų atneš mums laimę, – šypsodamasis priminė Konvėjus. – Tš!

Vėjas vėl sustiprėjo, baisiai staugdamas, o kai jis aprimo, į dideles medines duris kažkas tris kartus garsiai pasibeldė.

Visi pašoko.

– Po galais, kas čia galėtų būti tokiu metu? – suriko Ivšemas.

Jie spoksojo vienas į kitą.

– Atidarysiu, – pasakė Ivšemas. – Tarnai nuėjo miegoti.

Jis nuėjo prie durų, kiek pasiknebinėjo prie sunkių sklendžių ir pagaliau jas atlapojo. Ledinis vėjo gūsis švilpdamas įsiveržė į holą.

Durų rėmuose stovėjo aukštas ir lieknas vyriškis. Stebinčiam misteriui Satervaitui jo drabužiai kažkokio keisto spalvoto durų stiklo sukelto efekto dėka sušvytėjo visomis vaivorykštės spalvomis. Kai jis žengė į priekį, paaiškėjo, kad tai liesas tamsiaplaukis vyras automobilisto drabužiais.

– Turiu atsiprašyti už šį įsiveržimą, – maloniu balsu pasakė nepažįstamasis. – Tačiau sulūžo mano mašina. Nieko baisaus, mano vairuotojas ją taiso, bet tai užtruks kažkur apie pusvalandį, o lauke taip velniškai šalta...

Jis nutilo, ir Ivšemas skubiai prabilo:

– Aš manau. Užeikite ir išgerkite ko nors. Gal galėtume pagelbėti dėl jūsų mašinos?

– Ne, dėkoju. Mano vyrukas žino, ką daryti. Beje, mano pavardė Kvinas – Harlis Kvinas.

– Sėskite, misteri Kvinai, – pasiūlė Ivšemas. – Seras Ričardas Konvėjus, misteris Satervaitas. Mano pavardė Ivšemas.

Misteris Kvinas išklausė pristatymą ir atsisėdo į kėdę, kurią Ivšemas svetingai stumtelėjo į priekį. Židinio šviesa metė šešėlį skersai jo veido, ir tai suteikė jam kaukės išraišką.

Ivšemas įmetė keletą pagalių į židinį.

– Išgersite?

– Dėkoju.

Ivšemas padavė jam stiklą ir pasiteiravo:

– Tai jūs gerai pažįstate šiuos kraštus, misteri Kvinai?

– Prieš kelerius metus čia keliavau.

– Išties?

– Taip. Tada šis namas priklausė Derekui Keipeliui.

– O! Taip, – pasakė Ivšemas. –Vargšas Derekas Keipelis. Ar jį pažinojote?

– Taip.

Ivšemo elgesys kiek pakito, nors to nepastebėtų tas, kas nepažįsta angliško charakterio. Prieš tai jis buvo kiek santūresnis, tačiau dabar tai pamiršta. Misteris Kvinas pažinojo Dereką Keipelį. Jis buvo draugo draugas, o dėl to už jį galima laiduoti.

– Stulbinantis atsitikimas, – pasakė patikliai. – Mes kaip tik apie tai kalbėjome. Sakau jums, nenorėjau pirkti šio namo. Jei būtų dar kas tinkama, bet, matot, nieko nebuvo. Tą naktį, kai jis nusišovė, mes su Konvėjumi buvome name, ir, garbės žodis, aš visada tikiuosi, kad štai išlįs jo šmėkla.

– Sunkiai paaiškinamas reikalas, – lėtai ir apgalvotai pasakė misteris Kvinas. Nutilo, tarsi aktorius, pasakęs svarbią repliką.

– Jūs sakote – sunkiai paaiškinamas, – užsidegė Konvėjus. – Tai nesuprantama paslaptis, ir taip bus visada.

– Kas žino, – paprieštaravo misteris Kvinas. – Taip, sere Ričardai, jūs sakėte...?

– Stulbinantis. Vyrukas pirmoje gyvenimo pusėje, linksmas, gyvena be jokių rūpesčių. Su juo – penki ar šeši seni bičiuliai. Per pietus kupinas entuziazmo, kuria planus ateičiai. O nuo pietų stalo jis eina tiesiai į savo kambarį viršuje, ima revolverį iš stalčiaus ir nusišauna. Kodėl? Niekas nežino. Ir nesužinos.

– Ar tai nėra per smarkus teiginys, sere Ričardai? – šypsodamasis paklausė misteris Kvinas.

Konvėjus įsispoksojo į jį.

– Ką norite tuo pasakyti? Nesuprantu.

– Problema nebūtinai yra neišsprendžiama, jei ji buvo neišspręsta.

– O! Nagi, žmogau, jei niekas nepaaiškėjo iki šiol, nepanašu, kad paaiškės po dešimties metų!

Misteris Kvinas švelniai papurtė galvą.

– Nesutinku. Istorijos pėdsakai yra priešais jus. Istoriko amžininko parašyta istorija visada būna mažiau teisinga už istoriją, parašytą vėlesnių kartų. Bėgant laikui, atsiranda tikra perspektyva, viskas matosi proporcingai. Jei norite pavadinimo, tai, kaip ir viskas, yra reliatyvumo klausimas.

Aleksas Portalas palinko į priekį. Jo veidas skausmingai susiraukė.

– Jūs teisus, misteri Kvinai, – sušuko, – jūs teisus. Laikas nepadeda atsikratyti problemų – tik naujai parodo jas – parodo kitu pavidalu.

Ivšemas tolerantiškai šypsojosi.

– Tada jūs sakote, misteri Kvinai, kad jei mes šiąnakt surengtume, sakykime, apklausą apie Dereko Keipelio mirties aplinkybes, mes taip pat galėtume prieiti prie tiesos, kaip ir tada?

– *Dar labiau,* misteri Ivšemai. Asmeniniai palyginimai beveik išnyko, ir jūs prisiminsite faktus, nesuteikdami jiems asmeninių interpretacijų.

Ivšemas abejodamas susiraukė.

– Žinoma, mums reikia išeities taško, – pasakė misteris Kvinas savo ramiu balsu. – Išeities tašku paprastai būna versija. Esu tikras, kad vienas iš jūsų turi sugalvojęs kokią versiją. Pavyzdžiui, jūs, sere Ričardai?

Konvėjus susimąstęs suraukė kaktą.

– Na, ką gi, – pasakė atsiprašančiu tonu, – mes manėme... mes, žinoma, visi manėme, kad visa tai kažkaip turėjo sietis su moterimi. Paprastai būna ji arba pinigai, tiesa? O tai tikrai nebuvo pinigai. Su jais neturėjo jokių rūpesčių. Tad... Kas dar tai galėtų būti?

Misteris Satervaitas krūptelėjo. Jis pasilenkė į priekį, norėdamas įterpti savo mintelę, ir, tai darydamas, pastebėjo moterį, prisiplojusią prie viršutinio aukšto galerijos baliustrados. Ji spaudėsi prie jos ir buvo nematoma, išskyrus iš tos vietos, kur sėdėjo jis pats. Ji aiškiai įdėmiai klausėsi to, kas vyko apačioje. Ji buvo tokia nejudri, kad jis vos galėjo patikėti savo akimis.

Bet jis gana lengvai atpažino suknelės raštą – senoviškas brokatas. Tai Eleonora Portal.

Ir staiga visų vakaro įvykių nuotrupos susidėjo į tvarkingą mozaiką: misterio Kvino atvykimas buvo ne atsitiktinumas, o aktoriaus pasirodymas, kai atėjo jo eilė vaidinti. Didžiojoje Roistono salėje vaidinama drama. Nors vienas iš aktorių negyvas, dramai netrūksta tikroviškumo.

O! Taip, Derekas Keipelis atlieka rolę pjesėje. Misteris Satervaitas buvo tuo įsitikinęs.

Ir staiga jo protą nušvietė nauja mintis. Misterio Kvino elgsena. Jis stato pjesę, jis skirsto roles. Jis yra paslapties centre, tampo virvutes, priversdamas lėles veikti. Jis žino viską, netgi tai, kad viršuje moteris glaudžiasi prie turėklų. Taip, jis žino.

Misteris Satervaitas sėdėjo atsirėmęs į kėdės atlošą, saugus savo žiūrovo rolėje, ir stebėjo dramą, besivystančią prieš jo akis. Misteris Kvinas ramiai ir natūraliai traukiojo virvutes, judindamas savo marionetes.

– Taip... moteris, – sumurmėjo susimąstęs. – Ar per pietus nebuvo paminėta kokia nors moteris?

– Na, žinoma!– sušuko Ivšemas. – Jis paskelbė apie savo sužadėtuves. Todėl tai, ką jis padarė, atrodė visiškai beprotiška. Buvo dėl to labai patenkintas. Pasakė, kad tai dar nebus paskelbta, tačiau davė mums užuominą, kad užkietėjęs viengungis pagaliau ruošiasi vesti.

– Žinoma, mes visi atspėjome, kas jo išrinktoji, – tarė Konvėjus. – Mardžorė Dilkė. Šauni mergytė.

Atrodė, kad atėjo eilė kalbėti misteriui Kvinui, tačiau jis to nepadarė, ir toje tyloje tvyrojo kažkokia provokacija. Tarsi jis būtų nesutikęs su paskutiniu sakiniu. Tai privertė Konvėjų užimti gynybinę poziciją.

– Kas dar ji galėtų būti? A, Ivšemai?

– Nežinau, – nutęsė Tomas Ivšemas. – Ką jis tiksliai pasakė? Kad užkietėjęs viengungis ruošiasi vesti, kad negali pasakyti mums ledi vardo, kol negavo jos leidimo, kad tai dar neturi būti paskelbta. Pamenu, pasakė, kad jis velnioniškai laimingas. Kad nori, jog jo du seni draugai žinotų, kad maždaug tuo metu sekančiais metais jis bus laimingas vedęs vyras. Žinoma, nutarėme, kad tai Mardžorė. Jie buvo puikūs draugai. Praleisdavo su ja daug laiko.

– Tik... – pradėjo Konvėjus ir nutilo.

– Ką tu norėjai pasakyti, Dikai?

– Na, noriu pasakyti, kad tai keista. Jei jo išrinktoji buvo Mardžorė, tai kodėl apie sužadėtuves nebuvo paskelbta iškart? Noriu pasakyti: kam tos paslaptys? Panašiau, kad tai buvo ištekėjusi moteris – žinote, kas nors, kurios vyras buvo ką tik miręs ar su kuriuo ji skyrėsi.

– Tai tiesa, – sutiko Ivšemas. – Jei viskas buvo taip, aišku, kodėl sužadėtuvės nepaskelbtos iškart. Ir, žinote, jei galvoju apie tai, tai netikiu, kad jis dažnai matėsi su Mardžore. Visa tai buvo dar prieš metus. Pamenu, jog galvodavau, kad santykiai tarp jų atvėso.

– Įdomu, – pasakė misteris Kvinas.

– Taip. Atrodė, lyg kažkas būtų tarp jų įsiterpęs.

– Kita moteris, – susimąstęs ištarė Konvėjus.

– Dievulėliau, – tarė Ivšemas. – Žinote, tą vakarą senasis Derekas buvo beveik nepadoriai linksmas. Jis atrodė girtas nuo laimės. Tačiau... Negaliu tiksliai to paaiškinti, bet jis atrodė ir keistai iššaukiantis.

– Kaip žmogus, stojęs prieš Likimą, – sunkiai pasakė Aleksas Portalas.

Ar jis kalbėjo apie Dereką Keipelį, ar apie save patį? Misteris Satervaitas, pažvelgęs į jį, linko pritarti antrajai išvadai. Taip, Aleksas Portalas vaizdavo žmogų, stojusį prieš Likimą.

Jo vaizduotė, apkvaišinta alkoholio, staiga atsakė į tą istorijos vietą, kuri priminė jo paties slaptą susirūpinimą.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo aukštyn. Ji vis dar buvo ten. Vis dar nejudri, sustingusi tarsi negyva, ji klausėsi, stebėjo...

– Iš tiesų, – pasakė Konvėjus. – Keipelis *buvo* susijaudinęs – kažkaip keistai. Apibūdinčiau jį kaip žmogų, kuris ėjo lažybų iš didelės sumos ir, nepaisant didelio pasipriešinimo, laimėjo.

– Gal jis kaupė drąsą tam, ką ruošėsi padaryti? – spėjo Portalas.

Ir tarsi paskatintas minčių asociacijos, jis atsikėlė ir įsipylė sau dar išgerti

– Nė velnio, – aštriai pasakė Ivšemas. – Beveik galiu prisiekti, kad jis nieko panašaus neturėjo galvoje. Konvėjaus tiesa. Laimingas lošėjas, kuris statė didelę sumą ir vos gali patikėti savo pasisekimu. Tokia buvo jo laikysena.

Konvėjus atrodė prislėgtas.

– Tačiau po dešimties minučių... – pasakė.

Jie sėdėjo tylėdami. Ivšemas trinktelėjo per stalą.

– Kažkas turėjo atsitikti per tas dešimt minučių! – suriko. – Turėjo! Bet kas? Pamėginkime jas detaliai prisiminti. Visi kalbėjomės. Vidury pokalbio Keipelis staiga atsikėlė ir išėjo iš kambario...

– Kodėl? – pasiteiravo misteris Kvinas.

Atrodė, kad jo įsikišimas sunervino Ivšemą.

– Prašau?

– Aš tik pasakiau: "Kodėl?", – pakartojo misteris Kvinas.

Ivšemas susiraukė, mėgindamas prisiminti.

– Tuo metu tai neatrodė svarbu...O! Na, žinoma, – paštas. Ar neprisimenate, kaip mes susijaudinome dėl to skambučio? Pamenate, jau tris dienas buvome užpustyti sniego. Didžiausia šimtmečio pūga. Visi keliai buvo nepravažiuojami. Jokių laikraščių, jokių laiškų. Keipelis išėjo pažiūrėti, ar pagaliau ką nors atnešė, ir gavo didelę krūvą rašliavos. Laikraščių ir laiškų. Jis atvertė laikraštį, norėdamas pažiūrėti, ar yra kokių naujienų, o tada užlipo į viršų su savo laiškais. Po trijų minučių mes išgirdome šūvį... Nesuprantama... Visiškai nesuprantama.

– Tai nėra nesuprantama, – pasakė Portalas. – Aišku, vyrukas gavo kažkokių nelauktų žinių iš laiško. Sakyčiau, akivaizdu.

– O! Nemanykite, kad mes praleidome tokį akivaizdų dalyką. Tai buvo vienas iš pirmųjų tardytojo klausimų. *Bet Keipelis neatplėšė nė vieno savo laiško.* Visa krūva neatplėštų gulėjo ant jo tualetinio stalelio.

Portalas nuliūdo.

– Jūs įsitikinęs, kad jis neatplėšė vieno iš jų? Juk galėjo perskaitęs jį sunaikinti?

– Esu tikras, kad ne. Žinoma, tai būtų natūralus sprendimas. Ne, visi laiškai buvo neatplėšti. Jokių nuodėgulių, jokių skiaučių... Kambaryje nėra židinio.

Portalas papurtė galvą.

– Nepaprasta.

– Tai šmėkliškas reikalas, visa kartu paėmus, – tyliai pasakė Ivšemas. – Kai išgirdome šūvį, su Konvėjumi užlipome aukštyn ir radome jį. Sakau jums, tai mane sukrėtė.

– Manau, kad jūs tuoj pat paskambinote policijai? – pasakė misteris Kvinas.

– Tada Roistone dar nebuvo telefono. Įvedžiau jį, kai nusipirkau šią vietą. Ne, laimei, virtuvėje tuo metu buvo vietinis policininkas. Vienas iš šunų – tu pameni vargšą senąjį Roverį, Konvėjau? – prieš dieną paklydo. Pravažiuojantis vežikas rado jį pusiau palaidotą pusnyje ir nuvežė į policijos nuovadą. Jie atpažino, kad jis Keipelio, ir kad tai šuo, kurį jis ypatingai mėgo, tad policininkas atėjo su juo. Jis atvyko prieš minutę, kai nuaidėjo šūvis. Tai apsaugojo mus nuo dalies rūpesčių.

– Dievaži, tai bent pūga buvo, – prisiminė Konvėjus. – Maždaug šiuo metų laiku, ar ne? Ankstyvas sausis.

– Manyčiau, vasaris. Na, greitai po to mes išvykome į užsienį.

– Esu beveik tikras, kad tai buvo sausis. Mano medžiotojas Nedas – tu pameni Nedą? – susiluošino sausio pabaigoje. Tai atsitiko kaip tik po šio įvykio.

– Tada tai turėjo būti pati sausio pabaiga. Juokinga, kaip sunku yra atsiminti datas po keleto metų.

– Vienas iš sunkiausių dalykų pasaulyje, – palaikydamas pokalbį, įsiterpė misteris Kvinas. – Nebent galėtumėte atrasti kokį įžymų visuomenėje įvykį – karaliaus nužudymą ar didelį žmogžudžio teismą.

– Na, žinoma, – sušuko Konvėjus, – tai buvo kaip tik prieš Epltono bylą.

– Gal po jos, ar ne?

– Ne ne, argi neatsimeni – Keipelis pažinojo Epltonus – jis viešėjo pas senuką praeitą pavasarį – savaitę prieš jo mirtį. Vieną vakarą kalbėjo apie jį – koks jis buvo šykštuolis ir kaip baisu tokiai jaunai ir gražiai moteriai, kaip misis Eplton, būti pririštai prie jo. Tada nebuvo jokių įtarimų, kad tai ji jį nugalabijo.

– Dievaži, tu teisus. Pamenu, kad skaičiau laikraštyje straipsnį apie tai, jog nustatyta ekshumacijos tvarka. Tai buvo tą pačią dieną. Prisimenu jį tik viena savo atminties dalimi, o kita galvoja apie vargšą senąjį Dereką, gulintį viršuje negyvą.

– Tai paprastas, bet labai įdomus fenomenas, – pastebėjo misteris Kvinas. – Didelių stresų metu mintys susitelkia ties kažkokiais gana nesvarbiais dalykais, kurie vėliau nepaprastai tiksliai prisimenami, į atmintį įrašomi dėl tos akimirkos protinio streso. Tai gali būti kokia nereikšminga smulkmena, kaip sienų apmušalų raštas, bet to niekada nepamiršite.

– Gana nepaprasta, kad tai sakote, misteri Kvinai, – pasakė Konvėjus. – Kai kalbėjote, staiga vėl pasijutau Dereko Keipelio kambaryje su gulinčiu ant grindų negyvu Dereku, ir nepaprastai ryškiai pamačiau didelį medį už lango ir jo šešėlį ant sniego. Taip, mėnulio šviesa, sniegas ir medžio šešėlis – šią minutę vėl galiu tai matyti. Dėl Dievo, manau, kad galėčiau juos nupiešti, tačiau niekada nesuvokiau, kad tada žiūrėjau į juos.

– Jo kambarys buvo virš verandos, tiesa? – paklausė misteris Kvinas.

– Taip, o tas medis buvo didžiulis bukas, kaip tik šalia alėjos.

Misteris Kvinas patenkintas linktelėjo. Misteris Satervaitas jautė keistą susijaudinimą. Jis buvo įsitikinęs, kad kiekvienas misterio Kvino žodis, kiekvienas balso

pakitimas buvo ne veltui. Jis bandė prie kažko prieiti. O prie ko, misteris Satervaitas nežinojo.

Kurį laiką buvo tylu, tada Ivšemas grįžo prie tos pačios temos.

– Aš dabar labai gerai prisimenu tą Epltonų bylą. Tai bent sensacija buvo. Ji išsisuko, ar ne? Graži moteris. Jos plaukai buvo ypač šviesūs.

Beveik nevalingai misterio Satervaito žvilgsnis susirado viršuje klūpančią figūrą. Jam pasirodė, kad ji kiek atšoko, tarsi nuo smūgio. Ranka tarsi slystelėjo prie staltiesės, tada sustingo.

Suskambo dūžtantis stiklas. Aleksas Portalas, bandydamas įsipilti viskio, paleido grafiną iš rankų.

– Aš... Po velnių, atsiprašau. Nesuprantu, kas man užėjo.

Ivšemas nutraukė jo atsiprašinėjimus.

– Viskas gerai. Viskas gerai, drauguži. Keista... Tas sudužimas man kai ką priminė. Ji tai padarė, ar ne? Misis Eplton? Ji sudaužė portveino grafiną?

– Taip. Senasis Epltonas kiekvieną vakarą išgerdavo po vieną taurę portveino. Kitą dieną po jo mirties vienas iš tarnų pamatė, kad ji paėmė grafiną ir sudaužė jį. Aišku, ėmė sklisti kalbos. Visi žinojo, kad ji bjauriai su juo elgėsi. Gandai augo ir augo, ir pagaliau po kelių mėnesių jo giminės pareikalavo ekshumuoti lavoną. Ir savaime aišku: senukas buvo nunuodytas. Arseniku, ar ne?

– Ne, manau, kad strichninu. Na, pagaliau tai nesvarbu. Taigi taip ir buvo. Atrodė, kad tik vienas žmogus galėjo tai padaryti. Misis Eplton stojo prieš teismą. Ją išteisino dėl įkalčių trūkumo, o ne dėl to, kad būtų neįveikiami nekaltumo įrodymai. Kitaip tariant, jai pasisekė. Taip, manau, nėra jokių abejonių, kad ji tai padarė. Kas jai atsitiko paskui?

– Rodos, išvyko į Kanadą. O gal į Australiją? Ten gyveno kažkoks jos dėdė, kuris jai pasiūlė pastogę. Jos sprendimas tokiomis aplinkybėmis buvo išties geras.

Misterį Satervaitą nustebino Alekso Portalo dešiniosios rankos, kuria jis laikė savo stiklą, vaizdas. Kaip stipriai jis jį spaudė!

"Tu sudaužysi savo stiklą po kelių akimirkų, jei nepasisaugosi, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Dievulėliau, kaip įdomu".

Ivšemas atsistojo ir įsipylė išgerti.

– Ką gi, mes vis dar nežinome, kodėl nusišovė vargšas Derekas Keipelis, – pasakė. – Apklausa sekasi nekaip, ar ne, misteri Kvinai?

Misteris Kvinas nusikvatojo...

Tai buvo keistas juokas, pašaipus, tačiau liūdnas. Jis privertė visus pašokti.

– Atsiprašau, – pasakė jis. – Jūs vis dar gyvenate praeitimi, misteri Ivšemai. Jus vis dar kausto jūsų išankstinė nuomonė. Bet aš – žmogus iš šalies, klajūnas, aš matau tik faktus!

– Faktus?

– Taip, faktus.

– Ką tai reiškia? – pasiteiravo Ivšemas.

– Matau aiškią faktų grandinę, kurią jūs man nupiešėte, tačiau jūs nesuvokiate jos reikšmės. Grįžkime dešimt metų į praeitį ir pažiūrėkime į tai, kas ten vyko, nevaržomi jokių minčių ir sentimentų.

Misteris Kvinas atsistojo. Jis atrodė labai aukštas. Ugnis už jo mėšlungiškai šokinėjo. Vyriškis kalbėjo žemu valdingu balsu.

– Jūs pietaujate. Derekas Keipelis paskelbia apie savo sužadėtuves. Tada manėte, kad jo sužadėtinė – Mardžorė Dilkė. Dabar nesate tokie tikri. Jis – vyriškis, kuris sėkmingai kovoja su Likimu, kuriam, jūsų pačių žodžiais tariant, pasisekė įveikti nenugalimus sunkumus. Tada suskamba varpelis. Jis išeina pasiimti jau seniai nenešamo pašto. Jis neatplėšė savo laiškų, bet jūs pastebėjote, kad *jis atvertė laikraštį ir peržvelgė žinias.* Tai buvo prieš dešimt metų, tad mes nežinome, kokios žinios

buvo tą dieną. Koks nors žemės drebėjimas ar politinė krizė? Mes žinome tik tiek, kad tame laikraštyje buvo straipsnelis – *straipsnelis, skelbiantis, kad Vidaus reikalų ministerija prieš tris dienas leido ekshumuoti* misterio Epltono lavoną.

– Ką?

– Derekas Keipelis nueina į savo kambarį, – tęsė misteris Kvinas, – ir pamato kažką už lango. Seras Ričardas Konvėjus mums pasakė, kad užuolaidos nebuvo užtrauktos, ir pro langą matėsi alėja. Ką gi jis pamatė? Ar tai negalėjo jį priversti pasitraukti iš gyvenimo?

– Ką jūs turite galvoje? Ką jis pamatė?

– Manau, – pasakė misteris Kvinas, – kad jis pamatė policininką. Policininką, kuris ką tik atėjo dėl šuns... Bet Derekas Keipelis to nežinojo... Jis tiesiog pamatė policininką.

Stojo ilga tyla – tarsi būtų reikėję kiek laiko išvadoms pasidaryti.

– Dieve mano!– pagaliau sušnibždėjo Ivšemas. – Jūs nenorite to pasakyti? Epltonas? Bet tuo metu, kai Epltonas mirė, jo ten nebuvo. Senukas buvo su savo žmona...

– Bet jis galėjo ten nueiti prieš savaitę. Strichninas nelabai lengvai tirpsta, nebent jei įdėtum jį į hidrochloridą. Didžiausia jo dalis, įdėta į portveiną, pateks į paskutinę stiklinę, po savaitės nuo jo išėjimo.

Portalas iššoko į priekį. Jo balsas buvo prikimęs, o akys pasruvusios krauju.

– Kodėl ji sudaužė grafiną? – suriko. – Kodėl ji sudaužė grafiną? Pasakykit man tai!

Pirmą kartą tą vakarą misteris Kvinas kreipėsi į misterį Satervaitą.

– Jūs turite didelę gyvenimo patirtį, misteri Satervaitai. Galbūt jūs galite mums tai pasakyti.

Misterio Satervaito balsas truputį drebėjo. Pagaliau atėjo jo eilė. Jis turėjo kalbėti vienoje iš svarbiausių pjesės vietų. Dabar jis tapo aktoriumi, o ne žiūrovu.

– Kaip suprantu, – kukliai sumurmėjo, – ji... jai rūpėjo Derekas Keipelis. Manau, kad ji buvo padori moteris ir jį atstūmė. Kai jos vyras... numirė, ji įtarė tiesą. Tad, norėdama išgelbėti vyrą, kurį mylėjo, ji pabandė panaikinti įkalčius, vedančius prie jo. Manau, vėliau jis ją įtikino, kad jos įtarimai nepagrįsti, ir ji sutiko už jo tekėti. Bet net tada ji svyravo. Manau, kad moterų instinktai gerai išlavinti.

Misteris Satervaitas atliko savo rolę.

Staiga orą užpildė ilgas virpantis atodūsis.

– Dieve mano!– pašoko Ivšemas. – Kas tai?

Misteris Satervaitas galėjo jam pasakyti, kad tai Eleonora Portal iš viršutinės galerijos, tačiau nenorėjo sugadinti gero efekto.

Misteris Kvinas šypsojosi.

– Dabar mano mašina jau bus parengta. Dėkui jums už svetingumą, misteri Ivšemai. Viliuosi, kad kažką padariau dėl savo draugo.

Jie žvelgė į jį suglumę.

– Ar šis aspektas jūsų nepaveikė? Žinote, jis mylėjo tą moterį. Mylėjo taip, kad dėl jos ryžosi žmogžudystei. Kai jį pasiekė atpildas, bent jis taip manė, jis paaukojo savo gyvenimą. Tačiau netyčia paliko ją kęsti vargą.

– Ją išteisino, – sumurmėjo Ivšemas.

– Kadangi nebuvo įrodymų. Tačiau manau, nors tai tik mano mintis, kad ji vis dar kenčia vargą.

Portalas susmuko į kėdę ir paslėpė veidą rankose.

Kvinas pasisuko į Satervaitą.

– Viso gero, misteri Satervaitai. Jūs domėjotės drama, ar ne?

Misteris Satervaitas nustebęs linktelėjo.

– Turėčiau jums parekomenduoti Arlekinadą. Mūsų dienomis ji nyksta, tačiau galiu jus užtikrinti, kad ji verta dėmesio. Jos simboliką nelengva sekti, tačiau nemirtingumas išlieka nemirtingumu. Linkiu jums visiems labos nakties.

Jie nulydėjo jį akimis, kol jis pranyko tamsoje. Kaip ir prieš tai, spalvotas stiklas sukūrė juokdario kostiumo efektą...

Misteris Satervaitas užlipo į viršų. Jis nuėjo uždaryti savo lango, nes lauke buvo šalta. Misteris Kvinas ėjo alėja tolyn, o nuo šalutinių durų prie jo bėgo moteris. Jie persimetė keliais žodžiais, tada ji pasuko namo link. Ji kaip tik ėjo pro langą, ir misterį Satervaitą sukrėtė jos veido gyvybingumas. Ji judėjo tarsi kažkokiame pasakiškame sapne.

– Eleonora!

Prie jos prisijungė Aleksas Portalas.

– Eleonora, atleisk man... atleisk man... Tu man sakei tiesą, bet tegul Dievas man atleidžia – aš nelabai ja tikėjau...

Misteris Satervaitas nepaprastai domėjosi kitų žmonių reikalais, tačiau jis buvo ir džentelmenas. Jam atrodė, kad reikėtų uždaryti langą. Jis taip ir padarė.

Bet uždarė langą labai lėtai.

Jis išgirdo jos puikų neapsakomą balsą.

– Žinau... Žinau. Tu buvai pragare. Kartą ten buvau ir aš. Mylėjau... bet kartu ir tikėjau bei įtarinėjau... atmesdavau šalin abejones ir vėl pamatydavau, kaip jos atsiranda ir dėbso į mane klastingais veidais. Žinau, Aleksai, aš žinau... Bet yra baisesnis pragaras nei tas... Pragaras, kuriame aš gyvenau su tavimi. Mačiau tavo abejones, tavo baimę... kuri nuodijo visą mūsų meilę. Tas vyras... Tas pro šalį praėjęs atsitiktinumas mane išgelbėjo. Supranti, nebegalėjau kovoti. Šiąnakt... šiąnakt ruošiausi nusižudyti... Aleksai... Aleksai...

Šešėlis ant stiklo

– Paklausykit, – pasakė ledi Sintija Dreidž. – Misteris ir misis Ankertonai šią savaitę Grinvėjaus name rengia vakarėlį, – skaitė ji iš žurnalo, kurį laikė rankoje. – Tarp svečių yra ledi Sintija Dreidž, misteris Ričardas Skotas ir misis Skot, majoras Porteris, misis Steiverton, kapitonas Alensonas ir misteris Satervaitas.

– Visai miela, – pridūrė ledi Sintija, nusviesdama šalin laikraštį, – sužinoti, kur mes esame. Bet jie taip viską *supainiojo!*

Jos kompanionas, tas pats misteris Satervaitas, kurio pavardė puikavosi svečių sąrašo pabaigoje, susidomėjęs pažiūrėjo į ją. Buvo sakoma, kad jeigu misterį Satervaitą randi neseniai įsikūrusių turčių namuose, tai reiškia, kad arba ten nepaprastai gerai gamina, arba ten vyksta žmogiškoji drama. Misteris Satervaitas nenormaliai intensyviai domėjosi savo draugų komedijomis ir tragedijomis.

Ledi Sintija, brandaus amžiaus moteris rūsčia veido išraiška ir nerūpestingu makijažu, mitriai jam įdūrė su naujoviškiausiu skėčiu, gulėjusiu jai ant kelių.

– Neapsimeskit, kad nesuprantate, ką turiu galvoje. Puikiai suprantate. Be to, manau, jog norite pamatyti, kaip kimbama į atlapus!

Misteris Satervaitas energingai užprotestavo. Jis nežinąs, apie ką ji kalbanti.

– Šneku apie Ričardą Skotą. Apsimetate, kad niekada apie jį negirdėjote?

– Ne, neapsimetu. Jis yra stambus žvėris, ar ne?

– O taip. *Didžiuliai tigrai ir lokiai,* kaip toje dainoje. Žinoma, jis dabar yra tikras liūtas. Ankertonai tikriausiai kraustosi iš proto, kad gali jį pasikviesti. *Ir*

nuotaka! Žavus vaikutis... O! Labai žavus vaikutis... Bet ji tokia naivi, žinote, dvidešimtmetė. O jam mažiausiai keturiasdešimt penkeri.

– Misis Skot labai puikiai atrodo, – ramiai pasakė misteris Satervaitas.

– Taip, vargšelė.

– Kodėl vargšelė?

Ledi Sintija priekaištingai pažiūrėjo į jį ir tęsė tuo pačiu tonu:

– Su Porteriu tvarka – jis bukaprotis, nors... Jis vienas iš Afrikos medžiotojų, įdegęs ir tylenis. Visada šalia Ričardo Skoto griežė antruoju smuiku – ilgamečiai draugai ir panašiai. Kai aš pagalvoju, man atrodo, kad jie kartu vyko į tą kelionę...

– Kokią kelionę?

– *Kelionę.* Misis Steiverton kelionę. Dabar jūs pasakysite, kad niekada negirdėjote apie misis Steiverton.

– *Girdėjau* apie misis Steiverton, – nenoriai suburbėjo misteris Satervaitas.

Jis susižvalgė su ledi Sintija.

– Tai būdinga Ankertonams, – tęsė pastaroji. – Jie visiškai beviltiški, noriu pasakyti, sociališkai. Kas per mintis – pakviesti tuodu! Žinoma, jie girdėjo, kad misis Steiverton buvo sportininkė, keliautoja ir panašiai, ir apie jos knygą žinojo taip pat. Tokie kaip Ankertonai niekada nesuvokia, kad atlieka spąstų vaidmenį! Aš pati pernai tvarkiau jų reikalus, ir niekas negali įsivaizduoti, kokį pragarą man teko pereiti. Kažkas turi nuolat būti šalia jų. "Nedarykite to! Jūs negalite to daryti!" Dėkui Dievui, – viskas baigėsi. Ne, mes nesusiginčijome. O, aš niekada nesiginčiju, bet kažkas kitas gali to imtis. Kaip visada sakau, aš galiu pakęsti vulgarumą, tačiau ne menkystas!

Po to paslaptingo pareiškimo ledi Sintija kurį laiką tylėjo, galvodama apie Ankertonų menkumą, parodytą jai.

– Jei aš vis dar būčiau tvarkiusi jų reikalus, – tęsė ji, – būčiau pasakius tiesiai šviesiai: "Jūs negalite pasikviesti misis Steiverton, kai kviečiate Ričardą Skotą. Jie kartą buvo..."

Ji iškalbingai nutilo.

– Bet ar jie buvo? – pasiteiravo misteris Satervaitas.

– Mielasis! Tai gerai žinoma. Ta kelionė į žemyną! Stebiuosi, kad ta moteris drįso priimti pakvietimą.

– Gal ji nežinojo, kad kiti irgi ten bus? – spėliojo misteris Satervaitas.

– Tikriausiai žinojo.

– Jūs manote...?

– Ji yra pavojinga moteris – tokia, kuri nesustos prieš jokias kliūtis. Šį savaitgalį nenorėčiau atsidurti Ričardo Skoto kailyje.

– Jūs manote, kad jo žmona nieko nežino?

– Esu tuo tikra. Bet manau, kad kokie nors geri draugai ją anksčiau ar vėliau apšvies. Pavyzdžiui, Džimis Alensonas. Toks šaunus vaikinukas. Praėjusią žiemą Egipte jis išgelbėjo man gyvybę – žinote, man buvo taip nuobodu. Sveikas, Džimi, ateik čia.

Kapitonas Alensonas pakluso ir atsisėdo ant velėnos, šalia jos. Jis buvo gražus trisdešimtmetis jaunuolis baltais dantimis ir užkrečiančia šypsena.

– Džiaugiuosi, kad kažkam manęs reikia, – paskelbė. – Skotai daro fokusus su balandžiais ir vėžliais, ir ten reikia dviejų, o ne trijų, Porteris įsijautęs skaito "Lauką", o aš patekau į mirtiną pavojų, nes galėjo tekti linksminti šeimininkę.

Jis nusikvatojo. Ledi Sintija juokėsi drauge. Misteris Satervaitas, kuris buvo kiek senamadiškas, tiek, kad retai šaipydavosi iš šeimininkų prieš palikdamas jų namus, liko rimtas.

– Vargšas Džimis, – pasakė ledi Sintija.

– Vos išsigelbėjau nuo to, kad man būtų papasakota šeimos vaiduoklių istorija.

– Ankertonų šmėkla, – tarė ledi Sintija. – Kaip siaubinga.

– Ne Ankertonų šmėkla, o Grinvėjaus šmėkla, – pataisė misteris Satervaitas. – Jie nusipirko ją kartu su namu.

– Na, žinoma, – pasakė ledi Sintija. – Dabar prisimenu. Bet ji nežvangindavo grandinėmis, ar ne? Tai kažkaip susiję su langu.

Džimis Alensonas skubiai pažvelgė į juos.

– Su langu?

Bet misteris Satervaitas nutylėjo. Jis žvelgė virš Džimio galvos į tris figūras, einančias nuo namų – į liekną merginą tarp dviejų vyrų. Vyriškiai buvo paviršutiniškai panašūs – abu aukšti, tamsiaplaukiai, įdegusiais veidais ir žvitriomis akimis, bet pažiūrėjus iš arčiau, panašumas dingo. Ričardas Skotas, medžiotojas ir tyrinėtojas, buvo neįprastai gyvybingas. Jis tarsi spinduliavo iš vidaus. Džonas Porteris, jo draugas, kuris medžiodavo drauge, buvo taisyklingai sudėtas, su beaistriu, beveik mediniu veidu ir labai mąsliomis pilkomis akimis. Jis buvo šaltakraujiškas, ir jam patiko visada griežti antruoju smuiku šalia savo draugo.

O tarp jų ėjo Moira Skot, kuri prieš tris mėnesius dar buvo Moira O'Konel. Liekna figūrėlė, didelės ilgesingos rudos akys, rausvi plaukai, kurie sukosi aplink jos veidelį tarsi šventosios aureolė.

– Ta mergytė neturi būti įskaudinta, – pats sau sumurmėjo misteris Satervaitas. – Pasibjaurėtina, kad kažkas įskaudins tokį vaikutį.

Ledi Sintija pasveikino naujai atėjusius, mosikuodama paskutinės mados skėčiu.

– Sėskitės ir nepertraukinėkite, – paliepė. – Misteris Satervaitas pasakoja mums apie vaiduoklius.

– Man patinka istorijos apie vaiduoklius, – pasakė Moira Skot. Ji šleptelėjo ant žolės.

– Grinvėjaus šmėkla? – paklausė Ričardas Skotas.

– Taip. Jūs žinote apie ją?

Skotas linktelėjo.

– Seniau kartais čia apsistodavau, – paaiškino. – Prieš tai, kai Eliotams teko parduoti namą. Stebintis kavalierius, ar ne?

– Stebintis kavalierius, – švelniai ištarė jo žmona. – Man tai patinka. Įdomu. Prašau tęsti toliau.

Bet misteris Satervaitas tarsi nenorėjo to daryti. Jis užtikrino ją, kad ten iš tiesų nėra nieko įdomaus.

– Dabar jūs tai padarėte, Satervaitai, – pasišaipė Ričardas Skotas. – Tokios užuominos ar prieštaravimai tik įkaitina.

Paminėjus populiarią patarlę, misteris Satervaitas buvo priverstas kalbėti.

– Tai išties labai neįdomu, – atsiprašė jis. – Manau, kad originalus pasakojimas kilo iš Eliotų šeimos protėvio Kavalieriaus. Jo žmona turėjo Apskritagalvį meilužį. Meilužis nužudė vyrą viršutiniame kambaryje, ir nusikaltėlių porelė spruko, bet sprukdami jie pažvelgė į namą ir pamatė mirusio vyro veidą lange, stebintį juos. Tokia yra legenda, bet šmėklų istorija susijusi tik su lango stiklo paneliu tame kambaryje, ant kurio buvo nelygių kontūrų dėmė, beveik nepastebima, kai į ją žiūrima iš arti, tačiau iš tolo ji sukuria vyro veido, žiūrinčio laukan, įspūdį.

– Kuriame lange ji yra? – paklausė misis Skot, žvelgdama į namą.

– Iš čia jos nesimato, – pasakė misteris Satervaitas. – Tas langas yra kitoje pusėje, bet maždaug prieš keturiasdešimt metų jis buvo užkaltas iš vidaus.

– Kam jie taip padarė? Manau, sakėte, kad vaiduoklis nevaikštinėja.

– Ne, jis to nedaro, – patikino ją misteris Satervaitas. – Manau... Na, manau, kad pažiūrėjus ten tiesiog apimdavo prietaringi jausmai, ir tiek.

Tada jam gana sumaniai pavyko nukreipti pokalbį kita linkme. Džimis Alensonas buvo pasiruošęs papostringauti apie egiptiečių smėlio pranašus.

– Dauguma jų yra apgavikai. Pasiruošę papasakoti tau keletą miglotų dalykų apie praeitį, bet nesiima pasakoti apie ateitį.

– Maniau, kad paprastai būdavo atvirkščiai, – pastebėjo Džonas Porteris.

– Šioje šalyje draudžiama spėlioti apie ateitį, ar ne? – pasiteiravo Ričardas Skotas. – Moira įtikinėjo čigonę, kad pasakytų apie jos ateitį, bet moteriškė grąžino jos šilingą ir pasakė, kad nėra ką pasakyti, ar nėra žodžių nusakyti jos ateičiai.

– Tikriausiai ji pamatė kažką labai baisaus, ko nenorėjo man pasakyti, – atsiliepė Moira.

– Nekalbėkite apie kančias, misis Skot, – nerūpestingai patarė Alensonas. – Aš atsisakau tikėti, kad jums gresia nelaimės.

"Kas žino, – pamanė misteris Satervaitas. – Kas žino..."

Jis staigiai pažvelgė aukštyn. Nuo namo jų link ėjo dvi moterys, žemaūgė tvirta juodaplaukė, apsivilkusi neįprastais blyškiai žaliais rūbais, ir aukšta liekna moterėlė kreminiais drabužiais. Pirmoji buvo namo šeimininkė, misis Ankerton, o antroji – moteris, apie kurią jis daug girdėjo, bet niekada nebuvo sutikęs.

– Čia misis Steiverton, – su pasitenkinimu paskelbė misis Ankerton. – Manau, jūs visi pažįstami.

– Šie žmonės apdovanoti talentu kalbėti pačius baisiausius dalykus, – sumurmėjo ledi Sintija, bet misteris Satervaitas jos nesiklausė. Jis stebėjo misis Steiverton.

Labai paprasta ir natūrali. Jos nerūpestingas "Sveiki! Ričardai, nesimatėme ištisą amžių. Atleiskite, kad

negalėjau atvykti į vestuves. Ar tai tavo žmona? Tikriausiai jums nusibodo susitikinėti su visais savo vyro vėjo neštais ir pamestais senais draugais." Moiros atsakymas – savo vietoje, greičiau drovus. Vyresnės moters greitas vertinantis žvilgsnis į kitą seną draugą.

– Sveikas, Džonai!– tas pats lengvas balso skambesys, tačiau su subtiliu skirtumu – kažkokia šiluma, kurios anksčiau nebuvo.

O tada ta nelaukta šypsena. Ji ją pakeitė. Ledi Sintija buvo visai teisi. Pavojinga moteris! Labai šviesios, gilios žydros akys – ne visai tradiciška sirenos išvaizda, o veidas nukankintas poilsio. Moteris lėtu balsu ir netikėtai akinančia šypsena.

Airisė Steiverton atsisėdo. Ji natūraliai ir neišvengiamai tapo grupės centru. Jautei, kad visada taip ir būdavo.

Majoras Porteris, pasiūlęs pasivaikščioti, pažadino misterį Satervaitą iš jo minčių. Misteris Satervaitas, kuris paprastai nelabai mėgo vaikštinėti, nesipriešino. Du vyrai lėtai nužingsniavo per pievelę.

– Papasakojote labai įdomią istoriją, – pasakė majoras.

– Parodysiu jums tą langą, – pasiūlė misteris Satervaitas.

Jis nuvedė majorą prie vakarinės namo pusės. Čia buvo nedidelis sutvarkytas darželis, vadinamas Slaptuoju sodu, ir šiame pavadinime slypėjo tam tikra prasmė, nes jį supo aukšta bugienių gyvatvorė, ir net įėjimas į jį vyniojosi zigzagais tarp tų pačių aukštų dygliuotų bugienių.

Tačiau viduje jį žaviai puošė senoviškai sutvarkytos gėlių lysvės, plokštėmis grįsti takučiai ir žemas akmeninis suolas, išdailintas puikiais raižiniais. Kai jie pasiekė darželio centrą, misteris Satervaitas pasisuko ir mostelėjo ranka į namą. Siauroje vakarų sienoje buvo tik vienas langas, langas pirmame aukšte, beveik visas apaugęs gebenėmis, purvinais stiklais, kuris buvo užkaltas iš vidaus.

– Štai tas, – pasakė misteris Satervaitas.

Porteris pasuko galvą ir pažvelgė viršun.

– Hm, aš ant to stiklo matau tik kažkokį spalvų nesutapimą, ir nieko daugiau.

– Mes per daug arti, – pasakė misteris Satervaitas. – Tolėliau, miške, yra aikštelė, iš kurios atsiveria tikrai geras vaizdas.

Jis išėjo iš Slaptojo sodo ir, pasukęs į kairę, nužingsniavo į mišką. Jį apėmė tam tikras šoumeno entuziazmas, ir jis nepastebėjo, kad vyras šalia jo neatidus ir išsiblaškęs.

– Žinoma, kai jie užkalė šį langą, turėjo pasidaryti kitą, – paaiškino. – Naujasis išeina į pietus, ir pro jį matosi ta pievutė, kurioje mes ką tik sėdėjome. Regis, tame kambaryje apsistojo Skotai. Štai kodėl nenorėjau kalbėti ta tema. Misis Skot galėjo pasijusti nervingai, jei būtų suvokusi, kad miegojo vaiduoklių kambaryje.

– Taip. Suprantu, – pasakė Porteris.

Misteris Satervaitas atidžiai pažvelgė į jį ir suvokė, kad šis negirdėjo nė vieno jo žodžio.

– Labai įdomu, – pridūrė Porteris. Jis sukirto lazda per kelias aukštas rusmenes ir susiraukė. – Jai nereikėjo atvykti. Jai visai nereikėjo atvykti.

Žmonės su misteriu Satervaitu dažnai kalbėdavo šitaip. Atrodė, kad jam niekas nerūpi. Jis buvo tiesiog išgarbintas klausytojas.

– Ne, – pakartojo Porteris. – Jai išvis nereikėjo atvykti.

Misteris Satervaitas instinktyviai suprato, kad jis kalbėjo ne apie misis Skot.

– Jūs taip manote? – pasiteiravo.

Porteris, tarsi kažką nujausdamas, palingavo galvą.

– Buvau toje kelionėje, – pasakė trūkinėjančiu balsu. – Vykome trise. Skotas, aš ir Airisė. Ji nuostabi

moteris... Ir velniškai puiki šaulė. – Jis patylėjo. – Kodėl jie ją pakvietė? – staiga paklausė.

Misteris Satervaitas truktelėjo pečiais.

– Nežinojimas, – pasakė.

– Bus rūpesčių, – tarė antrasis. – Turime stovėti šalia... ir padaryti viską, ką galime.

– Bet misis Steiverton?..

– Kalbu apie Skot, – jis patylėjo. – Matote, čia reikia pagalvoti apie misis Skot.

Misteris Satervaitas visą laiką apie ją galvojo, bet nemanė, kad reikėtų apie tai pranešti, kadangi pašnekovas iki šios akimirkos aiškiai buvo ją pamiršęs.

– Kur Skotas susipažino su savo žmona? – paklausė jis.

– Praėjusią žiemą Kaire. Greitas reikaliukas. Po trijų savaičių jie susižadėjo, po šešių susituokė.

– Ji man atrodo labai žavi.

– Tokia ir yra, be jokios abejonės. O jis ją dievina, tačiau tai nesvarbu.

Ir vėl majoras Porteris sušnibždėjo pats sau, vartodamas įvardį, kuris jam reiškė tik vieną asmenį:

– Rupūžėle, jai nereikėjo ateiti...

Jie užkopė į aukštą žolėtą kalvą, netoli nuo namo. Misteris Satervaitas vėl mostelėjo ranka, jausdamasis išdidus lyg šoumenas.

– Pažiūrėkite, – tarė.

Greitai temo. Langas vis dar aiškiai išsiskyrė tolumoje, ir ant vieno stiklo pasirodė vyro su plunksnuota raitelio skrybėle veidas.

– Labai įdomu, – pasakė Porteris. – Išties labai įdomu. Kas atsitiks, kai vieną dieną tas lango stiklas suduš?

Misteris Satervaitas nusišypsojo.

– Tai įdomiausia istorijos dalis. Kiek žinau, tas lango stiklas buvo pakeistas mažiausiai vienuolika kartų, o gal ir daugiau. Paskutinį kartą jį keitė prieš dvylika metų, kai namo savininkas nutarė sunaikinti mitą. Bet visada

atsitinka tas pats. *Dėmė atsinaujina* – ne tuoj pat, spalvos pasklinda palaipsniui. Paprastai per porą mėnesių.

Pirmą kartą Porteris atrodė išties susidomėjęs. Jis staiga krūptelėjo.

– Tokie dalykai velniškai keisti. Jų nepaaiškinsi. Kodėl gi tas kambarys užkaltas iš vidaus?

– Na, tas kambarys kažkoks... nelaimingas. Ivšemai buvo jame prieš skyrybas. Paskui ten svečiavosi Stenlis su žmona ir gyveno tame kambaryje, kol jis pabėgo su savo choro mergina.

Porteris kilstelėjo antakius.

– Suprantu. Pavojus ne gyvenimui, bet moralei.

"O dabar, – pagalvojo misteris Satervaitas, – jis priklauso Skotams... Įdomu..."

Jie tylėdami pasuko namo link. Beveik be garso žengdami per minkštą veleną, jie skendėjo savo mintyse ir nesąmoningai tapo žmonėmis, slapta nusiklausiusiais kitų pokalbį.

Jie suko pro bugienių tvorą, kai išgirdo smarkų ir aiškų Airisės Steiverton balsą, ataidintį iš Slaptojo sodo gilumos.

– Tu dar dėl to pasigailėsi... pasigailėsi!

Skoto atsakymas buvo ištartas tyliai ir neužtikrintai, tad žodžių jie negalėjo suprasti, o tada vėl pasigirdo moters balsas, tariantis žodžius, kuriuos jie prisimins vėliau.

– Pavydas nuveda pas Velnią... Jis yra Velnias! Jis gali privesti prie šlykščios žmogžudystės. Pasisaugok, Ričardai, dėl Dievo meilės, pasisaugok!

Po šių žodžių ji išėjo iš Slaptojo sodo priešais juos, ir nepamačiusi jų, pasuko už namo kampo. Ėjo tyliai, ne, beveik bėgo, lyg persekiojama baisaus košmaro.

Misteris Satervaitas vėl prisiminė ledi Sintijos žodžius. Pavojinga moteris. Pirmą kartą jį apėmė tragedijos nuojauta, nepermaldaujama, nepaneigiama.

Tačiau tą vakarą jis susigėdo dėl savo išgąsčio. Viskas atrodė normaliai ir maloniai. Misis Steiverton elgėsi nerūpestingai ir visai nebuvo įsitempusi. Moira Skot žavėjo visus nuoširdumu. Atrodė, kad toms moterims viskas puikiai klojasi. O pats Ričardas Skotas buvo įdūkęs.

Labiausiai susirūpinusi buvo stambioji misis Ankerton. Ji tylutėliai kreipėsi į misterį Satervaitą.

– Galite manyti, kad tai kvaila, bet man kažkodėl šiurpas eina per nugarą. Ir pasakysiu jums atvirai – nežinant Nedui, pakviečiau stiklių.

– Stiklių?

– Noriu, kad įdėtų naują stiklą į tą langą. Viskas gerai. Nedas juo didžiuojasi, sako, kad jis suteikia namui atspalvį. Man tai nepatinka. Sakau jums tiesiai. Turėsime puikų švarų šiuolaikišką stiklą, ir nebus jokių šlykščių su juo susijusių istorijų.

– Jūs pamiršote, o gal ir nežinote, kad dėmė grįžta, – įsiterpė misteris Satervaitas.

– Gali būti, – sutiko misis Ankerton. – Galiu tik pasakyti, kad jei taip atsitiks, tai bus antgamtiška!

Misteris Satervaitas pakėlė antakius, bet nieko nepasakė.

– O jei ir atsitiks? – iššaukiančiu tonu tęsė misis Ankerton. – Mums, Nedui ir man, dar negresia bankrotas, tad galime kiekvieną mėnesį įdėti naują lango stiklą, o jei reikės, tai ir kiekvieną savaitę.

Misteris Satervaitas nepriėmė iššūkio. Jis matė, kaip daug dalykų subyra dėl pinigų galios, ir netikėjo, kad netgi Kavalieriaus šmėkla galėtų sėkmingai kovoti. Tačiau jį sudomino akivaizdus misis Ankerton neramumas. Nors ją veikė įtampa atmosferoje, ji manė, kad tai tos vaiduoklių istorijūkštės, o ne asmeninių interesų susikirtimo padarinys.

Misteriui Satervaitui buvo lemta nugirsti dar vieną pašnekesio nuotrupą, kuri nušvietė situaciją. Kai jis lipo plačiais laiptais į miegamąjį, Džonas Porteris ir misis

Steiverton sėdėjo didžiosios salės nišoje. Jos auksiniame balse jautėsi silpnas susierzinimas.

– Net nemaniau, kad čia bus Skotai. Sakau, jei būčiau tai žinojusi, ir kojos mano čia nebūtų, bet galiu tave užtikrinti, mano brangusis Džonai, kad dabar esu čia ir nesiruošiu sprukti...

Misteris Satervaitas užlipo laiptais ir nebegirdėjo pokalbio. Jis pagalvojo: "Įdomu... Kokią dalį čia sudaro tiesa? Ar ji žinojo? Įdomu, kas iš to gausis?"

Jis papurtė galvą.

Ryškioje ryto šviesoje jis pajuto, kad tikriausiai vakare jo vaizduotė veikė kiek melodramatiškai. Taip, buvo šiokia tokia įtampa, žinoma, neišvengiama tokiomis aplinkybėmis, bet nieko daugiau. Žmonės prisiderino vieni prie kitų. Jo įsivaizdavimas, kad artėja kažkokia didelė katastrofa, buvo tiesiog nervų padarinys, nervų, o gal ir kepenų. Na, taip, kepenų. Po dviejų savaičių jis laukiamas Karlsbade.

Vakare, kai jau temo, jis pasiūlė pavaikštinėti. Pasakė majorui Porteriui, kad jie galėtų nueiti į miško aikštelę ir pažiūrėti, ar misis Ankerton ištesėjo savo žodį, ar įdėjo naują stiklą. Sau jis pasakė: "Man reikia mankštos. Taip, mankštos".

Du vyrai lėtai žingsniavo per mišką. Porteris kaip paprastai buvo nešnekus.

– Negaliu atsikratyti jausmo, – pasakė misteris Satervaitas, bandydamas užmegzti pokalbį, – kad mūsų vakarykščiai įsivaizdavimai buvo kiek kvailoki. Žinote, tas rūpesčių laukimas... Pagaliau tokiose situacijose žmonės privalo sutramdyti savo jausmus.

– Tikriausiai, – atsiliepė Porteris. – Civilizuoti žmonės, – pridūrė po poros minučių.

– Norite pasakyti?..

– Žmonės, kurie ilgai gyveno už civilizacijos ribų, kartais grįžta. Pasuka atgal. Kad ir kaip tai pavadintume.

Jie užlipo ant žolėtos kalvos. Misteris Satervaitas tankiai alsavo. Jam niekada nepatikdavo kopti į kalnus.

Jis pažvelgė į langą. Veidas vis dar buvo jame ir atrodė gyvas kaip niekada.

– Kaip matau, mūsų šeimininkė pasigailėjo.

Porteris probėgomis dėbtelėjo į langą.

– Manau, Ankertonas uždraudė ką keisti, – pasakė abejingai. – Tokie žmonės, kaip jis, nori didžiuotis kitos šeimos šmėklomis, ir kas gi surizikuos jas pašalinti, kai jis sumokėjo už jas grynaisiais.

Jis valandėlę patylėjo, žvelgdamas ne į namą, bet į tankų mišką, kuris juos supo.

– Ar jūs kada pagalvojote, kad civilizacija velniškai pavojinga? – paklausė.

– Pavojinga? – tokia revoliucinga pastaba šokiravo misterį Satervaitą iki širdies gelmių.

– Taip. Matote, čia nėra apsauginių vožtuvų.

Jis staiga apsisuko, ir jie nusileido žemyn tuo pačiu taku, kuriuo ir užlipo.

– Aš išties nelabai jus suprantu, – pasakė misteris Satervaitas, vikriai trepsendamas šalia pašnekovo, kuris ėjo dideliais žingsniais. – Protingi žmonės…

Porteris nusijuokė trumpu keliančiu nerimą juoku. Tada pažvelgė į teisingąjį džentelmeną šalia savęs.

– Jūs manote, kad tai tik tušti žodžiai, misteri Satervaitai? Bet yra žmonių, kurie gali jums pasakyti, kada kils audra. Jie pajunta ją ore. O kiti žmonės gali nuspėti rūpesčius. Dabar bus rūpesčių, misteri Satervaitai, didelių rūpesčių. Tai gali atsitikti bet kurią akimirką. Tai gali…

Jis suakmenėjo, suspausdamas misterio Satervaito ranką. Ir tą tylos minutę tai atsitiko – atsklido dviejų šūvių garsas, lydimas riksmo – moters riksmo.

– Dieve mano!– sušuko Porteris. – Tai atsitiko.

Jis nubėgo takeliu žemyn, o misteris Satervaitas dusdamas mėgino neatsilikti. Po minutėlės jie išbėgo į pievelę, netoli Slaptojo sodo tvoros. Tuo pačiu metu Ri-

čardas Skotas ir misteris Ankertonas atskubėjo iš priešingos pusės, nuo namo. Jie sustojo, žiūrėjo vienas į kitą, į kairę ir į dešinę nuo Slaptojo sodo įėjimo.

– Tai... tai atsklido iš čia, – pasakė Ankertonas, mostelėjęs drebančia ranka.

– Pažiūrėkime, – tarė Porteris. Jis pasuko į aptvarą. Apėjęs paskutinį bugienių gyvatvorės vingį, sustojo kaip įkastas. Misteris Satervaitas pažvelgė jam per petį. Ričardas Skotas garsiai riktelėjo.

Slaptajame sode buvo trys žmonės. Du gulėjo ant žolės, prie akmeninio suolo, vyras ir moteris. Trečioji buvo misis Steiverton. Ji stovėjo netoli jų, šalia gyvatvorės, žvelgdama siaubo sustingdytomis akimis, ir kažką laikė dešinėje rankoje.

– Airise!– sušuko Porteris. – Airise, dėl Dievo meilės! Ką tu turi rankoje?

Ji pažiūrėjo į tai nustebusi, su neįtikėtinu šaltakraujiškumu.

– Tai pistoletas, – nusistebėjo.

O tada, nors rodėsi, kad prabėgo amžinybė, bet išties tik kelios sekundės, pridūrė:

– Aš... jį pakėliau.

Misteris Satervaitas išėjo į priekį, kur Ankertonas su Skotu klūpojo ant velėnos.

– Daktarą, – murmėjo pastarasis. – Reikia daktaro.

Bet kviesti daktarą jau buvo per vėlu. Džimis Alensonas, kuris skundėsi, kad smėlynų žyniai vengia atsakymo apie ateitį, ir Moira Skot, kuriai čigonė grąžino šilingą, ilsėjosi ramybėje.

Ričardas Skotas pradėjo trumpą tyrimą. Krizėje jo nervai buvo geležiniai. Po pirmo skausmingo riksmo jis vėl susitvardė.

Švelniai vėl paguldė savo žmoną.

– Šauta iš nugaros, – trumpai pasakė. – Kulka perėjo kiaurai.

Tada jis pakėlė Džimį Alensoną. Jo žaizda buvo krūtinėje, o kulka liko kūne.

Prie jų priėjo Džonas Porteris.

– Negalima nieko liesti, – pasakė griežtai. – Policija turi pamatyti viską, kaip buvo.

– Policija, – ištarė Ričardas Skotas. Jis staiga pažvelgė liepsnojančiu žvilgsniu į moterį, stovinčią prie bugienių gyvatvorės. Jis žengė žingsnį jos link, bet tuo pat metu Džonas Porteris irgi pajudėjo, užtverdamas jam kelią. Kurį laiką atrodė, kad abu draugai kovoja žvilgsniais.

Porteris labai ramiai papurtė galvą.

– Ne, Ričardai, – pasakė. – Tau taip atrodo, bet tu klysti.

Ričardas Skotas kalbėjo sunkiai, aplaižydamas perdžiūvusias lūpas.

– Tada kodėl... ji tai turi rankoje?

Ir vėl Airisė Steiverton pasakė tuo pačiu apmirusiu balsu:

– Aš jį pakėliau.

– Policija, – stodamasis pasakė Ankertonas. – Turime tuoj pat iškviesti policiją. Gal paskambinsi, Skotai? Kažkas turi čia likti... Taip, aš esu tikras, kad kažkas turėtų čia likti.

Misteris Satervaitas džentelmeniškai pasisiūlė likti. Šeimininkas priėmė pasiūlymą su aiškiu palengvėjimu.

– Damos, – paaiškino. – Turiu pranešti šią žinią damoms, ledi Sintijai ir savo brangiajai žmonai.

Misteris Satervaitas pasiliko Slaptajame sode ir žiūrėjo į Moiros Skot lavoną.

– Vargšė mergytė, – pasakė pats sau. – Vargšė mergytė...

Jis pacitavo sau baigiamuosius žodžius apie piktus žmones, gyvenančius tarp visų. Ar Ričardas Skotas kaip nors nėra atsakingas už savo nekaltos žmonos mirtį? Jis svarstė, ar jie pakars Airisę Steiverton. Jam nepatiko taip

galvoti, bet ar dalis kaltės negali būti priskirta žmonijai? Blogis, kurį kuria žmonės...

O sumokėjo už jį nekalta mergaitė.

Jis pažvelgė į ją su stipriu gailesčiu. Matė jos mažą veidelį – tokį išbalusį ir susimąsčiusį, su šypsena, sustingusia ant lūpų. Matė garbanotus auksinius plaukus, ausytes. Ant ausies spenelio buvo kraujo dėmė. Jausdamasis tarsi seklys, misteris Satervaitas nužvelgė auskarą, nusviestą šalin jai krentant. Jis ištiesė kaklą. Taip, jis buvo teisus, kitoje ausyje buvo mažas perliukas.

Vargšė mergytė, vargšė mergytė.

– O dabar, sere, – pasakė inspektorius Vinkfildas.

Jie buvo bibliotekoje. Inspektorius, sumaniai atrodantis valingas vyriškis, daugiau kaip keturiasdešimties metų amžiaus, užbaiginėjo savo tyrimus. Jis apklausė daugumą svečių, o dabar gilinosi į bylą. Klausėsi, ką kalba majoras Porteris su misteriu Satervaitu. Misteris Ankertonas sugniužęs sėdėjo kėdėje, žvelgdamas į sieną priešais save.

– Kiek supratau, džentelmenai, – tarė inspektorius, – jūs ėjote pasivaikščioti. Grįžote į namą takučiu, kuris suka pro kairįjį taip vadinamo Slaptojo sodo kraštą. Teisingai?

– Visiškai, inspektoriau.

– Jūs išgirdote du šūvius ir moters riksmą?

– Taip.

– Tada nubėgote kiek kojos neša, išnėrėte iš miško ir pasukote Slaptojo sodo įėjimo link. Jei kažkas išeitų iš sodo ir pasuktų į dešinę, jis susitiktų su misteriu Ankertonu ir misteriu Skotu. Jei jis pasuktų į kairę, tai neliktų jūsų nepastebėtas. Teisingai?

– Taip ir yra, – atsiliepė majoras Porteris. Jo veidas buvo labai išbalęs.

– Tad, rodos, viskas aišku, – pasakė inspektorius. – Misteris ir misis Ankertonai su ledi Sintija Dreidž sėdėjo

pievutėje, misteris Skotas buvo biliardinėje, kurios langai veda į pievą. Dešimt minučių po šešių misis Steiverton išėjo iš namo, persimetė keliais žodžiais su ten sėdinčiais ir nuėjo pro namo kampą į Slaptąjį sodą. Po dviejų minučių visi išgirdo šūvius. Misteris Skotas išbėgo iš namo ir su misteriu Ankertonu nuskubėjo į Slaptąjį sodą. Tuo pat metu jūs ir misteris... hm... Satervaitas atėjote iš priešingos pusės. Misis Steiverton buvo Slaptajame sode, laikė rankoje pistoletą, iš kurio buvo du kartus iššauta. Manau, kad ji iš pradžių nušovė ledi, kuri sėdėjo ant suoliuko. Tada kapitonas Alensonas pašoko ir priėjo prie jos, o ji šovė jam į krūtinę. Kiek suprantu, ji anksčiau buvo... hm...prisirišusi prie Ričardo Skoto...

– Prakeiktas melas, – pasakė Porteris.

Jo balsas buvo kimus ir iššaukiantis. Inspektorius nieko nepasakė, tik palingavo galvą.

– Ką sako ji pati? – pasiteiravo misteris Satervaitas.

– Sako, kad nuėjo į Slaptąjį sodą, pasigedusi ramybės. Prieš apeidama paskutinį vingį, išgirdo šūvius. Pasuko už kampo, pamatė revolverį, gulintį prie jos kojų, ir pakėlė jį. Niekas pro ją nepraėjo, ir ji nieko nematė sodelyje, išskyrus dvi aukas, – inspektorius iškalbingai patylėjo. – Štai ką ji sako. Nors aš ją įspėjau, bet ji norėjo tai pareikšti.

– Jei ji tai sako, – tarė majoras Porteris, o jo veidas vis dar buvo mirtinai išblyškęs, – tai yra tiesa. Aš pažįstu Airisę Steiverton.

– Na, sere, – pasakė inspektorius, – bus begalės laiko vėliau į tai įsigilinti. O dabar aš turiu atlikti savo pareigą.

Porteris skubiai atsisuko į misterį Satervaitą.

– Jūs! Ar jūs negalite padėti? Ar negalite ką nors padaryti?

Misteris Satervaitas pasijuto pagirtas. Jo prašė, jo, nežymiausio iš žmonių, ir toks žmogus, kaip Džonas Porteris.

Jis jau norėjo išspausti atsiprašymą, kai įėjo vyresnysis liokajus Tompsonas su kortele ant padėkliuko, kurį jis krenkštelėjęs įteikė šeimininkui. Misteris Ankertonas vis dar susitraukęs sėdėjo kėdėje, nedalyvaudamas apklausoje.

– Pasakiau džentelmenui, kad jūs tikriausiai negalėsite su juo susitikti, sere, – pasakė Tompsonas. – Bet jis aiškino, kad susitaręs susitikti ir kad tai nepaprastai skubu.

Ankertonas paėmė kortelę.

– Misteris Harlis Kvinas, – perskaitė. – Pamenu, jis norėjo mane matyti dėl paveikslo. Buvau susitaręs su juo susitikti, bet tokiomis aplinkybėmis...

Misteris Satervaitas iššoko į priekį.

– Jūs pasakėte – misteris Harlis Kvinas? – sušuko. – Kaip nepaprasta, tai stulbina. Majore Porteri, jūs prašėte mano pagalbos. Manau, kad galiu jums padėti. Šis misteris Kvinas yra mano draugas... Na, pažįstamas. Jis nepaprastas žmogus.

– Vienas iš tų mėgėjų nusikaltimų aiškintojų, – paniekinamai prabilo inspektorius.

– Ne, – nesutiko misteris Satervaitas. – Jis visai ne toks. Bet jis turi galią – slėpiningiausią galią parodyti tai, ką jūs matėte, paaiškinti tai, ką girdėjote. Šiaip ar taip, leiskime jam išgirsti bylos esmę ir paklausykime, ką jis pasakys.

Misteris Ankertonas pažvelgė į inspektorių, kuris tik sušnarpštė ir įsistebeilijo į lubas. Tada šis linktelėjo Tompsonui, kuris išėjo iš kambario ir grįžo su aukštu lieknu nepažįstamuoju.

– Misteri Ankertonai, – nepažįstamasis paspaudė jam ranką. – Atleiskite, kad sutrukdžiau jus tokiu metu. Turime palikti mūsų paveikslų bizniuką kitam kartui. O!

Mano draugas misteris Satervaitas. Vis dar žavitės dramomis, kaip visada?

Jam sakant pastaruosius žodžius, jo veide šmėkštelėjo šypsena.

– Misteri Kvinai, – jautriai pasakė misteris Satervaitas, – čia vyksta drama, yra pats jos vidurys, ir aš norėčiau, ir mano draugas majoras Porteris norėtų, kad jūs išsakytumėte apie ją savo nuomonę.

Misteris Kvinas atsisėdo. Lempa raudonu gaubtu spalvota šviesa nušvietė jo languotą paltą, o veidas liko šešėlyje, ir atrodė, kad jis su kauke.

Misteris Satervaitas glaustai nupasakojo pagrindinius tragedijos įvykius. Tada nutilo ir nekvėpuodamas laukė orakulo žodžių.

Bet misteris Kvinas tik papurtė galvą.

– Liūdna istorija, – pasakė. – Labai liūdna ir šokiruojanti tragedija. Motyvų trūkumas daro ją nepaprastai intriguojančią.

Ankertonas nužvelgė jį.

– Jūs nesupratote, – pareiškė. – Girdėjome, kad misis Steiverton grasino Ričardui Skotui. Ji nuodingai pavydėjo jo žmonai. Pavydas...

– Sutinku, – pritarė misteris Kvinas. – Pavydas ar Demoniška nuosavybė. Vis viena. Tačiau jūs manęs nesupratote. Kalbu ne apie misis Skot, bet apie kapitono Alensono nužudymą.

– Jūs teisus, – suriko Porteris, iššokdamas į priekį. – Čia yra trūkumas. Jei Airisė būtų norėjusi nušauti misis Skot, ji būtų nutaikiusi akimirką, kai ji buvo viena. Ne, mes klaidingame kelyje. Ir manau, kad žinau kitą sprendimą. Tik tie trys žmonės įėjo į Slaptąjį sodą. Tai neginčijama, ir aš nenoriu to nuginčyti. Bet aš kitaip rekonstruoju tragediją. Tarkime, kad Džimis Alensonas iš pradžių šauna į misis Skot, o tada nusišauna pats. Tai įmanoma, ar ne? Krisdamas jis nusviedžia pistoletą į šalį, misis Steiverton randa jį, gulintį ant žemės, ir paima. Kaip jums tai?

Inspektorius papurtė galvą.

– Teorija neįtikinama, majore Porteri. Jei kapitonas Alensonas iš arti būtų šovęs į save, jo drabužiai nusviltų.

– Jis galėjo laikyti pistoletą ištiestoje rankoje.

– Kam? Nėra jokios prasmės. Beje, ir motyvo.

– Jis galėjo staiga išprotėti, – sumurmėjo Porteris, bet nelabai įsitikinęs.

Jis vėl nutilo, o paskui staiga pats save užvesdamas pasakė:

– Na, misteri Kvinai?

Pastarasis palingavo galvą.

– Aš ne burtininkas. Net ne kriminologas. Bet pasakysiu jums vieną dalyką – aš tikiu įspūdžių verte. Krizės metu visada yra akimirka, kuri skiriasi nuo kitų, vienas vaizdelis, kuris lieka, kai tuo tarpu visi kiti išblėsta. Manau, kad misteris Satervaitas buvo labiausiai nesuinteresuotas stebėtojas. Gal sugrįžtumėte mintimis praeitin, misteri Satervaitai, ir pasakytumėte, kuris momentas sukėlė jums didžiausią įspūdį? Ar tas, kai išgirdote šūvius? Kai pirmą kartą pamatėte lavonus? Kai pirmą kartą pažiūrėjote į revolverį misis Steiverton rankoje? Išvalykite savo mintis nuo bet kokios iš anksto susidarytos nuomonės ir pasakykite mums.

Misteris Satervaitas pažvelgė į misterio Kvino veidą tarsi mokinukas, atsakinėjantis pamoką, kurios nelabai žino.

– Ne, – ištarė lėtai. – Nė vienas iš tų. Momentas, kurį visada prisiminsiu, yra šis: kai stovėjau vienas prie lavonų ir žvelgiau į misis Skot. Ji gulėjo ant šono. Jos plaukai buvo sutaršyti. Ant jos ausytės buvo kraujo dėmė.

Ir staiga, pasakęs tai, pajuto, kad pasakė baisų, reikšmingą dalyką.

– Kraujas ant ausies? Taip, prisimenu, – lėtai pasakė Ankertonas.

– Kai ji krito, jai turėjo išplyšti auskaras, – paaiškino misteris Satervaitas.

Bet jo žodžiai skambėjo kiek neįtikinamai.

– Ji gulėjo ant kairiojo šono, – įsiterpė Porteris. – Ant tos ausies ir buvo kraujas?

– Ne, – skubiai atsakė misteris Satervaitas. – Tai buvo jos dešinioji ausis.

Inspektorius atsikosėjo.

– Radau tai ant žolės, – teikėsi pasakyti. Jis laikė auksinę vielutę.

– Bet Dieve mano, žmogau, – sušuko Porteris. Šis dalykėlis negali suskilinėti į gabalėlius vien dėl kritimo. Jis buvo nušautas su kulka.

– Taip ir buvo, – suriko misteris Satervaitas. – Kulka. Taip turėjo būti.

– Buvo tik du šūviai, – pasakė inspektorius. – Šūvis negalėjo įdrėksti jos ausies ir praeiti pro nugarą. O jei vienas šūvis nunešė šalin auskarą, o antrasis užmušė ją, jis negalėjo tuo pat metu nužudyti kapitono Alensono... nebent jis būtų stovėjęs priešais ją – labai arti, žvelgdamas į ją. O! Ne, net tada, nebent jei...

– Nebent jei jis buvo ją apkabinęs, norėjote pasakyti, – pasakė misteris Kvinas su keista šypsenėle. – Na, kodėl gi ne?

Visi susižvalgė. Mintis buvo jiems labai keista – Alensonas ir misis Skot... Misteris Ankertonas išsakė tą jausmą balsu.

– Bet jie buvo beveik nepažįstami, – pasakė.

– Nežinau, – susimąstęs tarė misteris Satervaitas. – Jie galėjo geriau pažinti vienas kitą nei mes manome. Ledi Sintija sakė, kad jis gelbėjo ją nuo nuobodulio Egipte praėjusią vasarą, o jūs, – jis atsisuko į Porterį, – jūs man sakėte, kad Ričardas Skotas sutiko savo žmoną Kaire praėjusią žiemą. Jie galėjo neblogai ten susipažinti...

– Jie leido nelabai daug laiko kartu, – pasakė Ankertonas.

– Ne... Greičiau jie vengė vienas kito. Tai buvo labai nenatūralu, dabar aš manau, kad...

Jie visi pažiūrėjo į misterį Kviną, tarsi kiek išgąsdinti tų išvadų, kurias taip netikėtai pasidarė.

Misteris Kvinas atsistojo.

– Matote, – pasakė, – ką mums padarė misterio Satervaito įspūdis. – Jis atsigręžė į Ankertoną. – Dabar jūsų eilė.

– A? Aš jūsų nesuprantu.

– Kai įėjau į šį kambarį, jūs buvote paskendęs savo mintyse. Norėčiau žinoti, kokia mintis jus buvo apsėdusi. Nekreipkite dėmesio į tai, ar ji susijusi su šia tragedija. Nekreipkite dėmesio, jei ji atrodo jums... prietaringa...– misteris Ankertonas sujudėjo. – Pasakykite mums.

– Aš mielai jums ją pasakysiu, – tarė Ankertonas. – Nors ji visai nesusijusi su šiuo reikalu, ir jūs tikriausiai iš manęs pasišaipysite. Aš norėčiau, kad mano žmona būtų nepakeitusi to stiklo vaiduoklių lange. Jaučiu, kad toks poelgis užtraukė mums prakeiksmą.

Jis nesuprato, kodėl du vyrai, sėdintys prieš jį, taip į jį įsispoksojo.

– Bet ji dar jo nepakeitė, – pagaliau pasakė misteris Satervaitas.

– O taip, pakeitė. Šį rytą buvo atėjęs vyrukas.

– Dieve mano!– iškvėpė Porteris. – Pradedu suprasti. Kiek žinau, tas kambarys yra paneliuotas, o ne apmuštas?

– Taip, bet kas iš to?..

Bet Porteris išlingavo iš kambario. Kiti nusekė iš paskos. Jis nuėjo tiesiai į Skotų miegamąjį. Tai buvo žavus kambarėlis su kreminiais apmušalais, kurio du langai žvelgė į pietus. Porteris perbraukė rankomis vakarinės sienos panelius.

– Kažkur čia yra spyruoklė... turi būti. O!– pasigirdo klaktelėjimas, ir keletas panelių atsitraukė. Jie

atidengė nešvarius vaiduoklių lango stiklus. Vienas lango stiklas buvo naujas ir švarus. Porteris staiga pritūpė ir kažką pakėlė. Ištiesė tai ant delno. Tai buvo stručio plunksnos nuolauža. Tada jis pažiūrėjo į misterį Kviną. Šis linktelėjo.

Jis nuėjo per miegamajį prie skrybėlių spintelės. Joje buvo keletas skrybėlaičių... priklausiusių mirusiai moteriai. Jis paėmė vieną elegantišką Eskot skrybėlaitę su plačiais kraštais ir išraitytomis plunksnomis.

Misteris Kvinas prabilo švelniu įtaigiu balsu.

– Įsivaizduokime, – pasakė, – vyrą, kuris iš prigimties yra nepaprastai pavydus. Vyrą, kuris apsistodavo čia pastaraisiais metais ir žino panelių spyruoklės paslaptį. Vieną dieną, norėdamas pasilinksminti, jis atidaro panelius ir pasižiūri į Slaptąjį sodelį. Čia jis pamato savo žmoną su kitu vyru, o šie jaučiasi saugūs, manydami, kad jų niekas nemato. Jis net nesuabejoja, kad tarp jų yra ryšys. Jis įtūžta. Ką gi jam daryti? Jis kai ką sumano. Jis prieina prie spintelės ir užsideda skrybėlaitę su plunksnomis. Temsta, ir jis prisimena legendą apie dėmę ant stiklo. Bet kas, pažvelgęs į langą, pamanys, kad mato Stebintį kavalierių. Taip jis saugiai juos stebi, ir tada, kai jie priglunda vienas prie kito, iššauna. Jis geras, tiesiog nuostabus šaulys. Kai jie krenta, jis iššauna dar kartą, ir šis šūvis nuplėšia auskarą. Jis išmeta revolverį pro langą į Slaptąjį sodą, nubėga žemyn ir pro biliardo kambarį patenka į lauką.

Porteris priėjo prie jo.

– Bet jis leido ją apkaltinti!– suriko. – Jis stovėjo šalia ir leido ją apkaltinti. Kodėl? Kodėl?

– Manau, kad žinau, kodėl, – atsakė misteris Kvinas. – Spėju, – tai tik spėjimas, – kad Ričardas Skotas kažkada nepaprastai mylėjo Airisę Steiverton. Mylėjo iki išprotėjimo, ir net susitikęs po daugelio metų, vėl ėmė pavydėti. Sakyčiau, kad Airisė Steiverton manė, kad ji galėtų jį pamilti, tad su juo ir su kitu žmogumi išvyko medžioti. Ir ji grįžo pamilusi geresnįjį.

– Geresnįjį, – nustebęs sumurmėjo Porteris. – Norite pasakyti?..

– Taip, – nežymiai šyptelėjo misteris Kvinas. – Jus.

Jis patylėjo, tada pridūrė:

– Jei būčiau jūsų vietoje, tuoj pat pas ją nueičiau.

– Nueisiu, – pasakė Porteris.

Jis apsisuko ir išėjo iš kambario.

"Varpai ir juokdarys"

Misteris Satervaitas jautėsi suirzęs. Diena išties nebuvo laiminga. Jis išvyko vėlai, jau susprogo dvi padangos, pagaliau jie ne ten pasuko ir pasiklydo Selisberi Pleino dykynėse. Dabar yra beveik aštuonios, juos nuo Marsviko dvaro vis dar skiria apie keturiasdešimt mylių, o trečia sprogusi padanga sutrukdė jiems važiuoti toliau.

Misteris Satervaitas, panašus į paukštelį sušiauštomis plunksnomis, vaikštinėjo pirmyn ir atgal priešais kaimo garažą, kol jo vairuotojas užkimusiu balsu kalbėjosi su vietiniu žinovu.

– Mažiausiai pusvalandis, – pasakė nuosprendį šis.

– Būtų gerai, – papildė Mastersas, vairuotojas. – Aš manau, kokios keturiasdešimt penkios minutės.

– Išvis, kokia čia... vieta? – kaprizingai pasiteiravo misteris Satervaitas. Kaip džentelmenas, atsižvelgiantis į kitų jausmus, jis pasakė žodį "vieta", o ne "Dievo pamiršta skylė", nors šis išsireiškimas buvo jam ant liežuvio galo.

– Kertlington Maletas.

Misteriui Satervaitui šis pavadinimas mažai reiškė, tačiau jis kažką lyg ir priminė. Vyriškis su panieka apsidairė. Kertlington Malete tebuvo viena vingiuota gatvikė su garažu ir paštu vienoje pusėje, ir trijomis parduotuvėmis kitoje. Tačiau kelio tolumoje misteris Satervaitas pastebėjo kažką, kas girgždėjo ir siūbavo vėjyje, ir jo nuotaika kiek pasitaisė.

– Matau ten užeigą, – pareiškė.

– "Varpai ir juokdarys", – paaiškino mechanikas. – Štai ten.

– Kodėl gi mums nepabandžius? – pasiteiravo Mastersas. – Jie tikrai galės patiekti jums kokių nors valgių, žinoma, ne tokių, prie kurių esate įpratęs, – jis kukliai nutilo, nes misteris Satervaitas buvo pripratęs prie geriausių žemyno virėjų patiekalų ir turėjo savo paties *cordon bleu** patarnautojus, kuriems mokėjo didžiulę algą.

– Mes negalėsime išvažiuoti dar keturiasdešimt penkias minutes, sere. Esu tuo tikras. O jau po aštuonių. Jūs galėtumėte paskambinti serui Džordžui Fosteriui iš užeigos, sere, ir paaiškinti, kodėl mes užtrukome.

– Atrodo, manai, jog gali sutvarkyti viską, Mastersai, – suburbėjo misteris Satervaitas.

Mastersas, kuris taip ir manė, pagarbiai nutylėjo.

Nors misteris Satervaitas ir nuoširdžiai troško atmesti bet kokį pasiūlymą, – tokia buvo jo nuotaika. [illegible] pažvelgė į girgždantį užeigos ženklą su neryškiu vidiniu pritarimu. Jis buvo vyras su žvirblio apetitu, epikūrietis, bet net ir tokie vyrai praalksta.

– "Varpai ir juokdarys", – pasakė susimąstęs. – Keistas pavadinimas smuklei. Nemanau, kad būčiau kada jį girdėjęs.

– Ten eina keista liaudis, – pasakė vietinis.

Jis buvo pasilenkęs prie rato, todėl balsas skambėjo neaiškiai ir dusliai.

– Keista liaudis? – nustebo misteris Satervaitas. – Ką norite tuo pasakyti?

Panašu, kad pašnekovas ir pats nelabai žinojo, ką norėjo pasakyti.

– Žmonės, kurie ateina ir išeina. Tokie, – sumurmėjo neaiškiai.

Misteris Satervaitas pagalvojo, kad žmonės, užsukantys į smuklę, būtinai turi ateiti ir išeiti. Jo manymu, tam apibrėžimui trūko tikslumo. Šiaip ar taip, jį apėmė

* – geras virėjas *(pranc.)*

smalsumas. Jis turi kažkur praleisti tuos tris ketvirčius valandos. "Varpuose ir juokdaryje" nebus blogiau nei kitur.

Smulkiais žingsneliais jis nuturseno keliu žemyn. Iš tolo atgriaudėjo perkūnas. Mechanikas pakėlė galvą.

– Artėja audra, – pasakė Mastersui. – Jaučiu ją ore.

– Eik sau, – atsiliepė Mastersas. – Ir keturiasdešimties mylių atstumas.

– O!– šūktelėjo antrasis. – Nėra ko skubėti su šiuo remontu. Nenorėsite išvykti, kol audra nepraeis. Neatrodo, kad mažasis šeimininkas dievintų griaustinį ir žaibus.

– Tikiuosi, jie jį ten užganėdins, – sumurmėjo vairuotojas. – Aš pats ten užsuksiu ko nors užkrimsti.

– Su Biliu Džonsu viskas tvarkoj, – patikino mechanikas. – Gera virtuvė.

Misteris Viljamas Džonsas, aukštas drūtas penkiasdešimtmetis "Varpų ir juokdario" savininkas, negrabiai lenkėsi prie misterio Satervaito.

– Galiu iškepti jums puikų kepsnį, sere, ir bulvių ir pateikti tokį sūrį, kurio norėtų bet kuris džentelmenas. Prašau ten, sere, į kavos kambarį. Dabar pas mus nedaug klientų, žvejai ką tik išėjo. Kiek vėliau užsipildysim medžiotojais. Dabar yra tik vienas džentelmenas, Kvinas...

Misteris Satervaitas sustojo kaip įbestas.

– Kvinas? – ištarė susijaudinęs. – Ar sakėte Kvinas?

– Taip, sere. Gal jūsų draugas?

– Taip, žinoma. O! Taip!– tirtėdamas nuo susijaudinimo, misteris Satervaitas nesuvokė, kad pasaulyje gali būti ir daugiau žmonių ta pačia pavarde. Jis visai neabejojo. Netikėtai prisiminė mechaniko suteiktą informaciją. "Žmonės, kurie ateina ir išeina...". Labai tikslus misterio Kvino apibūdinimas. O smuklės pavadinimas irgi pasirodė ypatingai mielas.

– Dieve mano, Dieve mano, – dūsavo misteris Satervaitas. – Kaip keista. Šitaip tu man susitik! Misteris Harlis Kvinas, ar ne?

– Teisingai, sere. Jis kavinukėje, sere. O! Štai tas džentelmenas.

Aukštas, besišypsantis, mielas misteris Kvinas pakilo nuo staliuko ir prabilo gerai pažįstamu balsu.

– O! Misteri Satervaitai, mes vėl susitikom. Kaip netikėta!

Misteris Satervaitas karštai paspaudė jam ranką.

– Džiugu. Nepaprastai džiaugiuosi. Puikus gedimas. Žinote, mano mašina. Jūs čia apsistojote? Ilgam?

– Tik vienai nakčiai.

– Tad man išties pasisekė.

Misteris Satervaitas patenkintas atsiduso ir atsisėdo priešais savo draugą. Stebėjo tamsų, besišypsantį veidą, apimtas malonaus laukimo jausmo.

Antrasis papurtė galvą.

– Aš iš tiesų, – pasakė, – neturiu dubens su auksinėmis žuvelėmis ar triušio skrybėlėje.

– O gaila! – šūktelėjo misteris Satervaitas ir kiek suglumo. – Taip, turiu prisipažinti, kad aš maždaug taip apie jus ir galvoju. Fokusininkas. Cha, cha. Štai kuo aš jus laikau. Fokusininku.

– Tačiau jūs atliekate triukus, o ne aš, – pasipriešino misteris Kvinas.

– A! – energingai šūktelėjo misteris Satervaitas. – Be jūsų man nieko neišeitų. Man trūksta... Kaip čia pasakius... Įkvėpimo?

Misteris Kvinas nusišypsojo ir pakratė galvą.

– Tas žodis per stiprus. Sakyčiau, užuominos, ir tiek.

Tą akimirką prie jų priėjo smuklininkas su duona ir gabalu geltono sviesto. Kol jis dėliojo maistą ant stalo, užeigą nušvietė ryškus žaibo blykstelėjimas, ir beveik virš galvos pasigirdo griaustinis.

– Šitokią naktį...– pradėjo misteris Satervaitas ir nutilo.

– Keista, – pasakė smuklininkas, – bet būtent šiuos žodžius norėjau ištarti ir aš. Kaip tik šitokią naktį kapitonas Harvelis parsivežė namo nuotaką, o kitą rytą jis pradingo visiems laikams.

– O! – staiga suriko misteris Satervaitas. – Na, žinoma!

Jis suprato užuominą. Dabar jam pasidarė aišku, kodėl Kertlington Maleto pavadinimas buvo pažįstamas. Prieš tris mėnesius jis perskaitė visus straipsnius apie stulbinantį kapitono Ričardo Harvelio dingimą. Kaip ir kiti Didžiosios Britanijos laikraščių skaitytojai, jis galvojo apie dingimo detales, ir kaip kiekvienas britas, kūrė savo versijas.

– Žinoma, – pakartojo. – Tai atsitiko Kertlington Malete.

– Šitame name jis buvo apsistojęs paskutinę žiemą medžiodamas, – pasakė smuklininkas. – O! Aš gerai jį pažinojau. Stiprus gražus jaunas džentelmenas, kuriam tikriausiai niekas nerūpi. Manau, kad su juo baigta. Daug kartų mačiau jį su mis Le Kuto, jojančius namo, ir visas kaimas kalbėjo, kad iš to kas išeis. Na, žinoma, taip ir atsitiko. Ji labai graži jauna ledi, ir geros reputacijos, nežiūrint į tai, kad svetimšalė, iš Kanados. Ech! Čia kažkokia nesuprantama paslaptis. Niekada nesužinosime tiesos. Tas įvykis sudaužė jai širdį. O taip! Turbūt girdėjote, kad ji pardavė namą ir išvyko į užsienį. Negalėjo ištverti žmonių žvilgsnių. Ją badė pirštais, nors ta vargšė mažiulė buvo visai nekalta! Tai neperprantama paslaptis.

Jis papurtė galvą, tada, staiga prisiminęs savo pareigas, išskubėjo iš kambario.

– Neperprantama paslaptis, – tyliai pakartojo misteris Kvinas.

Jo balsas provokuojančiai paveikė misterio Satervaito ausis.

– Jūs manote, kad mes galime atskleisti tą paslaptį, su kuria nesusidorojo Skotland Jardas? – griežtai paklausė.

Pašnekovas mostelėjo ranka.

– Kodėl gi ne? Praėjo šiek tiek laiko. Trys mėnesiai. Atsiranda skirtumas.

– Tai keista mintis, – nutęsė misteris Satervaitas. – Kad vėliau viską galima matyti aiškiau.

– Kuo daugiau laiko praeina, tuo daugiau dalykų įgauna proporcijas. Galima suvokti, koks tikrasis jų tarpusavio santykis.

Stojo tyla, trukusi kelias minutes.

– Nesu tikras, kad aiškiai prisimenu faktus, – dvejodamas prabilo misteris Satervaitas.

– Manau, kad pamenate, – ramiai atitarė misteris Kvinas.

Tokio padrąsinimo misteriui Satervaitui ir reikėjo. Gyvenime jis dažniausiai atlikdavo stebėtojo ir klausytojo vaidmenį. To misterio Kvino kompanijoje viskas apvirsdavo aukštyn kojom. Čia jau misteris Kvinas būdavo supratingu klausytoju, o misteris Satervaitas užimdavo scenos vidurį.

– Maždaug prieš metus, – pradėjo jis, – mis Eleonora Le Kuto įsigijo Ešli Greindžą. Tai gražus senovinis namas, bet daugelį metų jis buvo apleistas ir tuščias. Geresnės savininkės jis negalėjo tikėtis. Mis Le Kuto – prancūzė iš Kanados, jos protėviai emigravo per Prancūzijos revoliuciją ir paliko jai beveik neįkainojamų prancūziškų relikvijų ir senovinių daiktų kolekciją. Ji irgi buvo kolekcionierė. Turėjo labai gerą išlavintą skonį. Tad kai ji po tragedijos nutarė parduoti Ešli Greindžą ir viską, kas jame buvo, misteris Kairas G. Bredbernas, milijonierius amerikietis, nedvejodamas nusipirko Greindžą už 60000 svarų.

Misteris Satervaitas patylėjo.

– Užsiminiau apie tai, – pasakė atsiprašydamas, – ne todėl, kad šie dalykai kaip nors sietųsi su įvykiu. Kalbant iš esmės, jie nesusiję, bet norėjau sukurti jaunosios mis Harvel atmosferą.

Misteris Kvinas linktelėjo.

– Atmosfera visada labai svarbi, – pasakė rimtai.

– Tad mes turime merginos paveikslą, – tęsė antrasis. – Tik dvidešimt trejų, šviesiaplaukė, daili, rafinuota, viskas išbaigta ir švelnu. Nepamirškime jos turtų. Ji buvo našlaitė. Misis Sent Kler, ledi su nepriekaištingu išsiauklėjimu ir socialine padėtimi, gyveno su ja kaip duenja. Bet Eleonora Le Kuto visiškai disponavo savo turtu. O turto medžiotojų niekada nereikia ieškoti su žiburiu. Mažiausiai tuzinas bepinigių jaunuolių visą laiką sukinėjosi aplink ją – medžioklės metu, biliardinėje, – kur tik ji beeitų. Šnekama, kad jaunasis lordas Lekenas, labiausiai pageidaujama *parti* šalyje, prašė jos rankos, bet jos širdis liko laisva. Iki pasirodant kapitonui Ričardui Harveliui.

Kapitonas Harvelis užsukdavo į vietinę užeigą medžiodamas. Jis pasiutusiai gerai medžiojo su šunimis. Gražus besijuokiantis velniūkštis. Pamenate seną patarlę, misteri Kvinai? "Laimingas bernelis, kuriam peršantis neteks ilgai lakstyti paskui mergelę." Patarlė išsipildė. Ričardas Harvelis susižadėjo su Eleonora Le Kuto po dviejų mėnesių.

Dar po trijų mėnesių jie susituokė. Laiminga pora išvyko dviem medaus savaitėms, o paskui grįžo į savo rezidenciją, Ešli Greindžą. Smuklininkas ką tik mums pasakė, kad jų grįžimo naktį siautėjo tokia pati audra kaip ir šiąnakt. Gal tai pranašingas ženklas? Kas žino? Kad ir kaip ten bebūtų, kitą ankstų rytą, maždaug pusę septynių, kapitoną Harvelį matė vaikštinėjantį sode vienas sodininkas, Džonas Matijas. Jis buvo vienplaukis ir švilpiniavo. Štai nerūpestingas, švelnios laimės kupinas

vaizdelis. Ir štai, kiek mes žinome, nuo tos valandėlės kapitono Ričardo Harvelio niekas nebematė.

Misteris Satervaitas nutilo, maloniai suvokdamas akimirkos dramatiškumą. Susižavėjęs misterio Kvino žvilgsnis buvo ta duoklė, kurios jis troško, tad jis tęsė:

– Išnykimas buvo nepaprastas, nepaaiškinamas. Tik kitą dieną suglumusi žmona iškvietė policiją. Kaip žinoma, jiems paslapties atskleisti nepavyko.

– Manau, buvo įvairių hipotezių? – pasiteiravo misteris Kvinas.

– O! Ir dar kiek. Hipotezė Nr. 1, kad kapitoną Ričardą Harvelį nužudė, taip sakant, pašalino. Bet jei taip, tai kurgi lavonas? Juk jis negalėjo išgaruoti. Be to, kurgi motyvai? Kiek žinome, kapitonas Harvelis pasaulyje neturėjo jokių priešų.

Jis staiga nutilo, tarsi neužtikrintas. Misteris Kvinas pasilenkė į priekį.

– Jūs galvojate apie jaunąjį Stiveną Grantą, – pasakė švelniai.

– Na, taip, – prisipažino misteris Satervaitas. – Jei gerai pamenu, Stivenas Grantas prižiūrėjo kapitono Harvelio arklius, ir jo šeimininkas už kažkokį lengvabūdišką įžeidimą jį atleido. Po parvykimo namo, labai anksti ryte, Stiveną Grantą matė netoli Ešli Greindžo, ir jis negalėjo tinkamai pasiaiškinti dėl savo buvimo ten. Policija jį sulaikė ryšium su kapitono Harvelio dingimu, bet jie nieko negalėjo įrodyti, ir jis pagaliau buvo išteisintas. Jis išties galėjo griežti dantį ant kapitono Harvelio dėl skubaus atleidimo, bet motyvas nepaneigiamai nerimtas. Manau, policininkai jautė, kad turi kažką daryti. Matote, kaip ką tik sakiau, kapitonas Harvelis neturėjo jokių priešų.

– Kiek buvo žinoma, – susimąstęs pasakė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas pritardamas linktelėjo.

– Mes link to ir einame. Kas pagaliau buvo žinoma apie kapitoną Harvelį? Kai policininkai norėjo

pažiūrėti į jo praeitį, jie susidūrė su medžiagos nepakankamumu. Kas buvo Ričardas Harvelis? Iš kur jis atvyko? Jis pasirodė iš nežinios. Jis buvo nepaprastas jojikas ir tarsi pasiturintis. Niekas Kertlingon Malete nesivargino paklausinėti rimčiau. Mis Le Kuto neturėjo tėvų ar globėjų, kurie būtų pasidomėję perspektyvomis ir susirūpinę jos sužadėtiniu. Ji buvo pati sau šeimininkė. Policijos hipotezė buvo visai aiški. Turtinga mergina ir begėdiškas apgavikas. Įprastas atsitikimas!

Bet viskas buvo ne taip. Iš tiesų mis Le Kuto neturėjo tėvų ar globėjų, bet Londone buvo puiki advokatų firma, kuri dirbo jai. Jų parodymai tik pagilino paslaptį. Eleonora Le Kuto norėjo užrašyti pinigų savo būsimam vyrui, bet šis atsisakė. Jis paskelbė, kad ir pats gerai laikosi. Buvo visiškai įrodyta, kad Harvelis nepaėmė nė penso iš žmonos pinigų. Jos turtas buvo absoliučiai nepaliestas.

Tad jis nebuvo paprastas sukčius, bet ar jį domino meno subtilybės? Ar jis grasino šantažu ateičiai, jei Eleonora Harvel panorėtų ištekėti už kito? Prisipažįstu, kad tai man atrodė geriausias sprendimas. Atrodė iki šio vakaro.

Misteris Kvinas palinko į priekį, skatindamas jį.

– Iki šio vakaro?

– Taip. Man tai nepatinka. Kaipgi jis galėtų dingti taip staiga – per vieną ryto valandą, kai visi darbininkai sukrunta ir kulniuoja į darbą? Ir dar vienplaukis.

– Nėra jokių abejonių dėl paskutinės vietos, kai jį matė sodininkas?

– Taip... sodininkas... Džonas Matijas. Įdomu, ar už to kas nors neslypi?

– Jei slypėtų, policija nebūtų to pražiopsojusi, – pasakė misteris Kvinas.

– Jie jį atidžiai apklausė. Tačiau jis niekur nesuklydo. Jo žmona palaikė jį. Jis išėjo iš savo kotedžo septintą, apėjo šiltnamius, grįžo be dvidešimt aštuonios.

Namie tarnai apie penkiolika po septynių išgirdo, kaip trinkteli paradinės durys. Tai parodo laiką, kada kapitonas Harvelis išėjo iš namo. O! Taip, žinau, apie ką galvojate.

– Įdomu, ar žinote? – suabejojo misteris Kvinas.

– Taip manau. Matijas turi pakankamai laiko sudoroti savo šeimininką. Bet kodėl, žmogau, kodėl? O jei taip, tai kur jis paslėpė lavoną?

Įėjo smuklininkas su padėklu.

– Atleiskite, džentelmenai, kad priverčiau jus tiek laukti.

Jis padėjo ant stalo milžinišką kepsnį, šalia jo – lėkštę, su kaupu prikrautą traškių rudų bulvyčių. Patiekalų aromatas maloniai pakuteno misterio Satervaito šnerves. Jis pajuto mandagumo antplūdį.

– Puikiai atrodo, – pasakė. – Nuostabiai. Mes kalbėjomės apie kapitono Harvelio dingimą. Kas nutiko sodininkui, Matijui?

– Rodos, apsigyveno Esekse. Nenorėjo čia likti. Suprantate, kai kurie žvelgė į jį klausiamai. Tačiau nemanau, kad jis turėjo su tuo ką bendro.

Misteris Satervaitas įsidėjo kepsnio. Misteris Kvinas pasekė jo pavyzdžiu. Atrodė, kad smuklininkas linkęs likti ir pasišnekučiuoti. Misteris Satervaitas tam visai neprieštaravo.

– Tas Matijas, – pasakė. – Kas jis per vienas?

– Vidutinio amžiaus, kažkada turėjo būti stiprus vaikis, bet jį surietė reumatas. Jam buvo išties blogai, kartais liga jį paguldydavo pasliką, ir jis visai negalėdavo dirbti. Bent aš manau, kad mis Eleonora jį laikė tik iš gryno geranoriškumo. Kaip sodininkas, jis nebebuvo naudingas, nors jo žmona sugebėjo būti naudinga namuose. Kadaise buvo virėja ir noriai padėdavo, jei tik reikėdavo.

– Kokia ji buvo? – skubiai įsiterpė misteris Satervaitas.

Smuklininko atsakymas jį nuvylė.

– Negraži. Vidutinio amžiaus ir atšiauraus elgesio. Ir dar kurčia. Nedaug apie juos ir težinojau. Suprantate, jie čia pabuvo tik mėnesį. Bet žmonės kalbėjo, kad savo laiku jis buvo kaip reta geras sodininkas. Mis Eleonora davė jam puikias rekomendacijas.

– Ar ji domėjosi sodininkyste? – švelniai paklausė misteris Kvinas.

– Ne, sere, negalėčiau taip pasakyti. Nebuvo tokia kaip kai kurios aplinkinės damos, kurios gerai moka sodininkams ir praleidžia kiauras dienas šliaužiodamos keturpėsčios po sodą. Aš tai vadinu išsidirbinėjimu. Matote, mis Le Kuto gyvendavo čia tik per žiemos medžiokles. Likusį laiką ji leido Londone ir užsienio pajūriuose, apie kuriuos šnekama, kad ten prancūzų damos tik pirštukus sudrėkina vandenyje, bijodamos susigadinti kostiumėlius. Na, bent taip aš girdėjau.

Misteris Satervaitas nusišypsojo.

– Ar... hm... nebuvo kitos moters, kaip nors susijusios su kapitonu Harveliu? – pasidomėjo jis.

Nors jo pirmoji hipotezė buvo atmesta, jis vis dėlto liko ištikimas savo versijai.

Misteris Viljamas Džonsas papurtė galvą.

– Nieko panašaus. Jokių gandų. Ne, tai tiesiog neperprantama paslaptis, ir tiek.

– O kokia jūsų hipotezė? Ką jūs pats apie tai manote? – neatlyžo misteris Satervaitas.

– Ką aš manau?

– Taip.

– Nežinau, ką manau. Manau, kad jį nužudė, bet kas, negaliu pasakyti. Atnešiu jums sūrio, džentelmenai.

Jis išklibikščiavo iš kambario, nešdamas tuščias lėkštes.

Betylanti audra staiga įsisiautėjo su dviguba jėga. Netoliese blykstelėjo žaibas, garsus perkūno trenksmas privertė pašokti mažąjį misterį Satervaitą, o prieš nutilstant

paskutiniams griaustinio aidams, į kambarį įėjo mergina su išgirtuoju sūriu.

Ji buvo aukšta, tamsiaplaukė, niūri. Pakankamai panaši į "Varpų ir juokdario" savininką, kad galėtum ją vadinti jo dukra.

– Labas vakaras, Meri, – pasisveikino misteris Kvinas. – Audringa naktis.

Ji linktelėjo.

– Nekenčiu tų audringų naktų, – sumurmėjo.

– Tikriausiai bijote griaustinio? – maloniai pasiteiravo misteris Satervaitas.

– Bijau griaustinio? Tik jau ne aš! Jo bijau mažiausiai. Ne, tiesiog audra juos užveda. Šneka, šneka apie tą patį per tą patį, kaip gausybė papūgų. Pradeda tėvas. "Tai man primena naktį, kai vargšas kapitonas Harvelis..." – ir taip toliau, ir taip toliau. – Ji pasisuko į misterį Kviną. – Jūs girdėjote, kaip jis įsijaučia. Ir kokia iš to nauda? Argi negalima praeities palikti ramybėje?

– Praeitis tik tada tampa praeitimi, kai išsprendžiamos problemos, – pasakė misteris Kvinas.

– Argi jos neišspręstos? Gal jis norėjo išnykti? Taip kartais pasielgia tie šaunūs džentelmenai.

– Manote, kad jis išnyko savo noru?

– Kodėl ne? Vis panašiau į tiesą nei tai, kad jį nužudė toks malonus žmogelis kaip Stivenas Grantas. Norėčiau žinoti, kodėl būtų norėjęs jį žudyti? Vieną dieną Stivenas per daug išmaukė, prikalbėjo jam šlykštybių ir buvo atleistas. Bet kas iš to? Jis įsidarbino ne prastesnėje vietoje. Ar tai pakankama priežastis šaltakraujiškai nužudyti žmogų?

– Bet juk policija ir mano, kad jis nekaltas, – įsiterpė misteris Satervaitas.

– Policija! Kam rūpi policija? Kai Stivenas vakare užeina į barą, visi vyrai keistai sužiūra į jį. Jie iš tiesų netiki, kad jis nužudė Harvelį, bet nėra tikri tuo, tad šnairuoja į jį ir dėbso iš padilbų. Ot gyvenimėlis – matyti,

kaip žmonės traukiasi nuo tavęs, lyg tu kažkuo nuo jų skirtumeisi. Kodėl tėvas nenorėjo nieko girdėti apie mano vestuves su Stivenu? "Tu gali geriau parduoti savo paršus, mergyte. Man Stivenas nekliudo, bet... na, mes nežinome, ar ne?"

Ji nutilo, o jos krūtinė kilojosi nuo stipraus apmaudo.

– Tai žiauru, tai paprasčiausiai žiauru, – prapliupo. – Stivenas net musės nenuskriaustų! Ir visą gyvenimą bus žmonių, kurie manys, kad jis tai padarė. Jis darosi vis keistesnis ir niūresnis. Aš ir nesistebiu. O dėl jo pokyčių vis daugiau žmonių manys, kad kažkas už to slypi.

Ji vėl nutilo. Žvelgė įsispyrus į misterį Kviną, lyg kažkas jame būtų vertęs ją taip karštai kalbėti.

– Negi nieko negalima padaryti? – paklausė misteris Satervaitas.

Jis buvo nuoširdžiai susikrimtęs. Matė, kad viskas neišvengiama. Įrodyti, jog Stivenas Grantas nekaltas, buvo dar sunkiau dėl to, kad įkalčiai prieš jį buvo migloti ir jų trūko.

Mergina atsisuko į jį.

– Tik tiesa gali jam padėti!– sušuko. – Jei rastų kapitoną Harvelį, jei jis grįžtų... Jei tik būtų žinoma, kas atsitiko iš tiesų...

Ji sukūkčiojusi nutilo ir išbėgo iš kambario.

– Graži mergytė, – pasakė misteris Satervaitas. – Liūdna. Norėčiau... labai norėčiau kaip nors jai padėti.

Jo kilni širdis buvo susirūpinusi.

– Darome viską, ką galime, – paaiškino misteris Kvinas. – Iki tol, kol jūsų mašina bus paruošta, liko dar pusvalandis.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į jį.

– Jūs manote, kad mes galime sužinoti tiesą, paprasčiausiai šnekučiuodamiesi?

– Jūs esat matęs daug gyvenimo, – rimtai tarė misteris Kvinas. – Daugiau nei kiti.

– Gyvenimas praėjo pro mane, – karčiai pasakė misteris Satervaitas.

– Bet tai išaštrino jūsų regėjimą. Jūs matote ten, kur kiti yra akli.

– Tai tiesa, – atsiliepė misteris Satervaitas. – Aš didis stebėtojas.

Jis nusiraminęs didžiavosi savimi. Kartėlio akimirka praėjo.

– Aš manau taip, – pasakė po kelių minučių. – Norėdami suprasti dalyko priežastis, mes turime ištirti pasekmes.

– Labai gerai, – pagyrė misteris Kvinas.

– Šios bylos pasekmė yra tokia: mis Le Kuto – noriu pasakyti, misis Harvel, – yra žmona, bet ir nėra žmona. Ji nėra laisva, negali vėl ištekėti. O gerai įsižiūrėję, pamatome Ričardą Harvelį, kaip nuodėmingą vyrą iš niekur, su paslaptinga praeitimi.

– Sutinku, – pasakė misteris Kvinas. – Jūs matote tai, ką visi linkę matyti, ko negalima praleisti, – kapitoną Harvelį, įtartiną asmenį rampos šviesoje.

Misteris Satervaitas abejodamas pažiūrėjo į jį. Tie žodžiai kažkaip bruko į jo mintis kiek kitokį vaizdą.

– Mes ištyrėme pasekmes, – pasakė jis. – Na, rezultatą. Dabar galime...

– Jūs neaptarėte griežtai materialaus rezultato, – nutraukė jį misteris Kvinas.

– Sutinku, – kiek padvejojęs prabilo misteris Satervaitas. – Reikia nuodugniai viską ištirti. Sakykime, kad tragedijos rezultatas toks: misis Harvel yra žmona ir ne žmona, negali vėl ištekėti, misteris Kairas Bredbernas gali nusipirkti Ešli Greindžą ir tai, kas jame yra, už... berods, 60000 svarų, kažkas Esekse galėjo išsirūpinti Džoną Matiją kaip sodininką. Turėdami šiuos faktus, mes neįtariame "kažko Esekse" ar misterio Kairo Bredberno už kapitono Harvelio dingimo surežisavimą.

– Jūs sarkastiškas, – pasakė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas griežtai pažiūrėjo į jį.

– Bet jūs tikriausiai sutinkate?...

– O! Aš sutinku, – atsakė misteris Kvinas. – Mintis absurdiška. Kas toliau?

– Te vaizduotė nuneša mus į tą lemtingą dieną. Sakykime, kad kapitonas dingo šįryt.

– Ne ne, – šypsodamasis paprieštaravo misteris Kvinas. – Kadangi mūsų vaizduotė valdo laiką, tai pasukime jį kiek kitaip. Tarkime, kad kapitonas Harvelis dingo prieš šimtą metų. Tai reiškia, kad dabar yra 2025 metai.

– Jūs keistuolis, – lėtai ištarė misteris Satervaitas. – Jūs tikite praeitimi, o ne dabartimi. Kodėl?

– Neseniai jūs pavartojote žodį "atmosfera". Dabartyje atmosferos nėra.

– Tikriausiai tai tiesa, – susimąstęs pasakė misteris Satervaitas. – Taip, tai tiesa. Dabartis linkusi būti ribota.

– Geras žodis, – pasakė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas juokingai nusilenkė.

– Jūs per daug malonus, – tarė.

– Paimkime... *ne šiuos metus,* tai būtų per sunku. Na, sakykime, praėjusius, – tęsė antrasis. – Jūs turite talentą grakščioms frazėms, tad juos ir apibūdinkite.

Misteris Satervaitas valandėlę mąstė. Jis rūpestingai saugojo savo reputaciją.

– Prieš šimtą metų buvo Parako ir Kulkų amžius, – pasakė. – Ar galime teigti, kad 1924-ieji buvo Kryžiažodžių ir Vagių, įsilaužiančių per orlaides, amžius?

– Labai gerai, – pritarė misteris Kvinas. – Vadinate tai tarptautiniu ar tautiniu reiškiniu?

– Turiu prisipažinti, kad apie Kryžiažodžius daugiau nieko negaliu pasakyti, – pasakė misteris Satervaitas. – Bet Vagys, įsilaužiantys per orlaides, klestėjo Žemyne. Pamenate tas žymias vagysčių iš Prancūzijos pilių serijas? Buvo įtariama, kad vienas žmogus negalėjo to padaryti. Buvo priimti išradingiausi sprendimai. Buvo iškelta versija,

kad su tuo susijusi akrobatų Klondinių trupė. Kartą mačiau jų spektaklį. Buvo išties meistriškas. Motina, sūnus ir duktė. Jie gana paslaptingai pranyko iš scenos. Bet mes nukrypome nuo temos.

– Netoli, – pasakė misteris Kvinas. – Tik už kanalo.

– Kur prancūzų damos šlapina savo pirščiukus, pasak mūsų puikiojo šeimininko, – nusijuokė misteris Satervaitas.

Stojo tyla. Ji kažkodėl atrodė reikšminga.

– Kodėl jis dingo? – sušuko misteris Satervaitas. – Kodėl? Kodėl? Tai neįtikėtina – kažkoks magiškas triukas.

– Taip, – pasakė misteris Kvinas. – Magiškas triukas. Tikslus apibūdinimas. Matote – vėl atmosfera. O kame yra magiško triuko esmė?

– Rankų miklumas apgauna žvilgsnį, – guviai pacitavo misteris Satervaitas.

– Ir tai viskas, tiesa? Apgauna žvilgsnį? Kartais rankų miklumu, o kartais kitaip. Yra daug būdų – pistoleto šūvis, pamojavimas raudona nosine; kažkas atrodo svarbu, o tikrovėje – nereikšminga. Žvilgsnis nukreipiamas nuo tikrojo veiksmo, pagaunamas spektakliška išmone, kuri visiškai nieko nereiškia.

Misteris Satervaitas palinko į priekį. Jam akys spindėjo.

– Čia kažkas yra. Idėja.

Jis tęsė tyliai:

– Pistoleto šūvis. Kas šiame magiškame triuke atstojo pistoleto šūvį? Kas buvo spektakliška išmonė, užvaldanti vaizduotę?

Jis giliai įkvėpė.

– Dingimas, – atsikvėpė misteris Satervaitas. – Pašaliname tai, ir nieko nelieka.

– Nieko? Įsivaizduokite įvykius be šio dramatiško gesto!

– Norite pasakyti, kad jeigu mis Le Kuto vis dėlto parduoda Ešli Greindžą ir išvyksta... Be priežasties?

– Na.

– Na, kodėl ne? Kiltų apkalbos, būtų daug susidomėjusių namo turinio verte ir ... O! Palaukite!

Jis valandėlę patylėjo, tada prapliupo:

– Jūs teisus, čia per daug rampos šviesos kapitonui Harveliui. O kodėl *ji* lieka šešėlyje? *Mis Le Kuto!* Visi klausinėja: "Kas toks buvo kapitonas Harvelis? Iš kur jis atvyko?" Kadangi ji yra nuskriaustoji, niekas neužduoda klausimų apie ją. Ar ji išties yra prancūzė iš Kanados? Ar tas nuostabus palikimas išties buvo skirtas jai? Jūs buvote teisus, kai sakėte, kad mes netoli nuklydome nuo temos – *tik už kanalo.* Tos taip vadinamos šeimyninės vertybės buvo pavogtos iš Prancūzijos pilių, dauguma iš jų – vertingi *objets d'art**, todėl jais sunku disponuoti. Ji nusiperka namą, tikriausiai pusvelčiui. Įsikuria čia ir moka didelius pinigus nepriekaištingai anglei, kuri ją globoja. Tada pasirodo *jis.* Sąmokslas sukuriamas iš anksto. Vedybos, dingimas ir trumpalaikė sensacija! Visai suprantama, kad moteris sudaužyta širdimi norės parduoti viską, kas jai primena praėjusią laimę. Amerikietis yra žinovas, daiktai – tikri ir gražūs, kai kurie neįkainojami. Jis pasiūlo, ji sutinka. Ji palieka kaimynus, liūdna ir tragiška. Padarytas sėkmingas ėjimas. Publikos akis apdumia rankų miklumas ir spektakliška triuko prigimtis.

Misteris Satervaitas patylėjo, išraudęs nuo triumfo.

– Bet be jūsų niekada nebūčiau to pamatęs, – staiga nusižemino. – Jūs labai keistai mane veikiate. Kartais pasakai žodžius, net nesuvokdamas, ką jie iš tiesų reiškia. Jūs sugebate tai parodyti. Bet man vis dar neaišku. Harveliui turėjo būti nepaprastai sunku taip išnykti. Pagaliau policija jo ieškojo visoje Anglijoje.

---

* – meno kūriniai *(pranc.)*

– Paprasčiausia būtų pasislėpti Greindže, – susimąstęs tęsė misteris Satervaitas. – Jei tai būtų įmanoma.

– Manau, jis buvo labai netoli Greindžo, – pasakė misteris Kvinas.

Jo reikšmingas žvilgsnis neliko misterio Satervaito nepastebėtas.

– Matijo kotedžas? – šūktelėjo jis. – Tačiau policija jį tikriausiai apieškojo?

– Manyčiau, pakartotinai, – pasakė misteris Kvinas.

– Matijas, – susiraukęs ištarė misteris Satervaitas.

– Ir misis Matijas, – pridūrė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas kietai jį nužvelgė.

– Jei šita gauja išties buvo Klondiniai, – pasakė svajingai, – tai joje yra trys nariai. Jaunieji buvo Harvelis ir Eleonora Le Kuto. Dabar motina... Ji – misis Matijas? Bet tada...

– Matiją kankino reumatas, tiesa? – nekaltai įsiterpė misteris Kvinas.

– O! – sušuko misteris Satervaitas. – Jau supratau. Bet ar tai galima padaryti? Manau, taip. Klausykit. Matijas buvo čia mėnesį. Tuo metu Harvelis su Eleonora buvo išvykę dviem medaus savaitėms. Prieš vestuves jie tikriausiai buvo mieste. Gudrus vyrukas galėjo atlikti Harvelio ir Matijo roles. Kai Harvelis būdavo Kertlington Malete, Matiją suriesdavo reumatas, o misis Matijas palaikydavo tokią fikciją. Jos rolė buvo labai svarbi. Be jos kas nors galėjo įspėti tiesą.

Kaip sakėte, Harvelis pasislėpė Matijo kotedže. Jis *buvo* Matijas. Kai pagaliau planas išdegė, Ešli Greindžas buvo parduotas, jis su žmona paskelbia, kad persikelia į Eseksą. Džonas Matijas su žmona visam laikui nulipa nuo scenos.

Pasigirdo beldimas į kavinės duris, ir įėjo Mastersas.

– Mašina stovi prie durų, sere, – pranešė jis.

Misteris Satervaitas atsistojo. Tą pat padarė misteris Kvinas. Jis nuėjo prie lango ir atitraukė užuolaidas. Mėnulio spinduliai užliejo kambarį.

– Audra pasibaigė, – tarė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas movėsi pirštines.

– Kitą savaitę pietausiu su komisaru... O! Aš pateiksiu jam savo versiją.

– Ją galima lengvai patvirtinti ar paneigti, – pasakė misteris Kvinas. – Palyginant Ešli Greindžo daiktus su prancūzų policijos turimu sąrašu!..

– Na, taip, – pritarė misteris Satervaitas. – Ne koks džiaugsmas misteriui Bredbernui, bet... na...

– Manau, jis galės ištverti praradimą, – tarė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas ištiesė ranką.

– Sudie, – ištarė. – Negaliu išpasakyti, kaip mane nudžiugino šis netikėtas susitikimas. Sakėte, jog išvykstate rytoj?

– Tikriausiai šįvakar. Mano reikalai sutvarkyti... Žinote, aš ateinu ir išeinu.

Misteris Satervaitas prisiminė, kad šį vakarą jau buvo girdėjęs šiuos žodžius. Gana keista.

Jis nuėjo prie mašinos, pas laukiantį Mastersą. Pro atviras baro duris pasigirdo savimi patenkintas garsus šeimininko balsas.

– Neperprantama paslaptis, – sakė jis. – Neperprantama paslaptis, štai kas tai.

Bet jis nepanaudojo žodžio "neperprantama". Žodis, kurį jis pasakė, turėjo visai kitą atspalvį. Misteris Viljamas Džonsas buvo nusimanantis žmogus, kuris pritaikydavo būdvardžius kompanijai. Kompanija bare mėgo riebius būdvardžius.

Misteris Satervaitas patenkintas įsitaisė patogiame limuzine. Jo krūtinė kilnojosi nuo triumfo. Jis pamatė merginą Meri, nulipančią laiptais ir sustojančią po tarškančiu užeigos ženklu.

– Ji nežino, – pats sau sumurmėjo misteris Satervaitas, – ji nežino, ką *aš* ruošiuosi daryti!

"Varpų ir juokdario" ženklas švelniai siūbavo vėjyje.

Ženklas danguje

Teisėjas baigė sakyti savo kalbą prisiekusiesiems.

– Dabar, džentelmenai, einu prie to, ką norėjau jums pasakyti. Nuspręskite iš šių įkalčių, ar ši byla aiškiai įrodo šito vyro kaltę dėl Vivjenos Barnebi nužudymo. Jūs girdėjote tarnų parodymus apie šūvio laiką. Jie visi sutapo. Matėte laišką, kurį Vivjena Barnebi parašė ginamajam tos pačios dienos rytą – penktadienį, rugsėjo tryliktąją, – laišką, kurio gynyba negalėjo nuneigti. Girdėjote, kad kalinys iš pradžių neigė savo apsilankymą Diering Hile, vėliau, kai policija pateikė įkalčius, prisipažino, jog ten lankėsi. Iš šių duomenų jūs patys pasidarysite išvadas. Tai nėra tiesioginių įrodymų byla. Jums teks padaryti išvadas, atsižvelgiant į motyvus, reikšmę, galimybes. Gynybos turinys: kažkoks žmogus nepastebėtas įėjo į muzikos kambarį po to, kai ginamasis iš jo išėjo, nušovė Vivjeną Barnebi šautuvu, kurį ginamasis keistai užsimiršęs paliko išeidamas. Girdėjote ginamojo pasakojimą apie priežastis, dėl kurių jam prireikė pusvalandžio grįžimui namo. Jei jūs nepatikėjote ginamojo pasakojimu ir be jokių abejonių manote, kad ginamasis rugsėjo tryliktąją, penktadienį, iššovė iš šautuvo, laikomo netoli Vivjenos Barnebi galvos, ketindamas ją nužudyti, tada, džentelmenai, jūsų nuosprendis turi būti: "Kaltas". Iš kitos pusės, jei turite kokių protingų abejonių, jūsų pareiga išteisinti kalinį. Dabar paprašysiu jus išeiti iš šio kambario, nuspręsti, ir kai padarysite išvadas, leiskite man jas žinoti.

Prisiekusiųjų nebuvo kiek daugiau nei pusvalandį. Jie grįžo su nuosprendžiu, kuris visiems pasirodė išankstine išvada, nuosprendžiu: "Kaltas".

Išgirdęs nuosprendį, misteris Satervaitas susiraukęs išėjo iš salės.

Paprasčiausi žmogžudžių teismai jo netraukė. Jis buvo per daug išrankus, kad galėtų domėtis žemomis vidutiniškų nusikaltimų detalėmis. Tačiau Vaildo byla buvo kitokia. Jaunasis Martinas Vaildas galėjo vadintis džentelmenu, o auka, jauna sero Džordžo Barnebio žmona, asmeniškai pažinojo tą džentelmeną.

Jis galvojo apie tai, žingsniuodamas Holborno gatve, o paskui pasinėrė į tankų gatvelių, vedančių link Soho, raizginį. Vienoje iš tų gatvelių buvo restoranėlis, apie kurį žinojo tik keletas, taip pat ir misteris Satervaitas. Patiekalai nepasižymėjo pigumu. Priešingai, jie buvo išskirtinai brangūs, kadangi skirti viskuo persisotinusiems *gourmet**, o aptarnavimas irgi pirmos klasės. Jokie styginiai džiazo instrumentai netrikdė pritildytos atmosferos. Čia būdavo gana tamsu. Padavėjai minkštapadžiais batais išnirdavo iš prieblandos, nešdami pasidabruotas lėkštes, tarsi būtų dalyvavę kažkokiose šventose apeigose. Restoranas vadinosi "Arlekinas".

Vis dar susimąstęs misteris Satervaitas įėjo į "Arlekiną" ir pasuko prie mėgstamo staliuko nuošaliame kampe. Dėl jau anksčiau minėtos prieblandos jis, tik priėjęs pakankamai arti, pamatė, kad prie staliuko kažkas sėdi. Vietą užėmė aukštas tamsiaplaukis vyras, kurio veidą dengė šešėlis, o spalvų žaismas nuo dėmėto lango jo rimtus drabužius pavertė kažkokiu margu juokdario apsiaustu.

Misteris Satervaitas būtų pasukęs atgal, bet kaip tik tą akimirką nepažįstamasis sujudėjo ir buvo atpažintas.

– Dieve, palaimink, – pasakė linkęs į senamadiškus posakius misteris Satervaitas. – Juk tai misteris Kvinas!

Jis jau triskart buvo susitikęs misterį Kviną, ir visi trys susitikimai baigėsi kiek neįprastai. Keistasis misteris Kvinas sugebėdavo parodyti jam tai, ką jis ir taip žinojo, iš priešingos pusės.

* – smaližius, gurmanas *(pranc.)*

Misteris Satervaitas pajuto malonų jaudulį. Jis žinojo, kad pagrindinis jo vaidmuo yra žiūrovo, tačiau kartais, šalia misterio Kvino, jis tarsi tapdavo pagrindiniu aktoriumi.

– Kaip malonu, – pasakė, švytėdamas visu padžiūvusiu veiduku. – Išties malonu. Tikiuosi, neprieštarausite, jei aš prisijungsiu?

– Man bus malonu, – atsakė misteris Kvinas. – Kaip matote, dar nepradėjau valgyti.

Pagarbus padavėjas išslinko iš šešėlių. Misteris Satervaitas, kaip ir derėjo vyrui su išskirtiniu skoniu, visą dėmesį sutelkė į valgių pasirinkimą. Po kelių minučių vyresnysis padavėjas pasitraukė, pritariančiai šyptelėjęs, o patarnavimų ėmėsi jaunas palydovas. Misteris Satervaitas pasisuko į misterį Kviną.

– Aš ką tik iš Old Beilio, – pasakė. – Liūdni reikalai.

– Jį pripažino kaltu? – pasiteiravo misteris Kvinas.

– Taip, prisiekusieji užtruko tik pusvalandį.

Misteris Kvinas linktelėjo.

– Su tokiais įkalčiais to ir reikėjo tikėtis.

– Tačiau...– pradėjo misteris Satervaitas ir nutilo.

Misteris Kvinas pabaigė sakinį už jį:

– Tačiau jūs simpatizuojate apkaltintajam? Tai norėjote pasakyti?

– Na, taip. Martinas Vaildas yra simpatiškas jaunuolis. Sunku to iš jo tikėtis. Tačiau buvo daug simpatiškų jaunuolių, kurie žudydavo ypač šaltakraujiškai ir pasibjaurėtinai.

– Per daug, – ramiai tarė misteris Kvinas.

– Atsiprašau? – nustebo misteris Satervaitas.

– Per daug Martinui Vaildui. Nuo pat pradžių buvo laikomasi tendencijos, kad šis nusikaltimas priklauso tam pačiam tipui – vyras nori atsikratyti vienos moters, kad galėtų vesti antrąją.

– Na, – sudvejojo misteris Satervaitas. – Įkalčiai...

– O! – skubiai įsiterpė misteris Kvinas. – Bijau, kad nesekiau visų įkalčių.

Misteris Satervaitas atgavo pasitikėjimą savimi. Pajuto staigią galią. Jis troško būti dramatiškas.

– Leiskite pamėginti jums juos parodyti. Suprantate, aš pažįstu Barnebį. Žinau ypatingas aplinkybes. Man padedant, jūs pereisite per sceną, pamatysite įvykius iš vidaus.

Misteris Kvinas pasilenkė į priekį ir padrąsindamas nusišypsojo.

– Jei kas nors gali man tai parodyti, tai tik misteris Satervaitas, – sumurmėjo.

Misteris Satervaitas abiem rankom įsitvėrė stalo. Jis jautė pagyvėjimą. Kurį laiką jis buvo paprastas ir tyras aktorius, aktorius, kurio priemonės yra žodžiai.

Keliais trumpais štrichais jis nupiešė gyvenimo Diering Hile paveikslą. Seras Džordžas Barnebis vyresnysis – aptukęs, išpuikęs dėl turto. Vyras, nuolat besiblaškantis dėl smulkmenų. Žmogus, kuris kiekvieną penktadienio popietę prisuka savo laikrodžius, kiekvieną antradienio rytą užpildo savo namų knygas ir kuris visada nakčiai užrakina duris. Atsargus žmogus.

Ledi Barnebi. Ją misteris Satervaitas apibūdino švelniau, tačiau su tokiu pat pasitikėjimu. Ją buvo matęs tik kartą, bet įspūdis liko ryškus ir patvarus. Gyvybinga įžūli būtybė – apgailėtinai jauna. Misteris Satervaitas pavadino ją vaikeliu spąstuose.

– Ji jo nekentė, suprantate? Ji ištekėjo už jo, nesuvokdama, ką daro. O dabar...

Ji desperatiška – taip ją galima apibūdinti. Ji neturi savo pinigų. Visiškai priklauso nuo to pagyvenusio vyriškio. Ir vis dėlto ji buvo beviltiškoje padėtyje – dar nesuvokianti savo jėgos, o jos grožis išryškės tik ateityje. Ir ji buvo godi. Misteris Satervaitas tuo įsitikinęs. Šalia

įžūlumo buvo ir godumo ruoželis – godumo kabintis į gyvenimą.

– Martino Vaildo nepažįstu, – tęsė misteris Satervaitas. – Bet kai ką apie jį girdėjau. Gyveno už kokios mylios. Vertėsi ūkininkavimu. O ji domėjosi žemdirbyste... ar bent apsimetinėjo, kad domisi. Man rodos, apsimetinėjo. Manau, kad ji jame matė išgelbėtoją ir godžiai tarsi vaikas įsikibo į jį. Na, tai galėjo baigtis tik vienaip. Žinome, kokia buvo pabaiga, nes teisme perskaitė laiškus. Jis saugojo jos laiškus, o ji jo – ne, tačiau iš jos laiškų turinio galima suprasti, kad jis atvėso. Jis irgi tai pripažįsta. Buvo kita mergina. Ji irgi gyveno Diering Veilo kaime. Jos tėvas ten dirbo gydytoju. Tikriausiai matėte ją teisme? Ne, prisimenu, sakėte, kad nebuvote ten. Turiu jums apie ją papasakoti. Šviesi mergina – labai šviesi. Švelni. Gal... na, gal truputį kvailoka. Tačiau tyli, žinote. Ir ištikima. Nepaprastai ištikima.

Jis pažiūrėjo į misterį Kviną, laukdamas paskatinimo, ir misteris Kvinas, jam pritardamas, lėtai nusišypsojo.

– Jūs girdėjote paskutinįjį laišką, – tęsė misteris Satervaitas. – Tai yra turėjote skaityti jį laikraščiuose. Parašytas penktadienio ryte, rugsėjo tryliktąją. Jame begalės desperatiškų priekaištų ir miglotų grasinimų, o baigiasi jis prašymu. Ji prašė Martiną Vaildą ateiti į Diering Hilą tą patį vakarą, šeštą valandą. "*Aš paliksiu tau atidarytas šonines duris, tad niekas nesužinos, jog tu čia buvai. Būsiu muzikos kambaryje*". Laišką atidavė tiesiai į rankas.

Misteris Satervaitas patylėjo.

– Pamenate, pirmą kartą areštuotas Martinas Vaildas neigė, kad jis išvis tą vakarą buvo tuose namuose. Jis sakė, kad pasiėmė šautuvą ir išėjo medžioti į mišką. Bet kai policija pateikė įkalčius, tas teiginys sužlugo. Pamenate, jie rado jo pirštų atspaudus ant šoninių durų medžio ir ant vienos iš taurių, stovėjusių ant stalo muzikos kambaryje. Jis prisipažino, kad kai atėjo pasimatyti su ledi

Barnebi, jie smarkiai susibarė, tačiau pagaliau jam pavyko ją nuraminti. Jis prisiekinėjo, kad paliko savo šautuvą ant sienelės priešais duris, ir kad ledi Barnebi jam išėjus buvo gyva ir sveika. Tada buvo maždaug dvidešimt minučių po šešių. Jis sako, kad ėjo tiesiai namo. Tačiau iš parodymų paaiškėjo, kad jis grįžo į savo fermą tik be ketvirčio septynios, o kaip aš jau minėjau, ji yra tik už mylios. Nereikia pusvalandžio, kad iki ten nueitum. Jis sakė, kad pamiršo savo šautuvą. Nelabai panašu į tiesą, tačiau...

– Tačiau? – pasmalsavo misteris Kvinas.

– Na, – lėtai prašneko misteris Satervaitas, – tai įmanoma, ar ne? Advokatai, be abejonės, pasijuokė iš prielaidos, bet manau, kad jie klydo. Matote, pažįstu daug jaunuolių, kuriuos tokios emocinės scenos labai nuliūdina – o ypač tokius niūrius, nervingus kaip Martinas Vaildas. O moterys gali sudalyvauti tokiame ginče, ir po to joms palengvėja. Tai joms tarsi apsauginis vožtuvas, kuris numalšina jų nervingumą ir taip toliau. Bet manau, kad kai Martinas Vaildas išėjo iš ten, jo galvoje viskas buvo susipainioję, jis buvo įširdęs ir nelaimingas ir net nepagalvojo apie šautuvą, paliktą ant sienelės.

Prieš tęsdamas jis patylėjo.

– Bet ne tai svarbu. Deja, kita dalis yra net per daug aiški. Tiksliai dvidešimt po šešių nuaidėjo šūvis. Jį girdėjo visi tarnai – virėja, kambarinė, virėjos padėjėja, liokajus ir ledi Barnebi tarnaitė. Jie nuskubėjo į muzikos kambarį. Ji gulėjo persilenkusi per fotelio ranktūrį. Šautuvas buvo laikomas netoli jos pakaušio, tad šoviniai tiesiog negalėjo išsisklaidyti. Mažiausiai du iš jų perskrodė smegenis.

Jis vėl nutilo.

– Manau, tarnai davė parodymus? – atsainiai paklausė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas linktelėjo.

– Taip. Liokajus atbėgo ten keletu sekundžių anksčiau už kitus, bet visų parodymai praktiškai dubliavo vieni kitus.

– Tad jie *visi* davė parodymus, – susimąstęs pasakė misteris Kvinas. – Be išimčių?

– Dabar pamenu, – atsiliepė misteris Satervaitas. – Kambarinė buvo apklausta tik per kvotą. Atrodo, po to ji išvyko į Kanadą.

– Suprantu, – tarė misteris Kvinas.

Stojo tyla, ir restoranėlis kažkodėl pasidarė nejaukus. Misteris Satervaitas staiga pasijuto puolamas. – Kodėl gi ne? – pasakė nutrūkstančiu balsu.

– O kodėl gi taip? – truktelėjęs pečiais, atkirto misteris Kvinas.

Klausimas kažkodėl suerzino misterį Satervaitą. Jis norėjo jo išvengti ir atsistoti ant tvirto pagrindo.

– Nebuvo daug abejonių dėl šūvio kaltininko. Tiesą pasakius, tarnai atrodė kiek pametę galvas. Name nebuvo kam paimti vadžias į rankas. Praėjo kelios minutės, kol kažkas sugalvojo paskambinti policijai, tačiau telefonas buvo sugedęs.

– A! – tarstelėjo misteris Kvinas. – Telefonas buvo sugedęs.

– Taip, – pritarė misteris Satervaitas, ir staiga jį apėmė jausmas, kad jis pasakė kažką jaudinančiai svarbaus. – Žinoma, tai galėjo padaryti tyčia, – pasakė lėtai. – Bet nėra jokios prasmės. Mirtis atėjo praktiškai tuoj pat.

Misteris Kvinas nutylėjo, ir misteris Satervaitas pajuto, kad jo paaiškinimas neįtikinamas.

– Nebuvo nė vieno įtariamojo, išskyrus Martiną Vaildą, – tęsė jis. – Net pagal jo pasakojimą jis buvo tik trys minutės kelio nuo namų, kai nuaidėjo šūvis. O kas gi dar galėjo šauti? Seras Džordžas lošė bridžą už kelių namų nuo savojo. Jis išėjo iš ten pusę šešių, ir tarnas, atnešęs naujienas, rado jį prie vartų. Paskutinis roberis baigėsi tiksliai pusę šešių – dėl to nėra jokių abejonių. Dar ten

gyvena sero Džordžo sekretorius, Henris Tompsonas. Tą dieną jis buvo Londone, o kai nuaidėjo šūvis – verslo susitikime. Pagaliau – Silvija Deil, kuri turėjo puikų motyvą, tačiau su šituo nusikaltimu negalėjo būti susijusi. Ji buvo Diering Veilo stotyje, lydėjo draugę 6.28 traukiniu. Tai ją išteisina. Tada tarnai. Kokį motyvą, po galais, jie galėjo turėti? Be to, į nusikaltimo vietą jie atėjo praktiškai vienu metu. Ne, tai turėjo būti Martinas Vaildas.

Tačiau misterio Satervaito balse skambėjo nepasitenkinimo gaidelės.

Jie pradėjo valgyti pietus. Misteris Kvinas buvo nekalbus, o misteris Satervaitas pasakė viską, ką turėjo pasakyti. Misterio Satervaito nepasitenkinimas augo, keistai skatinamas kito vyro pritarimo.

Staiga misteris Satervaitas triukšmingai numetė peilį su šakute.

– Tarkime, kad tas jaunuolis išties nekaltas, – pasakė. – O jį pakars.

Jis atrodė labai išsigandęs ir nusiminęs. O misteris Kvinas vis dar tylėjo.

– Tarsi...– pradėjo misteris Satervaitas ir nutilo. – Kodėl gi ta moteris neturėtų vykti į Kanadą? – užbaigė nenuosekliai.

Misteris Kvinas papurtė galvą.

– Aš net nežinau, į kurią Kanados dalį ji išvyko, – niurzgėjo misteris Satervaitas.

– Ar galėtumėte sužinoti? – pasiteiravo pašnekovas.

– Manau, galėčiau. Liokajus... Jis žinos. Arba Tompsonas, sekretorius.

Jis vėl nutilo. Kai prabilo, jo balsas skambėjo kaip maldavimas.

– Juk tai niekaip nesusiję su manimi?

– Kad tas jaunuolis bus pakartas daugmaž po trijų savaičių?

– Na, jei taip apibūdinote. Taip, suprantu, ką norite pasakyti. Mirtis ir gyvenimas. O dar ta vargšė mergytė. Tai ne dėl mano praktiškumo, bet pagaliau... kas iš to? Ar visa tai nėra gana fantastiška? Net jei sužinočiau, kur ta moteris, išvykusi į Kanadą... Na, tai tikriausiai reikštų, kad turiu pats ten išvykti.

Misteris Satervaitas rimtai nusiminė.

– O aš galvojau kitą savaitę nuvykti į Rivjerą, – atsiduso patetiškai.

O jo žvilgsnis į misterį Kviną aiškiai sakė: "Paleiskite mane, gerai?"

– Ar kada nors buvote Kanadoje?

– Niekada.

– Labai įdomi šalis.

Misteris Satervaitas neapsispręsdamas pažiūrėjo į jį.

– Manote, turiu ten vykti?

Misteris Kvinas atsilošė ir užsidegė cigarą. Kalbėjo, vis išpūsdamas dūmų kamuolėlius.

– Regis, jūs esate turtingas žmogus, misteri Satervaitai. Ne milijonierius, tačiau galite kažkuo mėgautis, negalvodamas apie išlaidas. Jūs stebėjote kitų žmonių dramas. Ar niekada nepanorote įsikišti ir atlikti kokį vaidmenį? Ar nors akimirką nežvelgėte į save, kaip į kitų žmonių likimų arbitrą, – stovintį scenos centre ir laikantį rankose gyvenimą ir mirtį?

Misteris Satervaitas pasilenkė į priekį. Jį užvaldė senasis užsidegimas.

– Norite pasakyti: turiu vykti į tą paiką paiešką?

Misteris Kvinas nusišypsojo.

– O! Vykti į Kanadą pasiūlėte jūs, o ne aš, – pasakė guviai.

– Jūs negalite taip manimi nusikratyti, – nuoširdžiai pasipiktino misteris Satervaitas. – Kai tik aš su jumis susiduriu...– jis užsikirto.

– Na?

– Jumyse yra kažkas, ko aš nesuprantu. Turbūt niekada ir nesuprasiu. Paskutinį kartą buvau jus sutikęs...

– Joninių išvakarėse.

Misteris Satervaitas krūptelėjo, tarsi tuose žodžiuose būtų slypėjusi kažkokia užuomina, kurios jis neperprato.

– Ar tai buvo Joninių išvakarės? – paklausė sumišęs.

– Taip. Bet nesustokime prie to. Tai nesvarbu, ar ne?

– Jei jau taip sakote, – mandagiai tarė misteris Satervaitas. Jis pajuto, kad ta nepagaunama užuomina slysta jam iš rankų. – Kai grįšiu iš Kanados...– jis, pasijutęs nesmagiai, užsikirto, – aš... aš... labai norėčiau vėl su jumis susitikti.

– Bijau, kad dabar neturiu nuolatinės gyvenamosios vietos, – apgailestavo misteris Kvinas. – Bet aš dažnai lankausi čia. Jei tai darote ir jūs, be jokių abejonių, netrukus susitiksime.

Jie maloniai išsiskyrė. Misteris Satervaitas buvo labai susijaudinęs. Jis nuskubėjo į "Kuko" bendrovę ir pasiteiravo laivų tvarkaraščio. Tada paskambino į Diering Hilą. Liokajus atsiliepė labai pagarbiu balsu.

– Mano pavardė Satervaitas. Atstovauju... hm... advokatų firmai. Norėčiau šio to pasiteirauti apie jauną moterį, kuri neseniai jūsų ūkyje dirbo kambarine.

– Ar klausiate apie Luizą, sere? Luizą Buliar?

– Taip, apie ją, – atsakė misteris Satervaitas, kuris labai nudžiugo, išgirdęs šį klausimą.

– Deja, dabar jos nėra šalyje, sere. Prieš šešis mėnesius ji išvyko į Kanadą.

– Ar negalėtumėte man duoti dabartinio jos adreso?

Liokajus pasakė, kad turbūt negalėsiąs. Ji išvyko į kalnus... Škotiškas pavadinimas... O! Tai Banfas. Kitos

merginos namuose laukė iš jos kokios nors žinutės, bet ji neparašė ir nedavė joms jokio adreso.

Misteris Satervaitas padėkojo ir padėjo ragelį. Jis vis dar nebuvo išgąsdintas. Kelionių dvasia buvo stipri jo širdyje. Jis vyks į Banfą. Jei Luiza Buliar ten, tai jis vienaip ar kitaip ją suseks.

Jo paties nuostabai, jam labai patiko kelionė. Jau daug metų nebuvo plaukęs toli jūra. Rivjera, Le Tuke, Dovilis ir Škotija buvo jo įprastas maršrutas. Jausmas, kad jis vyksta su neįmanoma misija, pridėjo jo kelionei paslaptingo pikantiškumo. Jei jo kelionės tikslą sužinotų bendrakeleiviai, tai galvotų, kad jis visiškas kvailys! Bet... jie nepažinojo misterio Kvino.

Banfe jis lengvai rado savo susidomėjimo objektą. Luiza Buliar dirbo dideliame viešbutyje. Praėjus dvylikai valandų po atvykimo, jis stovėjo priešais ją.

Tai buvo maždaug trisdešimt penkerių metų amžiaus moteris, pablyškusi, tačiau tvirtai sudėta. Jos plaukai buvo šviesiai rudi, linkę garbanotis, o akys rudos, sąžiningos. Jis pamanė, kad ji atrodo kvailoka, bet labai patikima.

Ji gana ramiai priėmė jo žodžius, kad jo paprašė kiek daugiau iš jos sužinoti apie Diering Hilo tragediją.

– Laikraštyje mačiau, kad Martinas Vaildas buvo pripažintas kaltu, sere. Labai liūdna.

Tačiau atrodė, kad ji neabejoja jo kalte.

– Toks šaunus jaunas džentelmenas, ir taip baisiai pasielgė. Bet nors apie mirusius negalima blogai šnekėti, vis dėlto ledi pati jį viliojo. Ji negalėjo palikti jo ramybėje, negalėjo. Ką gi, abu nubausti. Kai buvau vaikas, ant mano sienos kabėjo užrašas "Dievas nėra pajuokos objektas", ir tai tikra tiesa. Aš žinojau, kad tą vakarą kažkas turi nutikti, taip ir buvo.

– Kaip čia taip? – paklausė misteris Satervaitas.

– Buvau savo kambaryje, sere, persirenginėjau ir pažvelgiau pro langą. Tolumoje važiavo traukinys,

leisdamas baltus dūmus, ir, ar patikėsite, jie susiformavo į gigantišką ranką. Didžiulė balta ranka dangaus raudonyje. Pirštai buvo sulenkti, lyg kažko siektų. Tai išties mane paveikė. "Ar gali žinoti? – pasakiau sau. – Tai ženklas, kad kažkas nutiks". Ir kaip tik tą akimirką išgirdau šūvį. "Tai nutiko", – pasakiau sau, nubėgau žemyn ir prisijungiau prie Kerės ir kitų, kurie buvo koridoriuje, ir mes įlėkėme į muzikos kambarį, ir ten ji buvo, su peršauta galva... ir kraujas, ir visa kita... Siaubinga! Aš kalbėjau ir pasakiau serui Džordžui, kad prieš tai mačiau ženklą, bet jis nesusimąstė. Tai buvo nelaiminga diena, nuo pat ryto jaučiau tai visu kūnu. Trylikta, penktadienis, – ko daugiau gali tikėtis?

Ji kliedėjo toliau. Misteris Satervaitas kantriai klausėsi. Jis vėl ir vėl grąžindavo ją prie nusikaltimo, uždavinėjo tikslius klausimus. Pagaliau jam teko prisipažinti pralaimėjus. Luiza Buliar pasakė viską, ką žinojo, ir jos pasakojimas buvo paprastutis ir tiesmukas.

Tačiau jis surado vieną svarbų faktą. Dabartinę tarnybą jai pasiūlė misteris Tompsonas, sero Džordžo sekretorius. Siūloma alga buvo tokia didelė, kad ji susigundė ir ėmėsi darbo, nors dėl jo jai teko skubiai palikti Angliją.

Misteris Denmenas sutvarkė visus su tuo susijusius reikalus ir įspėjo ją, jog ji nerašytų Anglijoje likusiems draugams tarnams, nes tai "galėtų sukelti rūpesčių su migracijos tarnybomis". Šiuo perspėjimu ji aklai patikėjo.

Kai ji tarp kitko paminėjo algos dydį, jis buvo toks didelis, kad misteris Satervaitas apstulbo. Kiek padvejojęs, jis nutarė kreiptis į tą misterį Denmeną.

Jam nebuvo sunku įtikinti Denmeną viską iškloti. Pastarasis susidūrė su Tompsonu Londone, ir Tompsonas jam padėjo. Rugsėjį sekretorius jam parašė, kad dėl asmeninių priežasčių seras Džordžas trokšta išgrūsti tą

merginą iš Anglijos. Ar jis negalėtų rasti jai darbo? Buvo atsiųsti pinigai, norint pakelti algą.

– Spėju, įprastas rūpestis, – pasakė misteris Denmenas, atsainiai atsilošdamas kėdėje. – O ji atrodo rami miela mergytė.

Misteris Satervaitas nesutiko, kad tai įprastas rūpestis. Jis buvo tikras, kad Luiza Buliar nėra sero Džordžo Barnebio atstumta meilutė. Dėl kažkokių priežasčių buvo gyvybiškai svarbu pašalinti ją iš Anglijos. Bet dėl kokių? Ir kas stovėjo už viso to? Pats seras Džordžas, veikiantis per Tompsoną? Ar pastarasis, veikiantis savo iniciatyva ir besidengiantis darbdavio vardu?

Vis dar galvodamas apie visa tai, misteris Satervaitas grįžo atgal. Jis buvo prislėgtas ir nusiminęs. Iš jo kelionės neišėjo nieko gero.

Įskaudintas pralaimėjimo, kitą dieną po grįžimo jis nuėjo į "Arlekiną". Jis nesitikėjo, kad jam pavyks jau pirmą kartą, tačiau jo pasitenkinimui pažįstama figūra sėdėjo prie nuošalaus staliuko, ir tamsiame misterio Harlio Kvino veide švytėjo pasisveikinimo šypsena.

– Na, – pasakė misteris Satervaitas, – tepdamasis sviestą ant duonos, – jūs išsiuntėte mane žiemą grybų rinkti.

Misteris Kvinas kilstelėjo antakius.

– Aš išsiunčiau? – suabejojo. – Juk tai buvo jūsų sumanymas.

– Kad ir kieno jis buvo, jis niekam tikęs. Luiza Buliar neturėjo ką pasakyti.

Čia misteris Satervaitas atpasakojo pašnekesio su kambarine detales ir perėjo prie pokalbio su misteriu Denmenu. Misteris Kvinas klausėsi tylėdamas.

– Tam tikra prasme man pasisekė, – tęsė misteris Satervaitas. – Ji buvo sąmoningai pašalinta iš kelio. Bet kodėl? Nesuprantu.

– Ne? – kaip visada provokuojančiu tonu pasiteiravo misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas paraudo.

– Jūs turbūt manote, kad galėjau sumaniau ją apklausti. Galiu jus užtikrinti, kad vis grąžindavau ją prie pasakojimo pradžios. Ir ne mano kaltė, kad negavau to, ko troškome.

– Ar jūs tikras, – įsiterpė misteris Kvinas, – kad negavote to, ko troškote?

Misteris Satervaitas apstulbęs pažiūrėjo į jį ir sutiko liūdną, pašaipų, taip gerai pažįstamą žvilgsnį.

Mažasis žmogus kiek sumišęs papurtė galvą.

Kurį laiką buvo tylu, tada misteris Kvinas pasakė visai kitu tonu:

– Tą kartą jūs man puikiai apibūdinote žmones. Po keleto jūsų sakinių jie atsistojo priešais mane tokie ryškūs, tarsi būtų nutapyti. Norėčiau, kad tą patį padarytumėte ir su vieta. Jūs palikote ją šešėlyje.

Misteris Satervaitas pasijuto pagerbtas.

– Vieta? Diering Hilas? Na, tai labai įprastas šiuolaikinis namas. Žinote, raudonos plytos ir keturių dalių langai, išlindę iš sienos. Iš išorės atrodo gana bjauriai, bet viduje labai jauku. Namas nedidukas. Apie du akrus žemės. Tie priemiesčių namai visi vienodi. Pastatyti turtuoliams. Namo vidus primena viešbutį: miegamieji apstatyti kaip viešbučiuose. Visuose miegamuosiuose yra šaltas ir karštas vanduo, o kur dar begalės paauksuotų lempučių gaubtų! Visur nepaprastai patogu, bet nelabai primena kaimą. Nuo to Diering Veilo iki Londono tik devyniolika mylių.

Misteris Kvinas atidžiai klausėsi.

– Kiek girdėjau, geležinkelio tarnyba dirba prastai.

– O! Apie tai aš nieko nežinau, – atsiliepė misteris Satervaitas. Jam pradėjo patikti ši tema. – Praėjusią vasarą kurį laiką ten gyvenau. Kaip miestukas, jis visai lengvai pasiekiamas. Žinoma, traukiniai važiuoja tik kas valandą. Iš Vaterlo stoties keturiasdešimt aštuonios minutės po valandos – iki 10.48.

– O kiek reikia važiuoti iki Diering Veilo?

– Apie keturiasdešimt penkias minutes. Diering Veile būsite dvidešimt aštuonios minutės po valandos.

– Na, žinoma, – suirzęs mostelėjo ranka misteris Kvinas. – Turėjau prisiminti. Mis Deil kažką lydėjo apie 6.28 tą vakarą, ar ne?

Misteris Satervaitas porą minučių tylėjo. Jis skubiai svarstė apie neišspręstą problemą. Pagaliau pasakė:

– Norėčiau, kad man pasakytumėte, ką turėjote galvoje, kai paklausėte, ar aš esu tikras, kad negavau to, ko troškau.

Toks prašymas atrodė komplikuotas, bet misteris Kvinas neapsimetė, kad jo nesuprato.

– Man tik buvo įdomu, ar jūs nebuvote per reiklus. Pagaliau, jūs sužinojote, kad Luiza Buliar buvo sąmoningai pašalinta iš šalies. Tam turėjo būti priežastis. O priežastis slypi tame, ką ji jums pasakė.

– Na jau, – užginčijo misteris Satervaitas. – Ką gi ji pasakė? Jei ji duotų parodymus teisme, ką galėtų pasakyti?

– Galėtų pasakyti, ką matė, – tarė misteris Kvinas.

– Ką ji matė?

– Ženklą danguje.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į jį.

– Jūs galvojate apie *tą* nesąmonę? Prietaringus paistalus, kad tai buvo Dievo ranka?

– Galbūt, – atsakė misteris Kvinas, – nes abu žinome, kad tai galėjo būti Dievo ranka.

Pašnekovas aiškiai sumišo dėl jo rimtumo.

– Nesąmonė, – pasakė. – Ji pati aiškino, kad tai buvo traukinio dūmai.

– Įdomu, tai buvo atvykstantis ar išvykstantis traukinys? – sumurmėjo misteris Kvinas.

– Vargu ar atvykstantis. Jie važiuoja be dešimties minučių valandą. Tai turėjo būti išvykstantis traukinys – 6.28... Ne, jis netinka. Ji pasakė, kad tuoj pat išgirdo šūvį,

o mes žinome, kad iššauta buvo dvidešimt minučių po šešių. Traukinys negalėjo išvykti dešimčia minučių anksčiau.

– Šioje linijoje – ne, – sutiko misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas žvelgė kažkur jam virš galvos.

– Tikriausiai prekinis, – šnibždėjo. – Bet jei taip...

– Tada iš tiesų nereikėtų jos versti iškeliauti iš Anglijos, – sutiko misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas susižavėjęs žiūrėjo į jį.

– 6.28, – ištarė lėtai. – Bet jei taip, jei šūvis nuaidėjo tada, kodėl visi sakė, kad jį išgirdo anksčiau?

– Akivaizdu, – pasakė misteris Kvinas. – Laikrodžiai rodė neteisingą laiką.

– Visi? – suabejojo misteris Satervaitas. – Žinote, tai gana abejotinas sutapimas.

– Tai nebuvo sutapimas, – paprieštaravo antrasis. – Tai buvo penktadienis.

– Penktadienis? – pakartojo misteris Satervaitas.

– Žinote, jūs man sakėte, kad seras Džordžas penktadienio popietėmis visada nustato savo laikrodžius, – atsiprašydamas pasakė misteris Kvinas.

– Jis atsuko juos atgal dešimčia minučių, – sušnabždėjo misteris Satervaitas, priblokštas savo atradimo. – Tada jis nuėjo žaisti bridžo. Manau, tą rytą jis atplėšė savo žmonos laiškelį Martinui Vaildui... Taip, jis tikrai jį atplėšė. Jis išėjo iš bridžo lošimo 6.30, rado prie šoninių durų stovintį Martino šautuvą, įėjo ir šovė į ją iš nugaros. Tada vėl išėjo, įmetė šautuvą į krūmus, kuriuose vėliau jį ir rado, ir tarsi išeidinėjo lauk pro kaimyno vartelius, kai kažkas atbėgo jo pakviesti. Bet kaipgi telefonas? O! Aš suprantu. Jis jį atjungė, kad tokiu būdu policijai nebūtų galima pranešti apie įvykį – jie būtų galėję užsirašyti pranešimo laiką. O dabar turime Vaildo pasakojimą. Realus jo išėjimo laikas buvo dvidešimt penkios minutės

po šešių. Lėtai eidamas, jis grįžo namo maždaug be penkiolikos septynios. Taip, aš viską suprantu. Jam kėlė pavojų tik Luiza su savo nesiliaujančiomis šnekomis apie prietaringus įsivaizdavimus. Kažkas galėjo suvokti traukinio reikšmę, o tada – sudie puikiam *alibi.*

– Nuostabu, – pakomentavo misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į jį, išraudęs nuo pasitenkinimo.

– Dabar tik... ką mums daryti?

– Aš siūlyčiau pranešti Silvijai Deil, – pasakė misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas atrodė sumišęs.

– Aš jums sakiau, kad ji man pasirodė kiek... kvailoka.

– Ji turi tėvą ir brolius, kurie padarys, kas reikalinga.

– Tas tiesa, – su palengvėjimu atsiduso misteris Satervaitas.

Netrukus jis jau sėdėjo su mergina ir dėstė jai istoriją. Ji atidžiai klausėsi. Neklausinėjo jo, bet kai jis baigė, atsistojo.

– Turiu tuoj pat išsikviesti taksi.

– Mano brangus vaikeli, ką jūs darysite?

– Važiuoju pas serą Džordžą Barnebį.

– Neįmanoma. Tai visiškai klaidingas žingsnis. Leiskite man...

Jis tauškė, eidamas šalia jos. Bet ji nekreipė į jį dėmesio. Silvija Deil turėjo savo planų. Ji leido jam važiuoti su ja taksi, bet visiems jo protestams ji buvo kurčia. Ji paliko jį automobilyje ir nuėjo į sero Džordžo įstaigą Sityje.

Po pusvalandžio ji išėjo. Atrodė išsekusi, jos šviesus grožis buvo nuvytęs kaip gėlė be vandens. Misteris Satervaitas sutiko ją nerimaudamas.

– Aš laimėjau, – sumurmėjo ji, atsilošdama primerktomis akimis.

– Ką? – pašoko jis. – Ką jūs padarėte? Ką jūs pasakėte?

Ji atsisėdo kiek tiesiau.

– Pasakiau jam, kad Luiza Buliar su savo pasakojimu nuėjo į policiją. Pasakiau, kad policininkai tuo pasidomėjo, ir kad žmonės matė, kaip jis ėjo į savo namus, kaip grįžo atgal maždaug kelios minutės prieš pusę šešių. Pasakiau jam, kad žaidimas baigtas. Jis... jis palūžo. Pasakiau, kad jis vis dar turi laiko pabėgti, kad policininkai atvyks jo areštuoti tik po valandos. Pasakiau, kad jei jis pasirašys prisipažinimą, jog nužudė Vivjeną, aš nieko nedarysiu, bet jei nepasirašys, aš spiegsiu ir visam namui išklosiu tiesą. Jis taip supanikavo, kad nebesuvokė, ką daro. Pasirašė nesuvokdamas, ką daro.

Ji įkišo popierių jam į rankas.

– Paimkite jį... paimkite. Jūs žinote, ką su juo daryti, tad jie paleis Martiną.

– Jis tikrai jį pasirašė! – nustebęs suriko misteris Satervaitas.

– Žinote, jis kiek kvailokas, – pasakė Silvija Deil. – Aš irgi, – pridūrė pagalvojusi. – Todėl žinau, kaip elgiasi kvailiai. Žinote, mes sutrinkame, o tada pasielgiame neteisingai, o paskui gailimės.

Ji suvirpėjo, ir misteris Satervaitas patapšnojo jai per ranką.

– Jums reikia ko nors, kad suimtumėte save į rankas, – pasakė. – Mes esame labai netoli nuo mano mėgstamiausio restorano "Arlekinas". Ar esate kada nors ten buvusi?

Ji pakratė galvą.

Misteris Satervaitas sustabdė taksi ir nusivedė merginą į restoranėlį. Ėjo prie nuošalaus staliuko, o jo širdis viltingai daužėsi. Bet staliukas buvo tuščias.

Silvija Deil pamatė nusivylimą jo veide.

– Kas nutiko? – paklausė.

– Nieko, – atsakė misteris Satervaitas. – Tai yra aš tikėjausi čia pamatyti savo draugą. Tai nesvarbu. Tikiuosi, kad vieną dieną aš jį vėl pamatysiu...

Krupjė siela

Misteris Satervaitas mėgavosi saulės šviesa terasoje Monte Karle.

Kiekvienais metais antrą sausio sekmadienį misteris Satervaitas vykdavo iš Londono į Rivjerą. Jis buvo punktualesnis už kregždę. Balandžio mėnesį jis grįždavo į Angliją, gegužę ir birželį vykdavo į Askotą. Išvykdavo iš miesto po Itono ir Harovo varžybų, pasisvečiuodavo kaime prieš išsiruošdamas į Dovilį ar Le Tuke. Medžioti važiuodavo dažniausiai spalį ir lapkritį, ir dar praleisdavo porą mėnesių mieste, užbaigdamas metus. Jis pažinojo visus, ir galima sakyti, kad jį irgi visi pažinojo.

Šį rytą jis buvo paniuręs. Jūros žydrynė švytėjo nuostabiai, sodai kaip visada žaviai kvepėjo, bet jį nuvylė žmonės. Pasak jo, jie buvo prastai apsirengę – tiesiog menkavertė minia. Kai kurie, žinoma, buvo lošėjai, prakeiktos sielos, kurios negali pasitraukti. Šie misteriui Satervaitui patiko. Jie sudarė būtiną foną. Bet jam trūko įprasto elitinio rojaus – jo paties aplinkos žmonių.

– Viskas pasikeitė, – niūriai suburbėjo misteris Satervaitas. – Dabar čia vyksta žmonės, kurie niekada anksčiau negalėjo sau to leisti. Be to, aš, žinoma, senstu... Visi atvykstantys jaunuoliai vaikšto į tas šveicariškas vietas.

Bet jis ilgėjosi kitų – gražiai apsirėdžiusių baronų ir užsieniečių diplomatų, didžiųjų kunigaikščių ir karališkųjų princų. Kol kas jis čia matė tik vieną "karališkąjį princą", kuris dirbo liftininku viename iš mažiau žinomų viešbučių. Jis ilgėjosi ir gražių bei prabangių damų. Čia buvo jų keletas, bet ne tiek, kiek anksčiau.

Misteris Satervaitas buvo nuoširdus Gyvenimo dramų tyrinėtojas, tačiau jis mėgo labai spalvingas dramas.

Jis juto, kaip jį užplūsta nusivylimas. Viskas keičiasi, o jis jau per senas pasikeisti.

Tą akimirką jis pamatė prie jo einančią grafienę Čarnovą.

Jau daug sezonų misteris Satervaitas susitikdavo Monte Karle su grafiene. Pirmą kartą jis ją pamatė didžiojo kunigaikščio draugijoje. Kitą kartą ji buvo su austrų baronu. Sėkmingaisiais metais jos draugai buvo žydų kilmės, geltonveidžiai vyrai su kumpomis nosimis, apsikarstę gana puošniais brangakmeniais. Paskutiniaisiais dvejais metais ją dažnai galėjai pamatyti su labai jaunais vyrais, beveik berniukais.

Dabar ji ėjo su labai jaunu vyru. Misteris Satervaitas atsitiktinai jį pažinojo, ir jam buvo jo gaila. Franklinas Radžas buvo jaunas amerikietis, tipiškas Valstijų vakarų vidurio produktas, gaudantis įspūdžius, šiurkštus, bet mielas, keistas įgimto blaivumo ir idealizmo mišinys. Monte Karle jis viešėjo su grupele kitų abiejų lyčių jaunų amerikiečių, kurie visi buvo to paties tipo. Jie pirmąkart pamatė Senąjį pasaulį, jį atvirai kritikavo ir atvirai juo žavėjosi.

Apskritai jie nemėgo anglų viešbutyje, ir anglai nemėgo jų. Misteris Satervaitas, kuris didžiavosi savo kosmopolitiškomis pažiūromis, juos visai mėgo. Jam patiko jų tiesumas ir energija, nors kartkartėmis jų elgesio normų pažeidimai jį šiurpindavo.

Jam atrodė, kad grafienė Čarnova yra pati netinkamiausia draugė jaunajam Franklinui Radžui.

Jis mandagiai nukėlė skrybėlę, kai jie priėjo prie jo, ir grafienė jam žaviai linktelėjo ir nusišypsojo.

Ji buvo labai aukšta moteris, puikiai sudėta. Plaukai juodi, tokios pat ir akys, o jos blakstienos ir antakiai buvo daug juodesni, nei kada Gamta buvo ką papuošusi.

Misteris Satervaitas, kuris daugiau žinojo apie moterų paslaptis, nei reikėtų žinoti vyrams, atidavė pagarbą

menui, kuriam padedant ji buvo sukurta. Jos nepriekaištingas veidas buvo lygios kreminės spalvos.

Labai neryškūs tamsiai rudi šešėliai ant jos akių buvo išties efektingi. Jos lūpos nebuvo nei raudonos, nei rusvos, jos švytėjo vyno spalva. Ji buvo apsirengusi labai brangiu juodai baltu drabužiu ir nešėsi violetinį skėtį, kuris labai tiko prie veido spalvos.

Franklinas Radžas atrodė laimingas ir jautėsi svarbus.

"Štai eina jaunas kvailys, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Bet manau, kad tai ne mano reikalas, be to, jis manęs ir neklausytų. Ką gi, aš pats savo laiku įgijau patirties."

Bet jis vis dar rūpinosi, nes grupelėje buvo labai patraukli amerikietė mergytė, ir jis manė, kad jai išvis nepatiks Franklino Radžo draugystė su grafiene.

Jis kaip tik norėjo eiti į priešingą pusę, kai pamatė tą mergytę, takeliu einančią prie jo. Ji dėvėjo gerai pagal užsakymą pasiūtą kostiumą su balto muslino palaidinuke, avėjo gerus, minkštapadžius batus ir nešėsi turisto vadovą. Būna amerikiečių, kurios pereina per Paryžių ir išnyra apsirengusios kaip Šebos karalienė, bet Elizabeta Martin joms nepriklausė. Ji apžiūrinėjo Europą, apsiginklavusi dorybės ir griežtumo nuotaikomis. Neblogai išmanė kultūrą ir meną ir norėjo gauti kuo daugiau už savo ribotą pinigų kiekį.

Vargu ar misteris Satervaitas pagalvojo apie ją, kaip apie labai menišką ar kultūringą asmenybę. Jam ji atrodė paprasčiausiai labai jauna.

– Labas rytas, misteri Satervaitai, – pasisveikino Elizabeta. – Gal kur nors matėte Frankliną... misterį Radžą?

– Mačiau prieš kelias minutes.

– Manau, su savo drauge grafiene, – šiurkščiai pasakė mergina.

– Mmm... taip, su grafiene, – pripažino misteris Satervaitas.

– Ta jo grafienė man visai nedaro įspūdžio, – gana garsiai ir šiurkščiai pareiškė mergina. – Franklinas kraustosi dėl jos iš proto. Nesupaisau, *kodėl.*

– Manau, ji labai žavingai elgiasi, – atsargiai tarė misteris Satervaitas.

– Jūs ją pažįstate?

– Šiek tiek.

– Aš nerimauju dėl Franklino, – pasakė mis Martin. – Tas vyrukas paprastai turėdavo košės galvoje. Net nepagalvotum, jog jis užkibs ant tokių sireniškų žaidimėlių. Ir jis nenori nieko girdėti, pasidaro piktesnis už širšę, kai bandai jam ką nors pasakyti. Šiaip ar taip, pasakykite, ar ji tikra grafienė?

– Negalėčiau pasakyti, – atsakė misteris Satervaitas. – Gali būti.

– Tai tikros Cha Cha angliškos manieros, – Elizabeta buvo nepatenkinta. – Galiu pasakyti tik tiek, kad Sargon Springse – tai mūsų gimtasis miestas, misteri Satervaitai, – ta grafienė atrodytų gana keistai.

Misteris Satervaitas pagalvojo, kad tai galimas daiktas. Jis nugalėjo norą pareikšti, kad jie ne Sargon Springse, bet Monako sostinėje, kur grafienė laiko atžvilgiu daug geriau susiderino su aplinka nei mis Martin.

Jis nutylėjo, ir Elizabeta nuėjo kazino link. Misteris Satervaitas atsisėdo ant suoliuko saulutėje, ir prie jo prisijungė Franklinas Radžas.

Iš Radžo trykšte tryško entuziazmas.

– Aš linksminuosi, – paskelbė jis su naiviu entuziazmu. – Taip, sere! Tai aš vadinu gyvenimo pamatymu – kiek kitokio gyvenimo, nei mes turime Valstijose.

Vyresnysis vyras atsuko į jį susimąsčiusį veidą

– Gyvenimas visur gyvenamas labai panašiai, – pasakė nuvargęs. – Jis aprengtas skirtingais drabužiais, ir tiek.

Franklinas Radžas spoksojo į jį.

– Nesuprantu jūsų.

– Ne, – pritarė misteris Satervaitas. – Kadangi jūs dar turite nukeliauti ilgą kelią. Bet aš atsiprašau. Vyresnieji neturėtų sau leisti įprasti pamokslauti.

– O! Viskas gerai, – Radžas nusijuokė, parodydamas gražius, kaip ir visų jo tautiečių, dantis. – Aš nesakau, jog nesu nusivylęs kazino. Maniau, kad lošimas bus kitoks – daug ugningesnis. Jis man atrodo gana kvailas ir niekingas.

– Lošimas lošėjui yra gyvenimas ir mirtis, bet jis neturi didelės stebėjimo vertės, – atsiliepė misteris Satervaitas. – Apie jį daug įdomiau skaityti nei žiūrėti.

Jaunuolis pritardamas linktelėjo.

– Jūs visuomenės mastu esate gana didelis vabalas, ar ne? – paklausė jis taip atvirai, kad gintis nebuvo įmanoma. – Noriu pasakyti, jūs pažįstate visas tas kunigaikštienes, grafus, grafienes ir kitus.

– Daugumą iš jų, – sutiko misteris Satervaitas. – O taip pat žydus, portugalus, graikus ir argentiniečius.

– Ką? – perklausė misteris Radžas.

– Ką tik aiškinau, – pasakė misteris Satervaitas, – kad aš esu anglų visuomenėje.

Franklinas Radžas valandėlę mąstė.

– Jūs pažįstate grafienę Čarnovą, ar ne? – pasakė nutęsdamas žodžius.

– Šiek tiek, – misteris Satervaitas atsakė taip pat, kaip ir Elizabetai.

– Tai – moteris, su kuria buvo labai įdomu susipažinti. Žmonės mano, kad Europos aristokratija išmesta iš žaidimo ir smunka. Dėl vyrų tai gal ir tiesa, bet su moterimis viskas kitaip. Argi ne malonu susitikti tokią išskirtinę būtybę, kaip grafienė? Sąmojinga, žavi, protinga, už jos nugaros – civilizacijos kartos, ji aristokratė iki pat pirštų galiukų!

– Argi? – paklausė misteris Satervaitas.

– Na, o argi ne? Jūs žinote, kas yra jos šeima?

– Ne, – atsakė misteris Satervaitas. – Bijau, kad žinau apie ją labai nedaug.

– Ji buvo Radzinski, – aiškino Franklinas Radžas. – Priklausė vienai iš seniausių Vengrijos šeimų. Jos gyvenimas nepaprastas. Matėte tą didžiulį perlų vėrinį, kurį ji nešioja?

Misteris Satervaitas linktelėjo.

– Jį jai padovanojo Bosnijos karalius. Ji jam kontrabanda išvežė keletą slaptų dokumentų iš karalystės.

– Girdėjau, – pasakė misteris Satervaitas, – kad perlus jai padovanojo Bosnijos karalius.

Iš tikrųjų tas faktas buvo tik paprastos paskalos, kuriose plepama, kad praeityje ledi buvo Jo Didenybės *chere amie**.

– Dabar jums papasakosiu dar kai ką.

Misteris Satervaitas klausėsi, ir kuo ilgiau jis klausėsi, tuo labiau jį žavėjo vaisinga grafienės vaizduotė. Jokių vulgarių "sireniškų žaidimėlių" (Elizabetos Martin apibūdinimas). Jaunuolis buvo pakankamai įžvalgus, sąžiningas ir idealistiškas. Ne, grafienė labai paprastai brovėsi per diplomatinių intrigų labirintą. Ji natūraliai turi priešų ir pavyduolių! Jaunasis amerikietis buvo priverstas tikėti, kad jis žvelgia į senąją santvarką, kurios centrinė figūra yra grafienė, abejinga, aristokratiška, patarėjų ir princų draugė, asmenybė, kuri iššaukia romantišką atsidavimą.

– Ir jai tenka daug kovoti, – šiltai užbaigė jaunuolis. – Tai nepaprasta, bet ji niekada nerado moters, kuri galėtų būti jai tikra drauge. Moterys visą gyvenimą stojo prieš ją.

– Tikriausiai, – pasakė misteris Satervaitas.

– Ar jūs nemanote, kad tai skandalas? – karštai klausė Radžas.

---

* meilužė *(pranc.)*

– N...ne, – susimąstęs paneigė misteris Satervaitas. – Nežinau, ką aš darau. Žinote, moterys turi savo taisykles. Nėra gerai painiotis į jų reikalus. Jos turi pačios valdyti savo šou.

– Nesutinku su jumis, – nuoširdžiai atkirto Radžas. – Šiame pasaulyje vienas iš blogiausių dalykų – tai moters neapykanta kitai moteriai. Pažįstate Elizabetą Martin? Dabar ji visiškai sutinka su mano teorijomis. Mes apie jas daug kartų kalbėjome. Ji tik vaikas, bet jos mintys šaunios. Bet tą akimirką, kai reikia išbandyti save praktiškai – na, ji tokia pat bloga kaip ir kitos. Nemėgsta grafienės, nors visiškai nieko apie ją nenutuokia, ir nesiklauso, kai bandau jai paaiškinti. Viskas *negerai,* misteri Satervaitai. Aš tikiu demokratija... ir... argi tai ne tas pats, kaip brolystė tarp vyrų ir moterys tarsi seserys?

Jis surimtėjęs nutilo. Misteris Satervaitas pamėgino pagalvoti apie aplinkybes, kuriomis tarp grafienės ir Elizabetos Martin galėtų atsirasti seseriškas ryšys, bet jam nepavyko.

– Iš kitos pusės, pakalbėkime apie grafienę, – tęsė Radžas. – Ji be galo žavisi Elizabeta ir galvoja, kad ji nuostabi. Ir ką gi tai rodo?

– Tai rodo, – sausai atkirto misteris Satervaitas, – kad grafienė gyveno daug ilgiau nei mis Martin.

Franklinas Radžas netikėtai nukrypo nuo temos.

– Ar žinote, kiek jai metų? Ji man pasakė. Tai gana drąsus poelgis. Spėjau, kad jai dvidešimt devyneri, bet ji man savo noru pasakė, kad jai trisdešimt penkeri. Ji taip neatrodo, ar ne?

Misteris Satervaitas, kurio apytikriai asmeniniai paskaičiavimai dėl ledi amžiaus buvo tarp keturiasdešimt penkerių ir keturiasdešimt devynerių, tik pakėlė antakius.

– Turėčiau perspėti jus, kad netikėtumėte viskuo, kas jums sakoma Monte Karle, – sumurmėjo jis.

Jis buvo pakankamai patyręs, jog žinotų apie ginčų su bernioku beprasmiškumą. Franklinas Radžas buvo

pasiekęs tokį riteriškumo laipsnį, kad būtų nepatikėjęs bet kokiu teiginiu, kurio neremia autoritetingi įrodymai.

– Štai ir grafienė, – keldamasis pasakė vaikinukas.

Ji priėjo prie jų su labai jai pritinkančia bejėgiška gracija. Dabar jie sėdėjo trise. Misteris Satervaitas ja labai žavėjosi, bet gana abejingai. Ji labai pagarbiai su juo elgėsi, klausinėjo jo nuomonės, traktuodama jį kaip Rivjeros autoritetą.

Viskas buvo gudriai sumanyta. Netrukus Franklinas Radžas pajuto, kad jį mandagiai, bet neabejotinai bando pašalinti, ir grafienė su misteriu Satervaitu buvo palikti *tete-a-tete**.

Ji paėmė savo skėtį ir ėmė jo galu braižyti paveiksliukus smėlyje.

– Jūs domitės tuo puikiu vaikinuku iš Amerikos, misteri Satervaitai, tiesa?

Jos balsas buvo žemas ir glostantis.

– Jis šaunus jaunuolis, – tarė misteris Satervaitas.

– Taip, jis simpatiškas, – atsišaukė grafienė. – Aš jam daug apie save papasakojau.

– Iš tikrųjų, – pasakė misteris Satervaitas.

– Smulkmenas, kurias dar kai kam pasakojau, – tęsė ji svajingai. – Mano gyvenimas buvo nepaprastas, misteri Satervaitai. Nedaug kas galėtų patikėti nuostabiais dalykais, kurie man nutiko.

Misteris Satervaitas buvo pakankamai įžvalgus, kad perprastų tikrąją jos žodžių prasmę. Pagaliau tos istorijos, kurias ji papasakojo Franklinui Radžui, *gali* būti tiesa. Labai nepanašu į tai ir aukščiausiu laipsniu neįtikima, bet tai *įmanoma*...Niekas negali užtikrintai pasakyti: "Taip nėra..."

Jis neatsakė, o grafienė ir toliau svajingai žvelgė į paplūdimį.

---

* – pasikalbėjimas akis į akį *(pranc.)*

Staiga misteris Satervaitas susidarė apie ją naują ir keistą įspūdį. Jis daugiau nebežiūrėjo į ją kaip į harpiją, bet kaip į nusiminusią būtybę paplūdimyje, kovojančią ragais ir nagais. Jis slapčia pažvelgė į ją. Skėtis buvo padėtas, ir jis matė mažytes raukšleles jos akių kampučiuose. Viename smilkinyje pulsavo kraujagyslė.

Tas stiprėjantis įsitikinimas vėl ir vėl jį užliedavo. Ji yra pašėlusi ir veržli būtybė. Ji gali būti negailestinga jam ar bet kam, kas atsistos tarp jos ir Franklino Radžo. Bet jis vis dar jautė, kad nesusigaudo situacijoje.

Jis suprato, kad jos *tete-a-tete* su juo yra tarsi pirštinės numetimas. Ji išskyrė jį kaip savo pagrindinį priešą. Jis buvo tikras, kad ji tikėjosi, jog jis nepagarbiai ką nors apie ją pasakys Franklinui Radžui. Misteris Satervaitas šyptelėjo. Jis buvo per senas tokiems dalykams. Žinojo, kada išmintinga prikąsti liežuvį.

Tą vakarą jis stebėjo ją *Cercle Privé**, kai ji bandė savo laimę prie ruletės.

Ji statė vėl ir vėl, tik tam, kad pamatytų, kaip jos statoma suma nušluojama. Ji šauniai susitaikydavo su pralaimėjimu, su stoišku nuolatinio lankytojo ramumu kritinėse situacijose. Porą kartų pastatė *en plein***, daugiausiai statė ant raudono, kiek išlošė ant vidurinio tuzino ir tuoj pat pralošė, pagaliau šešis kartus statė ant *manque**** ir visus juos prakišo. Tada, grakščiai gūžtelėjusi pečiais, ji apsisuko ir nuėjo.

Ji neįprastai sukrečiančiai atrodė – buvo apsivilkusi auksinio audeklo suknele su neryškiomis žaliomis gijomis. Įžymieji Bosnijos perlai buvo apsukti aplink jos kaklą, o ausyse kabėjo ilgų perlų auskarai.

Misteris Satervaitas nugirdo, kaip du vyrai šalimais ją vertina.

---

* – intymus ratas *(pranc.)*

** – pilnas *(pranc.)*

*** – skaičiai nuo 1 iki 19 *(pranc.)*

– Čarnova, – pasakė vienas iš jų, – ji gerai rengiasi, ar ne? Bosnijos karūnos brangakmeniai ant jos šauniai atrodo.

Antrasis, mažutis į žydą panašus vyriškis, smalsiai nusekė ją žvilgniu.

– Tai tie patys Bosnijos perlai? – paklausė. – *En verite*[*]. Kaip keista.

Jis tyliai krenkštelėjo.

Misteris Satervaitas norėjo nugirsti daugiau, tačiau pasuko galvą ir nepaprastai apsidžiaugė, atpažinęs seną draugą.

– Mano mielasis misteris Kvinas, – jis šiltai paspaudė jam ranką. – Nesitikėjau jūsų čia sutikti.

Misteris Kvinas nusišypsojo. Jo tamsus patrauklus veidas nušvito.

– Tai neturėtų jūsų stebinti, – atsakė. – Dabar Karnavalų metas[**]. Per karnavalus aš visada čia lankausi.

– Iš tiesų? Ką gi, tai labai malonu. Ar norite likti viduje? Man čia truputį per šilta.

– Lauke bus geriau, – sutiko antrasis. – Pasivaikščiosime po sodus.

Vėjas lauke buvo šaižus, bet nešaltas. Abu vyrai giliai įkvėpė.

– Taip, jau geriau, – atsiduso misteris Satervaitas.

– Daug geriau, – pritarė misteris Kvinas. – Ir mes galime laisvai pasišnekėti. Esu tikras, kad daug ką norite man pasakyti.

– Tai jau taip.

Misteris Satervaitas kaip visada ėmėsi garbės sukurti atmosferą. Grafienė, jaunasis Franklinas, nepaisanti kompromisų Elizabeta – jis mikliais apibūdinimais visus juos nutapė.

---

[*] – iš tiesų *(pranc.)*

[**] – kelios savaitės prieš gavėnią (*vert. past.*)

– Jūs pasikeitėte nuo tada, kai pirmą sykį jus sutikau, – šyptelėjo misteris Kvinas, kai rečitalis baigėsi.

– Kaip?

– Tada jums patikdavo žiūrėti į gyvenimo pasiūlytas dramas. O dabar... jūs norite dalyvauti – vaidinti.

– Tiesa, – prisipažino misteris Satervaitas. – Bet šiuo atveju aš nežinau, ką daryti. Viskas labai keblu. Gal...– jis sudvejojo. – Gal jūs man padėsite?

– Su malonumu, – atsiliepė misteris Kvinas. – Pažiūrėsime, ką galime padaryti.

Misterį Satervaitą apėmė keistas komforto ir pasitikėjimo pojūtis.

Kitą dieną jis pristatė Frankliną Radžą ir Elizabetą Martin savo draugui misteriui Harliui Kvinui. Jam buvo malonu suprasti, kad jie puikiai sutaria. Grafienė nebuvo minima, bet per priešpiečius jis išgirdo naujienas, kurios jį sudomino.

– Šį vakarą į Monte atvažiuoja Mirabelė, – susijaudinęs pašnibždėjo jis misteriui Kvinui.

– Paryžiaus scenos favoritė?

– Taip. Drįstu spėti, jog jūs žinote, – ši žinia niekam nėra naujiena, – ji yra paskutinė Bosnijos karaliaus manija. Man rodos, jis ją apipylė brangenybėmis. Sakoma, kad ji įspūdingiausia ir ekstravagantiškiausia moteris Paryžiuje.

– Šįvakar būtų įdomu pamatyti jos susitikimą su grafiene Čarnova.

– Būtent taip ir aš pamaniau.

Mirabelė buvo aukšta, plona būtybė su nuostabiais šviesiai dažytais plaukais. Jos veidas buvo blyškiai rausvas, lūpos oranžinės. Ji buvo nuostabiai elegantiška. Apsirengusi lyg rojaus paukštė, o ant jos nuogos nugaros karojo grandinėlės iš brangakmenių. Ant kairiojo riešo buvo užsegta sunki apyrankė, padabinta didžiuliais deimantais.

Pasirodžiusi kazino, ji sukėlė sensaciją.

– Jūsų draugei grafienei bus sunku ją išstumti, – sušnabždėjo misteris Kvinas misteriui Satervaitui į ausį.

Pastarasis linktelėjo. Jam buvo smalsu pažiūrėti, kaip grafienė pasielgs.

Ji atėjo vėlai, ir tylus murmesys sklido aplinkui, kol ji abejingai žingsniavo prie vieno iš centrinių ruletės staliukų.

Ji buvo apsirengusi baltai – tik tiesiu marokeno sijonu, taip galėtų rengtis debiutantė. O jos spindintis baltas kaklas ir rankos buvo nepagražinti. Ji neturėjo nė vieno brangakmenio.

– O tai gudru, – skubiai pritardamas, tarė misteris Satervaitas. – Ji niekina konkurentes ir sudomina jomis kitus.

Jis pats pakilo ir atsistojo prie stalo. Kartais smagindavosi statydamas. Kartais nugalėdavo, bet dažniausiai pralaimėdavo.

Paskutiniame tuzine buvo baisi serija. Skaičiai 31 ir 34 atsisukdavo vėl ir vėl. Statymai gulėjo ant lošimo stalo.

Nusišypsojęs misteris Satervaitas paskutinį kartą šį vakarą pastatė – maksimumą ant skaičiaus 5.

Grafienė pasilenkė į priekį ir pastatė maksimumą ant skaičiaus 6.

– *Faites vos jeuz**, – užkimusiu balsu paskelbė krupjė. – *Rien ne va plus.*** *Plus rien.****

Kamuoliukas sukosi, linksmai ūžaudamas. Misteris Satervaitas pats sau pagalvojo: "*Visiems mums tai reiškia skirtingus dalykus. Vilties ir nusivylimo agonija, nuobodulys, tuščias pasismaginimas, gyvenimas ir mirtis.*"

Tarkšt!

Krupjė pasilenkė į priekį pažiūrėti.

---

* – statykit *(pranc.)*

** – daugiau *(pranc.)*

*** – viskas baigta *(pranc.)*

– *Numero cinque, rouge, impair et manque.* *

Misteris Satervaitas laimėjo!

Krupjė, susižėręs kitus statymus, pastūmė į priekį misterio Satervaito laimėjimą. Jis ištiesė ranką jį paimti. Grafienė padarė tą patį. Krupjė žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą.

– Madam, – pasakė jis šiurkščiai.

Grafienė paėmė pinigus. Misteris Satervaitas atsitraukė. Jis išliko džentelmenu. Grafienė pažvelgė jam tiesiai į veidą, o jis nukreipė žvilgsnį į ją. Keletas žmonių aplink rodė krupjė, kad jis suklydo, bet vyras nekantriai papurtė galvą. Jis nusprendė. Tai buvo pabaiga. Jis sušuko savo gergždžiančiu balsu:

– *Faites vos jeux, Messieurs et Mesdames.* **

Misteris Satervaitas grįžo prie misterio Kvino. Po nepriekaištingu elgesiu slypėjo smarkus pasipiktinimas. Misteris Kvinas užjausdamas klausėsi.

– Blogai, – pasakė jis, – bet taip atsitinka.

– Vėliau susitiksime su jūsų draugu Franklinu Radžu, – pridūrė. – Aš suruošiu nedidukę vakarienę.

Trijulė susitiko vidurnaktį, ir misteris Kvinas išklojo savo planą.

– Tai yra taip vadinamas "Tvorų ir vieškelių" vakarėlis, – paaiškino jis. – Mes pasirenkame susitikimo vietą, tada visi išeina, ir jiems suteikiama garbė pakviesti pirmą sutiktą asmenį.

Frankliną Radžą pralinksmino ši mintis.

– Sakykit, o kas bus, jei jis nesutiks?

– Jūs privalote išnaudoti visas savo jėgas ir jį perkalbėti.

– Gerai. O kur mes susitiksime?

– Tokioje bohemos kavinėje – kur galima paimti keistų svečių. Ji vadinasi "Le Kavo".

---

* – penktas numeris, raudonas, neporinis *(pranc.)*

** – statykit, ponios ir ponai *(pranc.)*

Jis paaiškino, kur ji yra, ir trijulė išsiskirstė. Misterį Satervaitą aplankė sėkmė, nes jis kaktomuša susidūrė su Elizabeta Martin ir džiaugsmingai pareiškė jai pretenzijas. Jie nuėjo į "Le Kavo" ir nusileido į rūsį, kur rado vakarienei paruoštą stalą, apšviestą žvakėmis senoviškose žvakidėse.

– Mes pirmieji, – pasakė misteris Satervaitas. – O! Štai ateina Franklinas...

Jis staiga užsikirto. Šalia Franklino buvo grafienė. Tai buvo bjauri akimirka. Elizabeta buvo ne tokia mandagi, kokia galėtų būti. Grafienė, kaip pasaulietiška moteris, išliko pagarbi.

Paskutinysis atėjo misteris Kvinas. Su juo buvo žemas, tamsiaplaukis vyras, tvarkingai apsivilkęs, kurio veidas misteriui Satervaitui atrodė pažįstamas. Po minutėlės jis jį atpažino. Tai buvo krupjė, kuris šįvakar padarė tokią apverktiną klaidą.

– Leiskite man jus pristatyti kompanijai, mesjė Pjerai Vošerai, – pasakė misteris Kvinas.

Mažasis žmogus atrodė sumišęs. Misteris Kvinas lengvai ir švelniai atliko pristatymo procedūrą. Buvo atnešta puiki vakarienė. Atnešė išskirtinai gerą vyną. Atmosfera atšilo. Grafienė buvo labai tyli, tylėjo ir Elizabeta. Franklinas Radžas pasidarė plepus. Jis pasakojo įvairias istorijas – ne juokingas, o rimtas. Misteris Kvinas ramiai ir dėmesingai padavinėjo vyną.

– Papasakosiu jums – tai tikras atsitikimas – apie žmogų, kuris darė gerus darbus, – pabrėžė Franklinas Radžas.

Atvykęs iš Sauso įstatymo šalies, jis mėgavosi šampanu.

Jis papasakojo savo istoriją, kuri buvo nereikalingai ištęsta. Kaip ir daugelis tikrų istorijų, ji buvo daug prastesnė už fikciją.

Kai jis ištarė paskutinį žodį, priešais jį sėdintis Pjeras Vošeras tarsi atitoko. Jis taip pat žavėjosi šampanu. Pasilenkė į priekį, užguldamas stalą.

– Aš irgi papasakosiu jums istoriją, – pasakė kimiai. – Bet mano istorija bus apie žmogų, kuris nedarė gerų darbų. Tai istorija apie vyrą, kuris nekilo į kalną, o leidosi nuo jo. Ir, kaip jūsiškė, ta istorija yra tikra.

– Meldžiu, papasakokite ją mums, mesjė, – mandagiai paprašė misteris Satervaitas.

Pjeras Vošeras atsilošė kėdėje ir pažiūrėjo į lubas.

– Istorija prasideda Paryžiuje. Ten gyveno juvelyras. Jis buvo jaunas, lengvabūdis ir darbštus. Buvo sakoma, kad jo laukia nuostabi ateitis. Jam jau buvo sudaryti geri vedybų planai, nuotaka buvo nebjauri, kraitis jį visiškai patenkino. Ir kas gi nutinka tada, kaip jūs manote? Vieną rytą jis pamato merginą. Mesjė, tokią nelaimingą mergelę, kaip smilgelę. Gražią? Galbūt, jei ji nebūtų tokia išbadėjusi. Bet, šiaip ar taip, tam jaunuoliui ji yra toks stebuklas, kuriam jis negali atsispirti. Ji stengiasi gauti darbą, ji yra dorybinga – bent taip ji sako jam. Nežinau, ar tai tiesa.

Iš prieblandos staiga atsklido grafienės balsas:

– Kodėl gi tai negali būti tiesa? Yra daug tokių.

– Na, kaip jau sakiau, jaunuolis ja tikėjo. Ir jis ją vedė – kvailas kaprizas! Jo šeima nebeturėjo ką jam pasakyti. Jis įžeidė jų jausmus. Jis vedė – vadinsiu ją Džine, – ir tai buvo gerai. Jis taip jai sakė. Jis jautė, kad ji turėtų būti jam labai dėkinga. Jis tiek daug dėl jos paaukojo.

– Žavi pradžia vargšei mergaitei, – sarkastiškai pareiškė grafienė.

– Taip, jis ją mylėjo, bet nuo pat pradžių ji jį varė iš proto. Jos nuotaikos keitėsi, ją ištikdavo pykčio priepuoliai, vieną dieną ji būdavo jam šalta, kitą – aistringa. Pagaliau jis praregėjo. Ji niekada jo nemylėjo. Ji ištekėjo už jo, kad išlaikytų kūną ir sielą kartu. Tiesa jį

sužeidė, sužeidė siaubingai, bet jis bandė to neparodyti. Ir jis vis dar jautė, kad nusipelnė dėkingumo ir paklusnumo. Jie bardavosi. Ji jam priekaištavo – Dieve mano, ko tik ji jam neprikalbėjo...

Jūs matote kitą ėjimą, ar ne? Tai turėjo atsitikti. Ji jį paliko. Dvejus metus jis gyveno vienas, dirbo savo parduotuvėlėje ir negavo iš jos jokių žinių. Jis turėjo vieną draugą – absentą. Reikalai nesiklostė taip gerai.

Ir tada vieną dieną jis įeina į parduotuvę ir mato ją, sėdinčią ten. Ji gražiai apsivilkusi. Ant jos rankų žiedai. Jis stovi ją stebėdamas. Jo širdis daužosi... bet plaka! Jis pasimetęs, nežino, ką daryti. Jam patiktų ją sumušti, apkabinti rankomis, numesti ją ant grindų ir trypti ant jos, kristi po jos kojomis. Jis nedaro nieko. Jis paima savo žnyples ir tęsia darbą. "Madam ko nors norėtų?", – formaliai paklausia.

Tai ją nuliūdina. Ji to nesitikėjo, matote. "Pjerai, – sako ji. – Aš grįžau." Jis atideda žnyples ir pasižiūri į ją. "Nori, kad tau atleisčiau? – teiraujasi. – Nori, kad priimčiau tave atgal. Tu nuoširdžiai atgailauji?" "Ar tu priimsi mane atgal?", šnabžda ji. O! Kaip švelniai ji tai sako.

Jis žino, kad ji spendžia jam spąstus. Jis trokšta suspausti ją savo glėbyje, bet jis per daug išmintingas, kad tai padarytų. Jis apsimeta abejingu.

"Aš krikščionis, – sako jis. – Bandysiu daryti tai, ką liepia bažnyčia". "O! – galvoja jis. – Aš pažeminsiu ją, parklupdysiu ją ant kelių."

Bet Džinė, kaip aš ją pavadinau, atmeta galvą ir kvatojasi. Tai toks piktas juokas. "Aš tyčiojuosi iš tavęs, mažasis Pjerai, – sakė ji. – Pažiūrėk į šiuos brangius drabužius, šiuos žiedus ir apyrankes. Atėjau tau pasirodyti. Maniau, kad priversiu tave apkabinti mane, o kai tai padarysi, tada... *tada* aš spjausiu tau į veidą ir pasakysiu, kaip tavęs nekenčiu!"

Ir tada ji išėjo iš parduotuvės. Ar galite patikėti, ponai, kad moteris gali būti tokia pikta – grįžti tik tam, kad mane pakankintų?

– Ne, – atšovė grafienė. – Aš tuo netikiu, ir vyras, kuris nėra kvailas, taip pat tuo nepatikėtų. Bet visi vyrai yra akli kvailiai.

Pjeras Vošeras nekreipė į ją dėmesio. Jis tęsė:

– Taigi tas jaunuolis, apie kurį pasakoju, smuko vis žemyn ir žemyn. Jis gėrė daugiau absento. Parduotuvėlė buvo parduota be jo žinios. Jis tapo padugne, skurdžiumi. Tada prasidėjo karas. O! Tas karas buvo geras. Jis ištraukė tą vyrą iš padugnių ir išmokė jį nebebūti brutaliu gyvuliu. Jis jį ištreniravo ir prablaivė. Jis iškentė šaltį, skausmą ir mirties baimę, bet jis nemirė, ir kai baigėsi karas, jis vėl buvo žmogus.

Tada, ponai, jis atvyko į Pietus. Jo plaučiai buvo paveikti dujų, ir jie sakė, kad jis turi susirasti darbo Pietuose. Nevarginsiu jūsų pasakodamas apie visus tuos dalykus, kuriuos jis darė. Pakaks pasakyti, kad jis baigė kaip krupjė, ir čia... čia vieną vakarą kazino jis vėl pamatė ją – tą moterį, kuri sugriovė jam gyvenimą. Ji jo neatpažino, bet jis atpažino ją. Ji atrodė kaip turtuolė, kuriai nieko netrūksta... Bet ponai, krupjė akys yra įžvalgios. Atėjo vakaras, kai ji ant stalo padėjo savo paskutinį statymą. Neklauskite, kaip tai sužinojau... aš sužinojau... tokius dalykus pajunti. Kiti gali netikėti. Ji vis dar dėvi brangius drabužius – kodėl gi nenunešus jų į lombardą? Bet jei taip padarys, – uch! – jos kreditas tuoj pat prapuls. Jos brangakmeniai? O ne! Argi aš savo laiku nebuvau juvelyras? Tikrieji brangakmeniai seniai pranykę. Karaliaus perlai parduoti po vieną ir pakeisti dirbtiniais. O dabar reikia valgyti ir užsimokėti už viešbučio sąskaitas. Taip, o turtingi vyrai... na, per daugelį metų jie visko prisižiūrėjo. Ai! – sako jie, – jai jau per penkiasdešimt. Mano pinigams reikia jaunesnės katytės.

Nuo langų, kur atsilošusi sėdėjo grafienė, pasigirdo ilgas virpantis atodūsis.

– Taip. Tai buvo didi akimirka. Aš ją stebėjau du vakarus. Pralošia, pralošia ir vėl pralošia. Ir pagaliau pabaiga. Ji pastato viską ant vieno skaičiaus. Šalia jos anglų milordas irgi stato maksimumą – ant kito skaičiaus. Kamuoliukas ritasi... Baigta, ji pralošė...

Jos akys sutinka manąsias. Ką aš darau? Aš sugriaunu savo darbą kazino. Aš apvagiu anglų milordą. "Madam", – sakau, ir išmoku pinigus.

– O! – pasigirdo dūžis, kai grafienė pašoko ant kojų ir pasilenkė per stalą, mesdama savo stiklinę ant grindų.

– Kodėl? – suriko ji. – Noriu žinoti, *kodėl* tu tai padarei?

Ilgam stojo tyla, rodės, ji niekada nenutrūks, o tiedu vis dar žiūrėjo vienas į kitą per stalą... Tai buvo tarsi dvikova.

Nemaloni šypsenėlė pasirodė Pjero Vošero veide. Jis iškėlė rankas.

– Madam, – pasakė jis, – yra toks dalykas, kaip užuojauta...

– O!

Ji vėl susmuko kėdėje.

– Suprantu.

Ji buvo rami, šypsojosi, vėl susitvardė.

– Įdomus pasakojimas, mesjė Vošerai, ar ne? Leiskite man pridegti jūsų cigaretę.

Ji mitriai susuko popierių, uždegė jį nuo žvakės ir ištiesė jam. Jis pasilenkė į priekį, ir liepsna pagavo cigaretės, kurią jis laikė tarp lūpų, galiuką.

Tada ji staiga atsistojo.

– O dabar turiu jus visus palikti. Prašau – nereikia manęs lydėti.

Prieš visiems spėjus susivokti, ji jau buvo išnykusi. Misteris Satervaitas norėjo bėgti paskui ją, bet jį sulaikė išgąsdintas prancūzo šūksnis.

– *Po perkūnėliais!*

Jis žiūrėjo į pusiau sudegusį popieriuką, kurį grafienė numetė ant stalo. Išvyniojo jį.

– *Mon Dieu!*[*] – išspaudė. – Penkiasdešimties tūkstančių svarų banknotas. Suprantate? Jos šio vakaro laimėjimas. Viskas, ką ji turėjo. Ir ji juo pridegė mano cigaretę! Nes buvo per daug išdidi priimti... užuojautą. A! Išdidi, ji visada buvo išdidi kaip velnias. Ji unikali... nuostabi.

Jis pašoko nuo kėdės ir iškūrė lauk. Misteris Satervaitas su misteriu Kvinu taip pat atsistojo. Padavėjas priėjo prie Franklino Radžo.

– *La note, monsieur*[**], – paskelbė bejausmiu balsu.

Misteris Kvinas greitai jį išgelbėjo nuo jo.

– Jaučiuosi kažkoks vienišas, Elizabeta, – pasakė Franklinas Radžas. – Tie užsieniečiai... Jie smarkūs! Nesuprantu jų. Ką visa tai iš tiesų reiškia?

Jis pažiūrėjo į ją.

– Ech, gera pažiūrėti į tokią šimtaprocentinę amerikietę kaip tu, – jo balsas skambėjo kaip mažo vaiko. – Tie užsieniečiai tokie *keisti.*

Jie padėkojo misteriui Kvinui ir kartu išėjo į naktį. Misteris Kvinas paėmė savo grąžą ir nusišypsojo misteriui Satervaitui, kuris didžiavosi kaip patenkintas paukščiukas.

– Ką gi, – atsiduso pastarasis, – viskas puikiai susitvarkė. Mūsų meilės paukščių porelei seksis nuostabiai.

– Kuriai? – pasiteiravo misteris Kvinas.

– O! – misteris Satervaitas sumišo. – O! Taip, na, manau, jūs teisus...

---

[*] – Dieve mano *(pranc.)*

[**] – sąskaita, pone *(pranc.)*

Jis atrodė sutrikęs.

Misteris Kvinas nusišypsojo, ir dėmėtas stiklas už jo akimirką padabino jį spalvotos šviesos apsiaustu.

Vyras iš jūros

Misteris Satervaitas jautėsi senas. Tai neturėtų stebinti, kadangi, palyginus su daugeliu žmonių, jis *buvo* senas. Nerūpestingi jaunuoliai sakydavo savo draugams: "Senasis Satervaitas? O! Jam apie šimtą metų... na, mažiausiai aštuoniasdešimt". Ir net maloniausios merginos atlaidžiai kalbėdavo: "O! Satervaitas. Taip, jis gana senas. Jam apie šešiasdešimt." O tai buvo ypač negerai, nes jam buvo šešiasdešimt devyneri metai.

Tačiau, jo paties manymu, jis nebuvo senas. Šešiasdešimt devyneri yra įdomus amžius – nepabaigiamų galimybių amžius, amžius, kai pagaliau pradeda reikštis gyvenimiška patirtis. Bet jaustis senu – tai kas kita, tai pavargusio, netekusio drąsos žmogaus protinė būsena, kai jis linkęs uždavinėti sau slegiančius klausimus.

Kas gi jis pagaliau yra? Nedidukas padžiūvęs senukas, neturintis nei vaiko, nei draugužės, be jokios žmogiškos mantos, išskyrus vertingą meno kolekciją, kuri šiuo metu kažkodėl jam nebuvo svarbi. Niekam nerūpės jo gyvenimas ir mirtis... Šioje apmąstymų vietoje misteris Satervaitas staiga sustodavo. Jis galvojo apie baisius ir nenaudingus dalykus. Kas geriau už jį gali žinoti, kad žmona galėtų nekęsti jo, kad jis galėtų nekęsti jos, kad dėl vaikų galbūt reikėtų nuolatos rūpintis ir nerimauti ir kad reikalavimai skirti jiems savo laiką ir švelnumą jį labai nervintų.

– Būti saugiam ir jaustis patogiai, – tvirtai pasakė misteris Satervaitas, – tai kaip tik tai, ko reikia.

Paskutinioji mintis priminė jam laišką, kurį jis gavo šįryt. Išsitraukė iš kišenės ir perskaitė, gėrėdamasis pikantišku jo turiniu. Na, jis buvo iš hercogienės, o misteris Satervaitas mėgo žinutes iš hercogienių. Tiesa, laiškas

prasidėjo labdaringų aukų ir kitokiais aprašymais, bet kalba buvo tokia maloni, kad misteris Satervaitas galėjo išsiaiškinti pirmą faktą.

"*Tad jūs palikote Rivjerą,* – rašė hercogienė. – *Kaip atrodo ta jūsų sala? Pigi? Šiemet Kanotis gėdingai išpūtė kainas, tad aš nevyksiu į Rivjerą. Kitąmet galėčiau išbandyti jūsų salą, jei jūs palankiai ją apibūdinsite, nors man nepatiktų praleisti penkias dienas laive. Bet kur, ką jūs rekomenduojate, visada būna patogu. Išties. Jūs esate vienas iš tų žmonių, kurie daugiau nieko nedaro, tik lepina save ir rūpinasi savo komfortu. Yra vienintelis dalykas, Satervaitai, kuris jus gelbsti, – tai jūsų nepaprastas susidomėjimas kitų žmonių reikalais...*"

Kai misteris Satervaitas sulankstė laišką, jam prieš akis kaip gyva stojosi hercogienė. Ji tokia vidutinybė, tas jos meilumas toks netikėtas ir kelia nerimą, ji aštrialiežuvė, jos dvasia nesutramdoma.

Dvasia! Kiekvienam reikia dvasios. Jis išsitraukė kitą laišką su vokišku ženkliuku. Autorė – jauna dainininkė, kuria jis pats domėjosi. Tai buvo dėkingas meilus laiškelis.

"*Kaip galėsiu jums atsidėkoti, brangusis misteri Satervaitai? Taip nuostabu galvoti, kad po kelių dienų atliksiu Izoldos vaidmenį...*"

Gaila, kad jai tenka debiutuoti kaip Izoldai. Žavi sunkiai dirbanti mergytė Olga su nuostabiu balsu, bet be temperamento. Jis niūniavo pats sau: "Tu jam neįsakinėsi. Meldžiu tai suprasti. Aš įsakau. Aš, Izolda." Ne, ta mergytė neturi tos dvasios – tos nepalaužiamos valios, – kuri išreikšta finaliniame "*Ich Isoldé!*"

Na, bet kokiu atveju jis kažką kažkam padarė. Ši sala varė jį į depresiją... Kodėl... Oi! Kodėl jis paliko Rivjerą, kurią taip gerai pažįsta ir kur taip gerai pažįsta jį? Čia niekas juo nesidomėjo. Atrodė, kad niekas nesuvokė, jog čia yra *misteris Satervaitas* – hercogienių, grafienių, dainininkų ir rašytojų draugas. Saloje nebuvo nė vieno

svarbaus visuomenėje ar meno sluoksniuose žmogaus. Dauguma čia esančių buvo septynerių, keturiolikos ar dvidešimt vienerių metų, jie čia lakstė, vertino save, todėl kiti juos irgi vertino.

Sunkiai atsidusęs, misteris Satervaitas nuėjo iš viešbučio į nediduką, bet plačiai išsidriekusį uostą. Jis ėjo tropinių vijoklių aveniu, ir gyva skaistaus žiedų raudonio masė vertė jį pasijusti senesniu ir niūresniu nei bet kada.

– Aš senstu, – sumurmėjo jis. – Aš senstu ir vis labiau pavargstu.

Jis nudžiugo, praėjęs tropinius vijoklius ir ėmęs žingsniuoti balta gatve, kurios gale raibuliavo žydra jūra. Kelio viduryje stovėjo nusišėręs šuva, kuris rąžėsi ir žiovavo saulutėje. Ekstazėje išsitiesęs kiek galėjo, jis atsisėdo ir ėmė atsakančiai kasytis. Tada atsistojo, pasipurtė ir apsižvalgė, ką dar gero jam pasiūlys gyvenimas.

Šalikelėje buvo šiukšlių krūva, ir jis nuėjo prie jos, uostinėdamas ir apimtas malonaus nujautimo. Ir iš tiesų nosis jo neapmovė! Toks gausių puvėsių kvapas netgi pranoko jo nujautimą. Jis vėl pauostė, vis labiau džiaugdamasis, tada, staiga atsipalaidavęs, atsigulė ant nugaros ir ėmė siautulingai raičiotis puikiajame sąvarty-ne. Šį rytą pasaulis išties virto šunų rojumi!

Pagaliau pavargęs, jis atsistojo ir vėl išėjo į kelio vidurį. Ir tada be mažiausio įspėjimo iš už kampo išlėkė aptriušusi mašina, pervažiavo jį ir abejingai nurūko.

Šuo atsistojo, minutėlę stovėjo, stebėdamas misterį Satervaitą su miglotu bežadžiu priekaištu akyse, tada parkrito. Misteris Satervaitas priėjo ir pasilenkė prie jo. Šuo buvo nebegyvas. Jis nuėjo savo keliu, galvodamas apie gyvenimo liūdesį ir žiaurumą. Koks keistas nebylus priekaištas buvo šuns akyse...

"O! Pasauli, – atrodo, sakė jos. – O! Stebuklingas pasauli, kuriuo aš pasitikėjau. Kodėl tu taip su manimi pasielgei?"

Misteris Satervaitas toliau kulniavo pro palmes ir išmėtytus baltus namus, pro juodos lavos pakrantę, kur griaudėjo bangų mūša ir kur kartą, labai seniai, į jūrą buvo nublokštas ir nuskendo gerai žinomas Anglijos plaukikas, pro uolų baseinus, kuriuose murkdėsi vaikai ir pagyvenusios damos ir vadino tai maudymusi, ėjo stačiu keliu, kuris vedė į uolos viršūnę. Ant tos uolos viršūnės buvo namas, pavadintas "La Paz". Baltas namas su tvirtai užsklęstomis išblukusiomis žaliomis langinėmis ir raizgus dailus sodas, ir takelis tarp kiparisų, kuris vedė į plynaukštę ant uolos krašto, kur tu žiūri žemyn... žemyn... žemyn į gilią mėlyną jūrą apačioje.

Ten ir ėjo misteris Satervaitas. Jis labai mylėjo La Paz sodą. Jis niekada nebuvo įėjęs į vilą. Atrodė, kad ji visada tuščia. Manuelis, ispanų sodininkas, linkėdavo labo ryto žydinčioms ir elegantiškoms damoms su puokšte, o džentelmenams su viena gėle į sagos skylę, o jo tamsus veidas šypsodavosi.

Kartais misteris Satervaitas kurdavo istorijas apie vilos savininką. Jo mėgstamiausia buvo ispanų šokėja, kažkada garbinta už grožį, kuri pasislėpė čia, kad pasaulis niekada nesužinotų, jog ji nebėra graži.

Jis vaizdavosi ją išeinančią iš namo prieblandoje ir vaikštinėjančią po sodą. Kartais jis trokšdavo paklausti Manuelio, kaip yra iš tikrųjų, bet atsispirdavo tam troškimui. Jam labiau patiko įsivaizduoti.

Persimetęs keliais žodžiais su Manueliu ir mandagiai priėmęs oranžinį rožės pumpurą, misteris Satervaitas nuėjo prie jūros kiparisų taku. Buvo nuostabu sėdėti čia – nieko pakraštyje – su tuo stačiu šlaitu priešaky. Tai priminė jam "Tristaną ir Izoldą", trečio veiksmo pradžią su Tristanu ir Kurvenaliu – tą vienišą laukimą ir Izoldą, atbėgančią prie jūros, ir Tristaną, mirštantį ant jos rankų.

(Ne, mažoji Olga niekada neatliks Izoldos. Izoldos iš Kornvelio, karališkos heteros ir meilužės...).

Jis pasipurtė. Pasijuto senas, sušalęs, vienišas... Ką jis turėjo gyvenime? Nieko... nieko. Ne daugiau kaip šuo gatvėje.

Netikėtas garsas pažadino jį iš susimąstymo. Žingsnių kiparisų taku jis negirdėjo ir suvokė, kad kažkas yra šalia, išgirdęs anglišką žodį "Velnias".

Jis atsisuko ir pamatė jaunuolį, žiūrintį į jį su aiškia nuostaba ir nusivylimu. Misteris Satervaitas atpažino, kad tai žmogus, atvykęs vakar, truputį jį suintrigavęs. Pavadino jį jaunuoliu, nes palyginus su daugeliu kietakakčių viešbutyje, jis buvo jaunas. Bet iš tiesų jis niekada nebešvęs keturiasdešimtmečio ir tikriausiai artėja prie pusamžiškumo. Tačiau nepaisant to, jaunuolio terminas jam tiko – misteris Satervaitas paprastai teisingai nustatydavo tokius dalykus, – jis buvo kažkoks nesubrendęs. Tarsi lygintum šunytį su suaugusiu šunimi.

"Tas vyrukas taip ir nesuaugo – kaip reikiant," – pagalvojo misteris Satervaitas.

Tačiau jis visai nepriminė Piterio Peno. Jis buvo aptakus, beveik putlus, atrodė kaip vienas iš tų, kuriems puikiai sekasi materialūs reikalai ir kurie nepaleidžia vėjais jokių malonumų ar pasitenkinimo. Jis buvo rudakis – akys apvalainos, šviesūs plaukai žilstelėję, auginosi ūselius, o veidas buvo rausvas.

Misteris Satervaitas spėliojo, dėl ko šis atvyko į salą. Jis galėjo įsivaizduoti jį šaudantį, medžiojantį, žaidžiantį polo, golfą ar tenisą, mylintį gražias moteris. Bet saloje nebuvo vietos šaudymui ar medžioklei, nebuvo jokių žaidimų, išskyrus kriketą, o arčiausiai gražios moters apibūdinimo buvo senoji mis Baba Kindersli. Žinoma, čia buvo aktorių, kurias pritraukė aplinkos žavesys, bet misteris Satervaitas buvo beveik įsitikinęs, kad jaunasis vyras nėra aktorius. Jis buvo aiškiai pažymėtas miesčionio ženklu.

Kol jis sprendė šiuos dalykus, antrasis prabilo, tik kiek per vėlai suvokęs, kad jo ištartą žodį būtų galima pakritikuoti.

– Atsiprašau, – pasakė kiek sutrikęs. – Tiesą pasakius, aš... na, išsigandau. Nesitikėjau, kad čia kas nors bus.

Jis nuginkluojančiai nusišypsojo. Jo šypsena buvo žavi – draugiška, patraukli.

– Tai gana nuošali vietelė, – sutiko misteris Satervaitas, mandagiai pasislinkdamas į suoliuko vidurį. Antrasis priėmė nebylų pakvietimą ir atsisėdo.

– Nemanau, kad nuošali, – pasakė jis. – Atrodo, kad čia visą laiką *kažkas* yra.

Jo balse jautėsi užslėptas apmaudas. Misteriui Satervaitui pasidarė įdomu, kodėl. Jis manė, kad pašnekovas yra palankiai nusiteikęs. Iš kurgi šis vienatvės troškimas? Gal dėl pasimatymo? Ne... ne tai. Jis vėl slapčia perliejo jį tiriančiu žvilgsniu,

– Jūs čia kada nors lankėtės? – paklausė misteris Satervaitas daugiau tam, kad ką nors pasakytų.

– Buvau čia vakar vakare – po vakarienės.

– Tikrai? Maniau, kad vartai visada užrakinti.

Trumpam stojo tyla, ir tada beveik nenoromis jaunuolis pasakė:

– Aš perlipau per tvorą.

Dabar misteris Satervaitas pažiūrėjo į jį daug įdėmiau. Kartais jis mąstydavo kaip seklys ir jis žinojo, kad jo kompanionas atvažiavo tik praėjusią popietę. Dienos šviesoje jis turėjo nedaug laiko atrasti vilos grožį ir su niekuo nesikalbėjo. Tačiau sutemus nudrožė tiesiai į La Paz. Kodėl? Beveik nevalingai misteris Satervaitas pasuko galvą ir pažiūrėjo į žalią uždarytą vilą, bet ji kaip visada buvo rami, be gyvybės žymių, tvirtai uždaryta. Ne, paslapties sprendimas ne ten.

– Ir jūs išties kažką ten radote?

Antrasis linktelėjo.

– Taip. Jis tikriausiai iš kito viešbučio. Buvo įdomiai apsirengęs.

– Įdomiai apsirengęs?

– Taip. Kažkokiu Arlekino kostiumu.

– Ką?

Šis klausimas ištrūko misteriui Satervaitui. Jo pašnekovas nustebęs atsigręžė.

– Manau, viešbučiuose dažni persirengėlių baliai?

– O! Žinoma, – pritarė misteris Satervaitas. – Žinoma, žinoma.

Netekęs kvapo, jis nutilo, paskui pridūrė:

– Turite atleisti man už susijaudinimą. Ar žinote, kas yra katalizė?

Jaunuolis pažiūrėjo į jį.

– Nieko panašaus nesu girdėjęs. Kas tai?

Misteris Satervaitas rimtai pacitavo:

– "Cheminė reakcija, kurios sėkmė priklauso nuo tam tikros medžiagos, kuri pati išlieka nepakitusi, buvimo."

– A, – neužtikrintai ištarė jaunuolis.

– Turiu tokį draugą, misterį Kviną, ir jį geriausiai apibūdina katalizatoriaus terminas. Jo buvimas yra ženklas, kad kažkas atsitiks, nes kai jis yra, tai į paviršių iškyla keisti dalykai, padaromi atradimai. Ir dar – jis pats eigoje nedalyvauja. Jaučiu, kad praėjusį vakarą jūs čia sutikote mano draugą.

– Tada tai labai staigus vyrukas. Jis mane tiesiog šokiravo. Vieną akimirką jo dar nėra, o kitą akimirką jis jau čia! Tarsi būtų išėjęs iš jūros.

Misteris Satervaitas nužvelgė mažą plynaukštę ir statų besileidžiantį šlaitą už jos.

– Žinoma, tai nesąmonė, – pasakė antrasis. – Bet aš taip pasijutau. Iš tiesų čia net musės kojai nėra vietos, – jis pažvelgė pro pakraštį. – Status tiesus skardis... Jei eitumėte žemyn... na, tai ištiės būtų galas.

– Faktiškai ideali vieta žmogžudystei, – maloniai tarė misteris Satervaitas.

Antrasis pažvelgė į jį, tarsi akimirką būtų nesiklausęs. Tada neaiškiai sumurmėjo:

– O! Taip, savaime suprantama...

Jis sėdėjo susiraukęs ir bilsnojo lazda į žemę. Staiga misteris Satervaitas atrado ieškotą panašumą. Nebylus suglumęs klausimas. *Taip žvelgė suvažinėtas šuo.* Jo ir šio jaunuolio akyse buvo tas pats patetiškas priekaištingas klausimas: "O! Pasauli, kuriuo aš pasitikėjau, ką tu man padarei?"

Jis matė kitus jų panašumo taškus: tą pačią malonumų beieškančią lengvabūdišką egzistenciją, tą patį džiaugsmingą atsipalaidavimą, gyvenimo džiaugsmą, tą patį intelektualumo nebuvimą. Abu gyvena šia akimirka – pasaulis yra gera vieta, kūniškų džiaugsmų_vieta – saulė, jūra, dangus, atkampi šiukšlių krūva. O tada... kas? Mašina parbloškė šunį. Kas parbloškė vyrą?

Tada įsikišo jo apmąstymų subjektas, tiesa, šnekantis daugiau su savimi nei su misteriu Satervaitu.

– Įdomu, – pasakė, – kam Visa tai?

Į tokius pažįstamus žodžius misteris Satervaitas paprastai reaguodavo su šypsenėle, suvokdamas įgimtą žmogaus, kuris kiekvieną gyvenimo reiškinį vertina taip, tarsi jis būtų skirtas būtent jo džiaugsmui ar kančiai, egoizmą. Jis neatsakė, ir nepažįstamasis tyliai, beveik atsiprašydamas, nusijuokęs, pareiškė:

– Sakoma, kad kiekvienas vyras turi pastatyti namą, pasodinti medį ir turėti sūnų. – Jis patylėjo ir pridūrė: – Manau, kad kartą aš pasodinau gilę...

Misteris Satervaitas sujudėjo. Sukilo jo smalsumas – tas kasdieninis susidomėjimas kitų žmonių reikalais, dėl kurio jį apkaltino hercogienė. Tai nebuvo sunku. Misterio Satervaito prigimtis buvo gana moteriška: jis buvo toks geras klausytojas, kaip ir bet kokia moteris, ir jis žinodavo, kada ko paklausti. Dabar jis išgirdo visą pasakojimą.

Entonio Kosdeno (tokia nepažįstamojo pavardė) gyvenimą misteris Satervaitas maždaug taip ir įsivaizdavo. Iš jo buvo prastas pasakorius, bet klausytojas pakankamai lengvai sudėjo taškus ant i. Labai paprastas gyvenimas – didelės pajamos, šiek tiek armijos, kai tik yra vieta pasportuoti, tuoj pat to imasi, turi begales draugų, mėgaujasi begale malonumų, jam užtenka moterų. Toks gyvenimo būdas praktiškai atstoja sensaciją ir nuslopina visas protingesnes mintis. Kalbant atvirai, gyvulio gyvenimas.

"Bet yra daug blogesnių dalykų, – pagalvojo misteris Satervaitas iš savo praeities gelmių. – O! Daug blogesnių dalykų nei šis." Šitas pasaulis Entoniui Kosdenui atrodė visai šauni vietelė. Jis niurnėjo, nes visi niurna, tačiau tai niekada nebūdavo rimtas niurnėjimas. O dabar – prašom.

Jis pagaliau prabilo apie tai, gana miglotai ir nerišliai. Nieko ypatingo nejautė – nieko. Nuėjo pas savo gydytoją, o anas pasiūlė jam nueiti pasitikrinti į Harlio gatvę. O tada – neįtikėtina tiesa. Jie norėjo tai apeiti, kalbėjo apie rūpinimąsi, ramų gyvenimą, bet neįstengė nuslėpti, kad tai tik akių dūmimas ir kad jis lėtai gęsta. Tame slypėjo štai kas – šeši mėnesiai. Štai ką jie jam davė. Šešis mėnesius.

Jis pažiūrėjo savo patetiškomis rudomis akimis į misterį Satervaitą. Aišku, vyruką tai šokiravo. Dabar jis nežino, kaip, ką daryti.

Misteris Satervaitas rimtai ir supratingai linktelėjo.

Iš karto viską aprėpti buvo truputį sunku – tęsė Entonis Kosdenas. Kaip paskirstyti laiką. Gana suknistas reikalas laukti, kol bus nugalėtas. Jis dar nesijaučia tikras ligonis, nors tas pojūtis ateis vėliau, – taip pasakė specialistas. Faktiškai taip turės būti. Tokia nesąmonė mirti, kai dar nieko nenuveikei. Jis manė, kad geriausia būtų elgtis kaip paprastai. Bet kažkaip nesigavo.

Čia misteris Satervaitas jį nutraukė. Ar čia nebuvo kokios moters – užsiminė delikačiai.

Bet, regis, nebuvo. Žinoma, buvo moterų, bet tai ne tas pats. Jo kompanija labai linksma. Jie nemėgsta – taip jis davė suprasti – lavonų. Jis nenori pasidaryti vaikščiojančiomis kapinėmis. Tai visus trikdytų. Tad jis išvyko į užsienį.

– Jūs atvykote į šias salas? Bet kodėl? – misteris Satervaitas ieškojo kažko neapčiuopiamo, delikataus, kas jam vis išsprūsdavo, bet jis buvo tikras, kad tai egzistuoja. – Tikriausiai lankėtės čia ir anksčiau?

– Taip, – jis pripažino tai beveik nenorom. – Prieš daugelį metų, kai buvau dar jaunikliis.

Ir staiga beveik nesąmoningai jis per petį pažiūrėjo vilos link.

– Prisiminiau šią vietą, – pasakė, smakru rodydamas į jūrą. – *Vienas žingsnis į amžinybę!*

– Ir todėl jūs atėjote čia vakar naktį, – ramiai užbaigė misteris Satervaitas.

Entonis Kosdenas sunerimęs dirstelėjo į jį.

– O! Aš sakiau... iš tiesų...– protestavo.

– Vakar naktį jūs čia kažką radote. Šią popietę jūs radote mane. Jums du kartus išgelbėjome gyvybę.

– Galite sakyti ir taip, bet, po velnių, tai *mano* gyvenimas. Galiu daryti su juo, ką noriu.

– Tai klišė, – nuvargusiu balsu atsiliepė misteris Satervaitas.

– Aš suprantu jūsų požiūrį, – didžiadvasiškai tarė Entonis Kosdenas. – Jūs taip turite sakyti. Aš pats bandyčiau perkalbėti vyruką, nors giliai širdyje žinočiau, kad jis teisus. O jūs žinote, kad aš teisus. Greita aiški pabaiga geriau nei užsitęsęs galas, kuris kelia rūpesčius, išlaidas ir visus vargina. Bet kokiu atveju šiame pasaulyje man niekas nepriklauso.

– O jei priklausytų? – griežtai pasiteiravo misteris Satervaitas.

Kosdenas giliai įkvėpė.

– Nežinau. Manau, net tada tai būtų geriausia išeitis. Šiaip ar taip, aš neturiu...

Jis staiga nutilo. Misteris Satervaitas smalsiai pažiūrėjo į jį. Būdamas nepagydomas romantikas, jis vėl spėjo, kad čia kažkur įpainiota moteris. Bet Kosdenas tai neigia. Jis sakė, kad neturėtų skųstis. Pagaliau jo gyvenimas labai geras. Gaila, kad viskas taip greitai baigsis, ir tiek. Bet, šiaip ar taip, jis turėjo viską. Išskyrus sūnų. Jis norėtų turėti sūnų. Jam patiktų žinoti, kad po jo šiame pasaulyje gyvens jo sūnus. Tačiau, – pakartojo jis, – jo gyvenimas buvo labai geras...

Čia misterio Satervaito kantrybės taurė persipildė. Niekas, – pabrėžė jis, – kas vis dar yra lervos stadijoje, negali paskelbti, kad išvis ką nors žino apie gyvenimą. Kadangi žodžiai "lervos stadija" Kosdenui aiškiai nieko nesakė, jis pratęsė mintį:

– Jūs dar nepradėjote gyventi. Jūs vis dar esate gyvenimo pradžioje.

Kosdenas nusijuokė.

– Ką jūs? Mano plaukai žili. Man keturiasdešimt...

– Tai visiškai nesusiję dalykai, – nutraukė jį misteris Satervaitas. – Gyvenimas yra fizinių ir protinių patirčių suma. Man, pavyzdžiui, šešiasdešimt devyneri metai, ir aš išties esu šešiasdešimt devynerių. Aš arba pats, arba per kitus patyriau viską, ką gali pasiūlyti gyvenimas. O jūs esate kaip žmogus, kuris kalba apie visus metus, nors nematė nieko, išskyrus sniegą ir ledą! Pavasario gėlės, ilgesingos Vasaros dienos, krentantys Rudens lapai – jis nieko apie tai nežino, netgi nežino, kad tokie dalykai egzistuoja. Ir jūs ruošiatės atsukti nugarą netgi šiai galimybei juos pažinti.

– Atrodo, pamiršote, – atšovė Entonis Kosdenas, – kad bet kokiu atveju aš turiu tik šešis mėnesius.

– Laikas, kaip ir visa kita, yra reliatyvus, – paaiškino misteris Satervaitas. – Šie šeši mėnesiai gali būti ilgiausi ir įvairiausi jūsų gyvenime.

Kosdenas neatrodė įtikintas.

– Būdamas mano vietoje, – pasakė, – jūs pasielgtumėte lygiai taip pat.

Misteris Satervaitas papurtė galvą.

– Ne, – pasakė paprastai. – Pirmiausia, abejoju, ar išdrįsčiau. Tai reikalauja drąsos, o aš apskritai nesu narsus žmogus. O antra...

– Na?

– Aš visada noriu žinoti, kas atsitiks rytoj.

Kosdenas staiga nusijuokė ir atsistojo.

– Ką gi, sere, jūs buvote labai geras, leidęs man išsikalbėti. Aš nežinau, kodėl... šiaip ar taip, tai atsitiko. Pasakiau aiškiai per daug. Pamirškite apie tai.

– O kai rytoj bus pranešta apie nelaimingą atsitikimą, turiu tai taip ir palikti? Nepasakyti apie savižudybę?

– Kaip norite. Džiaugiuosi, jog suvokiate vieną dalyką – negalite manęs apsaugoti.

– Mano brangus jaunuoli, – taikiai tarė misteris Satervaitas, – aš vos galiu susivaldyti nuo elgimosi su jumis kaip su žinomu moliusku. Anksčiau ar vėliau jūs išslystumėte man iš rankų ir įgyvendintumėte savo tikslus. Bet, šiaip ar taip, šią popietę jūs esate apimtas frustracijos.Vargu ar norėsite žudytis, suvokdamas, jog sudarote galimybę apkaltinti mane už jūsų nustūmimą nuo skardžio.

– Tai tiesa, – atsakė Kosdenas. – Jei jūs liksite čia...

– Liksiu, – kietai pranešė misteris Satervaitas.

Kosdenas linksmai nusijuokė.

– Tad kuriam laikui tą planą teks atidėti. Tokiu atveju grįžtu į viešbutį. Gal dar pasimatysime.

Likęs vienas, misteris Satervaitas žiūrėjo į jūrą.

– O dabar, – tyliai pasakė, – kas toliau? Turi būti... tęsinys. Įdomu...

Jis atsikėlė. Kurį laiką stovėjo ant plynaukštės krašto, žiūrėdamas, kaip apačioje šoka vanduo. Bet tas vaizdas jo neįkvėpė, tad lėtai apsigręžė ir nužingsniavo į tylų sodą kiparisų taku. Pažiūrėjo į uždarytą taikų namą ir pasidomėjo, kaip domėjosi ir anksčiau, ar kas ten gyvena ir kas įsikūrė už tų ramių sienų. Paveiktas staigaus impulso, jis užlipo sutrūkinėjusiais akmeniniais laiptais ir padėjo ranką ant vienos iš tų išblukusių žalių langinių.

Jo nustebimui, palietus ji prasivėrė. Akimirką dvejojo, tada plačiai ją atlapojo. Dar po akimirkos jis atšoko nuo lango, sušukęs iš baimės. Prie lango stovėjo moteris ir žvelgė į jį. Ji buvo apsivilkusi juodai, pečius apsisiautusi nėriniuota mantija.

Misteris Satervaitas prapliupo kalbėti itališkų ir vokiškų žodžių mišraine – artimiausių ispaniškiems, kuriuos jis galėjo paskubomis surasti. Jis puolė į neviltį, gėdijosi, kliuvinėdamas aiškinosi. Sinjora turi jam atleisti. Moteris neištarė nė žodžio, tad jis skubiai pasitraukė.

Buvo jau perėjęs per pusę kiemo, kai ji prabilo, o žodis buvo aštrus kaip botago pliaukštelėjimas.

– Grįžkite!

Tokia išlota komanda galėtų būti skirta šuniui, tačiau joje slypėjo tokia milžiniška galia, kad misteris Satervaitas beveik automatiškai skubiai apsisuko ir nubėgo atgal prie lango, nespėjęs pajusti jokio apmaudo. Jis pakluso kaip šuo. Moteris vis dar nejudėdama stovėjo prie lango. Nužvelgė jį nuo galvos iki kojų, nepaprastai ramiai vertindama.

– Jūs anglas, – pasakė ji. – Aš taip ir maniau.

Misteris Satervaitas antrą kartą pamėgino atsiprašyti.

– Jei būčiau žinojęs, kad mokate angliškai, – kalbėjo, – būčiau galėjęs aiškiau išsireikšti. Noriu kuo nuoširdžiausiai atsiprašyti už savo įžūlumą, už tai, kad

išdrįsau atverti langinę. Bijau, kad negaliu pateikti jokio kito pasiaiškinimo, išskyrus smalsumą. Labai norėjau pamatyti, kaip toks žavus namas atrodo iš vidaus.

Ji staiga nusijuokė giliu krūtininiu juoku.

– Jei tikrai norėjote pamatyti, – pasakė, – jau geriau būtumėt užėjęs vidun.

Ji pasitraukė, o misteris Satervaitas, jausdamas malonų susijaudinimą, įėjo į kambarį. Jame buvo tamsu, kadangi kitų langų langinės buvo uždarytos, bet jis matė, kad jis apstatytas skurdžiai, gana apleistas, o visur guli storas dulkių sluoksnis.

– Ne čia, – pasakė ji. – Aš nenaudoju šio kambario.

Ji išėjo, jis nusekė jai iš paskos. Koridoriumi nuėjo į kitą kambarį. Čia pro langus matėsi jūra, vidun veržėsi saulės spinduliai. Baldų kokybė, kaip ir pirmajame kambaryje, buvo prasta, tačiau kai kurie numindyti kilimai savo laiku turėjo būti brangūs, čia stovėjo didelė širma iš ispaniškos odos ir vazonai su gėlėmis.

– Jūs su manimi išgersite arbatos, – tarė šeimininkė. Pridūrė ramindama: – Tai puiki arbata, ir užplikysiu ją verdančiu vandeniu.

Ji išėjo pro duris ir šūktelėjo kažką ispaniškai, tada grįžo ir atsisėdo ant sofos priešais savo svečią. Misteris Satervaitas pirmą kartą galėjo ištyrinėti jos išvaizdą. Iš pradžių ji privertė jį pasijusti dar žilesniu, labiau susitraukusiu ir senesniu nei paprastai, nes ji pati buvo visai kitokia – tvirta. Tai aukšta moteris, labai įdegusi, tamsiaplaukė ir graži, nors ir nebejauna.

Kai ji buvo kambary, rodės, kad saulė šviečia dvigubai karščiau, ir misterį Satervaitą užplūdo keistas šilumos bei gyvybės pojūtis. Jautėsi, tarsi tiestų liesas, sudžiūvusias rankas prie raminančios liepsnos. Jis pagalvojo: "Ji turi tiek gyvybės, kad gali daug jos atiduoti kitiems žmonėms".

Jis prisiminė jos įsakmų balsą, kuris jį sustabdė, ir panoro, kad jo protežė Olga galėtų perimti šiek tiek tos galios. Jis pagalvojo: "Kokia iš jos būtų Izolda! Tačiau ji tikriausiai nemoka dainuoti. Gyvenimas blogai sutvarkytas". Jis vis dar truputį jos bijojo. Jam nepatiko valdingos moterys.

Ji aiškiai mąstė apie jį, kai atsisėdusi parėmė smakrą delnais, ir neapsimetinėjo, kad to nedaro. Pagaliau linktelėjo galvą, tarsi kažką nusprendusi.

– Džiaugiuosi, kad atėjote, – tarė. – Šią popietę man baisiai reikėjo su kuo nors pasikalbėti. O jūs prie to įpratęs, tiesa?

– Aš jūsų nesuprantu.

– Noriu pasakyti, žmonės jums išsipasakoja. Jūs mane supratote. Kam apsimetinėti?

– Na... gal...

Ji tęsė, nepaisydama jo veblenimo:

– Jums galima pasakyti bet ką. Todėl, kad jūs pusiau moteris. Žinote, ką mes jaučiame, galvojame, kokius keisčiausius dalykus išdarinėjame.

Ji nutilo. Aukšta besišypsanti ispanė atnešė arbatos. Arbata buvo gera, kinietiška, ir misteris Satervaitas su pasitenkinimu jos sriūbtelėjo.

– Jūs čia gyvenate? – paklausė jis draugiškai.

– Taip.

– Bet ne visada. Juk namas paprastai uždarytas, tiesa? Bent jau man taip sakė.

– Aš dažnai čia gyvenu, dažniau, nei mano kiti. Naudoju tik šiuos kambarius.

– Ar jau seniai turite šį namą?

– Jis man priklauso jau dvidešimt dveji metai, ir aš dar čia gyvenau metus prieš tai.

– Tai labai ilgas laikotarpis, – gana kvailai (bent taip jis pamanė) atsiduso misteris Satervaitas.

– Metai? Ar dvidešimt dveji metai?

Susidomėjęs misteris Satervaitas paaiškino:

– Tai priklauso nuo...

Ji linktelėjo.

– Tas tiesa. Yra du skirtingi periodai. Tarp jų nėra nieko bendro. Kuris ilgas? Kuris trumpas? Net dabar aš nieko negaliu pasakyti.

Kurį laiką ji susimąsčiusi tylėjo. Tada nusišypsojo ir pasakė:

– Aš taip seniai su kažkuo šnekėjausi... taip seniai. Aš neatsiprašinėju. Jūs priėjote prie mano langinės. Jūs norėjote pažvelgti pro mano langą. Visada taip ir darote, ar ne? Pastumiate langinę ir žiūrite pro langą tiesiai į žmonių gyvenimus. Jei jie jums leidžia. Ir net jei neleidžia! Nuo jūsų sunku ką nors nuslėpti. Jūs spėliosite – ir atspėsite.

Misteris Satervaitas pajuto keistą troškimą būti visiškai atviru.

– Man šešiasdešimt devyneri, – pasakė. – Viską, ką žinau apie gyvenimą, sužinojau per tarpininkus. Kartais labai dėl to gailiuosi. Tačiau aš tikrai daug išmanau.

Ji susimąsčiusi linktelėjo.

– Žinau. Gyvenimas labai keistas. Neįsivaizduoju, kaip galima būti tik žiūrovu, – jos tone jautėsi nuostaba.

Misteris Satervaitas nusišypsojo.

– Taip, jūs neįsivaizduojate. Jūs esate scenos viduryje. Jūs visada būsite primadona.

– Kaip keistai kalbate.

– Bet aš teisus. Jums visą laiką kas nors atsitinka. Kartais netgi ištinka tragedijos. Ar ne tiesa?

Jos akys susiaurėjo, ir ji pašnairavo į jį.

– Jei jūs čia pagyvensite ilgiau, kas nors papasakos jums apie anglų plaukiką, kuris nuskendo šios uolos papėdėje. Jums papasakos, koks jis buvo jaunas ir stiprus, koks gražus, ir papasakos, kad jo jauna žmona žvelgė žemyn nuo uolos viršūnės ir matė, kaip jis skęsta.

– Taip, aš jau girdėjau šį pasakojimą

– Tas žmogus buvo mano vyras. Čia jo vila. Kai man buvo aštuoniolika, jis mane čia atsivežė, o po metų nuskendo – užplaukė burlente ant juodųjų uolų, buvo mirtinai sudaužytas, sumuštas ir sužalotas.

Misteris Satervaitas apstulbęs šūktelėjo. Ji pasilenkė į priekį, degančiomis akimis įsisiurbusi į jo veidą.

– Jūs kalbėjote apie tragediją. Ar galite įsivaizduoti didesnę tragediją nei ši? Jauna žmona, kuri tik metai kaip ištekėjusi, stovi bejėgė, kol vyras, kurį ji mylėjo, kaunasi dėl savo gyvybės ir ją praranda. Siaubinga.

– Baisu, – pasakė misteris Satervaitas. Jis kalbėjo nuoširdžiai. – Baisu. Aš sutinku su jumis. Niekas gyvenime negali būti taip siaubinga.

Staiga ji nusijuokė, atlošdama galvą.

– Jūs klystate, – pasakė. – Yra siaubingesnių dalykų. Kai jauna žmona stovi ten ir viliasi, tikisi, kad jos vyras nuskęs...

– Bet gerasis Dieve, – sušuko misteris Satervaitas. – Jūs nenorite pasakyti?..

– Noriu. Taip iš tiesų ir buvo. Aš čia klūpėjau, – klūpėjau ant uolos ir meldžiausi. Tarnai ispanai manė, kad meldžiuosi, jog jo gyvybė būtų išgelbėta. To nedariau. Meldžiau Dievą, kad jo nepasigailėtų. Vėl ir vėl sakiau šiuos žodžius: "Dieve, padėk man nelinkėti jam mirties. Dieve, padėk man nelinkėti jam mirties". Bet iš tų šiaudų nebuvo grūdų. Visą laiką aš vyliausi... vyliausi... ir mano viltis išsipildė.

Ji kurį laiką tylėjo, paskui prabilo labai švelniai, visai kitu balsu:

– Tai siaubinga, ar ne? Aš niekada to nepamiršiu. Buvau baisiai laiminga, kai sužinojau, jog jis tikrai mirė ir negalės grįžti daugiau manęs kankinti.

– Mano vaikeli, – misteris Satervaitas negalėjo atsigauti nuo šoko.

– Žinau. Aš buvau per jauna tokiems dalykams. Tai turi atsitikti vyresnėms, kurios labiau pasiruošusios...

žvėriškumui. Žinote, niekas jo iš tikrųjų nepažinojo. Kai pirmą kartą jį sutikau, maniau, kad jis nuostabus. Buvau tokia išdidi ir laiminga, kai jis paprašė mano rankos. Bet beveik tuoj pat viskas subjuro. Jis nuolatos ant manęs siusdavo, niekuo negalėjau jam įtikti, nors ir labai stengiausi. O tada jam ėmė patikti mane skaudinti. Ir gąsdinti. Tai jam labiausiai patikdavo. Jis prisigalvodavo visokiausių šlykštybių. Apie jas nesakysiu. Išties manau, kad jis buvo kiek kvaištelėjęs. Čia buvau viena, jo valdžioje, o žiaurumas tapo jo pomėgiu, – jos akys išsiplėtė ir patamsėjo. – Blogiausia – mano vaikelis. Laukiausi. Dėl kai kurių dalykų, kuriuos jis man padarė, vaikas gimė negyvas. Mano mažasis vaikelis. Aš irgi vos nenumiriau. O gaila.

Misteris Satervaitas kažką neaiškiai sumurmėjo.

– O tada aš išsigelbėjau – taip, kaip jums pasakojau. Keletas merginų iš viešbučio jį skatino. Štai kaip tai atsitiko. Visi ispanai jam sakė, kad rizikuoti toje jūros vietoje yra beprotybė. Bet jį valdė tuštybė, ir jis norėjo pasirodyti. Ir aš... aš mačiau jį skęstantį ir džiaugiausi. Dievas neturi leisti vykti tokiems dalykams.

Misteris Satervaitas paėmė jos ranką savo liesa rankute. Ji ją suspaudė stipriai kaip vaikas. Iš jos veido pranyko brandumas. Jis matė ją nerūpestingą kaip devyniolikmetę.

– Iš pradžių viskas atrodė per gerai, kad galėtų būti tiesa. Namas mano, ir aš galiu jame gyventi. Ir niekas daugiau manęs nebeskaudins! Žinote, aš našlaitė, neturiu artimų giminaičių, ir niekam nerūpėjo, kaip man sekasi. Tai supaprastina reikalus. Gyvenau šioje viloje ir jaučiausi kaip Rojuje. Taip, kaip Rojuje. Niekada nebuvau tokia laiminga ir niekada nebūsiu. Tiesiog pabundu ir žinau, kad viskas gerai, – nėra skausmo, nėra baimės, nėra svarstymo, ką jis dar su manimi padarys. Taip, tai buvo Rojus.

Ji ilgam nutilo, ir misteris Satervaitas pagaliau paklausė:

– O tada?

– Manau, žmonės niekada nebūna patenkinti. iš pradžių man pakako būti laisvai. Bet po kurio laiko pradėjau... na, jausti vienatvę. Pradėjau galvoti apie savo mirusį vaikelį. Jei tik turėčiau vaikutį! Norėjau jo kaip vaiko ir kaip žaislo. Mirtinai norėjau kažko ar ko nors, kad galėčiau žaisti. Tai skamba kvailai ir vaikiškai, bet taip ir buvo.

– Suprantu, – rimtai pasakė misteris Satervaitas.

– Visa kita sunku paaiškinti. Na, matote... tai tiesiog atsitiko. Viešbutyje buvo apsistojęs jaunas anglas. Į sodą jis užklydo per klaidą. Aš vilkėjau ispanišką suknelę, ir jis palaikė mane ispane. Pamaniau, kad būtų visai smagu ja apsimesti, tad ir suvaidinau. Jis labai prastai kalbėjo ispaniškai, bet susikalbėti galėjo. Pasakiau jam, kad vila priklauso damai iš Anglijos, ir kad ana išvažiavusi. Pasakiau, kad ji mane pamokė anglų kalbos, ir kalbėjau laužyta anglų kalba. Buvo nepaprastai smagu – net dabar tą smagumą atsimenu. Jis pradėjo man meilintis. Susitarėme apsimesti, kad vila yra mūsų namai, kad mes ką tik susituokę ir atvykome čia gyventi. Pasiūliau pamėginti atverti vieną iš langinių – tą, kurią jūs šįvakar stumtelėjote. Ji buvo atvira, o kambarys dulkėtas ir netvarkingas. Tylutėliai įsmukome vidun. Tai jaudino ir žavėjo. Apsimetėme, kad tai mūsų namas.

Ji nutilo ir maldaudama pažiūrėjo į misterį Satervaitą.

– Buvo taip gera, tarsi pasakoje. Ir man patiko tai, kad tai nebuvo tikra. Tai nebuvo tikra.

Misteris Satervaitas linktelėjo. Jis dabar matė ją gal net aiškiau nei ji pati – tą išgąsdintą, vienišą mergytę, kurią pakerėjo viltis, jog tai taip saugu, nes tai nėra tikra.

– Manau, jis buvo paprasčiausias jaunuolis. Avantiūristas, bet gana mielas. Mes ir toliau apsimetinėjome.

Ji nutilo, pažvelgė į misterį Satervaitą ir pakartojo:

– Jūs suprantate? Mes ir toliau apsimetinėjome...

Ji vėl prabilo po valandėlės.

– Kitą rytą jis atėjo į vilą. Pro langinę mačiau jį iš savo miegamojo. Žinoma, jis net nepagalvojo, kad aš viduje. Jis vis dar manė, kad aš maža ispanų valstiečio dukrelė. Jis stovėjo ten žvalgydamasis. Buvo prašęs, kad su juo susitikčiau. Pasakiau, kad gerai, bet nemaniau, jog tai darysiu.

Jis stovėjo ten, atrodė susirūpinęs. Manau, kad dėl manęs jis nerimavo. Buvo taip miela, kad nerimavo. Jis *buvo* mielas.

Ji vėl patylėjo.

– Kitą dieną jis išvyko. Daugiau niekada jo nebemačiau.

Po devynių mėnesių man gimė kūdikis.Visą laiką aš buvau nepaprastai laiminga. Taip ramiai jį išnešiojau, ir niekas manęs neskaudino ir neliūdino. O kad būčiau prisiminusi paklausti savo anglą berniuką, koks jo krikšto vardas! Būčiau taip pavadinusi kūdikį. Rodėsi kažkaip nedora to nepadaryti. Tai atrodė gana nesąžininga. Jis davė man tai, ko troškau labiausiai pasaulyje, ir jis net niekada apie tai nesužinos! Na, žinoma, sakiau sau, kad jis į kūdikį su tokiais jausmais nežiūrėtų, kad žinia jį tikriausiai tik suerzintų. Aš jam buvau tik laikina pramoga, ir tiek.

– O kūdikis? – paklausė misteris Satervaitas.

– Jis nuostabus. Pakrikštijau jį Džonu. Nuostabus. Norėčiau, kad galėtumėte jį pamatyti. Jam dvidešimt. Bus kalnų inžinieriumi. Jis man buvo geriausias ir brangiausias sūnus pasaulyje. Pasakiau jam, kad jo tėvas mirė prieš jam gimstant.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į ją. Keista istorija. Ir kažkaip nepabaigta. Jis jautė, kad čia turi būti dar kažkas.

– Dvidešimt metų – ilgas laiko tarpas, – pasakė susimąstęs. – Jūs niekada nepanorote vėl ištekėti?

Ji papurtė galvą. Deginantis raudonis lėtai apėmė jos įdegusius skruostus.

– Jums visą laiką užteko vaiko?

Ji dirstelėjo į jį. Jos akys buvo švelnesnės už tas, kurias jis matė prieš tai.

– Atsitinka tokių keistų dalykų, – sušnibždėjo. – Tokių keistų dalykų. Jūs nepatikėsite – ne, aš klystu, tikriausiai *jūs* galite patikėti. Tada aš Džono tėvo nemylėjau. Nemanau, kad net žinojau, kas yra meilė. Aišku, vyliausi, kad vaikas bus panašus į mane. Bet nebuvo. Jis galėtų išvis nebūti mano. Jis, kaip jo tėvas, nepanašus į nieką, išskyrus savo tėvą. Pažinau tą vyrą per jo vaiką. Per jo vaiką jį pamilau. Dabar jį myliu. Jį visada mylėsiu. Galite sakyti, kad tai fantazija, kad susikūriau idealą, bet taip nėra. Aš myliu vyrą, tikrą, žmogišką vyrą. Jei jį rytoj pamatyčiau, tuoj pat pažinčiau, nors nuo mūsų susitikimo prabėgo daugiau kaip dvidešimt metų. Meilė jam pavertė mane moterimi. Myliu jį, kaip moteris myli vyrą. Dvidešimt metų aš gyvenau, jį mylėdama. Ir mirsiu jį mylėdama.

Ji staiga nutilo, tada šūktelėjo savo klausytojui:

– Kaip jūs manote, ar aš beprotė, kad kalbu tokius keistus dalykus?

– O! Brangioji mano, – misteris Satervaitas vėl paėmė jos ranką.

– Jūs suprantate?

– Manau, kad taip. Bet čia yra kažkas daugiau, ar ne? Kažkas, ko dar man nepasakėte.

Ji suraukė antakius.

– Taip, yra kai kas. Jūs gudrus, kad atspėjote. Iškart supratau – nuo jūsų negalėsiu nieko nuslėpti. Bet nenoriu jums to sakyti, nes jums geriau to nežinoti.

Jis pažvelgė į ją. Ji drąsiai ir įžūliai atlaikė jo žvilgsnį.

Jis pagalvojo: "Tai išbandymas. Visos gijos yra mano rankose. Aš privalau suprasti. Jei teisingai galvosiu, suprasiu".

Po pauzės jis lėtai ištarė:

– Nutiko kažkas negero.

Jis pamatė, kad jos blakstienos nežymiai suvirpėjo, ir suprato, kad eina teisingu keliu.

– Staiga, po visų tų metų, nutiko kažkas negero, – jis apgraibomis bandė užčiuopti tamsiuosius jos minčių užkampius, kuriuose ji bandė paslėpti nuo jo tą paslaptį.

– Tai susiję su berniuku. Jūs daugiau dėl nieko nesirūpintumėte.

Jis išgirdo jos tylų aiktelėjimą ir suprato, kad bandymas pavyko. Žiauru, bet būtina. Jos valia susikirto su jo valia. Ji turi valdančią negailestingą valią, bet po jo švelniu elgesiu taip pat slypi valia. O, be to, jis turi stebuklingą žmogaus, kuris dirba reikiamą darbą, pasitikėjimą savimi. Jam kiek pagailo žmonių, kurių darbas yra susekti tokias šlykštybes kaip nusikaltimai. Detektyvinis protas, užuominų rinkimas, šis knaisiojimasis, ieškant tiesos, tas laukinis džiaugsmas, kai vis artėji prie tikslo... Jos troškimas nuslėpti tiesą padėjo jai. Jis jautė, kaip ji nepaklusdama įsitempia, kol jis artėja ir artėja.

– Jūs sakote, kad man geriau nežinoti. Geriau *man?* Bet jūs nesate labai taktiška moteris. Jūs nesijaudinsite dėl nepažįstamojo. Bet tada čia yra kažkas daugiau. Jei man pasakysite, padarysite mane įvykių bendrininku. Tai skamba kaip nusikaltimas. Fantastiška! Negaliu su jumis susieti jokio nusikaltimo. Nebent vieną nusikaltimų rūšį. Nusikaltimą prieš save pačią.

Ji nevalingai nuleido blakstienas, uždengdama akis. Jis pasilenkė į priekį ir nutvėrė ją už riešo.

– Tai tas ir *yra!* Jūs norite nusižudyti.

Ji slopiai riktelėjo.

– Kaip jūs sužinojote? Kaip sužinojote?

– Bet kodėl? Gyvenimas jūsų neišvargino. Dar nemačiau mažiau nuvargusios moters, tokio gyvybingo spinduliavimo.

Ji atsikėlė ir nuėjo prie lango, atmesdama tamsių plaukų sruogą.

– Kadangi jau tiek daug atspėjote, lengvai galiu jums pasakyti visą tiesą. Šį vakarą man nereikėjo jūsų įsileisti. Turėjau suprasti, kad per daug suprasite. Toks jau esate. Jūs teisus dėl priežasties. Tai berniukas. Jis nieko nežino. Bet kai paskutinį kartą pas mane lankėsi, tragiškai kalbėjo apie savo draugą, ir aš kai ką supratau. Jei jis sužinos, kad yra mergos vaikas, tai sudaužys jam širdį. Jis siaubingai išdidus! Yra mergina. Ak! Aš nesileisiu į smulkmenas. Bet jis atvyks netrukus, norėdamas viską sužinoti apie savo tėvą – visas smulkmenas. Merginos tėvai natūraliai nori žinoti. Kai jis sužinos tiesą, jis nutrauks ryšius su ja, išvažiuos, sugriaus savo gyvenimą. Ak! Žinau, ką jūs pasakysite. Jis jaunas, kvailas ir bukagalvis, jei taip reaguos! Tikriausiai tai tiesa. Bet kam rūpi, kokie turėtų būti žmonės? Yra tokie, kokie yra. *Tai sudaužys jo širdį.* Bet jei, prieš jam atvykstant, įvyks nelaimingas atsitikimas, viską nušluos sielvartas dėl manęs. Jis peržiūrės mano popierius, nieko neras ir bus suirzęs, kad tiek nedaug jam pasakojau. Bet jis neįtars tiesos. Tai geriausia išeitis. Už laimę turi sumokėti, o aš buvau tokia... o! Tokia laiminga. O tikrovėje bus lengva sumokėti. Truputis drąsos – nušokti... Gal tik kančios akimirka.

– Bet mano brangus vaikeli...

– Nesiginčykite su manimi, – užsiplieskė ji. – Nesiklausysiu įtikinamų argumentų. Mano gyvenimas priklauso man pačiai. Iki šiol aš buvau reikalinga Džonui. Bet jam manęs nebereikia. Jam reikia draugės, bičiulės, ir jis dar noriau atiduos jai visus jausmus, nes manęs čia nebebus. Mano gyvenimas beprasmis, bet mano mirtis bus naudinga. O aš turiu teisę elgtis su savo gyvenimu, kaip noriu.

– Jūs tuo tikra?

Ją nustebino jo balso rūstumas. Ji pradėjo mikčioti.

– Jis niekam neteikia naudos, o aš geriausia teisėja.

Jis vėl ją nutraukė.

– Nebūtinai.

– Ką norite pasakyti?

– Klausykite. Aš pateiksiu jums vieną atvejį. Žmogus ateina į tam tikrą vietą, sakysime, nusižudyti. Bet atsitiktinai jis ten randa kitą žmogų, tad jis atsisako savo kėslų ir išeina... išeina gyventi. Antrasis žmogus išgelbėjo pirmajam gyvybę, nors jis jo gyvenime nebuvo nei būtinas, nei pastebimas – išgelbėjo ją tik todėl, kad reikiamu laiku buvo reikiamoje vietoje. Jūs atimsite sau gyvybę šiandien, ir galbūt po kokių penkerių, šešerių, septynerių metų kažkas numirs ar pateks į nelaimę vien dėl to, kad tam tikroje vietoje nebus jūsų. Pasibaidęs arklys gali bėgti gatve ir mestis į šalį, pamatęs jus, ir jam nepavyks sutrypti vaiko, kuris žaidžia griovelyje. Tas vaikas galės užaugti ir tapti didžiu kompozitoriumi ar išrasti vaistus nuo vėžio. Jis galės tiesiog užaugti paprastai kasdieninei laimei...

Ji pažiūrėjo į jį.

– Jūs keistuolis. Niekada nepagalvojau apie tokius dalykus...

– Sakote, kad jūsų gyvenimas priklauso jums, – tęsė misteris Satervaitas. – Bet ar jūs drįsite ignoruoti galimybę, kad vaidinate gigantiškoje dramoje, kurią režisuoja dieviškasis Režisierius? Jūsų rolė gali būti tik pjesės pabaigoje, gali būti visiškai nesvarbi, tik pasivaikščiojimas, tačiau joje gali slypėti pjesės prasmė, jei jūs neperleisite vaidmens kitam aktoriui. Visas pastatas gali subyrėti. Jūs, kaip jūs, gal ir nerūpite niekam pasaulyje, bet jūs, kaip asmuo, tam tikroje vietoje galite neįsivaizduojamai daug reikšti.

Ji sėdosi vis dar žiūrėdama į jį.

– Ką norite, kad padaryčiau? – paklausė paprastai.

Tai buvo misterio Satervaito triumfo valanda. Jis įsakinėjo.

– Mažiausia, ko noriu, kad pažadėtumėte man vieną dalyką: per ateinančias dvidešimt keturias valandas nedarysite nieko paskubomis.

Kurį laiką patylėjusi, ji pasakė:

– Aš pažadu.

– Yra dar vienas dalykas – paslauga.

– Taip.

– Neuždarykite tos langinės, kurią aš atvėriau, ir budėkite tame kambaryje šiąnakt.

Ji smalsiai nužvelgė jį, bet sutikdama linktelėjo galvą.

– O dabar, – pasakė misteris Satervaitas, – suvokdamas, kad įtampa atslūgo, – man iš tiesų reikia eiti. Telaimina jus Dievas, mieloji.

Jis išėjo gana sutrikęs. Augalota ispanė pasitiko jį koridoriuje, atidarė jam šonines duris ir kurį laiką smalsiai jį stebėjo.

Kai jis priėjo viešbutį, jau temo. Terasoje sėdėjo vienišas žmogus. Misteris Satervaitas nuėjo tiesiai prie jo. Jis buvo susijaudinęs, jam smarkiai daužėsi širdis. Pajuto, kad galutinis rezultatas yra jo rankose. Vienas klaidingas judesys...

Bet jis pamėgino nuslėpti savo nerimą ir į Entonį Kosdeną kreipėsi natūraliai ir atsainiai.

– Šiltas vakaras, – pastebėjo. – Sėdėdamas ant uolos, praradau laiko pojūtį.

– Jūs ten buvote visą šį laiką?

Misteris Satervaitas linktelėjo. Pasisuko viešbučio durys, įleisdamos pakeleivį, ir šviesos pluoštas staiga krito ant pašnekovo veido, išplėšdamas iš tamsos jo žvilgsnį, kupiną bukos kančios, pilną nesuprantamo nebylaus ištvermingumo.

Misteris Satervaitas pagalvojo: "Jam blogiau, nei jo vietoje būtų man. Vaizduotė, numanymas, spėlionės – jos daug ką gali tau padaryti. Tu gali susitaikyti su pasikeitimais, nepaisydamas skausmo. Nieko nesuprantančio gyvulio aklas kentėjimas baisus..."

Staiga Kosdenas prašneko šiurkščiu balsu:

– Po vakarienės eisiu pavaikštinėti. Jūs... jūs suprantate? Trečias kartas nemeluos. Dėl Dievo meilės, nesikiškite. Žinau, jūs tik gero norite, ir taip toliau, bet nesivarginkite – tai beprasmiška.

Misteris Satervaitas atsitiesė.

– Aš niekada nesikišu, – sumelavo, nes būtent tai buvo visos jo egzistencijos tikslas ir objektas.

– Žinau, ką galvojate...– tęsė Kosdenas, bet buvo nutrauktas.

– Turite man atleisti, bet čia aš su jumis nesutinku, – pasakė misteris Satervaitas. – Niekas nežino, ką galvoja kitas žmogus. Galima įsivaizduoti, kad žinote, bet beveik visada klysite.

– Na, turbūt taip ir yra, – kiek suglumęs pasakė Kosdenas.

– Mintys priklauso tik jums, – pasakė jo kompanionas. – Niekas negali pakeisti ar paveikti naudos, kurią norite iš jų išpešti. Pakalbėkime apie mažiau skausmingus dalykus. Pavyzdžiui, apie senąją vilą. Ji keistai žavi, užsklęsta, atskirta nuo pasaulio, ir dievai žino, kokią paslaptį ji slepia. Ji paskatino mane abejotinai pasielgti. Aš pabandžiau pastumti vieną langinę.

– Jūs tai padarėte? – Kosdenas staigiai pasuko galvą. – Bet, žinoma, ji buvo užsklęsta?

– Ne, – atsakė misteris Satervaitas. – Atidaryta.

Pridūrė švelniai:

– Trečia langinė nuo galo.

– Bet, – prapliupo Kosdenas, – juk tai ta...

Jis staiga nutilo, bet misteris Satervaitas pamatė šviesos blyksnį jo akyse. Jis patenkintas atsistojo.

Jis vis dar truputį nerimavo. Naudodamas savo mėgstamą dramos metaforą, jis tikėjosi, kad savo kelias eilutes pasakė teisingai. Nes tai buvo labai svarbios eilutės.

Bet, dar sykį apie tai pagalvojus, jo artistiniai gabumai visai neblogi. Eidamas ant uolos, Kosdenas pamėgins atstumti langinę. Žmogiškoji prigimtis jį nugalės.

Prisiminimai apie tai, kas atsitiko prieš dvidešimt metų, atvedė jį į šią vietą, tas pats prisiminimas nuves jį prie langinės. O paskui?

– Ryte sužinosiu, – pasakė misteris Satervaitas ir pradėjo metodiškai persirenginėti vakarienei.

Buvo maždaug dešimta valanda, kai misteris Satervaitas vėl pasuko į La Paz sodą. Manuelis šypsodamasis tarė: "Labas rytas" ir įteikė jam rožę, kurią misteris Satervaitas atsargiai įsisegė į sagos kilpelę. Tada jis nuėjo prie namo. Kurį laiką stovėjo ten ir žvelgė į taikias baltas sienas, į oranžinius vijoklius ir į išblukusias žalias langines. Taip tylu, taip ramu. Ar viskas buvo tik sapnas?

Bet tą akimirką atsidarė vienas langas, ir išėjo ledi, apie kurią galvojo misteris Satervaitas. Ji ėjo tiesiai prie jo džiugiais lengvais žingsniais, tarsi kažkas būtų užliejęs ją didžiule triumfo banga. Jos akys spindėjo, jos nuotaika buvo pakili. Ji atrodė tarsi džiaugsmo įsikūnijimas po šalčių. Ji nedvejojo, neabejojo ir nebijojo. Atėjo tiesiai prie misterio Satervaito, padėjo rankas jam ant pečių ir pabučiavo – ne vieną, bet daug kartų. Didelės, tamsiai raudonos rožės, aksominis švelnumas – štai ką po to jis prisiminė. Saulės spinduliai, vasara, čiulbantys paukščiai – štai kokia nuotaika jį užplūdo. Šiluma, džiaugsmas ir energija.

– Aš tokia laiminga, – kalbėjo ji. – Mielasis! Kaip jūs sužinojote? Kaip jūs *galėjote* žinoti? Jūs kaip gerasis pasakų burtininkas.

Ji nutilo, netekusi žado iš laimės.

– Šiandien mes einame pas konsulą ir susituoksime. Kai atvažiuos Džonas, jo tėvas bus čia. Mes jam

pasakysime, kad praeityje įvyko nesusipratimas. O! Jis neklausinės. Aš tokia laiminga... tokia laiminga... tokia laiminga...

Laimė išties tvino iš jos bangomis, kurios apsupo misterį Satervaitą šilta gaivinančia srove.

– Entonis taip apsidžiaugė, sužinojęs, kad turi sūnų. Niekada net nepagalvojau, jog jis apie tai mąsto ir rūpinasi, – ji pasitikėdama žvelgė misteriui Satervaitui į akis. – Argi nekeista, kad viskas susitvarkė ir baigsis gražiai?

Tačiau jam prieš akis iškilo aiški jos vizija. Vaikas... vis dar vaikas – su meilės kuriamomis viltimis, jos pasakos, kurios baigiasi gražiai, ir du žmonės "gyvena laimingi per amžius".

Jis švelniai pasakė:

– Jei jūs suteiksite tam vyrui laimę paskutiniaisiais mėnesiais, jūs išties būsite padariusi nuostabų dalyką.

Jos akys išsiplėtė iš nuostabos.

– O! – šūktelėjo. – Juk negalvojate, kad leisiu jam numirti? Po šitiek metų, kai jis grįžo pas mane. Pažįstu daug žmonių, dėl kurių pasidavė daktarai, o jie šiandien vis dar gyvena. Mirti? Aišku, kad jis nemirs!

Jis pažvelgė į ją, jos jėgą, grožį, gyvybingumą, jos nepalenkiamą narsą ir valią. Jis taip pat žinojo, kad daktarai klysta... Asmeniniai veiksniai... niekada negali žinoti jų svarbos.

Ji vėl pasakė sutrikusi ir pašaipiai:

– Juk nemanote, kad leisiu jam numirti?

– Ne, – pagaliau labai švelniai atsakė misteris Satervaitas. – Kažkodėl nemanau, mieloji, kad leisite...

Tada jis nuėjo pro kiparisus ant suoliuko pažiūrėti į jūrą ir rado ten žmogų, kurį ir tikėjosi sutikti. Misteris Kvinas atsikėlė ir pasisveikino – toks pat, kaip ir visada, tamsus, melancholiškas, besišypsantis ir liūdnas.

– Jūs manęs laukėte? – paklausė.

Ir misteris Satervaitas atsakė:

– Taip, aš jūsų laukiau.

Jie kartu susėdo ant suoliuko.

– Sprendžiant iš jūsų išraiškos, manau, kad dar kartą suvaidinote Dievo apvaizdą.

Misteris Satervaitas priekaištingai pažiūrėjo į jį.

– Tarsi apie tai nežinotumėte.

– Jūs visada kaltinate mane visažinyste, – nusišypsojo misteris Kvinas.

– Jei nieko nežinote, tai kodėl jūs čia lūkuriavote praėjusią naktį? – atkirto misteris Satervaitas.

– Ak, tai..?

– Taip.

– Turėjau atlikti įgaliojimą.

– Kam?

– Jūs kartais mane vadinate mirusiųjų advokatu.

– Mirusiųjų? – sutriko misteris Satervaitas. – Nesuprantu.

Misteris Kvinas parodė ilgu liesu pirštu į žydras gelmes apačioje.

– Prieš dvidešimt dvejus metus čia nuskendo vyras.

– Žinau... bet nesuprantu...

– Tarkime, kad tas vyras vis dėlto mylėjo savo jauną žmoną. Meilė iš vyrų gali padaryti ir angelus, ir velnius. Ji jį mergaitiškai garbino, bet jis niekada nepajuto joje moteriškumo, ir tai varė jį į beprotybę. Jis ją kankino, nes ją mylėjo.Taip atsitinka. Žinote tai taip pat gerai, kaip ir aš.

– Taip, – pripažino misteris Satervaitas, – mačiau tokių dalykų, bet retai... labai retai...

– Ir taip pat jūs matėte, daug dažniau, kad yra toks dalykas kaip sąžinės graužimas – noras pasitaisyti, bet kokia kaina pasitaisyti.

– Taip, bet mirtis atėjo per greitai.

– Mirtis! – misterio Kvino balse skambėjo panieka. – Jūs tikite gyvenimu po mirties, ar ne? O kas gi jūs

toks, kad galėtumėte sakyti, jog tie patys norai ir troškimai negali veikti tame kitame gyvenime? Jei troškimas pakankamai stiprus, galima rasti pasiuntinį.

Jo balsas susilpnėjo.

Misteris Satervaitas atsikėlė truputį drebėdamas.

– Turiu grįžti į viešbutį, – pasakė. – Jei einate į tą pusę...

Bet misteris Kvinas papurtė galvą.

– Ne, – pasakė. – Aš grįšiu ten, iš kur atėjau.

Kai misteris Satervaitas pažvelgė atgal per petį, jis pamatė, kad jo draugas eina prie uolos krašto.

Balsas tamsoje

I.

– Man kiek neramu dėl Mardžerės, – pasakė ledi Strenlei.

– Žinote, dėl mano mergytės, – pridūrė.

Ji liūdnai atsiduso.

– Pasijunti siaubingai sena, kai turi suaugusią dukterį.

Misteris Satervaitas, kuris klausėsi šios išpažinties, galantiškai pasinaudojo galimybe pasakyti komplimentą.

– Niekas nepatikėtų, jog tai įmanoma, – pareiškė nusilenkdamas.

– Saldžialiežuvis, – neaiškiai sumurmėjo ledi Strenlei, ir galėjai jausti, kad jos mintys plaukioja kažkur kitur.

Misteris Satervaitas truputį susižavėjęs žvelgė į smulkią baltai apsivilkusią figūrėlę. Švytinti Kanų saulė viską ryškiai apšvietė, bet ledi Strenlei puikiai išlaikė bandymą. Iš atstumo jaunumo įspūdis buvo išties neįprastas. Beveik galėjai svarstyti, ar ji jau suaugusi, ar ne. Misteris Satervaitas, kuris žinojo viską, žinojo, kad ledi Strenlei jau galėtų turėti suaugusių anūkų. Ji reprezentavo meno triumfą prieš gamtą. Jos figūra, jos sudėjimas buvo nuostabūs. Ji praturtino daug grožio salonų, o rezultatai užėmė kvapą.

Ledi Strenlei užsidegė cigaretę, sukryžiavo dailias kojas, apmautas ploniausio šilko kojinaitėmis, ir sumurmėjo:

– Taip, man iš tiesų gana neramu dėl Mardžerės.

– Dieve mano, – tarė misteris Satervaitas, – kodėl gi jūs nerimaujate?

Ledi Strenlei atkreipė į jį dailias žydras akutes.

– Jūs niekada nebuvote jos sutikęs, ar ne? Ji Čarlzo dukra, – pridūrė paslaugiai.

Jei "Kas yra kas" įrašai buvo griežtai teisingi, tai įrašai, susiję su ledi Strenlei, galėtų baigtis šitaip: *hobis: ištekėjimas.* Ji plaukė per gyvenimą, mesdama vyrus. Prarado tris dėl skyrybų ir vieną dėl mirties.

– Jei ji būtų Rudolfo vaikas, dar galėčiau tai suprasti, – susimąsčiusi šnekėjo ledi Strenlei. – Jūs prisimenate Rudolfą? Jis visada buvo temperamentingas. Po šešių mėnesių nuo mūsų vestuvių man teko kreiptis į tą keistą įstaigą – santuokinį notariatą, ar kaip ten. Žinote, ką turiu galvoje. Dėkui Dievui, dabar viskas daug paprasčiau. Pamenu, turėjau parašyti jam kvailiausią laišką – mano advokatas praktiškai man jį diktavo. Žinote, prašau jį grįžti, darysiu viską, ką galėsiu, ir t.t., ir t.t., bet Rudolfu niekada negali pasikliauti – jis toks temperamentingas. Jis tuoj pat parskubėjo namo, o tai buvo visai ne tai, ko norėjo advokatai.

Ji atsiduso.

– O Mardžerė? – misteris Satervaitas taktiškai grąžino ją atgal prie pašnekesio temos.

– Žinoma. Kaip tik ruošiausi jums pasakyti, ar ne? Mardžerė kai ką matė ar tai girdėjo. Žinote, šmėklas ir panašiai. Net nepagalvojau, kad Mardžerės vaizduotė taip įsišėls. Ji yra miela gera mergaitė, visada tokia buvo, bet truputį... buka.

– Neįmanoma, – sumurmėjo misteris Satervaitas, – sumišęs stengdamasis pasakyti komplimentą.

– Tiesą pasakius, labai buka, – pasakė ledi Strenlei. – Jai nerūpi šokiai, kokteiliai ar tie dalykai, kurie turi rūpėti jaunoms merginoms. Jai daug labiau patinka tupėti namuose ar medžioti, vietoj to, kad kur išeitų su manimi.

– Vaje vaje, – atsiduso misteris Satervaitas. – Sakote, ji nevažiuoja su jumis?

– Na, aš jos ir nespaudžiau. Dukros veikia slegiančiai.

Misteris Satervaitas pabandė įsivaizduoti ledi Strenlei, lydimą rimtos dukters, bet jam nepavyko.

– Man atrodo, kad Mardžerė kraustosi iš proto, – džiugiai tęsė Mardžerės motina. – Man sakė, kad balsų girdėjimas yra labai blogas ženklas. Čia ne Ebots Medas, kur vaidenosi. Senasis pastatas sudegė iki pamatų 1836-aisiais, ir buvo pastatyti ankstyvųjų Viktorijos laikų stiliaus rūmai, kuriuose paprasčiausiai negali vaidentis. Jie per daug bjaurūs ir kasdieniški.

Misteris Satervaitas kostelėjo. Jam buvo įdomu, kodėl visa tai pasakojama.

– Tikriausiai maniau, – ledi Strenlei nusišypsojo spindinčia šypsena, – kad jūs galėtumėte man padėti.

– Aš?

– Taip. Jūs rytoj grįžtate į Angliją, tiesa?

– Taip. Grįžtu, – atsargiai atsakė misteris Satervaitas.

– Ir jūs pažįstate visus tuos tyrinėtojus. Juk visus pažįstate.

Misteris Satervaitas šyptelėjo. Jo silpnybė buvo visus pažinoti.

– Tad kas gali būti paprasčiau? – tęsė ledi Strenlei. – Aš niekada nebendrauju su tokiais žmonėmis. Žinote, su tais rimtais barzdotais ir paprastai akiniuotais vyriškiais. Jie man siaubingai nuobodūs, ir aš jiems parodau savo blogiausias savybes.

Misteris Satervaitas kiek suglumo. Ledi Strenlei ir toliau jam spindinčiai šypsojosi.

– Tad viskas sutarta, ar ne? – pasakė žvaliai. – Jūs vyksite į Ebots Medą ir susitiksite su Mardžere, ir viską sutvarkysite. Aš būsiu jums labai dėkinga. Žinoma, jei

Mardžerė *iš tiesų* kraustosi iš proto, aš grįšiu namo. O! Štai Bimbas.

Jos šypsena iš spindinčios virto akinančia.

Prie jų ėjo jaunas vyras baltu medvilniniu teniso kostiumu. Jis buvo maždaug dvidešimt penkerių ir ypač geros išvaizdos.

Jaunuolis paprastai pasakė:

– Aš visur jūsų ieškojau, Baba.

– Kaip tas tenisas?

– Užkrečiantis.

Ledi Strenlei atsikėlė. Ji pasuko galvą ir per petį saldžiai sumurmėjo misteriui Satervaitui:

– Tiesiog nuostabu, kad man padėsite. Niekada to nepamiršiu.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į nutolstančią porelę.

– Įdomu, – sušnibždėjo susimąstęs, – ar Bimbas bus Nr. 5?

II.

Prabangaus traukinio konduktorius rodė misteriui Satervaitui vietą, kur prieš keletą metų ant bėgių įvyko avarija. Kai jis baigė savo jausmingą pasakojimą, pašnekovas pažvelgė į viršų ir pamatė gerai pažįstamą veidą, besišypsantį jam pro konduktoriaus petį.

– Mano brangusis misteris Kvinas, – ištarė misteris Satervaitas.

Jo susiraukšlėjęs veidas nušvito šypsena.

– Koks sutapimas! Mes abu grįžtame į Angliją tuo pačiu traukiniu. Manau, vykstate ten.

– Taip, – atsakė misteris Kvinas. – Aš ten turiu gan svarbių reikalų. Ar jūs vakarieniaujate pirmos klasės restorane?

– Visada taip darau. Aišku, laikas absurdiškas – pusė septynių, bet mažiau rizikuoju dėl gaminimo.

Misteris Kvinas supratingai linktelėjo.

– Aš irgi, – pasakė. – Mes tikriausiai galėtume susėsti kartu.

Pusę septynių misterį Kviną su misteriu Satervaitu galėjai rasti įsitaisiusius vienas priešais kitą prie staliuko vagone-restorane. Misteris Satervaitas stebeilijosi į vynų sąrašą, paskui atsisuko į savo kompanioną.

– Nemačiau jūsų nuo... o taip, nuo Korsikos. Tądien jūs išvykote taip staiga.

Misteris Kvinas gūžtelėjo pečiais.

– Ne staigiau nei paprastai. Žinote, kad ateinu ir išeinu. Ateinu ir išeinu.

Tie žodžiai lyg ir kažką priminė misteriui Satervaitui. Jam nugara perbėgo šiurpuliukas, tačiau tai nebuvo nemalonus jausmas, greičiau priešingai. Jį apėmė malonus laukimo pojūtis.

Misteris Kvinas laikė butelį raudonojo vyno ir skaitė jo etiketę. Butelis buvo tarp jo ir lempos, tad kurį laiką jo figūrą gaubė raudona pašvaistė.

Misteris Satervaitas vėl pajuto susijaudinimo virpulį.

– Anglijoje turiu lyg ir misiją, – prisiminė, plačiai šypsodamasis. – Gal pažįstate ledi Strenlei?

Misteris Kvinas papurtė galvą.

– Tai senas titulas, – paaiškino misteris Satervaitas. – Labai senas. Vienas iš nedaugelio, kuris perduotas per moteriškąją liniją. Ji yra baronaitė. Išties gana romantiška istorija.

Misteris Kvinas patogiau įsitaisė kėdėje. Padavėjas pristūmė vežimėlį ir tarsi burtininkas išdėliojo priešais juos puodukus su sriuba. Misteris Kvinas atsargiai jos paragavo.

– Jūs norite man nutapyti vieną iš tų jūsų nuostabių aprašomųjų portretų, – sumurmėjo. – Tiesa?

Misteris Satervaitas jam džiugiai nusišypsojo.

– Ji išties nuostabi moteris, – pradėjo. – Žinote, šešiasdešimtmetė... Taip, sakyčiau, jai mažiausiai šešiasdešimt. Ją ir jos seserį pažįstu nuo vaikystės. Vyresnės vardas – Beatričė. Beatričė ir Barbara. Prisimenu jas kaip barono dukras. Abi išvaizdžios, o tais laikais jiems trūko pinigų. Bet tai buvo prieš daugelį metų... viešpatėliau, aš pats tada buvau jaunikiis, – atsiduso misteris Satervaitas. – Tarp jų ir titulo buvo keletas kartų. Man rodos, senasis lordas Strenlėjus buvo pirmasis kartą pašalintas pusbrolis. Ledi Strenlei gyvenimas buvo gana romantiškas nuotykis. Trys netikėtos mirtys – du senojo vyro broliai ir sūnėnas. Tada "Uralija". Pamenate "Uralijos" sudužimą? Ji atsitrenkė į pakrantę Naujojoje Zelandijoje. Barono merginos buvo laive. Beatričė nuskendo. Ši, Barbara, buvo tarp keleto išsigelbėjusiųjų. Po šešių mėnesių senasis Strenlėjus mirė, ji paveldėjo titulą ir gavo didelį palikimą. Nuo tada ji gyvena tik... sau! Ji liko tokia pati, graži, nesąžininga, visiška beširdė, susidomėjusi tik savimi. Ji turėjo keturis vyrus, ir aš neabejoju, kad po kelių akimirkų gaus ir penktąjį.

Jis tęsė, nupasakodamas misiją, kurią jam patikėjo ledi Strenlei.

– Pamaniau, nuvyksiu į Ebots Medą ir aplankysiu jaunąją ledi, – paaiškino jis. – Aš... jaučiu, kad privalau kažką daryti. Apie ledi Strenlei neįmanoma galvoti kaip apie paprastą motiną, – jis nutilo ir per stalą pažiūrėjo į misterį Kviną.

– Norėčiau, kad vyktumėte su manimi, – pasakė ilgesingai. – Ar tai neįmanoma?

– Bijau, kad ne, – atsakė misteris Kvinas. – Tačiau pagalvokime – Ebots Medas yra Viltšyre, ar ne?

Misteris Satervaitas linktelėjo.

– Taip ir maniau. Na, aš apsistosiu netoli nuo Ebots Medo, vietoje, kurią žinome abu. – Jis nusišypsojo. – Pamenate tą užeigėlę "Varpai ir juokdarys"?

– Žinoma, – suriko misteris Satervaitas. – Jūs būsite ten?

Misteris Kvinas linktelėjo.

– Savaitę ar dešimt dienų. Gal ir ilgiau. Jei kurią dieną užeitumėte manęs aplankyti, man būtų labai malonu.

Ir kažkodėl misterį Satervaitą keistai nuramino ši garantija.

III.

– Mano brangioji mis... e... Mardžere, – pasakė misteris Satervaitas, – užtikrinu jus, kad visai nesiruošiu iš jūsų šaipytis.

Mardžerė Geil suraukė kaktą. Jie sėdėjo didelėje patogioje Ebots Medo svetainėje. Mardžerė Geil buvo aukšta tvirto sudėjimo mergina. Ji nebuvo panaši į savo motiną, ir iš savo tėvo pusės pasisavino sunkiai dirbančių kaimo skvairų išvaizdą. Ji atrodė žvali ir sveika, visiškai normalios psichikos. Tačiau misteris Satervaitas prisiminė, kad visa baronų šeima buvo linkusi į psichinį nestabilumą. Mardžerė galėjo paveldėti išorę iš tėvo ir tuo pat metu tam tikrą protinį sutrikimą iš motinos.

– Norėčiau, – pasakė Mardžerė, – atsikratyti tos Kesonų moteriškės. Netikiu spiritizmu ir jo nemėgstu. Ji viena iš tų kvailų moterų, kurios gali ir sveiką žmogų iš proto išvaryti. Visą laiką zyzia, kad įsitaisyčiau čia mediumą.

Misteris Satervaitas atsikosėjo, pasimuistė kėdėje ir pasakė bešališkai:

– Noriu būti tikras, kad turiu visus faktus. Kiek supratau, pirmasis... e... fenomenas ištiko jus prieš du mėnesius?

– Maždaug, – sutiko mergina. – Kartais tai būdavo šnabždesiai, o kartais – gana aiškus balsas, bet žodžiai visada būdavo tie patys.

– Kokie?

– *Grąžink tai, kas ne tavo. Grąžink tai, ką pavogei.* Aš įsijungdavau šviesą, bet kambarys būdavo tuščias. Pagaliau pasidariau tokia nervinga, kad liepiau Kleiton, motinos kambarinei, miegoti mano kambaryje ant sofos.

– O balsą vis dar girdėjote?

– Taip... Ir mane gąsdina tai, kad Kleiton jo negirdėdavo.

Misteris Satervaitas kurį laiką mąstė.

– Tą vakarą jis buvo garsus ar tylus?

– Beveik šnabždesys, – pripažino Mardžerė. – Jei Kleiton miegojo kietai, manau, kad ji iš tiesų jo negirdėjo. Ji norėjo, kad nueičiau pas daktarą, – mergina karčiai nusijuokė.

– Bet nuo praėjusios nakties net Kleiton patikėjo, – tęsė ji.

– Kas nutiko vakar naktį?

– Kaip tik norėjau jums papasakoti. Dar niekam nepasakojau. Vakar buvau išvykusi į medžioklę, ir mes daug jodinėjome. Mirtinai nusivariau ir miegojau labai kietai. Sapnavau baisų sapną, kad parkritau ant kažkokių geležinių bėgių ir vienas smaigas lėtai bedasi man gerklėn. Atsibudau ir suvokiau, kad tai tiesa, – kažkoks aštrus daiktas rėmėsi man į gerklę, ir tuo pat metu balsas tyliai murmėjo: "Tu pavogei tai, kas priklauso man. Tai yra mirtis."

– Aš suklykiau, – tęsė Mardžerė, – ir griebiausi oro, bet ten nieko nebuvo. Kleiton išgirdo, kaip klykiu, iš gretimo kambario, kuriame ji miegojo. Ji atbėgo pas mane ir aiškiai pajuto, kad kažkas pro ją tamsoje šmėstelėjo, bet ji sako, kad ir kas tai būtų, tai nebuvo žmogiška būtybė.

Misteris Satervaitas stebėjo ją. Mergina aiškiai buvo stipriai sukrėsta ir nusiminusi. Ant kairiosios jos kaklo pusės pamatė mažą pleistro lopinėlį. Ji pasekė jo žvilgsnį ir linktelėjo.

– Taip, – pasakė. – Kaip matote, tai nebuvo fantazija.

Misteris Satervaitas uždavė klausimą beveik apgailestaudamas; jis skambėjo taip melodramatiškai.

– Ar nieko nepažįstate... e..., kas griežtų ant jūsų dantį? – pasiteiravo.

– Žinoma, ne, – atšovė Mardžerė. – Kas per mintis!

Misteris Satervaitas ėmėsi kitos atakos līnijos.

– Kas pas jus lankėsi per pastaruosius du mėnesius?

– Tikiuosi, neturite galvoje tik savaitgalio svečių? Su manimi visą laiką buvo Marsė Kyn. Ji mano geriausia draugė, kaip ir aš nepaprastai myli arklius. Tada čia gana ilgai svečiavosi mano pusbrolis Rolis Vavasuras.

Misteris Satervaitas linktelėjo. Pamanė, kad turės susitikti su kambarine Kleiton.

– Manau, ji jau seniai pas jus? – paklausė.

– Gyvą velnią metų, – atsakė Mardžerė. – Ji buvo mamos ir tetos Beatričės kambarinė, kai šios buvo mažos mergytės. Štai kodėl, manau, motina ją išlaikė, nors sau ji turi prancūzę kambarinę. Kleiton siuva ir atlieka smulkius darbelius.

Ji užlipo su juo į viršų, ir pas juos atėjo Kleiton. Tai buvo aukšta, liekna, sena moteris, su tvarkingai perskirtais žilais plaukais, ir atrodė kaip garbingumo viršūnė.

– Ne, sere, – buvo jos atsakymas į misterio Satervaito klausimus. – Negirdėjau gandų, kad šiame name vaidentųsi. Tiesą pasakius, sere, iki praėjusios nakties maniau, kad tai mis Mardžerės fantazijos. Bet aš pajutau, kaip kažkas šmėstelėjo pro mane tamsoje. O jums galiu pasakyti, sere, kad tai nebuvo žmogus. O dar ta žaizda ant mis Mardžerės kaklo. Ji pati to nepadarė, vargšė avelė.

Bet jos žodžiai misteriui Satervaitui pakišo vieną mintį. Ar Mardžerė galėjo pati susižeisti? Jis girdėjo apie keistus atvejus, kai iš pažiūros sveikos ir išlaikančios

pusiausvyrą merginos, kaip Mardžerė, išdarinėjo stulbinančius dalykus.

– Ji greitai užgis, – pasakė Kleiton. – tai ne toks randas, kaip pas mane.

Ji parodė į dėmę ant savo kaktos.

– Tai atsitiko prieš keturiasdešimt metų, sere, ir aš vis dar nešioju žymę.

– Kai paskendo "Uralija", – įsiterpė Mardžerė, – Kleiton į kaktą atsitrenkė sija, ar ne, Kleiton?

– Taip, mis.

– Ką jūs pati manote, Kleiton? – paklausė misteris Satervaitas, – ką reiškė šis mis Mardžerės užpuolimas?

– Tikrai nenorėčiau to pasakyti, sere.

Misteris Satervaitas teisingai suprato, kad tai yra gerai ištreniruotos tarnaitės santūrumas.

– Ką jūs išties manote, Kleiton? – užsispyrė misteris Satervaitas.

– Manau, sere, kad šiame name atsitiko kažkas šėtoniška ir kad iki tol, kol tai bus išnaikinta, čia ramybės nebus.

Moteris kalbėjo rimtai, ir jos šviesiai žydros akys atlaikė jo žvilgsnį.

Misteris Satervaitas gana nusivylęs nulipo žemyn. Kleiton akivaizdžiai laikėsi ortodoksinio požiūrio, ir jai vaiduokliai yra kažkokio blogo poelgio praeityje pasekmė. Misteris Satervaitas taip lengvai nenusiramino. Fenomenas atsitikdavo tik per pastaruosius du mėnesius. Atsitikdavo nuo tada, kai čia gyveno Marsė Kyn ir Rolis Vavasuras. Jis turi kažką sužinoti apie tuodu. Gal visas tas dalykas tik pokštas. Bet jis papurtė galvą, nepatenkintas tokia išvada. Čia daug daugiau nuodėmės. Ką tik atnešė paštą, ir Mardžerė atplėšinėjo ir skaitė laiškus. Staiga ji šūktelėjo.

– Mamos elgesys tiesiog absurdiškas, – pasakė. – Perskaitykite tai, – ji padavė laišką misteriui Satervaitui.

Tai buvo rašliava, būdinga ledi Strenlei.

BRANGIOJI MARDŽERE, rašė ji, *aš taip džiaugiuosi, kad pas tave apsilankė tas mielas mažasis misteris Satervaitas. Jis siaubingai gudrus ir pažįsta visus vaiduoklių bosus. Tu turi juos visus pasikviesti ir atidžiai viską ištirti. Esu tikra, kad tau tai nepaprastai patiks, ir norėčiau pati ten būti, bet pastarąsias kelias dienas rimtai sirguliavau. Viešbučiuose maistas ruošiamas taip nerūpestingai. Daktaras sakė, kad tai tarsi nuodijimas maistu. Aš tikrai labai sergu.*

Kaip miela, kad atsiuntei man saldainių, mieloji, bet iš tiesų tai truputį kvaila, ar ne? Noriu pasakyti, kad ir čia yra nuostabių saldumynų.

Ate ate, mieloji, ir pasimėgauk šeimos šmėklomis. Bimbas sako, kad tenisą aš žaidžiu nuostabiai.

Siunčiu tau vandenyną meilės.

Tavo,

BARBARA.

– Mama visada norėjo, kad vadinčiau ją Barbara, – paaiškino Mardžerė. – Manau, kad tai paprasčiausiai kvaila.

Misteris Satervaitas šyptelėjo. Jis suvokė, kad santūrus dukters konservatyvumas tam tikrais atvejais gali būti labai sunkus išmėginimas ledi Strenlei. Jos laiško turinys jį sukrėtė, o Mardžerės aiškiai – ne.

– Ar pasiuntėte savo motinai saldainių dėžutę? – paklausė jis.

Mardžerė papurtė galvą.

– Ne, nepasiunčiau, tai turbūt kažkas kitas.

Misteris Satervaitas surimtėjo. Jam pasirodė reikšmingi du dalykai: ledi Strenlei gavo saldainių dėžutę ir kenčia nuo rimto apsinuodijimo. Rodos, ji šių dviejų dalykų nesusiejo. Ar tarp jų yra ryšys? Jis pats buvo linkęs manyti, kad yra.

Aukšta tamsiaplaukė mergina išėjo iš miegamojo ir prisijungė prie jų. Ji buvo pristatyta misteriui Satervaitui

kaip Marsė Kyn. Ši nusišypsojo mažajam žmogučiui nuotaikinga šypsena.

– Ar jūs atvykote medžioti Mardžerės numylėtos šmėklos? – ištarė tingiai. – Mes vis erziname ją dėl to vaiduoklio. Oi, čia Rolis!

Prie paradinių durų privažiavo automobilis. iš jos išvirto aukštas jaunas šviesiaplaukis vyrukas. Elgėsi jis nuoširdžiai ir berniokiškai.

– Sveika, Mardžere!– šūktelėjo jis. – Sveika, Marse! Atvežiau pastiprinimą.

Jis pasisuko į dvi moteriškes, kurios kaip tik įėjo į vestibiulį. Misteris Satervaitas atpažino, kad viena iš jų yra misis Keson, kurią neseniai minėjo Mardžerė.

– Turite man atleisti, Mardžere, brangute, – nutęsė ji, plačiai šypsodamasi. – Misteris Vavasuras sakė mums, kad viskas bus gerai. Iš tikrųjų jis sumanė, kad turėčiau atsivežti misis Loid.

Ji parodė savo bendrakeleivę ranka.

– Tai misis Loid, – triumfavo ji. – Tiesiog nuostabiausia visų laikų mediumė.

Misis Loid nebandė kukliai prieštarauti, ji nusilenkė ir stovėjo su sukryžiuotomis ant krūtinės rankomis. Tai buvo spalvinga jauna moteris. Drabužiai nemadingi, bet gana įmantrūs. Dėvėjo mėnulio akmenų karolius ir mūvėjo keletą žiedų.

Kiek suprato misteris Satervaitas, Mardžerei Geil nepatiko šis įsiveržimas. Ji piktai žiūrėjo į Rolį Vavasurą, kuris tarsi nesuvokė, jog supykdė šeimininkę.

– Manau, priešpiečiai paruošti, – pasakė Mardžerė.

– Gerai, – tarė misis Keson. – Tuoj pat po jų mes atliksime *séance**. Ar turite misis Loid kokių vaisių? Prieš *sŭance* ji niekada nevalgo mėsos.

---

* – seansas *(pranc.)*

Jie visi nuėjo į valgomąjį. Mediumė suvalgė du bananus bei obuolį ir atsargiai bei lakoniškai atsakinėjo į įvairias mandagias Mardžerės pastabas. Prieš pat jiems pakylant nuo stalo, ji staiga atlošė galvą ir pauostė orą.

– Šiame name tvyro kažkas labai negera. Aš tai jaučiu.

– Argi ji nenuostabi? – sutarškėjo misis Keson žemu džiugiu balseliu.

– O! Be abejo, – sausai atkirto misteris Satervaitas.

Séance buvo pravestas bibliotekoje. Misteriui Satervaitui rodėsi, kad šeimininkė labai to nenorėjo, ir tik aiškus jos svečių džiūgavimas vertė ją taikstytis su sunkiu išmėginimu.

Viskuo pasirūpino misis Keson, kuri aiškiai išmanė tuos reikalus. Kėdės buvo sustatytos ratu, užtrauktos užuolaidos, ir netrukus mediumė paskelbė, kad ji pasiruošusi pradėti.

– Šeši žmonės, – ji apsidairė kambaryje. – Tai blogai. Turi būti nelyginis skaičius. Septyni yra idealu. Geriausių rezultatų pasiekiu, kai yra septynių ratas.

– Paimkime vieną tarną, – pasiūlė Rolis. Jis atsistojo. – Aš surasiu liokajų.

– Paimkime Kleiton, – pasakė Mardžerė.

Misteris Satervaitas pamatė gražiame Rolio Vavasuro veide suirzimo išraišką.

– Bet kodėl Kleiton? – paklausė jis.

– Tu nemėgsti Kleiton, – lėtai ištarė Mardžerė.

Rolis truktelėjo pečiais.

– Kleiton nemėgsta manęs, – pasakė įnoringai. – Ji mirtinai manęs nekenčia. – Jis luktelėjo keletą minučių, bet Mardžerė nepasidavė. – Gerai, – tarė, – paimkime ją.

Ratelis buvo sudarytas.

Stojo tyla, pertraukiama įprastinių kostelėjimų ir muistymosi. Pagaliau visi išgirdo bilstelėjimą, o tada mediumės valdomą balsą – raudonodžio, vadinamo Čerokiu.

– Indėnas Drąsusis sako jums labas vakaras, ledi ir džentelmenai. Kažkas čia labai trokšta kalbėti. Kažkas čia labai trokšta perduoti žinutę jaunajai ledi. Aš dabar einu. Dvasia sako, ką ji atėjo pasakyti.

Pauzė, ir naujas balsas, šįsyk moters, švelniai ištarė.

– Ar Mardžerė čia?

Rolis Vavasuras ėmėsi atsakomybės.

– Taip, – pasakė. – Kas čia kalba?

– Beatričė.

– Beatričė? Kas ta Beatričė?

Visų nusivylimui vėl pasigirdo raudonodžio Čerokio balsas.

– Turiu žinią visiems jums, žmonės. Gyvenimas čia labai šviesus ir gražus. Mes visi sunkiai dirbame. Padėkite tiems, kas dar nepradėjo.

Vėl tyla, ir dar kartą – moters balsas.

– Čia kalba Beatričė.

– Kokia Beatričė?

– Beatričė Beron.

Misteris Satervaitas palinko į priekį. Jis buvo labai susijaudinęs.

– Beatričė Beron, kuri nuskendo su "Uralija"?

– Taip, teisingai. Aš pamenu "Uraliją". Turiu žinią šiems namams – *Grąžink tai, kas ne tavo.*

– Nesuprantu, – bejėgiškai išlemeno Mardžerė. – Aš... O, ar jūs iš tikrųjų teta Beatričė?

– Taip, aš tavo teta.

– Žinoma, kad tai ji, – priekaištingai pareiškė misis Keson. – Kaip tu gali būti tokia įtari? Dvasioms tai nepatinka.

Ir staiga misteris Satervaitas pagalvojo apie labai paprastą bandymą. Jam kalbant, jo balsas virpėjo.

– Ar jūs pamenate misterį Botačetį? – paklausė jis.

Tuoj pat nuskambėjo sidabrinis juokas.

– Vargšas senasis Boutsapsetis. Na, žinoma.

Misteris Satervaitas buvo priblokštas. Bandymas pavyko. Daugiau nei prieš keturiasdešimt metų, kai jis ir barono mergaitės susitiko viename pajūrio kurorte, atsitiko vienas dalykas. Jų pažįstamas, jaunas italas išplaukė su valtimi ir apsivertė, ir Beatričė Beron pašaipiai praminė jį Boutsapsečiu.* Atrodė neįmanoma, kad kambaryje dar kas nors, be jo, žinotų apie tą incidentą.

Mediumė sujudėjo ir atsiduso.

– Ji išeina, – pasakė misis Keson. – Bijau, kad tai viskas, ką gavome iš jos šiandien.

Saulės spinduliai vėl nušvietė pilną žmonių kambarį, iš kurių mažiausiai du buvo siaubingai išsigandę.

Misteris Satervaitas iš balto Mardžerės veido matė, kad ji stipriai susijaudinusi. Kai jie atsikratė misis Keson ir mediumės, jis asmeniškai pasišnekėjo su šeimininke.

– Noriu užduoti jums keletą klausimų, mis Mardžere. Jei mirtumėte jūs ir jūsų motina, kas paveldėtų titulą ir turtus?

– Manau, Rolis Vavasuras. Jo motina buvo mamos pirmos eilės pusseserė.

Misteris Satervaitas linktelėjo.

– Atrodo, kad šią žiemą jis čia ilgai gyveno, – pasakė švelniai. – Atleiskite man už klausimą, bet ar jis... žavisi jumis?

– Prieš tris savaites jis paprašė mano rankos, – ramiai tarė Mardžerė. – Aš atsakiau: "Ne".

– Pašau atleisti, bet ar jūs susižadėjusi su kuo nors kitu?

Jis pamatė, kaip raudonis užliejo jos veidą.

– Taip, – atsakė aiškiai. – Ruošiuosi tekėti už Noelio Bertono. Mama juokiasi ir sako, kad tai nesąmonė. Jai juokinga, kad galima susižadėti su klebono padėjėju.

---

* – Priburbuliavęs valtininkas *(angl.)*

Norėčiau sužinoti, kodėl! Būna visokių klebono padėjėjų! Jums reikėtų pamatyti Noelį ant žirgo.

– O taip, – pritarė misteris Satervaitas. – O taip, be abejonės.

Įėjo pasiuntinukas su telegrama ant padėklo. Mardžerė ją atplėšė.

– Rytoj mama parvažiuoja namo, – pasakė ji. – Nuobodybė. Duok Dieve, kad ji apsistotų kitur.

Misteris Satervaitas nekomentavo šių dukros jausmų. Galbūt jis manė, kad ji teisi.

– Tokiu atveju, – sumurmėjo, – grįžtu į Londoną.

IV.

Misteris Satervaitas nebuvo patenkintas savimi. Jis jautė, kad ta savotiška problema liko neišspręsta. Tiesa yra ta, kad grįžus ledi Strenlei, jo atsakomybė baigėsi, tačiau jis buvo tikras, kad neišgirdo Ebots Medo paslapties pabaigos.

Bet kitas įvykis buvo toks rimtas, kad užklupo jį visiškai nepasiruošusį.

"Daily Megaphone" antraštė: "Baronaitė mirė savo vonioje". Kitų laikraščių kalba buvo delikatesnė ir nuosaikesnė, bet faktai liko tie patys. Ledi Strenlei buvo rasta negyva savo vonioje, ir jos mirtis apibūdinta taip: tikriausiai nuskendo. Manoma, kad ji prarado sąmonę, ir tokioje būsenoje jos galva nuslydo po vandeniu.

Bet misterio Satervaito netenkino toks paaiškinimas. Pasišaukęs savo kamerdinerį, jis susitvarkė greičiau nei įprastai, ir po dešimties minučių savo dideliu Rols Roisu jau lėkė kiek įkabindamas iš Londono.

Bet kaip bebūtų keista, jis pasuko ne į Ebots Medą, o į mažą užeigą už kokių penkiolikos mylių, kurios pavadinimas buvo gana neįprastas – "Varpai ir juokdarys". Su dideliu palengvėjimu jis išklausė žinią, kad misteris

Harlis Kvinas vis dar čia gyvena. Po minutėlės jis jau stovėjo akis į akį su draugu.

Misteris Satervaitas sučiupo jį už rankos ir tuoj pat ėmė su juo susijaudinęs kalbėtis.

– Aš siaubingai nusiminęs. Privalote man padėti. Mane apniko baisus jausmas, kad gali būti per vėlu – kad ta nuostabi mergina išeis po jos, nes ji yra nuostabi mergina, nuostabiausia pasaulyje.

– Pasakykite man, – nusišypsojo misteris Kvinas, – apie ką čia kalbate?

Misteris Satervaitas priekaištingai pasižiūrėjo į jį.

– Jūs žinote. Esu visiškai tikras, kad žinote. Bet aš jums papasakosiu.

Jis ištarškėjo pasakojimą apie savo viešnagę Ebots Mede, ir, kaip visada greta misterio Kvino, jautė malonumą pasakodamas. Jis buvo iškalbingas, subtilus ir smulkmeniškas.

– Tad matote, – užbaigė, – turi būti kažkoks paaiškinimas.

Jis viltingai pažvelgė į misterį Kviną, kaip kad šuo žiūri į savo šeimininką.

– Betgi jūs turite išspręsti problemą, o ne aš, – tarė misteris Kvinas. – Aš nepažįstu tų žmonių. Jūs juos pažįstate.

– Pažinojau barono mergytes keturiasdešimt metų, – išdidžiai pareiškė misteris Satervaitas.

Misteris Kvinas linktelėjo su tokia užuojauta, kad antrasis svajingai tęsė:

– Tada Braitone, Botičetis – Boutsapsetis, gana kvailas juokelis, bet kaip mes kvatojome... Dieve Dieve, tada aš buvau jaunas. Krėčiau visokias kvailystes. Pamenu jų kambarinę. Jos vardas buvo Alisa, tokia graži merga, labai sąmojinga. Pamenu, kad pabučiavau ją viešbučio koridoriuje, ir viena iš mergaičių vos manęs nenutvėrė. Dieve Dieve, kaip seniai tas buvo.

Jis vėl papurtė galvą ir atsiduso. Tada pažiūrėjo į misterį Kviną.

– Tad jūs negalite man padėti, – ilgesingai pasakė. – Kitais kartais...

– Kitais kartais jūs puikiai išsisukdavote savo paties pastangomis, – rimtai pasakė misteris Kvinas. – Manau, kad ir dabar bus tas pats. Jūsų vietoje aš dabar vykčiau į Ebots Medą.

– Na, taip, na, taip, – sutiko misteris Satervaitas, – aš taip ir norėjau daryti. Ar negalėčiau jūsų įkalbėti, kad vyktumėte su manimi?

Misteris Kvinas pakratė galvą.

– Ne, – pasakė jis, – mano darbai čia atlikti. Išvykstu beveik tuoj pat.

Ebots Mede misterį Satervaitą tuoj pat nuvedė pas Mardžerę Geil. Ji sėdėjo sausomis akimis prie stalo miegamajame, ant kurio buvo išmėtyti visokie popieriai. Jį sujaudino jos pasisveikinimas. Atrodė, kad jai labai malonu jį matyti.

– Rolis su Marse ką tik išvyko. Misteri Satervaitai, daktarai klysta. Aš įsitikinusi, absoliučiai įsitikinusi, kad mano mamą įstūmė po vandeniu ir ten laikė. Ją nužudė, o žudikas nori užmušti ir mane. Aš tuo tikra. Todėl...– ji parodė į dokumentą priešais save.

– Rašiau savo testamentą, – paaiškino ji. – Daugybė pinigų ir tam tikra nuosavybės dalis nepaveldima su titulu, be to, dar yra ir mano tėvo pinigai. Visa, ką galiu, palieku Noeliui. Žinau, kad jis tai panaudos geriems tikslams. O Roliu aš nepasitikiu, jis visada siekia to, ką gali gauti. Ar pasirašysite kaip liudininkas?

– Mano miela jaunoji ledi, – tarė misteris Satervaitas, – testamentą turite rašyti, matant dviem liudininkams, ir šie liudininkai turi pasirašyti tuo pačiu metu.

Mardžerė atmetė šį teisinį pareiškimą.

– Man tai visai nesvarbu, – paskelbė. – Kleiton matė, kaip aš rašau, ir tada pasirašė. Norėjau paskambinti liokajui, bet jūs padarysite tą patį.

Misteris Satervaitas neprotestavo, išsitraukė savo parkerį ir, ruošdamasis pridėti savo parašą, staiga sustingo.

Vardas, parašytas virš jo paties, iššaukė atsiminimų griūtį. Alisa Kleiton.

Atrodė, kad kažkokia svarbi mintis bando prasibrauti į jo protą. Alisa Kleiton – čia yra kažkokia prasmė. Kažkaip į tai įpainiotas misteris Kvinas. Kažkas, ką jis neseniai pasakė misteriui Kvinui.

Na, taip. Jos vardas buvo Alisa Kleiton. *Graži merga.* Žmonės keičiasi – taip, *bet ne šitaip.* Ir jis žino, kad Alisos Kleiton akys buvo rudos. Kambarys susiūbavo ir ėmė suktis aplink jį. Jis parkrito ant kėdės ir tarsi iš labai toli išgirdo susirūpinusį Mardžerės balsą.

– Ar jums bloga? O, kas gi tai? Jūs tikriausiai susirgote.

Jis atsigavo. Paėmė jos ranką.

– Mieloji, dabar aš viską suprantu. Turite pasiruošti dideliam sukrėtimui. Moteris viršuje, kurią vadinate Kleiton, visai nėra Kleiton. Tikroji Alisa Kleiton nuskendo su "Uralija".

Mardžerė spoksojo į jį:

– Kas... kas gi ji tada?

– Aš neklystu, aš negaliu klysti. Moteris, kurią vadinate Kleiton, yra jūsų motinos sesuo, Beatričė Beron. Pamenate, pasakojote man, jog jai į galvą trenkė sija? Manau, kad tas smūgis sugriovė jos atmintį, ir taip jūsų motina pamatė galimybę...

– Nušvilpti titulą? – karčiai paklausė Mardžerė. – Taip, ji būtų taip pasielgusi. Baisu sakyti tai dabar, kai ji mirusi, bet ji tokia buvo.

– Beatričė buvo vyresnioji sesuo, – tęsė misteris Satervaitas. – Po jūsų dėdės mirties ji paveldėtų viską, o jūsų motina – nieko. Jūsų motina paskelbė, kad sužeista

mergina yra jos *kambarinė,* o ne *sesuo.* Mergina atsigavo nuo smūgio ir, žinoma, patikėjo tuo, kas jai buvo sakoma – kad ji yra Alisa Kleiton, jūsų motinos kambarinė. Įsivaizduoju, kad kiek vėliau jos atmintis ėmė grįžti, tačiau tasai smūgis, smogtas prieš daugelį metų, pagaliau sukėlė protinę negalią.

Mardžerė žiūrėjo į jį iš siaubo išplėstomis akimis.

– Ji nužudė mamą ir norėjo nužudyti mane, – iškvėpė ji.

– Taip, atrodo, – sutiko misteris Satervaitas. – Jos galvoje sukosi tik viena dumblina mintis – kad jos palikimas pavogtas ir laikomas jūsų ir jūsų motinos.

– Bet... bet Kleiton yra tokia sena...

Misteris Satervaitas kurį laiką tylėjo, nes prieš jo akis iškilo toks vaizdas – išbalusi sena moteris žilais plaukais ir spinduliuojanti auksaplaukė būtybė, sėdinti saulės atokaitoje Kanuose. Seserys! Ar gali taip būti? Jis prisiminė, kokios panašios buvo barono mergytės.

Tačiau du gyvenimai ėjo skirtingomis vagomis...

Jis staiga papurtė galvą, sukrėstas gyvenimo stebuklų ir nusivylimų. Atsisuko į Mardžerę ir švelniai pasakė:

– Geriau lipkime į viršų jos pažiūrėti.

Jie rado Kleiton sėdinčią darbo kambarėlyje, kuriame ji siūdavo. Kai jie įėjo, ji nepasuko galvos dėl priežasties, kurią misteris Satervaitas netrukus išsiaiškino.

– Širdies smūgis, – sušnibždėjo, palietęs šaltą petį. – Turbūt tai geriausia šiuo atveju.

Elenos veidas

I

Misteris Satervaitas sėdėjo vienas savo didelėje Operos ložėje, pirmoje eilėje. Ant durų buvo spausdinta kortelė su jo pavarde. Būdamas menų mėgėju ir žinovu, misteris Satervaitas ypatingai žavėjosi gera muzika, kiekvienais metais buvo reguliarus Kovent Gardeno lankytojas ir sezono metu gaudavo ložę antradieniais ir penktadieniais.

Bet nedažnai jis sėdėdavo joje vienas. Jis buvo visuomeniškas mažas džentelmenas ir mėgo užpildyti savo ložę aukštosios visuomenės, kuriai pats priklausė, elitu, taip pat meno pasaulio aristokratija, kurioje jis irgi jautėsi kaip namie. Šį vakarą jis sėdėjo vienas, nes jį nuvylė grafienė. Grafienė, būdama graži ir žymi moteris, dar buvo ir gera motina. Jos vaikus užpuolė ta paprasta ir varginanti liga, kiaulytė, ir grafienė liko namuose graudžiai pasišnekučiuoti su smarkiai iškrakmolytomis slaugėmis. Jos vyras, kuris suteikė jai aukščiau minėtus vaikus ir titulą, bet šiaip buvo visiškas menkysta, pasinaudojo galimybe išsisukti. Muzika kėlė jam tik nuobodulį.

Tad misteris Satervaitas sėdėjo vienas. Tą vakarą buvo atliekama "*Cavalleria Rusticana*" ir "*Pagliacci*",* ir kadangi pirmasis kūrinys jam niekada nekėlė susižavėjimo, jis atvyko kaip tik leidžiantis užuolaidai, per Sentucos mirties agoniją, ir galės apžvelgti pastatą prityrusiu žvilgsniu prieš tai, kai visi, norintys susitikti su draugais

---

* – Maskanio opera "Kaimo garbė"
ir Lenkovalio opera "Pajacai" (*vert. past.*)

ar pakovoti dėl kavos bei limonado, išsiverš iš salės. Misteris Satervaitas sureguliavo savo teatrinius žiūronus, apžvelgė salę, pasižymėjo savo aukas ir nusileido žemyn su geru planu, ką pakviesti į savo kompaniją. Tačiau šio plano vykdyti nepradėjo, nes kaip tik už savo ložės jis atsimušė į aukštą tamsiaplaukį ir atpažino jį. Jį nupurtė malonus susijaudinimo virpulys.

– Misteris Kvinas! – riktelėjo misteris Satervaitas.

Jis šiltai paspaudė savo draugui ranką ir suspaudė ją taip, tarsi bijotų, kad šis bet kurią akimirką ištirps ore.

– Jūs turite atsisėsti mano ložėje, – pareikalavo misteris Satervaitas. – Jūs ne su kompanija?

– Ne, aš sėdžiu vienas parteryje, – nusišypsojo misteris Kvinas.

– Tada viskas tvarkoj, – tarė misteris Satervaitas ir su palengvėjimu atsiduso.

Jo elgesys buvo beveik komiškas.

– Jūs labai malonus, – pasakė misteris Kvinas.

– Visai ne. Man tai malonumas. Nežinojau, kad domitės muzika.

– Yra priežastys, dėl kurių mane traukia "*Pagliacci*".

– O! Na, žinoma, – sutiko misteris Satervaitas, gudriai linkčiodamas, nors jam būtų buvę nelengva paaiškinti, kodėl jis panaudojo kaip tik šį išsireiškimą: “Na, žinoma, taip ir turi būti”.

Jie grįžo į ložę, nuaidėjus pirmam skambučiui, ir pasilenkę per turėklus, stebėjo žmones, grįžtančius į parterį.

– Štai graži galvutė, – staiga paskelbė misteris Satervaitas.

Jis žiūronais mostelėjo į vietą po jais, parteryje. Ten sėdėjo mergina, kurios veido jie negalėjo matyti – matėsi tik tyras plaukų auksas, kuris derėjo prie skrybėlaitės, ir dar baltas kaklas.

– Graikiška galva, – pagarbiai pareiškė misteris Satervaitas. – Visiškai graikiška. – Jis laimingas atsiduso. – Kai pagalvoji, tai labai nedaugeliui žmonių *tinka* jų plaukai. Dabar dar labiau tai matosi, kai visi trumpai apsikirpę.

– Jūs labai pastabus, – tarė misteris Kvinas.

– Aš matau dalykus, – pripažino misteris Satervaitas. – Iš tikrųjų matau. Pavyzdžiui, tą galvutę išskyriau tuoj pat. Vėliau turėsime pažvelgti į jos veidą. Bet esu tikras, kad jis nepatiks. Tai būtų galimybė iš tūkstančio.

Vos jam ištarus paskutinius žodžius, sumirgėjo ir užgeso šviesos, pasigirdo šaižus dirigento batutos cinktelėjimas, ir opera prasidėjo. Tą naktį dainavo naujas tenoras, vadinamas antruoju Karuzo. Laikraščiai nešališkai skelbė, kad jis jugoslavas, čekas, albanas, vengras ir bulgaras. Jis atliko neįprastą koncertą Albert Hole, tautinių dainų iš jo gimtųjų kalvų programą, su specialiai paruoštu orkestru. Dainos buvo atliekamos keistais pustoniais, ir būsimieji muzikai apibūdino jas kaip "per daug nuostabias". Tikrieji muzikai sprendė neryžtingai, suvokdami, kad klausa turi būti specialiai ištreniruota ir suderinta, tad kritikuoti nelabai įmanoma. Kai kuriems žmonėms palengvėjo, suvokus, kad šį vakarą Joašbimas dainavo paprasta italų kalba su visais tradiciškais šniurkščiojimais ir virpesiais.

Po pirmo veiksmo nusileido užuolaida, ir prapliupo audringi aplodismentai. Misteris Satervaitas pasisuko į misterį Kviną. Jis suvokė, kad pastarasis laukė jo, norėdamas išgirsti jo nuomonę, ir šiek tiek pasipūtė. Pagaliau, jis *žino.* Kaip kritikas jis yra beveik neklystantis.

Jis labai lėtai palenkė galvą.

– Tai tikras dalykas, – tarė.

– Jūs taip manote?

– Balsas nuostabus kaip Karuzo. Žmonės to iš pradžių nesuvoks, nes jo technika dar nėra nuostabi. Yra

šiurkščių kraštų, atakose jam kiek trūksta tikrumo. Bet balsas fantastiškas.

– Ėjau į jo koncertą Albert Hole, – pasakė misteris Kvinas.

– Tikrai? Aš negalėjau eiti.

– Jis padarė puikų hitą iš Piemens dainos.

– Skaičiau apie tai, – pasakė misteris Satervaitas. – Kiekvienas priedainis baigiasi aukšta nata – tarsi šūksniu. Nata tarp la ir si bemol. Labai įdomu.

Joašbimą iššaukė tris kartus, jis lankstėsi ir šypsojosi. Užsidegė šviesos, ir žmonės pradėjo skirstytis. Misteris Satervaitas pasilenkė, norėdamas pamatyti merginą su auksine galvute. Ji atsistojo, pasitaisė šaliką ir atsisuko.

Misteriui Satervaitui užėmė kvapą. Jis žinojo, kad tokie veidai kuria pasaulio istoriją.

Mergina nuėjo prie laiptų, šalia jos žingsniavo jos palydovas, jaunas vyriškis. Ir misteris Satervaitas pastebėjo, kaip visi vyrai netoliese pažiūrėdavo į ją... Ir toliau vogčiomis žiūrėjo.

"Grožis! – pagalvojo misteris Satervaitas. – Yra toks dalykas. Ne žavesys, ne patrauklumas, ne magnetizmas, ne vienas iš tų dalykų, apie kuriuos mes taip vingriai kalbame, – ne, tai tik grynas grožis. Veido forma, antakių linijos, skruostikauliai."

Jis tylutėliai pacitavo:

– "Veidas, kuris paskandino tūkstantį laivų".

Ir pirmą kartą jam paaiškėjo šių žodžių reikšmė.

Jis pažiūrėjo į misterį Kviną, kuris stebėjo jį, suprasdamas, kad nėra žodžių išreikšti tam, ką dabar pajuto misteris Satervaitas.

– Man visada buvo įdomu, – pasakė jis paprastai, – kokios iš tiesų yra tokios moterys.

– Ką turite galvoje?

– Elena, Kleopatra, Marija Stiuart.

Misteris Kvinas susimąstęs linktelėjo.

– Jei išeisime, – pasiūlė, – galime... pamatyti.

Jie išėjo drauge, ir jiems pavyko. Pora, kurios jie ieškojo, sėdėjo ant fotelių laiptų viduryje. Pirmą kartą misteris Satervaitas įsižiūrėjo į merginos palydovą, tamsiaplaukį jaunuolį, negražų, bet kažkokį nepailstamai ugningą. Veide daug keistų kampų; išsikišę skruostikauliai, galingas, kiek išlenktas smakras, giliai įsodintos akys, kurios keistai švytėjo tamsoje, tankūs antakiai.

"Įdomus veidas, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Tikras veidas. Tai kažką reiškia."

Jaunuolis, pasilenkęs į priekį, kažką energingai šnekėjo. Mergina klausėsi. Nė vienas iš jų nepriklausė misterio Satervaito pasauliui. Jis juos priskyrė bohemai. Mergina dėvėjo gana beformį apdarą iš pigaus žalio šilko. Jos balto satino batai buvo supurvinti. Jaunuolis dėvėjo vakarinius drabužius, ir matėsi, kad jis jaučiasi juose nepatogiai.

Du vyriškiai praėjo pro juos pirmyn ir atgal keletą kartų. Kai jie tai padarė ketvirtą, prie poros prisijungė trečiasis – šviesiaplaukis jaunuolis, primenantis klerką. Jo atėjimas sukėlė tam tikrą įtampą. Naujokas žaidė su savo kaklaraiščiu ir jautėsi nesmagiai, gražus merginos veidas buvo atsuktas į jį ir surimtėjęs, o jos palydovas įtūžęs raukėsi.

– Įprasta istorija, – labai tyliai pasakė misteris Kvinas, kai jie ėjo pro šalį.

– Taip, – atsiduso misteris Satervaitas. – Manau, tai neišvengiama. Dviejų šunų urzgesys dėl kaulo. Visada taip buvo, visada taip bus. Tačiau galima norėti ko nors kito. Grožio...– jis nutilo. Grožis misteriui Satervaitui reiškė kažką labai nuostabaus. Jam buvo sunku apie tai kalbėti. Jis pažiūrėjo į misterį Kviną, kuris suprasdamas rimtai linktelėjo galvą.

Jie grįžo į savo vietas antrajam aktui.

Pasibaigus spektakliui, misteris Satervaitas energingai atsisuko į savo draugą.

– Šiandien naktis drėgna. Čia yra mano mašina. Leiskite man jus parvežti... e... kur nors.

Paskutiniai žodžiai buvo ištarti dėl misterio Satervaito delikatumo. "Parvežti jus namo", jis jautė, atsiduotų smalsumu. Misteris Kvinas visada buvo ypatingai slapus. Nuostabu, kiek nedaug apie jį žinojo mažasis misteris Satervaitas.

– Bet gal, – tęsė mažasis žmogutis, – jūsų laukia mašina?

– Ne, – atsakė misteris Kvinas. – Mašina manęs nelaukia.

– Tada...

Bet misteris Kvinas papurtė galvą.

– Jūs labai malonus, – pasakė jis, – bet aš norėčiau eiti savais keliais. Be to, – pridūrė gana keistai šypsodamasis, – jei kažkas turėtų... atsitikti, jūs galėsite veikti. Labanakt, ir dėkoju jums. Mes dar kartą drauge pasižiūrėjome dramą.

Jis nuėjo taip greitai, kad misteris Satervaitas nespėjo užprotestuoti, ir jis liko kiek sutrikęs stovėti. Apie kurią dramą kalbėjo misteris Kvinas? Apie "*Pagliacci*" ar kokią kitą?

Mastersas, misterio Satervaito vairuotojas, buvo įpratęs laukti šoninėje gatvelėje. Jo šeimininkas nemėgo ilgos gaišaties, kai mašinos paeiliui nuvažiuodavo nuo Operos rūmų. Dabar, kaip ir anksčiau, jis skubiai nuėjo už kampo ir gatve ten, kur žinojo, kad ras jo laukiantį Mastersą. Kaip tik priešais jį ėjo mergina su vyriškiu, ir kaip tik tada, kai jis juos atpažino, prie jų prisijungė kitas vyras.

Viskas įvyko per minutę. Piktas pakeltas vyro balsas. Kitas vyras įsižeidęs protestuoja. O tada peštynės. Smūgiai, piktas alsavimas, daugiau smūgių, policininkas, išdidžiai pasirodęs iš niekur... ir kitą minutę misteris Satervaitas atsistoja prie merginos, atšokusios prie sienos.

– Leiskite, – sako jis. – Jums nereikia čia pasilikti.

Jis paėmė ją už rankos ir švelniai nuvedė gatve. Vieną kartą ji atsigrežė.

– Ar aš neturėčiau...– pradėjo neužtikrintai.

Misteris Satervaitas papurtė galvą.

– Jums būtų labai nemalonu į tai įsivelti. Jus tikriausiai paprašytų su jais nueiti į policijos nuovadą. Esu tikras, kad nė vienas iš jūsų... draugų to nenorėtų.

Jis sustojo.

– Tai mano mašina. Jei leisite man tai padaryti, man bus labai malonu parvežti jus namo.

Mergina sunerimusi pažvelgė į jį. Senamadiškas misterio Satervaito garbingumas maloniai ją nuteikė. Ji linktelėjo galvą.

– Dėkui jums, – pasakė ji ir įlipo į mašiną, kurios dureles laikė atidaręs Mastersas.

Atsakydama į misterio Satervaito klausimą, ji davė adresą Čelsyje, ir jis atsisėdo šalia jos.

Mergina buvo nuliūdusi ir neturėjo noro kalbėtis, ir misteris Satervaitas buvo pakankamai taktiškas, kad nesiveržtų į jos mintis. Tačiau pagaliau ji pati atsisuko į jį ir prašneko.

– Norėčiau, – pasakė irzliai, – kad žmonės nebūtų tokie kvaili.

– Tai kankynė, – sutiko misteris Satervaitas.

Jo abejinga elgsena ją nuramino, ir ji tęsė, tarsi būtų panorusi kam nors išsipasakoti.

– Nebuvo tarsi... noriu pasakyti, buvo taip. Misteris Istnis ir aš ilgai draugavome – nuo pat mano atvykimo į Londoną. Jis nuolatos rūpinosi mano balsu, keletą kartų mane labai gerai supažindino ir buvo man neišpasakytai malonus. Jis visiškas muzikos pakvaišėlis. Labai miela, kad jis šį vakarą mane pasikvietė. Esu įsitikinusi, kad iš tikro jis to negali sau leisti. O tada prie mūsų priėjo misteris Bernsas ir prašnekino – esu tikra, kad gana maloniai, o Filas, misteris Istnis, surūgo. Nežinau, kodėl. Juk čia laisva šalis. O misteris Bernsas visada malonus ir geros nuotai-

kos. Kaip tik mums einant į metro, jis priėjo prie mūsų ir vos jis pasakė porą žodžių, Filipas užpuolė jį kaip beprotis. Ir... O! Man tai nepatinka.

– Tikrai? – labai švelniai paklausė misteris Satervaitas.

Ji išraudo, bet labai nesmarkiai. Ji tikrai nebuvo sąmoninga viliokė. Turi būti kažkoks malonus susijaudinimas, kai dėl tavęs kaunasi, – tai tik gamta, bet misteris Satervaitas nusprendė, kad pirmiausia ji labai susirūpinusi, ir tą jo sprendimą patvirtino jos nenuoseklūs žodžiai:

– Tikiuosi, kad jis jo nesužeidė.

"Dabar kuris yra "jo", pagalvojo misteris Satervaitas, tamsoje šypsodamasis pats sau.

Jis nusprendė atspėti pats ir pasakė:

– Tikitės, kad misteris ... e... Istnis, nesužeidė misterio Bernso?

Ji linktelėjo.

– Taip, aš taip ir sakiau. Tai taip baisu. Norėčiau žinoti.

Mašina privažiavo prie namo.

– Ar jūs turite telefoną? – paklausė jis.

– Taip.

– Jei norite, aš tiksliai sužinosiu, kas įvyko, ir tada paskambinsiu jums.

Merginos veidas nušvito.

– O, jūs labai malonus. Ar jūs tikras, kad tai per daug jūsų nenuvargins?

– Visiškai ne.

Ji vėl jam padėkojo ir pasakė jam telefono numerį, droviai pridurdama:

– Mano vardas Džilijana Vest.

Misteris Satervaitas važiavo per naktį atlikti to pavedimo. Keista šypsena atsirado jo lūpose.

Jis pagalvojo: "Štai kaip... *Veido forma, smakro linkis!*"

Bet jis išpildė savo pažadą.

II.

Kitą sekmadienio popietę misteris Satervaitas nuėjo į Kevo sodus pasižiūrėti į rododendrus. Labai seniai (neįtikėtinai seniai, – atrodė misteriui Satervaitui), jis vyko į Kevo sodus su tokia jauna ledi pasižiūrėti katilėlių. Prieš tai misteris Satervaitas mintyse labai atidžiai sugalvojo, ką jis sakys ir tikslią frazę, kurią jis panaudos, prašydamas jaunosios ledi rankos. Jis kaip tik stropiai kartojo ją mintyse ir kiek išsiblaškęs atsakinėjo į jos ekstaziškus šūksnius apie katilėlius, kai jį ištiko šokas. Jaunoji ledi liovėsi šūkčiojusi apie katilėlius ir staiga prisipažino misteriui Satervaitui (kaip tikram draugui) apie meilę kitam. Misteris Satervaitas atidėjo į šalį paruoštą kalbelę ir skubiai sudėjo simpatijas ir draugystes į apatinį savo minčių stalčių.

Toks buvo misterio Satervaito romanas – gana šaltas, ankstyvasis viktoriškasis, bet jam liko romantiški prisiminimai apie Kevo sodus, ir jis dažnai eidavo ten pasižiūrėti į katilėlius ar, jei išvykdavo į užsienį vėliau nei paprastai, į rododendrus ir dūsaudavo, ir jausdavosi gan sentimentaliai, ir tikrai smagindavosi senamadiškais, romantiškais būdais.

Šią ypatingą popietę jis keliavo atgal pro arbatines, kai atpažino porą, sėdinčią prie vieno iš mažų staliukų ant žolės. Čia buvo Džilijana Vest ir šviesiaplaukis jaunuolis, ir tą pačią akimirką jie atpažino jį. Jis pamatė, kad mergina išraudo ir energingai kažką pasakė savo bičiuliui. Kitą akimirką jis jau jiems abiem gana ceremoningai ir korektiškai spaudė rankas ir priėmė drovų pakvietimą išgerti su jais arbatos.

– Man trūksta žodžių pasakyti jums, sere, – tarė misteris Bernsas, – koks aš dėkingas už tai, kad tą naktį jūs pasirūpinote Džilijana. Ji man viską papasakojo.

– Taip, iš tiesų, – pritarė mergina. – Jūs buvote toks malonus.

Misteris Satervaitas pasijuto pamalonintas ir susidomėjo porele. Jį sujaudino jų naivumas ir nuoširdumas. Be to, jam tai buvo šansas žvilgtelėti į pasaulį, kurio jis gerai nežinojo. Šie žmonės priklausė jam nežinomai klasei.

Nors ir kiek sausokas, misteris Satervaitas sugebėdavo būti labai simpatiškas. Greitai jis jau klausėsi visko apie savo naujuosius draugus. Jis pastebėjo, kad misteris Bernsas tapo Čarliu, ir buvo nepasiruošęs teiginiui, kad porelė susižadėjo.

– Tiesą pasakius, – tarė misteris Bernsas su žvaliu atvirumu, tai įvyko šią popietę, ar ne, Džile?

Bernsas dirbo klerku laivų bendrovėje. Jis gaudavo neprastą atlyginimą, turėjo nedaug savo paties pinigų, ir jie ruošėsi netrukus susituokti.

Misteris Satervaitas klausėsi, linkčiojo ir sveikino.

"Paprastas jaunuolis, – pagalvojo jis, – labai paprastas jaunuolis. Mielas, tiesmukas vyriokas, geros nuomonės apie save, bet neišpuikęs, gerai atrodo, bet nėra per daug gražus. Jame nėra nieko stebėtino, ir jis niekada nepadarys nieko stulbinančio. O mergina jį myli..."

Garsiai jis pasakė:

– O misteris Istnis...

Jis nutilo tyčia, bet pasakė pakankamai, kad iššauktų efektą, kuriam buvo nepasiruošęs. Čarlio Bernso veidas patamsėjo, ir Džilijana atrodė susirūpinusi. Jis pagalvojo, kad net daugiau, nei susirūpinusi. Ji baiminosi.

– Man tai nepatinka, – pasakė ji tyliai. Jos žodžiai buvo skirti misteriui Satervaitui, tarsi ji instinktyviai suvoktų, jog jis supras jausmą, nesuprantamą jos draugui. – Matote – jis daug ką dėl manęs padarė. Jis drąsino mane, kad imčiausi dainavimo ir... ir padėjo man dainuoti. Bet visą laiką aš žinojau, kad mano balsas iš tiesų nėra geras – ne pirmos klasės. Žinoma, aš buvau susižadėjusi...

Ji nutilo.

– Tu turėjai ir daug rūpesčių, – pasakė Bernsas. – Merginos nori, kad kas nors jomis rūpintųsi. Džilijana turėjo daug nemalonumų, misteri Satervaitai. Taip pat kildavo ir daug nesusipratimų. Matote, ji puikios išvaizdos, ir... na, tai visada kelia problemas merginai.

Dabar misteriui Satervaitui buvo papasakota apie įvairius nuotykius, kuriuos Bernsas neaiškiai apibūdino kaip "nemalonumus". Jaunuolis, kuris nusišovė, nepaprastas banko valdybos pirmininko elgesys (kuris buvo vedęs!), aistringas nepažįstamasis (tikriausiai kvailas), laukinis vyresnio dailininko elgesys. Tragedijų ir aistros pėdsakai Džilijanos Vest gyvenime, išdėstyti kasdienišku Čarlio Bernso balsu.

– Ir, mano supratimu, – užbaigė jis, – tas Istnis yra truputį trenktas. Jei aš nebūčiau ja pasirūpinęs, Džilijanai jis būtų sukėlęs daug rūpesčių.

Jo juokas misteriui Satervaitui atrodė kiek kvailas, ir merginos veido nenušvietė šypsena. Ji atidžiai žiūrėjo į misterį Satervaitą.

– Filas teisus, – kalbėjo ji lėtai. – Žinau, jis manimi rūpinasi, ir jis rūpi man kaip draugas, bet... bet tik ir tiek. Nežinau, kaip jis pakels žinią apie Čarlį. Jis... Aš taip bijau, kad jis bus...

Ji užsikirto, neaiškiai nujausdama pavojus.

– Jei galėčiau jums kaip nors padėti, – šiltai ištarė misteris Satervaitas, – meldžiu įsakyti man.

Jam pasirodė, kad Čarlis Bernsas truputį įsižeidė, bet Džilijana tuoj pat pasakė:

– Dėkui jums.

Misteris Satervaitas paliko savo naujuosius draugus, išgavęs pažadą, kad kitą antradienį jis išgers arbatos su Džilijana.

Kai atėjo antradienis, misteris Satervaitas pajuto malonaus laukimo drebuliuką. Jis pagalvojo: "Aš esu senis,

bet ne per daug senas, kad manęs nejaudintų veidas. Veidas..." Tada jis papurtė galvą, nujausdamas kažką bloga.

Džilijana buvo viena. Čarlis turėjo ateiti vėliau. Ji atrodė daug laimingesnė, pagalvojo misteris Satervaitas, tarsi nuo jos pečių būtų nuimta našta. Iš tiesų ji nuoširdžiai apie tai prakalbo.

– Aš labai bijojau pasakyti Filui apie Čarlį. Tai buvo kvaila. Pasirodo, aš gerai nepažįstu Filo. Žinoma, jis nusiminė, bet buvo toks mielas! Iš tiesų mielas. Pažiūrėkite, ką jis man atsiuntė šįryt – vestuvių dovaną. Argi tai ne puiku?

Tai išties buvo gana puiku tokioms jaunuolio, kaip Filas Istnis, galimybėms. Paskutinio modelio keturių lempų belaidis radijas.

– Matote, mes abu labai mėgstame muziką, – paaiškino mergina. – Filas sakė, kad kai aš klausysiuosi per šitą koncertų, aš visada nors truputį apie jį pagalvosiu. Tikrai taip ir bus. Juk mes buvome tokie geri draugai.

– Jūs turite didžiuotis savo draugu, – švelniai pasakė misteris Satervaitas. – Atrodo, kad jis atlaikė smūgį kaip tikras sportininkas.

Džilijana linktelėjo. Jis pamatė, kaip ašaros sužibo jos akyse.

– Jis paprašė manęs vienos paslaugos. Šiandien yra mūsų pirmosios susitikimo dienos metinės. Jis paprašė manęs šį vakarą ramiai pasėdėti namuose, pasiklausyti programos ir niekur neiti su Čarliu. Pasakiau, kad taip ir padarysiu ir kad aš labai sujaudinta, ir kad galvosiu apie jį dėkingai ir švelniai.

Misteris Satervaitas linktelėjo, bet jis buvo sutrikęs. Jis retai klaidingai įvertindavo žmogaus charakterį ir įvertino Filipą Istnį, kaip negalintį daryti tokių sentimentalių darbelių. Jaunuolis tikriausiai bus banalesnis nei jis manė. Džilijana aiškiai manė, kad toks poelgis tinka jos atstumto meilužio charakteriui. Misteris Satervaitas buvo kiek – tik truputį – nusivylęs. Jis pats sentimentalus ir tai

žino, bet iš likusio pasaulio tikėjosi geresnių dalykų. Be to, sentimentalumas būdingas jo amžiui. Jis neturi vaidmens šiuolaikiniame pasaulyje.

Jis paprašė Džilijanos padainuoti, ir ji sutiko. Jis pasakė, kad jos balsas žavingas, bet pats gerai suvokė, kad jis aiškiai antrarūšis. Bet koks jos profesinis pasisekimas būtų laimimas dėl jos veido, o ne dėl balso.

Jis neypatingai troško vėl sutikti jaunąjį Bernsą, tad pakilo eiti. Tuo metu jo dėmesį patraukė stovintis ant židinio atbrailos dekoratyvinis daiktas, kuris tarp kitų blizgučių atrodė kaip brangakmenis ant šiukšlių krūvos.

Tai buvo kreiva kolba iš plono žalio stiklo, ilgakotė ir grakšti, kuri, padėta ant krašto, atrodė kaip milžiniškas muilo burbulas, vaivorykštinio stiklo rutulys. Džilijana pastebėjo jo susidomėjimą.

– Tai priešvestuvinė dovana nuo Filo. Manau, ji gana graži. Jis dirba tokiame stiklo fabrike.

– Tai gražus daikčiukas, – pagarbiai pasakė misteris Satervaitas. – Murano stiklo pūtėjai galėtų tokiu didžiuotis.

Jis nuėjo, staiga keistai stipriau susidomėjęs Filipu Istniu. Nepaprastai įdomus jaunuolis. Tačiau mergina su nuostabiu veidu pasirinko Čarlį Bernsą. Kokia keista ir neperprantama visata!

Misteris Satervaitas ką tik sugalvojo, kad pastebėdamas žymų Džilijanos Vest grožį tą vakarą, su misteriu Kvinu kažkaip sugadino visus planus. Paprastai visi susitikimai su šiuo keistu žmogumi baigdavosi kažkokiu keistu ir nenumatytu atsitikimu. Tikriausiai tikėdamasis susidurti su paslapties žmogumi, misteris Satervaitas pasuko į "Arlekino" restoraną, kur kartą jis susitiko misterį Kviną, ir misteris Kvinas sakė, kad jis dažnai čia lankosi.

Misteris Satervaitas ėjo per "Arlekino" kambarius, viltingai jo dairydamasis, bet čia niekur nesimatė tamsaus ir besišypsančio misterio Kvino veido. Tačiau čia buvo kai kas kitas. Prie mažo staliuko vienas sėdėjo Filipas Istnis.

Restoranas buvo perpildytas, ir misteris Satervaitas atsisėdo priešais jaunuolį. Jis staiga pajuto keistą triumfo jausmą, tarsi būtų sugautas ir įpainiotas į mirguliuojančius įvykius. Jis įsipainiojo į šį dalyką – kad ir koks jis būtų. Dabar suprato, ką tą vakarą Operoje galvoje turėjo misteris Kvinas. Čia vyko drama, ir joje buvo svarbus vaidmuo misteriui Satervaitui. Jis turi nesuklysti dėl savo eilės ir ištarti savo eilutes.

Jis atsisėdo priešais Filipą Istnį, jausdamas, kad daro neišvengiamą dalyką. Buvo gana lengva pradėti pašnekesį. Atrodė, kad Istnis nori pasikalbėti. Misteris Satervaitas kaip visada buvo padrąsinantis ir užjaučiantis klausytojas. Jie kalbėjosi apie karą, apie sprogimus, apie nuodingas dujas. Istnis daug ką galėjo pasakyti apie pastarąsias, nes didžiąją karo dalį jis buvo susijęs su jų gamyba. Misteriui Satervaitui buvo išties įdomu.

Istnis pasakė, kad yra dujos, kurios niekada nebuvo išbandytos. Per daug anksti prasidėjo paliaubos. Iš jų buvo tikimasi didelių rezultatų. Vienas jų įkvėpimas yra mirtinas. Kalbėdamas jis labai įsijautė.

Pralaužęs ledus, misteris Satervaitas nežymiai nusuko kalbą prie muzikos. Liesas Istnio veidas nušvito. Jis kalbėjo su tikra muzikos mylėtojo aistra ir laisvumu. Jie aptarė Joašbimą, ir jaunuolis kalbėjo entuziastingai. Abu su misteriu Satervaitu sutarė, kad niekas pasaulyje negali pranokti tikrai gražaus tenoro. Būdamas dar berniukas, Istnis girdėjo Karuzo ir niekada jo nepamiršo.

– Ar žinote, kad jis galėjo dainuoti į vyno taurę ir ją sudaužyti? – pasiteiravo jis.

– Visada maniau, kad tai pramanas, – nusišypsojo misteris Satervaitas.

– Ne, aš tikiu, kad tai visai tikėtina informacija. Tai visai įmanomas dalykas. Rezonanso problema.

Jis leidosi į technines detales. Jo veidas išraudo, akys žibėjo. Atrodė, kad tema jį žavi, o misteris Satervaitas pastebėjo, kad vyrukas berods turi neblogą supratimą apie

tai, ką šneka. Vyresnysis vyriškis suvokė, kad jis kalba su išskirtinio proto žmogumi, tokio proto, kurį galima pavadinti genialiu. Talentingas, padrikas, bet neabejotinai genialus.

Ir jis pagalvojo apie Čarlį Bernsą, nusistebėjo Džilijana Vest.

Kai jis pažiūrėjo, kiek valandų, buvo šokiruotas ir pakvietė padavėją dėl sąskaitos. Istnis atsiprašydamas nuraudo.

– Man gėda, kad taip įsivažiavau, – pasakė. – Bet jus čia šįvakar turbūt likimas atsiuntė. Man... man reikėjo pasikalbėti su kuo nors.

Jis baigė savo kalbą, keistai nusijuokdamas. Jo akys vis dar žvilgėjo nuo kažkokio vidinio susijaudinimo. Tačiau dabar jis buvo kažkoks tragiškas.

– Man buvo labai malonu, – tarė misteris Satervaitas. – Mūsų pokalbis buvo labai įdomus ir pamokantis.

Tada jis juokingai mandagiai nusilenkė ir išėjo iš restorano. Naktis buvo šilta, ir kai jis lėtai ėjo gatve, jį aplankė keistas jausmas. Jis pajuto, kad nėra vienas, kad kažkas eina šalia. Veltui jis galvojo, kad tai tik iliuzija, jausmas išliko. Kažkas ėjo šalia jo ta tamsia, ramia gatve, kažkas, ko jis negalėjo matyti. Jis svarstė, kodėl jo mintyse taip aiškiai iškilo misterio Kvino figūra. Jis tiksliai jautė, kad misteris Kvinas eina šalia jo, tačiau jo žvilgsnis rodė, kad taip nėra, kad jis yra vienas.

Bet mintis apie misterį Kviną persekiojo jį, ir su ja atsirado dar kai kas – poreikis, kažkoks primygtinumas, slegianti baisios nelaimės nuojauta. Jis turi kažką padaryti – ir skubiai. Kažkas buvo labai negerai, ir jis turi pridėti ranką, kad tai sutvarkytų.

Jausmas buvo toks stiprus, kad misteris Satervaitas negalėjo prieš jį kovoti. Tad užsimerkė ir pabandė geriau įsivaizduoti misterį Kviną. Jei tik jis galėtų paklausti misterį Kviną... Bet net kai ta mintis šmėstelėjo jo galvoje,

jis suprato, kad klysta. Niekada iš klausimų misteriui Kvinui nebuvo jokios naudos. "Visos gijos yra jūsų rankose", – taip sakydavo misteris Kvinas.

Gijos. Kokios gijos? Jis atidžiai išanalizavo savo jausmus ir įspūdžius. Dabar jis jaučia pavojaus artėjimą. Kam jis gresia?

Prieš jo akis iškilo dar vienas vaizdas – Džilijana Vest, sėdinti viena ir besiklausanti radijo.

Misteris Satervaitas numetė pensą laikraščius pardavinėjančiam berniukui ir čiupo laikraštį. Tuoj pat atsivertė Londono radijo programą. Susidomėjęs užfiksavo, kad šį vakarą koncertuoja Joašbimas. Jis dainuoja "Salve Dimora" iš Fausto ir paskui savo tautines dainas. "Piemens daina", "Žuvis", "Ėriukas" ir t.t.

Misteris Satervaitas sulankstė laikraštį. Suvokimas, ko klausosi Džilijana, paryškino jos paveikslą. Sėdi ten viena...

Keistas tas Filipo Istnio prašymas. Ne kaip vyro, visai ne kaip jo. Istnis nėra sentimentalus. Tai aistringas, pavojingas vyriškis, gal...

Vėl jo mintys konvulsiškai grįžo atgal. Pavojingas vyriškis – tai kažką reiškia. "*Visos gijos yra jūsų rankose"*. Tas susitikimas šįvakar su Filipu Istniu gana keistas. Istnis sakė, kad tai laiminga galimybė. Ar tai buvo galimybė? Ar to supainioto plano dalis, apie kurį misteris Satervaitas šįvakar porą kartų pagalvojo?

Jis grįžo mintimis atgal. Pokalbyje su Istniu turi *kažkas* būti, kažkokia užuomina. Turi būti, nes iš kurgi ta keista pavojaus nuojauta? Apie ką jis kalbėjo? Apie dainavimą, karą, Karuzo.

Karuzo... Misterio Satervaito mintys nelauktai nukrypo į šalį. Joašbimo balsas beveik lygus Karuzo balsui. Džilijana sėdės jo klausydamasi, kai jis skambės tvirtai ir galingai, ataidės aplink kambarį, virpins stiklus...

Jis neteko kvapo. Virpins stiklus! Karuzo dainuoja į vyno taurę, ir ji sudūžta. Joašbimas dainuoja Londono

studijoje, o kambaryje už mylios nuo jos suduš ir subyrės stiklas – ne vyno taurė, o plona žalia stiklinė kolba. Krištolinis muilo burbulas nukris, muilo burbulas, kuris tikriausiai nėra tuščias...

Šią akimirką misteris Satervaitas, pasak praeivių, staiga išsikraustė iš proto. Jis atplėšė laikraštį, dar kartą žvilgtelėjo į radijo anonsus ir tada ramia gatve pasileido bėgti kiek kojos neša. Jos gale rado lėtai slenkantį taksi, išokęs į jį, sušuko vairuotojui adresą, ir kad nuo greito atvykimo ten priklauso žmogaus gyvybė ar mirtis. Vairuotojas, palaikęs jį psichiškai nesveiku, bet turtingu, stengėsi iš paskutiniųjų.

Misteris Satervaitas atsilošė. Jo galvoje sūkuriavo fragmentiškos mintys, pamiršti mokyklos mokslo likučiai, Istnio šįvakar išsakytos frazės. Rezonansas... natūralus periodai... Jei galios periodas sutampa su natūraliu periodu... čia kažkas dėl tilto sugriuvimo, kai per jį žygiuoja kareiviai ir jų žingsnių tempas sutampa su tilto periodu. Istnis studijavo tą temą. Istnis žinojo. Ir Istnis yra genijus.

10.45. Joašbimas pradeda koncertą. Dabar tiek yra. Taip, bet iš pradžių bus Faustas. Ar "Piemens daina" su garsiu šūksniu po priedainio padarys... padarys tai?

Jo mintys sukosi ratu. Tonai, virštoniai, pustoniai. Jis nedaug žino apie tokius dalykus, bet apie juos išmano Istnis. Dėl dievo, kad tik jis suspėtų!

Taksi sustojo. Misteris Satervaitas iššoko iš jo ir užbėgo akmeniniais laiptais į antrą aukštą kaip jaunas atletas. Buto durys buvo praviros. Jis jas atidarė, ir jį pasveikino puikus tenoro balsas. "Piemens dainos" žodžiai jam buvo pažįstami.

Piemuo mato, kad jo arkliai plaukia sparčiai...

Tad jis suspėjo. Atlapojo svetainės duris. Ten aukštoje kėdėje prie židinio sėdėjo Džilijana.

Bajoro Mišos duktė išteka šiandien,
Į vestuves turiu skubėt nedelsiant.

Ji tikriausiai pamanė, kad jis išprotėjęs. Jis ją čiupo, rėkdamas kažką nesuprantamo, ir pusiau išstūmė, pusiau ištempė ją į laiptinę.

Į vestuves turiu skubėt nedelsiant...
Je – he!

Puiki aukšta nata, pilna gerkle, galinga, tvirtai išrėkta viduryje, nata, kuria galėtų didžiuotis bet koks dainininkas. O tada kitas garsas, silpnas sudužusio stiklo cinktelėjimas.

Benamė katė pramovė pro juos į butą. Džilijana sujudėjo, bet misteris Satervaitas atitraukė ją, nerišliai kalbėdamas:

– Ne, ne... Tai mirtina: jokio kvapo, nieko, kas galėtų jus įspėti. Tik įkvėpimas, ir viskas baigta. Niekas nežino, ant kiek tai mirtina. Nepanašu, kad kas nors būtų tai anksčiau išbandęs.

Jis kartojo tai, ką Filipas Istnis pasakė jam prie vakarienės stalo.

Džilijana žiūrėjo į jį, nieko nesuprasdama.

III.

Filipas Istnis išsitraukė laikrodį ir pažiūrėjo į jį. Buvo kaip tik pusė dvylikos. Paskutiniuosius tris valandos ketvirčius jis vaikštinėjo krantine. Jis pažiūrėjo į Temzę ir tada atsisuko – pažiūrėti į savo vakarienės kompaniono veidą.

– Keista, – pasakė jis ir nusijuokė. – Atrodo, mums lemta susitikinėti kiekvieną vakarą.

– Jei vadinate tai Likimu, – pasakė misteris Satervaitas.

Filipas Istnis pažiūrėjo į jį atidžiau, ir jo išraiška pasikeitė.

– Taip? – ramiai ištarė.

Misteris Satervaitas ėjo tiesiai prie reikalo.

– Aš ką tik iš mis Vest buto.

– Taip?

Toks pat balsas, ta pati mirtina ramybė.

– Mes... iš jo išnešėme negyvą katę.

Stojo tyla, tada Istnis paklausė:

– Kas jūs?

Misteris Satervaitas kurį laiką kalbėjo. Jis atpasakojo visą įvykių grandinę.

– Tad matote, aš suspėjau, – užbaigė jis. Patylėjo ir švelniau pridūrė: – Ar turite ką... pasakyti?

Jis kažko laukė, kažkokio sprogimo, kokio laukinio teisinimosi. Bet nieko neatsitiko.

– Ne, – ramiai atsakė Filipas Istnis, pasisuko ant kulnų ir nuėjo.

Misteris Satervaitas žiūrėjo jam iš paskos, kol jo figūrėlė sutirpo prieblandoje. Pats nustebęs, jis jautė keistą draugiškumą Istniui, menininko jausmą kitam menininkui, sentimentalisto tikram meilužiui, paprasto vyro genijui.

Pagaliau jis pašoko ir nuėjo ta pačia kryptimi, kaip ir Istnis. Pradėjo kilti rūkas. Tada jis sutiko policininką, kuris įtariai jį nužvelgė.

– Ar dabar girdėjote pliumptelėjimą? – paklausė policininkas.

– Ne, – atsakė misteris Satervaitas.

Policininkas pasilenkė prie upės.

– Manau, dar viena savižudybė, – suniurnėjo liūdnai. – Jie to trokšta.

– Tikiuosi, – tarė misteris Satervaitas, – kad jie turi savų priežasčių.

– Daugiausia pinigai, – paaiškino policininkas. – Kartais ir moteris, – pasakė, ruošdamasis nueiti. – Tai ne visada jų kaltė, bet kai kurios moterys kelia daug rūpesčių.

– Kai kurios moterys, – švelniai sutiko misteris Satervaitas.

Kai policininkas nuėjo, jis atsisėdo ant suoliuko, o aplink jį rangėsi rūkas. Galvojo apie Trojos Eleną ir galvojo, ar ji buvo miela, paprasta moteris, palaiminta ar prakeikta dėl nuostabaus veido.

Negyvas Arlekinas

Misteris Satervaitas lėtai ėjo Bondo gatve, mėgaudamasis saulės spinduliais. Jis kaip visada buvo dailiai ir kruopščiai apsirengęs. Ėjo į Harčesterio galeriją, kurioje vyko Frenko Bristou paveikslų paroda. Ligi šiol tas dailininkas buvo nežinomas, tačiau atrodė, kad jis staiga taps paskutiniu mados žodžiu. Misteris Satervaitas buvo menų mecenatas.

Įėjęs į Harčesterio galeriją, misteris Satervaitas tuoj pat buvo sutiktas su miela atpažįstančia šypsena.

– Labas rytas, misteri Satervaitai, seniai nesimatėme. Žinote Bristou darbus? Išties puikūs... Tikrai. Savotiškai unikalūs.

Misteris Satervaitas nusipirko katalogą ir pro atvertas arkines duris įėjo į pailgą kambarį, kuriame buvo išstatyti dailininko darbai. Čia buvo akvarelė, atlikta su tokia neįprasta technika ir apdaila, kad paveikslai priminė graviūras. Misteris Satervaitas ėjo palei sienas, atidžiai apžiūrinėdamas darbus, bet iš esmės jam jie patiko. Jis pagalvojo, kad dėl šio jaunuolio buvo verta atvažiuoti. Paveikslai originalūs, vaizdingi, nutapyti labai tikslia ir griežta technika. Žinoma, neapsieita ir be bjaurasčių. To ir reikėjo tikėtis, bet čia buvo ir kažkoks artimas ryšys su genialumu. Misteris Satervaitas trumpam sustojo prieš paveikslėlį su Vestminsterio tiltu, per jį važiuojančius autobusus, tramvajus ir skubančia pėsčiųjų minia. Smulkus ir nuostabiai tobulas daiktelis. Pavadinimas: "Skruzdėlynas". Senukas nuėjo toliau ir staiga trūkčiodamas įkvėpė – tai buvo kažkas patrauklu, žavinga.

Paveikslas vadinosi "Negyvas Arlekinas". Pirmame jo plane buvo pavaizduotos juodų ir baltų marmuro plokščių grindys. Grindų viduryje gulėjo aukštielninkas

Arlekinas su į šalis ištiestomis rankomis, o jo rūbai buvo juodai raudoni. Už jo matėsi langas, o pro langą į figūrą ant grindų žvelgė tas pats vyras, kurį nušvietė raudona besileidžianti saulė.

Misterį Satervaitą paveikslas sukrėtė dėl dviejų priežasčių. Pirma buvo ta, kad jis atpažino ar manė atpažįstąs vyro paveiksle veidą. Buvo ryškus panašumas į tokį misterį Kviną, pažįstamą, kurį misteris Satervaitas porą kartų netikėtai susitiko kiek paslaptingomis aplinkybėmis.

– Aš tikrai negaliu klysti, – sumurmėjo jis. – Jei taip yra, ką gi tai reiškia?

Mat misterio Satervaito patirtis bylojo, kad kiekvienas misterio Kvino pasirodymas turi kažkokią aiškią prasmę.

O štai ir jau paminėta antroji misterio Satervaito susidomėjimo priežastis. Jis atpažino paveikslo veiksmo vietą.

– Veranda Čarnlėjuje, – konstatavo misteris Satervaitas. – Keista. Ir labai įdomu.

Jis įdėmiau pažiūrėjo į paveikslą, svarstydamas, ką tiksliai juo norėjo pasakyti dailininkas. Vienas Arlekinas negyvas ant grindų, kitas Arlekinas žvelgia pro langą... Ar tai tas pats Arlekinas? Senukas koja už kojos žingsniavo palei sienas, žvelgdamas į paveikslus nereginčiomis akimis, mąstydamas apie tą patį. Jis buvo susijaudinęs. Gyvenimas šįryt atrodė apsnūdęs, bet daugiau toks nebebuvo. Jis gana tiksliai žinojo, kad yra ant įdomių ir jaudinančių įvykių slenksčio. Nuėjo prie stalo, už kurio sėdėjo misteris Kobas, garbingą postą Harčesterio galerijoje užimantis žmogus, kurį jis pažinojo jau daugelį metų.

– Norėčiau nusipirkti Nr. 39, – pasakė, – jei jis dar neparduotas.

Misteris Kobas pasižiūrėjo į sąskaitų knygą.

– Pats geriausias, – murmėjo jis. – Deimančiukas, ar ne? Ne, jis neparduotas. – Jis pasakė kainą. – Tai gera

investicija, misteri Satervaitai. Šiuo metu kitąmet jis kainuos trigubai daugiau.

– Tokiais atvejais visada taip sakoma, – šyptelėjo misteris Satervaitas.

– Na, o argi aš neteisus? – užsispyrė misteris Kobas. – Jei parduotumėte savo kolekciją, misteri Satervaitai, tai visi paveikslai kainuotų daugiau, nei už juos davėte.

– Nusipirksiu šį paveikslą, – pasakė misteris Satervaitas. – Dabar duosiu jums čekį.

– Nepasigailėsite. Mes tikime Bristou.

– Jis jaunas?

– Sakyčiau, dvidešimt septynerių ar aštuonerių.

– Norėčiau su juo susipažinti, – pareiškė misteris Satervaitas. – Gal jis galėtų kurį vakarą su manimi pavakarieniauti?

– Galiu duoti jo adresą. Esu tikras, kad jis stversis šios galimybės. Jūsų pavardė meno pasaulyje reiškia gerą sandėrį.

– Jūs man meilikaujate, – tarė misteris Satervaitas ir norėjo kalbėti toliau, bet misteris Kobas jį nutraukė.

– O štai ir jis. Tuoj pat jus supažindinsiu.

Jis atsikėlė nuo stalo. Misteris Satervaitas nuėjo su juo prie aukšto nerangaus jaunuolio, kuris stovėjo atsirėmęs į sieną ir žvelgė į pasaulį iš už nuožmaus rūstumo užtvaros.

Misteris Kobas atliko būtiną pristatymo procedūrą, ir misteris Satervaitas prabilo mandagiai ir formaliai.

– Ką tik turėjau malonumą įsigyti vieną iš jūsų paveikslų – "Negyvas Arlekinas".

– O! Na, jūs neprakišite, – šiurkščiai paskelbė misteris Bristou. – Nors tai sakau aš, bet tai velniškai geras darbelis.

– Matau, – atsakė misteris Satervaitas. – Misteri Bristou, jūsų darbai mane labai domina. Tokiam jaunuoliui, kaip jūs, jie neįprastai brandūs. Norėčiau žinoti, ar

suteiksite man malonumą su jumis pavakarieniauti? Ar jūs užimtas šįvakar?

– Tiesą pasakius, ne, – misteris Bristou vis dar apsiėjo be perdėto mandagumo.

– Tada gal tariamės aštuntą? – pasiteiravo misteris Satervaitas. – Štai mano vizitinė kortelė.

– O, gerai, – pasakė misteris Bristou. – Ačiū, – pridūrė aiškiai pagalvojęs.

"Jaunuolis, kuris yra prastos nuomonės apie save ir bijo, kad pasaulis tai sužinos", apibendrino misteris Satervaitas, išėjęs į saulės atokaitą Bondo gatvėje, o misterio Satervaito apibrėžimai apie draugus retai būdavo klaidingi.

Frenkas Bristou atvažiavo penkios minutės po aštuonių ir rado jo belaukiančius misterį Satervaitą ir trečiąjį svečią. Pastarasis buvo pristatytas kaip pulkininkas Monktonas. Jie beveik tuoj pat nuėjo vakarieniauti. Ovalus raudonmedžio stalas buvo padengtas keturiems asmenims, ir misteris Satervaitas keliais žodžiais tai paaiškino:

– Tikėjausi, kad užsuks mano draugas, misteris Kvinas, – pasakė jis. – Įdomu, ar buvote jį sutikęs. Misterį Harlį Kviną.

– Niekada nesutinku žmonių, – suniurnėjo Bristou.

Pulkininkas įbedė į jį tokį žvilgsnį, lyg būtų apžiūrinėjęs naują medūzų rūšį. Misteris Satervaitas pamėgino užmegzti draugišką pokalbį.

– Aš atkreipiau ypatingą dėmesį į jūsų paveikslą, nes pamaniau, jog atpažinau verandą Čarnlėjuje. Ar aš buvau teisus?

Kai dailininkas linktelėjo, jis tęsė:

– Tai labai įdomu. Keletą kartų buvau apsistojęs Čarnlėjuje. Gal pažįstate ką nors iš šeimos?

– Ne, nepažįstu! – atšovė Bristou. – Tokia šeima nesivargintų pažintimi su manimi. Aš nuvykau ten šarabanu.*

– Dieve mano, – atsiduso pulkininkas Monktonas tik tam, kad ką nors pasakytų. – Šarabanu! Dieve mano...

Frenkas Bristou rūsčiai dėbtelėjo į jį.

– Kodėl gi ne? – pasiteiravo lediniu balsu.

Vargšas pulkininkas buvo netikėtai užkluptas. Jis priekaištingai pažvelgė į misterį Satervaitą, tarsi sakydamas: "Šios primityvios gyvybės formos jus gali dominti kaip gamtininką, bet kam įvėlėte mane?"

– O, šarabanai yra baisus dalykas!– šūktelėjo jis. – Jie krato jus, važiuodami per nelygumus.

– Jei negali leisti sau Rols Roiso, tenka važiuoti šarabanu, – niršiai atkirto Bristou.

Pulkininkas Monktonas pažiūrėjo į jį. Misteris Satervaitas pagalvojo: "Jei aš nesugebėsiu šio jauno vyro nuraminti, mūsų vakarėlis bus labai nervingas."

– Mane visada žavėjo Čarnlėjus, – pasakė. – Po tragedijos buvau ten tik kartą. Namas niūrus ir vaiduokliškas.

– Tas tiesa, – pritarė Bristou.

– Yra du autentiški vaiduokliai, – įsiterpė Monktonas. – Sakoma, kad Čarlzas I vaikštinėja veranda su savo galva po pažastimi... Tik pamiršau, kodėl. Tada ten yra Verkianti dama su sidabriniu ąsočiu, kuri nuolat matoma po vieno iš Čarnlių mirties.

– Nesąmonė, – pašaipiai nukirto Bristou.

– Jie išties buvo negeros lemties persekiojama šeima, – skubiai įsiterpė misteris Satervaitas. – Keturi titulo nešiotojai numirė smurtine mirtimi, o paskutinysis lordas Čarnlis nusižudė.

---

* – autobusas su keliomis skersinių sėdynių eilėmis *(vert. past.)*

– Šlykštus reikalas, – rimtai tarė Monktonas. – Buvau ten, kai tai nutiko.

– Pagalvokime... tai buvo prieš keturiolika metų, – prabilo misteris Satervaitas. – Nuo tada namas stovi uždarytas.

– Nesistebiu, – atsiliepė Monktonas. – Jauną merginą tai turėjo siaubingai sukrėsti. Mėnuo kaip jie susituokę ir ką tik grįžę po medaus mėnesio. Jų sugrįžimui atšvęsti iškeltas didžiulis persirengėlių balius. Kai ėmė važiuoti svečiai, Čarnlis užsirakino Ąžuolo kabinete ir nusišovė. Taip elgtis negalima. Atleiskite?

Jis staiga pasuko galvą į kairę ir, pasižiūrėjęs į misterį Satervaitą per stalą, atsiprašydamas nusijuokė.

– Mane apėmė baltoji karštinė, Satervaitai. Akimirką man pasirodė, kad kažkas sėdi šioje tuščioje kėdėje ir kažką man sako.

– Taip, – tęsė jis po valandėlės, – Eliksę Čarnli tai labai bjauriai sukrėtė. Ji buvo gražutė mergina, kimšte prikimšta taip vadinamo gyvenimo džiaugsmo, o dabar kalbama, kad ji pati tarsi šmėkla. Tačiau nemačiau jos jau daugelį metų. Manau, kad daugiausia laiko ji leidžia užsienyje.

– O berniukas?

– Berniukas – Itono koledže. Ką jis veiks, kai subręs, nežinau. Tačiau nemanau, kad jis prikels gyvenimui senąją vietelę.

– Būtų galima padaryti gerą Žmonių pasilinksminimo parką, – pasakė Bristou.

Pulkininkas Monktonas pažiūrėjo į jį su šaltu pasibjaurėjimu.

– Ne ne, jūs išties nenorite to pasakyti, – paprieštaravo misteris Satervaitas. – Jei taip manytumėte, nebūtumėte nutapęs to paveikslo. Tradicijos ir atmosfera yra nematerialūs dalykai. Tai pastatoma per šimtmečius, ir jei tai sugriausite, neatkursite per dvidešimt keturias valandas.

Jis atsistojo.

– Eikime į rūkomąjį. Turiu keletą Čarnlėjaus fotografijų, kurias norėčiau jums parodyti.

Vienas iš misterio Satervaito pomėgių buvo mėgėjiškas fotografavimas. Jis taip pat buvo išdidus knygos "Mano draugų namai" autorius. Visi aprašytieji draugai užėmė aukštą padėtį visuomenėje, ir knyga parodė misterį Satervaitą kiek snobiškesnį, nei jis iš tiesų buvo.

– Čia aš pernai nufotografavau verandą, – pasakė jis, paduodamas nuotrauką Bristou. – Matote, čia beveik tas pats žiūrėjimo kampas, kaip ir jūsų paveiksle. Čia yra nuostabus kilimas – gaila, kad nuotraukose nesimato spalvų.

– Pamenu jį, – atsiliepė Bristou. – Nuostabus spalvų šėlsmas. Jis švytėjo kaip ugnis. Vis dėlto ten jis atrodė kiek ne vietoje. Tokiam dideliam kambariui su juodai baltomis plokštėmis jo dydis netinkamas. Kambaryje daugiau niekur nėra kilimo. Jis sugadino visą efektą – išrodė lyg milžiniška kraujo dėmė.

– Gal jis ir davė idėją jūsų piešiniui? – paklausė misteris Satervaitas.

– Gal, – susimąstęs atsakė Bristou. – Žmogus natūraliai inscenizuotų tragediją paneliuotame kambarėlyje, šalia jo.

– Ąžuolo kabinetas, – ištarė Monktonas. – Taip, tai gana vaiduoklių lankomas kambarys. Ten yra Žynių slaptavietė – judantys paneliai prie židinio. Pasak žmonių, ten kartą buvo pasislėpęs Čarlzas I. Du kartus šiame kambaryje žuvo dvikovos aukos. Ir, kaip sakiau, čia nusišovė tas Redžis Čarnlis.

Jis paėmė nuotrauką iš Bristou.

– Ką gi, tai Bokharos kilimas, – pasakė. – Manau, vertas poros tūkstančių svarų. Kai ten lankiausi, jis buvo Ąžuolo kabinete. Atrodo kvailai ant šios marmurinių plokščių daugybės.

Misteris Satervaitas žiūrėjo į tuščią kėdę, kurią jis pasistatė šalia savosios. Tada pasakė susimąstęs:

– Įdomu, kada jį pernešė?

– Tikriausiai neseniai. Na, pamenu, kad tragedijos dieną apie tai kalbėjomės. Čarnlis sakė, kad išties jį reikėtų laikyti po stiklu.

Misteris Satervaitas papurtė galvą.

– Tuoj pat po tragedijos namą uždarė, ir viskas liko nepaliesta. Niekas nieko nekeitė.

Bristou įsiterpė su klausimu. Jis atsisakė savo agresyvių manierų.

– Kodėl nusišovė lordas Čarnlis? – paklausė jis.

Pulkininkas Monktonas pasimuistė kėdėje.

– Niekas to nežino, – neaiškiai sumurmėjo.

– Manau, – lėtai pradėjo misteris Satervaitas, – kad tai buvo *savižudybė*.

Pulkininkas sumišęs atsisuko į jį.

– Savižudybė, – pakartojo. – Aišku kaip dieną, kad tai buvo savižudybė. Drauguži, aš pats buvau tame name.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į tuščią kėdę prie šono ir šypsodamasis pats sau, tarsi iš kažkokio pokšto, kurio kiti negalėjo matyti, tyliai pasakė:

– Kartais po keliolikos metų galima daug aiškiau pamatyti įvykius nei tuo pat metu.

– Nesąmonė, – atrėžė Monktonas, – visiška nesąmonė! Kaip galima aiškiau matyti įvykius, jei jie išblukę jūsų atmintyje ir nebėra aiškūs ir aštrūs?

Bet misteris Satervaitas gavo pastiprinimą iš ten, iš kur to nesitikėjo.

– Žinau, ką turite galvoje, – tarė dailininkas. – Tikriausiai jūs teisus. Tai proporcijų klausimas, ar ne? Turbūt daugiau nei proporcijų. Reliatyvumo ar panašiai.

– Aš tai, – prabilo pulkininkas, – manau, kad visi tie Einšteino sumįslijimai yra klaiki nesąmonė. Tokia pati,

kaip ir spiritistai ir senelės vaiduokliai!– jis karingai apsižvalgė.

– Žinoma, tai savižudybė, – tęsė jis. – Argi aš savo paties akimis praktiškai to nemačiau?

– Papasakok mums apie tai, – pasiūlė misteris Satervaitas. – Taip, kad ir mes tai pamatytume savo akimis.

Tyliai niurzgėdamas, pulkininkas patogiau įsitaisė kėdėje.

– Viskas buvo taip netikėta, – pradėjo. – Čarnlis elgėsi kaip visada, normaliai. Dėl to baliaus namie buvo daugybė žmonių. Niekas negalėjo atspėti, kad jis eis ir nusišaus kaip tik prieš atvykstant svečiams.

– Būtų parodęs geresnį išsiauklėjimą, jei būtų palaukęs, kol jie išvažiuos, – pasakė misteris Satervaitas.

– Na, žinoma. Toks veiksmas rodo pasiutusiai prastą skonį.

– Necharakteringa, – pasakė misteris Satervaitas.

– Taip, – sutiko Monktonas, – tai nebūdinga Čarnliui.

– Tačiau tai buvo *savižudybė?*

– Žinoma, kad taip. Mes trise ar keturiese stovėjome viršutinėje laiptų aikštelėje. Aš, Ostranderių mergiotė, Eldžė Darsi... e... ir pora kitų. Čarnlis apačioje perėjo per vestibiulį ir nuėjo į Ąžuolo kabinetą. Ostranderių mergina pasakė, kad jo žvilgsnis buvo šiurpus ir akys išsprogusios, bet, aišku, tai nesąmonė – ji net negalėjo matyti jo veido nuo ten, kur buvome.. Bet jis ėjo susikūprinęs, tarsi neštų ant pečių viso pasaulio naštą. Viena iš merginų jį pašaukė – manau, kažkieno guvernantė, kurią ledi Čarnli pakvietė į vakarėlį tik iš geraširdiškumo.

Ji dairėsi jo, norėdama perduoti jam žinutę. Ji šūktelėjo: "Lordai Čarnli, ledi Čarnli nori žinoti..." Jis nekreipė jokio dėmesio, nuėjo į Ąžuolo kabinetą, užtrenkė duris, ir mes išgirdome, kaip spynoje pasisuko raktas. Po minutėlės nuaidėjo šūvis.

Mes nubėgome žemyn į vestibiulį. Iš Ąžuolo kabineto yra kitos durys, vedančios į verandą. Mes pamėginome jas atidaryti, bet jos irgi buvo užrakintos. Pagaliau išlaužėme duris. Čarnlis negyvas gulėjo ant grindų, o netoli jo dešinės rankos voliojosi pistoletas. Dabar... kas gi tai galėjo būti, jei ne savižudybė? Nelaimingas atsitikimas? Nepasakokit. Yra vienintelė kita galimybė – žmogžudystė, bet jų nebūna be žudikų. Manau, tai pripažinsite.

– Žudikas galėjo pasprukti, – spėliojo misteris Satervaitas.

– Neįmanoma. Jei turite lapelį popieriaus ir pieštuką, aš jums nubraižysiu vietos planą. Ąžuoliniame kabinete yra dvejos durys, vienos – į vestibiulį, kitos – į verandą. Abejos durys buvo užrakintos iš vidaus, *o raktai – spynose.*

– Langas?

– Uždarytas, o langinės užsklęstos.

Stojo tyla.

– Tad štai kaip, – triumfavo pulkininkas Monktonas.

– Rodos, taip ir buvo, – liūdnai tarė misteris Satervaitas.

– Žiūrėk, – pasakė pulkininkas, – nors aš ką tik šaipiausi iš spiritistų, pripažįstu, kad toje vietoje tvyrojo velniškai įtartina nuotaika, o ypač tame kambaryje. Sienų paneliuose yra kelios kulkų skylės (dvikovų, vykusių tame kambaryje, rezultatas), o ant grindų – kažkokia keista dėmė, kuri visada atsiranda iš naujo, nors jie kelis kartus keitė medį. Manau, kad dabar ant grindų bus dar viena dėmė – vargšelio Čarnlio kraujas.

– Ar ten buvo daug kraujo? – pasiteiravo misteris Satervaitas.

– Labai nedaug... Kaip sakė gydytojas, keistai nedaug.

– Kurgi jis šovė – sau į galvą?

– Ne, į širdį.

– Tai labai nelengva padaryti, – pranešė Bristou. – Siaubingai sunku sužinoti, kur yra širdis. Pats tokiu būdu niekada nesižudyčiau.

Misteris Satervaitas papurtė galvą. Kažkodėl nebuvo patenkintas. Jis tikėjosi kažką pasiekti, nors pats nežinojo, ką.

– Čarnlėjus – vaiduokliška vietelė, – tęsė pulkininkas Monktonas. – Žinoma, aš nieko nemačiau.

– Nematėte Verkiančios damos su sidabriniu ąsočiu?

– Ne, sere, nemačiau, – pabrėžė pulkininkas. – Bet, manau, visi tarnai prisiektų, jog jie matė.

– Prietarai buvo viduramžių bėda, – tarė Bristou. – Šen bei ten dar pasitaiko jų pėdsakų, bet, dėkui Dievui, mes nuo jų išsilaisviname.

– Prietarai, – susimąstęs nutęsė misteris Satervaitas, vėl pažvelgdamas į tuščią kėdę. – Kaip jūs manote, gal kartais jie galėtų būti ir naudingi?

Bristou pažiūrėjo į jį.

– Naudingi – keistas apibūdinimas.

– Na, tikiuosi, dabar tu įtikintas, Satervaitai, – pasakė pulkininkas.

– Žinoma, – atsiliepė misteris Satervaitas. – Tai atrodo keista – taip betiksliška jaunavedžiui, jaunam, turtingam, švenčiančiam sugrįžimą namo, bet sutinku, kad nuo faktų niekur nepabėgsi. Faktų, – pakartojo tyliai ir suraukė kaktą.

– Manau, įdomiausia tai, kad niekada nesužinosime visos tiesos, – pareiškė Monktonas. – Žinoma, sklido visokiausi gandai. Jūs žinote, ką šneka žmonės.

– Bet niekas nieko nežino, – susimąstęs pasakė misteris Satervaitas.

– Tai ne pati geriausia paslaptis, ar ne? – pastebėjo Bristou. – Niekas nepasipelnė iš vyriškio mirties.

– Niekas, išskyrus negimusį kūdikį, – tarė misteris Satervaitas.

Monktonas sukikeno.

– Šioks toks smūgis vargšui Hugui Čarnliui, – pareiškė. – Kai tik buvo žinoma, kad gims vaikas, jis gavo dėkingą uždavinį – sėdėti ir įtemptai laukti, ar gims berniukas, ar mergaitė. Jo kreditoriai irgi laukė gan nekantriai. Pagaliau gimė berniukas, ir dauguma jų smarkiai nusivylė.

– Ar našlė buvo labai nelaiminga? – paklausė Bristou.

– Vargšas vaikelis, – atsiliepė Monktonas, – niekada jos nepamiršiu. Ji neverkė, nieko nedaužė ar panašiai. Buvo tarsi... užšalusi. Kaip sakiau, netrukus po to ji užkalė savo namą ir, kiek žinau, jis daugiau nebuvo atidarytas.

– Tad apie motyvą mes nieko ir nežinome, – šyptelėjo Bristou. – Turėjo būti kitas vyras ar kita moteris, tiesa?

– Atrodo, – atsakė misteris Satervaitas.

– Ir beveik galiu lažintis, kad tai buvo kita moteris, – tęsė Bristou, – kadangi mūsų gražioji našlelė nebeištekėjo. Nekenčiu moterų, – pridūrė šaltakraujiškai.

Misteris Satervaitas šyptelėjo. Frenkas Bristou pastebėjo šypseną ir šoko priešais.

– Galite šypsotis, – pasakė, – bet nekenčiu. Jos viską gadina. Jos kišasi. Jos stoja tarp jūsų ir jūsų darbo. Jos... aš tik kartą sutikau moterį, kuri buvo... na, įdomi.

– Maniau, kad turėjo viena būti, – tarė misteris Satervaitas.

– Viskas buvo ne taip, kaip jūs galvojate. Aš... aš tiesiog atsitiktinai ją sutikau. Tiesą pasakius, tai nutiko traukinyje. Pagaliau, – pridūrė jis įžūliai, – kodėl gi žmonėms nesusitikus traukiniuose?

– Žinoma žinoma, – ramino jį misteris Satervaitas. – Traukinys tokia pat gera vieta, kaip ir visos kitos.

– Traukinys važiavo iš Šiaurės. Mes buvome vieni vagone. Nežinau, kodėl, bet ėmėme kalbėtis. Nežinau jos vardo ir nesitikiu dar kada nors ją susitikti. Ir nežinau, ar to

norėčiau. Galėtų būti... gaila, – jis patylėjo, bandydamas išsireikšti aiškiau. – Žinote, ji nebuvo visiškai tikra. Šešėlinė. Kaip žmogus, kuris galų pasakose išeina iš kalvų.

Misteris Satervaitas švelniai palenkė galvą. Jo vaizduotė gana lengvai nupiešė tą vaizdą. Labai blaivus, realistas Bristou ir sidabrinė, vaiduokliška figūrėlė – šešėlinė, kaip sakė Bristou.

– Manau, jei atsitiktų kažkas labai baisu, beveik nepakeliama, tada taip atrodytum. Galėtum pabėgti nuo realybės į savo pasaulėlį ir tada, po kurio laiko, nebegalėtum sugrįžti.

– Kas jai nutiko? – pasmalsavo misteris Satervaitas.

– Nežinau, – atsakė Bristou. – Ji man nieko nepasakė, aš tik spėlioju. Turi spėlioti, jei nori kažką atspėti.

– Taip, – lėtai ištarė misteris Satervaitas. – Turi spėlioti.

Jis pažiūrėjo į atsidarančias duris. Žvelgė laukdamas, bet liokajaus žodžiai jį nuvylė.

– Pas jus, sere, labai rimtu reikalu užsuko ledi. Mis Espazija Glen.

Misteris Satervaitas apstulbęs atsikėlė. Jam buvo girdėta ši pavardė. Kas gi Londone jos negirdėjo? Pirmiausia, pasivadinusi Moterimi su šaliku, ji viena vaidino grupėje vakarinių spektaklių, kurie sukrėtė Londoną.

Savo šaliko dėka ji skubiai įsikūnydavo į įvairius charakterius. Šalikas būdavo tai vienuolės gobtuvas, tai malūnininkės skara, tai valstietės galvos apdangalas, tai šimtai kitų dalykų, ir kiekviename persikūnijime Espazija Glen būdavo visiškai skirtinga. Misteris Satervaitas labai ją gerbė kaip menininkę. Prieš tai nebuvo jos sutikęs. Šis vizitas tokią neįprastą valandą jį labai suintrigavo. Keliais žodžiais atsiprašęs pašnekovų, jis paliko kambarį ir koridoriumi nuėjo į svetainę.

Mis Glen sėdėjo pačiame didelės kanapos, apmuštos auksiniu brokatu, viduryje. Tokia šaltakraujiška ji

dominavo kambaryje. Misteris Satervaitas tuoj pat suvokė, kad ji nori valdyti situaciją. Gana keista, bet iš pradžių jis pajuto antipatiją. Jis buvo nuoširdus Espazijos Glen vaidybos gerbėjas. Jos asmenybė, kai jis ją stebėdavo rampos šviesoje, buvo žavi ir simpatiška. Ji veikdavo daugiau nostalgiškai ir įtaigiai nei valdingai. Bet dabar, būnant su šia moterimi akis į akį, jam susidarė visiškai priešingas įspūdis. Joje buvo kažkas sunku, paryškinta, tvirta. Ji buvo aukšta, tamsiaplaukė, daugmaž trisdešimt penkerių metų amžiaus. Neabejotinai labai gerai atrodė ir aiškiai tai suvokė.

– Turite atleisti man už šį įsiveržimą, misteri Satervaitai, – tarė ji. Jos balsas buvo gilus, turtingas ir viliojantis.

– Negaliu sakyti, kad jau seniai trokštu su jumis susipažinti, bet aš *džiaugiuosi* atsiprašydama. Dėl atėjimo šįvakar...– ji nusijuokė. – Na, kai aš ko noriu, tiesiog negaliu laukti. Kai kažko užsimanau, tiesiog *turiu* tai gauti.

– Bet kokį atsiprašymą, kurį man pateikia tokia žavi viešnia, aš mielai priimsiu, – senamadiškai ir galantiškai pasakė misteris Satervaitas.

– Koks jūs malonus man, – tarė Espazija Glen.

– Mano mieloji ledi, – atitarė misteris Satervaitas, – noriu jums čia ir dabar padėkoti už tą malonumą, kurį taip dažnai suteikdavote man, sėdinčiam salėje.

Ji patenkinta jam nusišypsojo.

– Eisiu tiesiai prie reikalo. Šiandien lankiausi Harčesterio galerijoje. Pamačiau ten paveikslą, be kurio tiesiog negalėsiu gyventi. Norėjau jį nupirkti, bet negalėjau, nes jūs jau jį nusipirkote. Tad...– ji patylėjo. – Tad aš irgi jo noriu, – tęsė. – Mielasis misteri Satervaitai, aš tiesiog turiu jį gauti. Atsinešiau savo čekių knygelę, – ji su viltimi pažiūrėjo į jį. – Visi sako, kad jūs baisiai malonus. Žinote, žmonės yra man malonūs. Tai labai negerai, bet taip yra.

Štai kokie tie Espazijos Glen metodai. Misteriui Satervaitui visai nepatiko šis kraštutinis feminizmas ir išpaikinto vaiko poza. Ji manė, kad tai jį sužavės, bet taip nebuvo. Espazija Glen suklydo. Ji įvertino jį kaip pagyvenusį diletantą, kurį lengvai suvystys graži moteriškaitė. Bet už galantiškų misterio Satervaito manierų slėpėsi įžvalgus ir kritiškas protas. Jis matė žmones tokius, kokie jie buvo, o ne tokius, kokiais jie norėjo jam pasirodyti. Jis priešais save regėjo ne žavią moterį, meldžiančią patenkinti jos užgaidą, bet kietaširdę egoistę, dėl kažkokios priežasties nutarusią pasiekti savo tikslus, o ta priežastis jam buvo neaiški. Ir jis gana aiškiai žinojo, kad Espazija Glen nepasieks savo tikslo. Jis neatiduos jai paveikslo "Negyvas Arlekinas". Jis paskubomis mintyse ieškojo geriausio būdo suardyti jos planus be atviro grubumo.

– Esu tikras, – pasakė, – kad visi daro tai, ko trokštate, taip dažnai, kaip tik gali, ir tik džiaugiasi tai darydami.

– Tad jūs išties atiduosite man paveikslą?

Misteris Satervaitas apgailestaudamas papurtė galvą.

– Bijau, kad tai neįmanoma. Matote...– jis patylėjo. – Aš nupirkau šį paveikslą damai. Tai dovana.

– A! Bet iš tiesų...

Ant staliuko šaižiai suzirzė telefonas. Sumurmėjęs atsiprašymą, misteris Satervaitas pakėlė ragelį. Išgirdo tylų, šaltą balsą, rodos, iš labai toli:

– Ar galiu kalbėtis su misteriu Satervaitu, prašyčiau?

– Misteris Satervaitas klauso.

– Aš ledi Čarnli, Eliksė Čarnli. Manau, misteri Satervaitai, jūs manęs nepamenate, nes prabėgo daug metų nuo mūsų susitikimo.

– Mano brangi Eliksė. Aišku, aš jus prisimenu.

– Noriu jus kai ko paprašyti. Šiandien buvau Harčesterio galerijos paveikslų parodoje, vienas iš jų va-

dinosi "Negyvas Arlekinas". Tikriausiai jūs atpažinote, kad jis vaizduoja Čarnlėjaus verandą. Aš... aš norėjau turėti šį paveikslą. O jis parduotas jums, – ji patylėjo. – Misteri Satervaitai, dėl tam tikrų asmeninių priežasčių aš noriu šio paveikslo. Ar perparduosite jį man?

"O, juk tai stebuklas", pagalvojo misteris Satervaitas. Kai jis prabilo į ragelį, džiaugėsi, kad Espazija Glen gali girdėti tik jo žodžius.

– Jei priimsite mano dovaną, miela ledi, padarysite mane labai laimingą, – jis išgirdo šaižų šūksnį už nugaros ir skubiai tęsė: – Nupirkau jį jums. Iš tiesų. Bet klausykite, mano brangi Elikse, noriu paprašyti jus vienos didelės paslaugos.

– Žinoma. Misteri Satervaitai, aš jums *taip* dėkinga.

– Noriu, kad tučtuojau atvažiuotumėte į mano namus, – pasakė jis.

Po nedidelės pauzės ji ramiai atsakė:

– Tuojau atvykstu.

Misteris Satervaitas padėjo ragelį ir atsisuko į mis Glen.

Ji piktai išbėrė:

– Jūs kalbėjote apie tą paveikslą?

– Taip, – atsakė misteris Satervaitas. – Po kelių minučių į mano namus atvyks ledi, kuriai aš jį dovanoju.

Staiga Espazijos Glen veide vėl sušvito šypsena.

– Jūs suteiksite man galimybę įkalbėti ją atiduoti paveikslą man?

– Suteiksiu jums galimybę ją perkalbėti.

Misteris Satervaitas keistai susijaudino.

Jis atsidūrė dramos sūkuryje. Dramos, kuri vystėsi kažkokios iš anksto nulemtos pabaigos link. Jis, žiūrovas, vaidina pagrindinį vaidmenį. Jis pasisuko į mis Glen.

– Ar nueisite su manimi į kitą kambarį? Norėčiau, kad susitiktumėte su pora mano draugų.

Jis prilaikė jai duris ir, perėjęs koridorių, atidarė rūkomojo duris.

– Mis Glen, – pasakė, – leiskite pristatyti jus mano senam draugui pulkininkui Monktonui. Misteris Bristou, paveikslo, kuriuo jūs taip žavitės, dailininkas, – tada jis išsigandęs nutilo, nes nuo kėdės, kurią jis paliko tuščią, pakilo trečia figūra.

– Manau, laukėte manęs šįvakar, – pasakė misteris Kvinas. – Kol buvote išėjęs, prisistačiau jūsų draugams. Taip džiaugiuosi, kad galėjau užsukti.

– Mano brangus drauge, – kreipėsi į jį misteris Satervaitas, – aš... aš viską dariau, kaip tik sugebu, bet...– jis nutilo, pastebėjęs kiek pašaipią tamsių misterio Kvino akių išraišką. – Leiskite jus supažindinti. Misteris Harlis Kvinas, mis Espazija Glen.

Ar jam tik pasirodė, ar ji iš tiesų atšlijo? Keista išraiška pasirodė jos veide. Staiga Bristou garsiai šūktelėjo:

– Supratau!

– Ką supratote?

– Tai, kas man atrodė neperprantama. Tas panašumas, išskirtinis panašumas. – Jis smalsiai žiūrėjo į misterį Kviną. – Matote? – pasisuko jis į misterį Satervaitą. – Ar jūs nematote išskirtinio panašumo į mano paveikslo Arlekiną? Į vyrą, žiūrintį pro langą?

Šįkart tai nebuvo įsivaizdavimas. Jis aiškiai išgirdo trūkčiojantį mis Glen įkvėpimą ir net pamatė, kaip ji žengtelėjo atgal.

– Sakiau jums, kad kai ko laukiu, – triumfavo misteris Satervaitas. – Turiu jums pasakyti, kad mano draugas misteris Kvinas yra nepaprastas žmogus. Jis gali atskleisti paslaptis. Jis gali priversti jus matyti dalykus.

– Ar jūs mediumas, sere? – abejojančiu žvilgsniu nuvėrė misterį Kviną pulkininkas Monktonas.

Šis nusišypsojo ir papurtė galvą.

– Misteris Satervaitas perdeda, – pasakė ramiai. – Porą kartų, kai sėdėjau su juo, jis atliko nepaprastai gerų

dedukcinių darbų. Kodėl jis tą garbę perleidžia man, nežinau. Manau, iš kuklumo.

– Ne ne, – susijaudinęs paprieštaravo misteris Satervaitas. – Taip nėra. Jūs priverčiate mane pamatyti dalykus – dalykus, kuriuos aš turėjau matyti visą laiką, kuriuos iš tiesų mačiau, bet nežinojau, kad juos mačiau.

– Tai skamba velnioniškai komplikuotai, – pasakė pulkininkas Monktonas.

– Visai ne, – užginčijo misteris Kvinas. – Bėda ta, kad mes negalime tiesiog žiūrėti – mums dar reikia ir klaidingai interpretuoti.

Espazija Glen pasisuko į Frenką Bristou.

– Noriu žinoti, – pasakė ji nervingai, – kodėl jums kilo idėja nutapyti šį paveikslą?

Bristou gūžtelėjo pečiais.

– Nelabai žinau, – prisipažino. – Kažkas toje vietoje – turiu galvoje Čarnlėjų – užvaldė mano vaizduotę. Tas didelis tuščias kambarys. Manau, veranda, idėja apie vaiduoklius ir panašiai. Kaip tik klausiausi pasakojimo apie paskutinįjį lordą Čarnlį, kuris nusišovė. Tarkime, jūs miręs, o jūsų siela gyvena. Žinote, tai keista. Jūs galite stovėti verandoje, žiūrėti pro langą į savo paties lavoną ir jūs viską matysite.

– Ką turite galvoje? – nutraukė jį Espazija Glen. – Viską *matysite?*

– Na, jūs matysite, kas nutiko. Jūs matysite...

Atsidarė durys ir liokajus pranešė apie ledi Čarnli atvykimą.

Misteris Satervaitas nuėjo jos pasitikti. Nebuvo jos matęs apie trylika metų. Prisiminė, kad tada ji buvo energinga, švytinti mergina. O dabar jis mato... sustingusią ledi. Labai šviesi, labai blyški, greičiau plaukia nei eina, snaigė, pučiama ledinio vėjo. Ji kažkokia nereali. Tokia šalta, tokia tolima.

– Kaip gerai, kad atvykote, – tarė misteris Satervaitas.

Jis praleido ją į priekį. Ji žengtelėjo prie mis Glen, tarsi ją atpažinusi, o tada sustojo, nes pastaroji neatsakė tuo pačiu.

– Aš labai atsiprašau, – sumurmėjo ji, – bet aš tikrai buvau jus kažkur sutikusi, ar ne?

– Galbūt prie rampos šviesos, – paaiškino misteris Satervaitas. – Tai mis Espazija Glen, ledi Čarnli.

– Labai malonu susipažinti, ledi Čarnli, – pasakė Espazija Glen.

Jos tartis staiga įgavo lengvą užatlantės atspalvį. Misteris Satervaitas prisiminė jos įvairius persikūnijimus scenoje.

– Jūs pažįstate pulkininką Monktoną, – tęsė misteris Satervaitas. – O čia misteris Bristou.

Jis pamatė, kaip jos skruostai nesmarkiai išraudo.

– Aš buvau sutikusi ir misterį Bristou, – šyptelėjo ji. – Traukinyje.

– Ir misteris Harlis Kvinas.

Jis atidžiai ją stebėjo, bet šįkart nebuvo atpažinimo blykstelėjimo. Jis pastatė jai kėdę, atsisėdo pats, atsikrenkštė ir kiek nervingai prašneko:

– Aš... aš manau, jei norėtume... galėtume... viską išsiaiškinti.

– Ar nesiruoši surengti seanso, Satervaitai? – paklausė pulkininkas Monktonas. – Tu šįvakar labai keistas.

– Ne, – atsakė misteris Satervaitas. – Tai ne visai seansas. Bet mano draugas misteris Kvinas tiki, ir aš su tuo sutinku, kad žvelgdami į praeitį, galime matyti dalykus tokius, kokie jie yra, o ne tokius, kokiais jie atrodė.

– Į praeitį? – pakartojo ledi Čarnli.

– Kalbu apie jūsų vyro savižudybę, Elikse. Žinau, kad tai jus skaudina.

– Ne, – atsakė Eliksė Čarnli, – tai manęs neskaudina. Niekas manęs dabar neskaudina.

Misteris Satervaitas prisiminė Frenko Bristou žodžius: "Žinote, ji nebuvo visiškai tikra. Šešėlinė. Kaip

žmogus, kuris galų pasakose išeina iš kalvų". Jis ją pavadino "šešėline". Tai ją tiksliai apibūdina. Šešėlis, kažko kito atspindys. Kurgi tada tikroji Eliksė? Jo protas skubiai pasufleravo: "Praeityje". Atskirta nuo mūsų keturiolika laiko metų.

– Mano brangioji, – pasakė jis, – jūs mane gąsdinate. Jūs tarsi Verkianti ledi su sidabriniu ąsočiu.

Terkšt! Kavos puodukas, stovėjęs šalia Espazijos alkūnės, staiga nulėkė ant grindų ir sudužo. Misteris Satervaitas numojo ranka į jos atsiprašinėjimus. Jis pagalvojo: "Mes artėjame, kiekvieną minutę mes artėjame... bet prie ko?"

– Grįžkime prie tos nakties prieš keturiolika metų, – pasiūlė jis. – Nusižudė lordas Čarnlis. Kodėl? Niekas nežino.

Ledi Čarnli sujudėjo kėdėje.

– Ledi Čarnli žino, – netikėtai pasakė Frenkas Bristou.

– Nesąmonė, – atšovė pulkininkas Monktonas, tada nutilo ir susiraukęs smalsiai pažvelgė į ją.

Ji spoksojo į dailininką. Jis tarsi traukė iš jos žodžius. Ji kalbėjo, lėtai linkčiodama galvą, o jos balsas buvo kaip pūga, šaltas ir tylus.

– Taip, jūs teisus. Aš *žinau*. Štai kodėl aš, kol būsiu gyva, kojos nekelsiu į Čarnlėjų. Štai kodėl, kai mano sūnus Dikas prašo mane atidaryti namą ir vėl jame apsigyventi, sakau jam, kad to daryti negalima.

– Ar pasakysite mums priežastį, ledi Čarnli? – pasiteiravo misteris Kvinas.

Ji dirstelėjo į jį. Tada, tarsi užhipnotizuota, prabilo ramiai ir natūraliai kaip vaikas.

– Pasakysiu, jei norite. Dabar man niekas nebesvarbu. Tarp jo laiškų aš radau laišką ir jį sunaikinau.

– Kokį laišką? – pasidomėjo misteris Kvinas.

– Laišką iš merginos – to vargšo vaikelio. Ji buvo Mirjamos guvernantė. Jis... jis mylėjosi su ja... Taip, kol

buvo susižadėjęs su manimi, kaip tik prieš vestuves. Ir ji... ji irgi pastojo. Ji jam tai parašė ir kad ji ruošiasi man apie tai papasakoti. Tad, matote, jis nusišovė.

Ji apsižvalgė apsunkusiu ir apsnūdusiu žvilgsniu, tarsi vaikas, kuris pakartojo per gerai išmoktą pamoką.

Pulkininkas Monktonas išsišnypštė nosį.

– Dieve mano, – tarė, – tad štai kaip buvo. Na, tai dar labiau paaiškina tuos dalykus.

– Argi? – suabejojo misteris Satervaitas. – Tai nepaaiškina vieno dalyko. *Tai nepaaiškina, kodėl misteris Bristou nutapė šį paveikslą.*

– Ką turite galvoje?

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į misterį Kviną, lyg laukdamas padrąsinimo, ir turbūt sulaukė, nes tęsė:

– Taip, žinau, kad jums tai nuskambės kvailai, bet paveikslas yra viso reikalo akcentas. Mes čia šįvakar susirinkome tik dėl paveikslo. Paveikslas *turėjo* būti nutapytas – štai ką aš norėjau pasakyti.

– Turite galvoje slėpiningą Ąžuolo kabineto įtaką?

– Ne, – atsakė misteris Satervaitas. – Ne Ąžuolo kabineto. Verandos. Štai! Numirėlio siela stovi už lango, žiūri vidun ir mato savo lavoną ant grindų.

– Ko ji negalėjo padaryti, – pasakė pulkininkas, – nes lavonas buvo Ąžuolo kabinete.

– Tarkime, kad ne, – pasakė misteris Satervaitas. – Tarkime, kad jis buvo tiksliai ten, kur jį vaizduotėje matė misteris Bristou, tai yra, ant juodai baltų plokščių priešais langą.

– Nusišneki, – atkirto pulkininkas Monktonas. – Jei taip būtų, nebūtume jo radę Ąžuolo kabinete.

– Nebent kas nors jį ten pernešė, – pasakė misteris Satervaitas.

– O tokiu atveju, kaip mes galėjome matyti Čarnlį, įeinantį į Ąžuolo kabinetą? – pasidomėjo pulkininkas Monktonas.

– Na, juk jūs nematėte jo veido, ar ne? – pasakė misteris Satervaitas. – Noriu pasakyti, manau, jog matėte, kaip vyras, apsirengęs karnavaliniu kostiumu, eina į Ąžuolo kabinetą.

– Brokatinis audinys ir perukas, – pasakė Monktonas.

– Taigi ir jūs pamanėte, kad tai lordas Čarnlis, nes mergina pašaukė jį tuo vardu.

– Ir todėl, kai po kelių minučių įsilaužėme, ten buvo tik negyvas lordas Čarnlis. Negali nuo to pabėgti, Satervaitai.

– Ne, – neteko drąsos misteris Satervaitas. – Ne... nebent ten buvo kokia nors slėptuvė.

– Ar jūs nesakėte, kad tame kambaryje yra Žynių slaptavietė? – įsiterpė Frenkas Bristou.

– O!– šūktelėjo misteris Satervaitas. – Tarkime?.. – jis mostelėjo ranka, reikalaudamas tylos, parėmė kaktą kita ranka ir tada lėtai ir dvejodamas prašneko: – Turiu versiją – ji gali tik ja ir likti, bet manau, tai susiję. Tarkime, kas nors nušovė lordą Čarnlį. Nušovė verandoje. Tada jis... ir kitas asmuo įvilko lavoną į Ąžuolo kabinetą. Paguldė jį ten ir šalia dešinės rankos padėjo pistoletą. Dabar pereiname prie kito ėjimo. Turi visiškai tikrai atrodyti, kad lordas Čarnlis nusižudė. Tai galima sutvarkyti labai paprastai. Vyras brokatiniu kostiumu ir su peruku eina per koridorių link Ąžuolo kabineto durų, ir kažkas, kad viską užtvirtintų, nuo laiptų viršaus pašaukia jį kaip lordą Čarnlį. Jis įeina, užrakina abi duris ir iššauna į medinę plokštę sienoje. Jei pamenate, tame kambaryje jau buvo kulkų skylės, tad dar vienos niekas nepastebės. Tada jis ramiai pasislepia slaptavietėje. Išlaužiamos durys, ir įbėga žmonės. Atrodo, kad lordas Čarnlis tikrai nusižudė. Niekada neiškeliama kita versija.

– Na, manau, kad tai tauškalai, – supeikė jį pulkininkas Monktonas. – Tu pamiršti, kad Čarnlis turėjo motyvą savižudybei.

– Laišką rado paskui, – pasakė misteris Satervaitas. – Melagingas žiaurus laiškas, parašytas labai gudrios ir beširdės aktoriūkštės, kuri svajojo vieną dieną pati tapti ledi Čarnli.

– Jūs turite omeny?..

– Merginą, susimokiusią su Hugu Čarnliu, – pasakė misteris Satervaitas. – Monktonai, visi žino, kad tas vyras buvo nevidonas. Jis manė, kad tikrai gaus titulą. – Jis staiga atsisuko į ledi Čarnli. – Kuo vardu buvo mergina, parašiusi laišką?

– Monika Ford, – atsakė ledi Čarnli.

– Monktonai, ar Monika Ford pašaukė lordą Čarnlį nuo laiptų viršaus?

– Taip, dabar, kai tai pasakei, manau, kad taip ir buvo.

– O, tai neįmanoma, – įsikišo ledi Čarnli. – Aš... aš nuėjau pas ją dėl to. Ji pasakė man, kad viskas teisybė. Po to mačiau ją tik kartą, bet ji tikrai negalėjo visą laiką vaidinti.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į Espaziją Glen.

– Manau, galėjo, – ramiai pasakė. – Manau, kad ji turi labai kvalifikuotos aktorės savybių.

– Jūs nepaaiškinote vieno dalyko, – tarė Frenkas Bristou. – Verandoje ant grindų buvo kraujo dėmė. Turėjo būti. Jie negalėjo paskubomis jos išvalyti.

– Ne, – pripažino misteris Satervaitas, – bet jie galėjo padaryti štai ką – tai užimtų vos porą sekundžių – galėjo užmesti ant kraujo dėmių Bokharos kilimą. Prieš tą naktį niekas nematė Bokharos kilimo tame kambaryje.

– Manau, tu teisus, – pritarė Monktonas, – tačiau vis dėlto kažkada tas kraujo dėmes išvalė?

– Taip, – atsakė misteris Satervaitas, – vidurnaktį. Moteris su ąsočiu ir dubeniu gana lengvai galėjo nulipti laiptais ir išvalyti kraujo dėmes.

– Bet tikriausiai kažkas ją matė?

– Nesvarbu, – atsakė misteris Satervaitas. – Kalbu taip, kaip viskas buvo iš tiesų. Sakiau, moteris su ąsočiu ir dubeniu. Bet jei būčiau pasakęs Verkianti ledi su sidabriniu ąsočiu, tai šitaip viskas *atrodytų.* – Jis atsikėlė ir nuėjo prie Espazijos Glen. – Štai ką jūs padarėte, – tarė. – Dabar jus vadina "Moterimi su šaliku", bet tą naktį jūs atlikote savo pirmąjį vaidmenį – "Verkianti ledi su sidabriniu ąsočiu". Štai kodėl jūs ką tik numetėte kavos puoduką nuo stalo. Išsigandote, kai pamatėte tą paveikslą. Pamanėte, kad kažkas žino.

Ledi Čarnli ištiesė baltą kaltinančią ranką.

– Monika Ford, – iškvėpė ji. – Atpažįstu tave.

Espazija šaukdama pašoko ant kojų. Ji smarkiai stumtelėjo misterį Satervaitą į šoną ir drebėdama atsistojo priešais misterį Kviną.

– Tad aš buvau teisi. Kažkas žinojo! O, manęs neapgausite šiuo kvailiojimu. Šiuo apsimetinėjimu, kad tiriate įvykius, – ji parodė į misterį Kviną. – Jūs ten buvote. Jūs buvote ten ir pro langą žvelgėte vidun. Jūs matėte, ką padarėme mes su Hugu. *Žinojau,* kad kažkas žiūri vidun, visą laiką tai jaučiau. Ir vis dėlto, kai apsižvalgiau, ten nieko nebuvo. Žinojau, kad kažkas mus stebi. Kartą pamaniau, kad matau veidą, šmėstelėjusį lange. Tai baugino mane visus tuos metus. Kodėl jūs dabar sulaužėte tylą? Štai ką aš noriu žinoti!

– Gal tam, kad mirusieji galėtų ilsėtis ramybėje, – atsakė misteris Kvinas.

Staiga Espazija Glen nubėgo prie durų ir metė per petį kelias įžūlias frazes.

– Darykit, ką norit. Dievas žino, kad tam, ką sakiau, yra pakankamai liudininkų. Man nesvarbu, visai nesvarbu. Aš mylėjau Hugą, padėjau jam šitame bjauriame darbe, ir po to jis mane pametė. Jis mirė pernai. Galite, jei norite, mano pėdsakais pasiųsti policiją, bet kaip čia pasakė tas mažas sudžiūvėlis, aš esu ypač gera aktorė. Jiems bus

sunku mane rasti, – ji trenkė durimis, ir po akimirkos jie dar išgirdo paradinių durų trinktelėjimą.

– Redži, – sušuko ledi Čarnli. – Redži. – Ašaros tekėjo jai per skruostus. – O brangusis, brangusis, dabar aš galiu grįžti į Čarnlėjų. Galėsiu ten gyventi su Diku. Galėsiu pasakyti jam, kas buvo jo tėvas, – šauniausias, nuostabiausias žmogus pasaulyje.

– Mes turime labai rimtai pasitarti, ką dabar daryti, – pasakė pulkininkas Monktonas. – Elikse, brangute, leiskite nuvežti jus namo, ir norėčiau persimesti su jumis keliais žodžiais ta tema.

Ledi Čarnli pakilo, priėjo prie misterio Satervaito, suėmė delnais jo pečius ir labai švelniai jį pabučiavo.

– Taip gera būti gyvai, kai tiek laiko buvau mirusi, – tarė ji. – Žinote, tai buvo kaip mirtis. Ačiū jums, brangusis misteri Satervaitai, – ji išėjo iš kambario su pulkininku Monktonu.

Misteris Satervaitas žiūrėjo jiems pavymui. Frenko Bristou, kurį jis buvo pamiršęs, krenkštelėjimas privertė jį staigiai atsigręžti.

– Ji miela būtybė, – niūriai suburbėjo Bristou. – Bet visai neįdomi, ne tokia, kaip tada, – pridūrė paniuręs.

– Tai kalba menininkas, – pabrėžė misteris Satervaitas.

– Na, ji tokia nėra, – atkirto misteris Bristou. – Manau, aš būčiau šaltai sutiktas, jei bandyčiau nuvykti į Čarnlėjų. Netrokštu eiti ten, kur manęs nenori.

– Mano mielas jaunuoli, – prakalbo misteris Satervaitas, – jei mažiau galvosite apie tai, kokį įspūdį darote kitiems žmonėms, manau, būsite išmintingesnis ir laimingesnis. Jums taip pat būtų gerai išmesti iš galvos kai kurias labai senamadiškas pažiūras – o viena iš jų tokia – kad tai, kokioje socialinėje pakopoje gimei, šiais laikais turi kažkokią reikšmę. Jūs vienas iš tų jaunuolių, apie kuriuos moterys visada sako, jog jie gerai atrodo, ir jūs gal, jei ne tikrai, esate genijus. Tiesiog pakartokite tai sau po

dešimt kartų prieš eidamas miegoti ir po trijų mėnesių užsukite į Čarnlėjų, pas ledi Čarnli. Tai mano patarimas jums, o aš esu senas žmogus su didele patirtimi.

Labai žavi šypsena staiga atsirado dailininko veide.

– Jūs buvote man perkūniškai geras, – netikėtai pasakė. Jis sučiupo misterio Satervaito ranką ir suspaudė ją galingais gniaužtais. – Aš be galo dėkingas. Dabar turiu išeiti. Ačiū jums už vieną iš nepaprasčiausių vakarų.

Jis apsižvalgė aplink, lyg norėdamas palinkėti viso labo dar kažkam, tada nustebo.

– Sakau, sere, jūsų draugas išėjo. Nė nepastebėjau, kada. Jis gan keistas paukštis, ar ne?

– Jis ateina ir išeina labai netikėtai, – pasakė misteris Satervaitas. – Tai viena iš jo charakterio savybių. Niekas nemato, kaip jis ateina ir išeina.

– Kaip Arlekinas, – pasakė Frenkas Bristou. – Jis nematomas, – ir nuoširdžiai nusikvatojo iš savo pokšto.

Paukštė sulaužytu sparneliu

Misteris Satervaitas pažiūrėjo pro langą. Pliaupė lietus. Jis pasipurtė. Pagalvojo, kad tik nedaugelis kaimo namų yra tikrai gerai apšildomi. Jį pradžiugino mintis, kad po kelių valandų jis važiuos Londono link. Tam, kas jau peržengė šešiasdešimt metų, Londonas yra geriausia vieta.

Jis jautėsi kiek senas ir patetiškas. Dauguma vakarėlio narių yra tokie jauni. Keturi ką tik išėjo į biblioteką pasukti staliuko. Kvietė prisijungti ir jį, bet jis atsisakė. Jam nebeteikė pasitenkinimo monotoniškas abėcėlės raidžių skaitymas ir įprastai besigaunantis bereikšmis raidžių kratinys.

Taip, Londonas jam – geriausia vieta. Jis džiaugėsi, kad atmetė Medžės Kyli pakvietimą. Ji paskambino jam prieš pusvalandį ir pakvietė užsukti į Leidelį. Iš tiesų žavi mergina, bet Londone geriau.

Misteris Satervaitas vėl pasipurtė ir prisiminė, kad židinys bibliotekoje išties neblogas. Jis atidarė duris ir atsargiai įėjo į pritemdytą kambarį.

– Jei aš netrukdysiu...

– Ar ten buvo N ar M? Turėsime vėl skaityti. Ne, žinoma, ne, misteri Satervaitai. Žinote, vyksta įdomiausi dalykėliai. Dvasia sako, kad ji vardu Ada Spajers, ir Džonas beveik tuoj pat ves kažką vardu Gledė Ban.

Misteris Satervaitas atsisėdo į didelį patogų krėslą priešais židinį. Užsimerkė ir užsnūdo. Kartais prabusdavo ir nugirsdavo pokalbio fragmentus.

– Tai negali būti P A B Z L – nebent jis rusas. Džonai, tu pasirodei. Aš tave *mačiau.* Manau, atėjo nauja dvasia.

Vėl snūduriavimas. Tada jį privertė plačiai atsimerkti viena pavardė.

– K V I N A S. Teisingai?

– Taip, čia kartą stuktelėjo: "Taip".

– Kvinas. Ar tu turi čia kam nors žinutę? Taip. Man? Džonui? Sarai? Evelinai? Ne... bet čia daugiau nieko nėra. O! Gal ji misteriui Satervaitui? Sako: "Taip." Misteri Satervaitai, jums žinutė.

– Kas joje sakoma?

Misteris Satervaitas visiškai išsibudino, tiesus ir įsitempęs sėdėjo savo krėsle, jo akys švytėjo.

Staliukas pasisuko, ir viena iš merginų skaitė.

– LEI... to negali būti... tai nesąmonė. Nėra žodžių, prasidedančių LEI.

– Tęskite, – paliepė misteris Satervaitas tokiu griežtu balsu, kad jam pakluso neklausinėdami.

– LEIDELIS? Ir kita L... O! Atrodo, kad tai viskas.

– Tęskite.

– Pasakykite mums dar, prašau.

Pauzė.

– Neatrodo, kad čia dar kas nors bus. Staliukas visai apmirė. Kaip kvaila.

– Ne, – susimąstęs paprieštaravo misteris Satervaitas. – Nemanau, kad tai kvaila.

Jis atsistojo ir išėjo iš kambario. Pasuko tiesiai prie telefono. Pagaliau jį sujungė.

– Ar galiu kalbėtis su mis Kyli? Ar tai tu, Medže, brangute? Jei galiu, norėčiau apsigalvoti ir priimti tavo pakvietimą. Pasirodo, man nebūtina taip skubiai grįžti į miestą. Taip... taip... aš atvažiuosiu vakarienės metu.

Jis padėjo ragelį, ir jo suvytusius skruostus išpylė keistas raudonis.

Misteris Kvinas... paslaptingasis misteris Harlis Kvinas. Misteris Satervaitas suskaičiavo ant pirštų, kiek kartų jis buvo susidūręs su paslaptinguoju vyru. Kur įveltas misteris Kvinas, ten atsitinka įvairių nutikimų! Kas atsitiko ar atsitiks Leidelyje?

Kad ir kas ten bus, misteris Satervaitas žinojo, kad ten bus jam darbelio. Vienu ar kitu būdu jis aktyviai vaidins pjesėje. Jis buvo tuo tikras.

Leidelis – didelis namas. Jo savininkas, Deividas Kylis, yra vienas iš tų ramių žmogelių, neapibrėžiamas, atrodo tarsi apstatymo dalis. Jų pilkumas neturi nieko bendra su protinėmis galiomis – Deividas Kylis yra nuostabus matematikas, parašė knygą, kuri visiškai nesuprantama devyniasdešimt devyniems žmonijos procentams. Bet kaip ir daugelis išminčių, jis nebuvo nei energingas, nei patrauklus. Buvo pokštaujama, kad Deividas Kylis yra tikrai "nematomas žmogus". Pro jį praeidavo liokajai su daržovėmis, o svečiai pamiršdavo pasakyti sveikas ar sudie.

Jo duktė Medžė buvo visai kitokia. Šauni tvirta jauna moterytė, kupina energijos ir gyvybingumo. Visapusiška, sveika, normali ir nepaprastai graži.

Ji pasitiko atvykusį misterį Satervaitą.

– Kaip miela, kad pagaliau atvykote.

– Malonu, kad leidai man apsigalvoti. Medže, brangute, tu labai gerai atrodai.

– O! Aš visada tokia.

– Taip, žinau. Bet čia kažkas daugiau. Tu atrodai... na, sakyčiau, žydinti. Mano brangute, ar kas nors atsitiko? Kas nors... na... ypatinga?

Ji nusijuokė ir truputį išraudo.

– Blogai, misteri Satervaitai. Jūs visada viską atspėjate.

Jis paėmė jos ranką.

– Tad taip ir yra? Atėjo misteris Tinkamas?

Tai buvo senoviškas apibūdinimas, bet Medžė jam neprieštaravo. Jai visai patiko senamadiškas misterio Satervaito elgesys.

– Manau, kad... taip. Bet niekas neturi to žinoti. Tai paslaptis. Bet aš ne prieš, kad žinotumėte jūs, misteri Satervaitai. Jūs visada toks mielas ir palankus.

Misteriui Satervaitui išties patiko kitų žmonių romanai. Jis buvo sentimentalus ir viktoriškas.

– Neturėčiau klausti, kas tas laimingasis? Na, tada tik galiu pasakyti, jog tikiuosi, jog jis vertas garbės, kurią jam suteikei.

Tas senasis misteris Satervaitas toks geruolis, – pagalvojo Medžė.

– O! Manau, mums bus baisiai gera kartu, – pasakė ji garsiai. – Matote, mums patinka daryti tuos pačius dalykus, o tai nepaprastai svarbu, ar ne? Mes išties turime daug bendro, viską vienas apie kitą žinome ir taip toliau. Tai vyksta jau seniai. Teikia tokį malonų saugumo jausmą, ar ne?

– Be abejonės, – pasakė misteris Satervaitas. – Bet mano patirtis sako, kad niekas negali visko apie kitą žmogų žinoti. Tai gyvenimo žavesio ir įdomumo dalis.

– O! Aš surizikuosiu, – nusijuokė Medžė, ir jie nuėjo persirengti vakarienei.

Misteris Satervaitas vėlinosi. Jis neatsivežė tarno, o kai jo daiktus išpakuodavo svetimas, tai jį visada kiek dirgindavo. Kai jis nusileido žemyn, visi jau buvo susirinkę, ir Medžė tik pasakė šiuolaikišku stiliumi:

– A! Štai ir misteris Satervaitas. Aš išbadėjusi. Eikime vidun.

Ji ėjo su aukšta žilaplauke moterimi – moterimi, kuri sukrėsdavo. Jos balsas buvo labai aiškus, gana kandus, o jos veidas ryškus ir gana dailus.

– Sveikas, Satervaitai, – pasakė misteris Kylis.

Misteris Satervaitas krūptelėjo.

– Sveikas, – atsakė. – Bijau, kad tavęs nepastebėjau.

– Niekas nepastebi, – liūdnai tarė misteris Kylis.

Jie įėjo vidun. Čia stovėjo apvalus raudonmedžio stalas. Misterį Satervaitą pasodino tarp jo jaunosios šeimininkės ir žemutės tamsios mergaitės, kuri buvo labai širdinga, garsiai kalbėjo, jos juokas skambėjo ryžtingai.

Matėsi, kad ji bet kokia kaina, nors ir visai nebūtų linksma, nori džiūgauti. Jos vardas – Dorisė, ir ji buvo iš tų jaunų moterų, kurių misteris Satervaitas nemėgo labiausiai. Jis nutarė, kad ji niekaip negalėtų pateisinti savo egzistavimo.

Šalia Medžės iš kitos pusės sėdėjo maždaug trisdešimtmetis vyriškis, kurio panašumas į žilaplaukę moterį rodė, kad tai motina ir sūnus.

Toliau...

Misteriui Satervaitui užėmė kvapą.

Jis nežinojo, kas iš tikrųjų tai yra. Ne grožis. Tai buvo kažkas kita... kažkas daug sunkiau suprantama ir apčiuopiama.

Ji klausėsi gana nuobodžių misterio Kylio užstalės kalbų, kiek į šoną palenkusi galvą. Misteriui Satervaitui atrodė, kad ji yra čia ir tuo pat metu jos čia nėra! Ji buvo kažkaip daug netvirtesnė nei bet kuris kitas, sėdintis už ovalaus stalo. Kažkas jos kūne buvo gražu – daugiau nei gražu. Ji pažiūrėjo į misterį Satervaitą per stalą, jų akys susitiko, ir jam ant liežuvio galo atsirado tas žodis, kurio jis troško.

Tai *kerai*. Ji buvo kažkuo kerinti. Galėjo būti viena iš būtybių, kurios tik pusiau žmonės – viena iš Besislapstančių žmonių iš kalvų urvų. Šalia jos kiti atrodė per daug tikroviški...

Bet tuo pat metu ji keistai kėlė jo gailestį. Atrodė, kad tas pusiau žmogiškumas ją statė į sunkią padėtį. Jis paieškojo tinkamo apibūdinimo ir jį rado.

"Paukštė sulaužytu sparneliu", – pagalvojo misteris Satervaitas.

Jis patenkintas žiūrėjo į ją ir vylėsi, kad Dorisė nepastebėjo jo išsiblaškymo. Kai ji atsisuko į kitą šalia jos esantį vyrą – į vyrą, kurį misteris Satervaitas vos matė, jis atsisuko į Medžę.

– Kas yra ledi, sėdinti šalia jūsų tėvo? – paklausė tylutėliai.

– Misis Grehem? O ne! Jūs turite galvoje Mabelę. Ar jos nepažįstate? Mabelė Enesli. Ji buvo Klaidesli – viena iš nelaimingųjų Klaideslių.

Jis sukluso. Nelaimingieji Klaidesliai. Prisiminė. Brolis nusišovė, sesuo paskendo, kita žuvo per žemės drebėjimą. Keistai prakeikta šeima. Ši mergina tikriausiai jauniausia iš jų.

Staiga jį pažadino iš minčių. Medžė palietė jo ranką po stalu. Likusieji šnekėjosi. Ji nežymiai kryptelėjo galvą į kairę.

– Tai jis, – sušnibždėjo neaiškiai.

Misteris Satervaitas skubiai supratingai linktelėjo. Tad tas jaunasis Grehemas yra Medžės išrinktasis. Ką gi, iš pažiūros ji vargu ar galėjo pasirinkti geriau. O misteris Satervaitas – įžvalgus stebėtojas. Malonus, patrauklus, sausokas vaikinas. Iš jų būtų puiki pora, nė vienas nekrėstų nesąmonių – gera, sveika, visuomeniška jauna šeima.

Leidelyje buvo tvarkomasi senoviškai. Damos pirmosios išėjo iš valgomojo. Misteris Satervaitas priėjo prie Grehemo ir ėmė su juo šnekučiuotis. Jo nuomonė apie jaunuolį pasitvirtino, tačiau čia buvo kažkas, kas ne visiškai atitiko tipą. Rodžeris Grehemas buvo išsiblaškęs, atrodė, kad jo mintys klajoja toli nuo čia, o kai jis dėjo taurę ant stalo, jo ranka drebėjo.

"Jis apie kažką galvoja, – suvokė misteris Satervaitas. – Drįstu sakyti, kad tai nėra taip svarbu, kaip jis galvoja. Tačiau įdomu, kas gi atsitiko?"

Misteris Satervaitas buvo įpratęs po valgio nuryti porą virškinimo pastilių. Kadangi buvo pamiršęs jas atsinešti, nuėjo į savo kambarį jų paimti.

Į svetainę grįžo ilgu koridoriumi pirmame aukšte. Pusiaukelėje buvo kambarys, vadinamas terasa. Misteris Satervaitas pažiūrėjo vidun pro pravertas duris ir sustojo kaip įkastas.

Kambarį apšvietė mėnulio spinduliai. Grotuoti paneliai teikė jam keistą ritmišką mozaikiškumą. Ant že-

mutės palangės sėdėjo kiek siūbuojanti į šonus figūrėlė, švelniai brunzginanti ukulelės stygas – ne džiazo ritmu, daug senesniu – atrodė, kad pasakų žirgai trypia kanopomis ant pasakiškų kalvų.

Misteris Satervaitas stovėjo susižavėjęs. Ji dėvėjo tamsiai mėlyno šifono suknelę, kuri buvo taip suraukta ir suklostyta, jog atrodė kaip paukštės plunksnos. Ji buvo pasilenkusi prie instrumento ir niūniavo.

Jis lėtai, žingsnis po žingsnio, įėjo į kambarį. Buvo jau arti prie jos, kai ji pažvelgė aukštyn ir jį pamatė. Jis pastebėjo, kad ji neišsigando ir neatrodė nustebusi.

– Tikiuosi, kad nekliudau, – pradėjo jis.

– Prašom sėstis.

Jis atsisėdo netoli jos ant lakuotos ąžuolinės kėdės. Ji tyliai niūniavo.

– Ši naktis stebuklinga, – pasakė ji. – Ar taip nemanote?

– Taip, aplink daug stebuklų.

– Jie norėjo, kad atsineščiau savo ukulelę, – paaiškino ji. – O kai ėjau pro čia, pagalvojau, jog vienai bus labai gera – tamsoje ir su mėnuliu.

– Tada aš...– misteris Satervaitas bandė stotis, bet ji jį sulaikė.

– Neikite. Jūs... jūs kažkaip tinkate. Tai keista, bet taip yra.

Jis vėl atsisėdo.

– Tai buvo keistas vakaras, – kalbėjo ji. – Šiandien vėlyvą popietę buvau išėjusi į mišką ir sutikau vyrą – kažkokį keistuolį – aukštą ir tamsų, lyg paklydusią sielą. Leidosi saulė, ir jos šviesa pro medžius padarė jį panašų į Arlekiną.

– O!– misteris Satervaitas susidomėjęs pasilenkė į priekį.

– Norėjau su juo pasišnekėti... jis ... Jis atrodė taip panašus į kažkokį mano pažįstamą. Bet aš pamečiau jį tarp medžių.

– Manau, kad jį pažįstu, – tarė misteris Satervaitas.

– Tikrai? Jis... įdomus, ar ne?

– Taip, jis įdomus.

Stojo tyla. Misteris Satervaitas atrodė suglumęs. Jis jautė, kad čia kažkas yra, kad jis privalo kažką daryti, bet nežinojo, kas tai. Bet tikrai... tikrai tai susiję su ta mergina. Jis gana nerangiai tarė:

– Kartais... kai esi nelaimingas... norisi pasprukti...

– Taip. Tai tiesa, – ji staiga nutilo. – O! Suprantu, ką turite galvoje. Bet jūs neteisus. Tai visai kas kita. Norėjau pabūti viena, nes esu laiminga.

– Laiminga?

– Baisiai laiminga.

Ji kalbėjo gana ramiai, bet misteris Satervaitas staiga pasijuto šokiruotas. Šios keistos merginos laimė tai ne tas pats, ką Medžė Kyli apibūdintų tais pačiais žodžiais. Laimė Mabelei Enesli reiškia kažkokią intensyvią ir gyvybingą ekstazę... kažką, kas ne tik žmogiška, bet daugiau nei žmogiška. Jis kiek atšlijo.

– Aš... nežinojau, – pasakė užsikirsdamas.

– Aišku, kad nežinojote. Ir tai ne... iš tiesų... aš dar nesu laiminga, bet būsiu...– ji pasilenkė į priekį. – Ar žinote, ką reiškia stovėti girioje, – didelėje girioje, kai tamsūs šešėliai ir medžiai yra taip arti aplinkui, – girioje, iš kurios jūs galbūt niekada neišeisite, ir tada staiga tiesiog prieš save jūs matote savo svajonių šalį, – švytinčią, nuostabią, – jums reikia tik išeiti iš po medžių, iš tamsos, ir jūs ją randate...

– Tiek daug daiktų atrodo gražūs, – tarė misteris Satervaitas, – prieš tai, kai mes juos pasiekiame. Kartais bjauriausi dalykai pasaulyje atrodo nepaprastai nuostabūs.

Pasigirdo žingsniai. Misteris Satervaitas pakėlė galvą. Prieš juos stovėjo šviesiaplaukis vyriškis su kvailu,

kažkokiu mediniu veidu. Jis buvo tas, kurį misteris Satervaitas vos pastebėjo prie vakarienės stalo.

– Jie laukia jūsų, Mabele, – pasakė jis.

Ji atsikėlė, iš jos veido dingo buvusi išraiška, jis tapo lygus ir ramus.

– Ateinu, Džerardai, – tarė ji. – Kalbėjausi su misteriu Satervaitu.

Ji išėjo iš kambario, misteris Satervaitas nusekė iš paskos. Išeidamas jis pasuko galvą ir per petį susekė jos vyro išraišką. Alkanas beviltiškas žvilgsnis.

– Kerai, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Jis juos stipriai jaučia. Vargšas vaikinukas, vargšas.

Svetainė buvo gerai apšviesta. Medžė ir Dorisė Koulz garsiai priekaištavo.

– Mabele, tu mažas žvėriūkšti, kur užtrukai?

Ji atsisėdo ant žemos kėdutės, suskambino ukelelę ir uždainavo. Visi prisijungė.

"Argi galimas daiktas, – pagalvojo misteris Satervaitas, kad tiek daug idiotiškų dainų parašyta apie Mano meilutį?"

Bet jis turėjo pripažinti, kad sinkopiški dejuojantys garsai jaudina. Nors, žinoma, jie neatstojo senoviško valso fragmentų.

Ore plaukiojo daug dūmų. Sinkopinis ritmas tęsėsi.

– Jokio pokalbio, – pagalvojo misteris Satervaitas. – Jokios geros muzikos. Jokios *taikos.* – Jis troško, kad pasaulis nebūtų pasidaręs toks triukšmingas.

Staiga Mabelė Enesli nutilo, nusišypsojo jam per kambarį ir pradėjo dainuoti Grygo dainą.

– *Mano gulbe, mano šviesioji...*

Tai buvo misterio Satervaito mėgstamoji. Jam patiko nuoširdaus nustebimo gaida gale.

– *Ar tai buvo tik gulbė tada? Gulbė tada?*

Po to vakarėlis suiro. Medžė pasiūlė išgerti, kol jos tėvas paėmė numestą ukulelę ir išsiblaškęs pradėjo

brazginti stygas. Svečiai atsilabanaktino ir slinko vis arčiau durų. Visi kalbėjo vienu metu. Nemačiom, palikdamas kitus, išsmuko lauk Džerardas Eneslis.

Už svetainės durų misteris Satervaitas ceremoningai linkėjo misis Grehem labos nakties. Čia buvo dvi laiptinės, viena čia pat, o kita ilgo koridoriaus gale. Būtent šia misteris Satervaitas užlipo į savo kambarį. Misis Grehem su sūnumi lipo greta esančia laiptine, kuria jau kopė ramusis Džerardas Eneslis.

– Geriau pasiimk savo ukulelę, Mabele, – pasiūlė Medžė. – Jei nepaimsi, ryte ją pamirši. Tau reikės išvykti taip anksti.

– Eime, misteri Satervaitai, – Dorisė Koulz stipriai sugriebė jį už parankės. – Anksti gulęs... ir taip toliau.

Medžė paėmė jį už kitos rankos ir jie trise nubėgo koridoriumi, o Dorisė kvatojo. Jie sustojo gale, laukdami Deivido Kylio, kuris sekė iš paskos daug oresniu žingsniu, išjungdamas elektrą. Jie keturiese užlipo į viršų.

Kitą rytą misteris Satervaitas kaip tik ruošėsi nulipti į valgomąjį pusryčių, kai pasigirdo tylus beldimas į duris ir įėjo Medžė Kyli. Jos veidas buvo mirtinai išblyškęs, ir ji visa tirtėjo.

– O, misteri Satervaitai.

– Mano brangus vaikeli, kas nutiko? – jis paėmė ją už rankos.

– Mabelė... Mabelė Enesli...

– Taip?

Kas nutiko? Kas? Kažkas baisaus – jis tai žinojo. Medžė vos galėjo kalbėti.

– Ji... vakar ji pasikorė... Ant durų. O! Tai siaubinga, – ji nutilo ir ėmė kūkčioti.

Pasikorė. Neįmanoma. Nesuprantama!

Jis pasakė kelis paguodžiančius senamadiškus žodžius Medžei, tada nubėgo žemyn. Deividas Kylis buvo suglumęs ir nekompetentingas.

– Satervaitai, aš iškviečiau policiją. Tikriausiai taip reikia daryti. Taip sakė daktaras. Jis ką tik baigė apžiūrinėti... apžiūrinėti... gerasis viešpatie, tai gyvuliškas reikalas. Ji turbūt buvo siaubingai nelaiminga... jei taip pasielgė. Keista ta praėjusio vakaro daina. Gulbės giesmė, a? Ji atrodė tarsi gulbė... juoda gulbė.

– Taip.

– Gulbės giesmė, – pakartojo Kylis. – Rodo, kad apie tai ji galvojo, a?

– Taip atrodo... taip iš tiesų atrodo.

Jis padvejojo, tada paklausė, ar negalėtų pamatyti... jeigu...

Jo šeimininkas suprato išlementą prašymą.

– Jei nori... pamiršau, kad tave traukia žmonių tragedijos.

Jis nuvedė jį į viršų plačiais laiptais. Laiptų viršuje buvo Rodžerio Grehemo kambarys, o priešais jį, kitoje koridoriaus pusėje – jo motinos kambarys. Pastarojo durys buvo atviros, ir pro jas smelkėsi silpnas dūmų kvapas.

Misteris Satervaitas trumpam nustebo. Jis nemanė, kad misis Grehem yra tokia moteris, kuri taip anksti ryte rūko. Jis išvis nemanė, kad ji rūko.

Jie nuėjo koridoriumi prie priešpaskutinių durų. Deividas Kylis įėjo į kambarį, misteris Satervaitas nusekė iš paskos.

Kambarys buvo nedidukas, ir jame nesimatė jokių žmogaus buvimo žymių. Durys sienoje vedė į antrąjį kambarį. Nupjautos virvės galas vis dar kadaravo ant kablio viršum durų. Ant lovos...

Misteris Satervaitas valandėlę stovėjo žvelgdamas į sumaigyto šifono krūvą. Jis pastebėjo, kad tai suklostyta ir sudėliota kaip paukštės plunksnos. Po vieno žvilgsnio jis nebežiūrėjo į veidą.

Jis pažiūrėjo pro duris su kabančiu virvagaliu į jungiančias duris, pro kurias įėjo jie.

– Ar jos buvo atidarytos?

– Taip. Bent taip sako kambarinė.

– Ten miegojo Eneslis? Ar jis ką nors girdėjo?

– Sako, kad nieko.

– Beveik neįtikėtina, – sumurmėjo misteris Satervaitas. Vėl pažvelgė į patalo formą.

– Kur jis?

– Eneslis? Jis apačioje su daktaru.

Jie nuėjo žemyn ir pamatė ką tik atvažiavusį policijos inspektorių. Misteris Satervaitas buvo maloniai nustebintas, pažinęs, kad tai jo senas pažįstamas, inspektorius Vinkfildas. Inspektorius užlipo į viršų su gydytoju, ir po kelių minučių atėjo prašymas visiems vakarėlio nariams susirinkti svetainėje.

Užuolaidos buvo nuleistos, ir visas kambarys buvo kažkoks laidotuviškas. Dorisė Koulz atrodė išsigandusi ir prislėgta. Ji nuolatos slėpė akis nosinėje. Medžė buvo ryžtinga ir budri, visiškai kontroliavo savo jausmus. Misis Grehem kaip visada buvo susikaupusi, beaistriu ir rimtu veidu. Atrodė, kad tragedija stipriausiai sukrėtė jos sūnų. Šįryt atrodė, kad jo nervai visiškai pakrikę. Deividas Kylis kaip visada pasitraukė į nuošalę.

Sielvartaujantis vyras sėdėjo vienas, kiek tolėliau nuo kitų. Jis atrodė keistai apsvaigęs, tarsi nesuvoktų, kas vyksta.

Misteris Satervaitas, iš išorės susikaupęs, viduje virė noru tuoj pat atlikti pareigą – suvaidinti savo rolę.

Inspektorius Vinkfildas, lydimas daktaro Moriso, įėjo ir uždarė duris. Atsikrenkštęs prabilo:

– Tai labai liūdnas įvykis... Išties labai liūdnas. Šiomis aplinkybėmis privalau užduoti kiekvienam porą klausimų. Esu tikras, kad neprieštarausite. Pradėsiu nuo misterio Eneslio. Atleiskite man už klausimą, sere, bet ar jūsų geroji ledi kada nors grasino, jog atims sau gyvybę?

Misteris Satervaitas impulsyviai pravėrė lūpas, paskui užsičiaupė. Buvo begalės laiko. Geriau per anksti nekalbėti.

– Aš... ne, aš taip nemanau.

Jo balsas buvo toks dvejojantis, toks ypatingas, kad visi slapčia jį nužvelgė.

– Jūs nesate tuo tikras, sere?

– Taip... aš... beveik tikras. Ji to nedarė.

– A! Ar jūs supratote, kad ji buvo nelaiminga?

– Ne. Aš... Ne, aš nesupratau.

– Ji nieko jums nesakė. Kad jaučiasi prislėgta, pavyzdžiui.

– Aš... ne, nieko.

Kad ir ką būtų inspektorius galvojęs, balsu nieko nepasakė. Perėjo prie kitos temos.

– Ar man trumpai nupasakosite praėjusio vakaro įvykius?

– Mes... visi nuėjome gulti. Aš tuoj pat užmigau ir nieko negirdėjau. Šįryt mane prižadino kambarinės klyksmas. Išbėgau į gretimą kambarį ir radau savo žmoną... ir radau ją...

Jo balsas užlūžo. Inspektorius linktelėjo.

– Taip taip, pakaks. Mums nereikia leistis į tai. Kada paskutinį kartą vakare matėte savo žmoną?

– Aš... apačioje.

– Apačioje?

– Taip, mes visi kartu išėjome iš svetainės. Nuėjau tiesiai į viršų, palikdamas kitus, besikalbančius koridoriuje.

– Ir jūs daugiau nematėte savo žmonos? Ar ji nepalinkėjo labos nakties, kai atėjo miegoti?

– Kai ji atėjo, aš jau miegojau.

– Bet ji atsekė paskui jus po kelių minučių. Tiesa, sere? – jis pažiūrėjo į Deividą Kylį, kuris linktelėjo.

– Ji neužlipo į viršų dar pusvalandį.

Eneslis kalbėjo atkakliai. Inspektorius švelniai pažiūrėjo į misis Grehem.

– Ji nepasiliko jūsų kambaryje pasišnekučiuoti, madam?

Misteriui Satervaitui pasirodė, kad misis Grehem patylėjo prieš ištardama savo įprastu ramiu tvirtu balsu:

– Ne, aš nuėjau tiesiai į savo kambarį ir uždariau duris. Nieko negirdėjau.

– O jūs sakote, sere, – inspektorius vėl atsisuko į Enesli, – kad miegojote ir nieko negirdėjote. Jungiamosios durys buvo atidarytos, ar ne?

– Aš... aš taip manau. Bet mano žmona galėjo įeiti į savo kambarį pro kitas duris iš koridoriaus.

– Net jei taip, sere, girdėtųsi tam tikri garsai – dusimo triukšmas, beldimas kulnais į duris...

– *Ne.*

Tai pasakė misteris Satervaitas, karštai, negalėdamas savęs sustabdyti. Visi nustebę nužvelgė jį. Jis susinervino, pradėjo mikčioti ir išraudo.

– Aš... atsiprašau jūsų, inspektoriau. Bet privalau kalbėti. Jūs einate klaidingu keliu... visi einate. Misis Enesli nenusižudė – esu tuo tikras. Ji buvo nužudyta.

Stojo mirtina tyla, tada inspektorius Vinkfildas ramiai paklausė:

– Kodėl taip sakote, sere?

– Aš... tai jausmas. Labai stiprus jausmas.

– Bet aš manau, sere, kad turi būti daugiau nei tai. Turi būti kažkokia ypatinga priežastis.

Na, žinoma, čia *buvo* ypatinga priežastis. Paslaptinga žinutė iš misterio Kvino. Bet negalėjai to pasakyti policijos inspektoriui. Misteris Satervaitas desperatiškai laužė galvą, bet nieko nesugalvojo.

– Praėjusią naktį... kai mes kalbėjomės, ji pasakė, kad yra labai laiminga. Labai laiminga... ir tiek. Nebuvo panašu į moterį, begalvojančią nusižudyti.

Jis triumfavo.

– Ji grįžo į svetainę paimti ukulelės, – pridūrė, – kad nepamirštų jos ryte. Tai taip pat nepanašu į savižudybę.

– Ne, – sutiko inspektorius. – Ne, tikriausiai nepanašu. – Jis atsisuko į Deividą Kylį: – Ar ji nešėsi į viršų ukulelę?

Matematikas bandė prisiminti.

– Manau... Taip. Ji lipo viršun ir nešėsi ją rankoje. Pamenu, mačiau ją, prieš jai pasukant už laiptų kampo, prieš tai, kai ten išjungiau šviesą.

– Oi!– šūktelėjo Medžė. – Bet dabar ji čia.

Ji dramatiškai parodė ranka į ukulelę, gulinčią ant stalo.

– Keista, – tarė inspektorius. Jis minkštai nuėjo per kambarį ir paskambino skambučiu.

Trumpas paliepimas liokajų nusiuntė paieškoti kambarinės, kuri rytais tvarko kambarius. Ji atėjo ir atsakinėjo gana tiksliai. Ukulelė šįryt čia buvo pirmasis daiktas, kurį ji nuvalė.

Inspektorius Vinkfildas atleido ją ir tada atžariai pasakė:

– Norėčiau privačiai pasikalbėti su misteriu Satervaitu, prašyčiau. Visi gali eiti. Bet niekas negali palikti šio namo.

Misteris Satervaitas prapliupo šnekėti, kai tik už kitų nugarų užsivėrė durys.

– Esu... esu tikras, inspektoriau, kad jūs puikiai vedate bylą. Puikiai. Aš tik pajutau... kaip sakiau, labai stiprų jausmą...

Inspektorius nutraukė tolesnius pasiaiškinimus, iškeldamas ranką.

– Jūs teisus, misteri Satervaitai. Ledi buvo nužudyta.

– Jūs tai žinojote? – nusivylė misteris Satervaitas.

– Daktarui Morisui kai kas kėlė įtarimą, – jis pažvelgė į daktarą, kuris pasiliko, ir šis patvirtino jo teiginį linktelėdamas galvą. – Mes padarėme nuodugnų tyrimą. Ji buvo pasmaugta ne ta virve, kuri buvo ant jos kaklo, o kažkuo daug plonesniu, kažkuo panašiu į vielą. Jis įsirėžė į

mėsą. Virvės žymė buvo uždėta ant anos žymės. Ji buvo pasmaugta, o paskui pakabinta ant durų, kad tai atrodytų kaip savižudybė.

– Bet kas?..

– Taip, – pakartojo inspektorius, – kas? Štai kur klausimas. Vyras, kuris miega gretimame kambaryje, nepasako labanakt savo žmonai ir nieko negirdi? Sakyčiau, kad nėra ko toli ieškoti. Turiu sužinoti, kokie santykiai buvo tarp jų. Štai kodėl jūs galite būti mums naudingas, misteri Satervaitai. Galite suprasti tai, ko negalime mes. Sužinokite, kokie ryšiai buvo tarp tųdviejų.

– Aš vos galiu...– griežtai pradėjo misteris Satervaitas.

– Tai nebus pirma žmogžudystės paslaptis, kurioje mums padėjote. Pamenu misis Streindžvei bylą. Jūs turite uoslę tokiems dalykams, sere. Puikią uoslę.

Taip, tai tiesa – jis turi uoslę. Jis ramiai tarė:

– Padarysiu, ką galėsiu, inspektoriau.

Ar Džerardas Eneslis nužudė savo žmoną? Ar jis tai padarė? Misteris Satervaitas prisiminė tą nelaimingą žvilgsnį iš praėjusio vakaro. Jis ją mylėjo... ir kentėjo. Kančia žmogų gali nuvesti į keistus poelgius.

Bet čia yra dar kažkas – kažkoks kitas faktorius. Mabelė kalbėjo, jog ji tarsi išeina iš girios, žiūri pirmyn į laimę – ne ramią racionalią laimę... Ta laimė buvo iracionali – laukinė ekstazė...

Jei Džerardas Eneslis kalbėjo tiesą, Mabelė atėjo į savo kambarį po pusvalandžio, po to, kai jis grįžo. Tačiau Deividas Kylis matė, kaip ji lipa į viršų tais laiptais. Tame sparne yra užimti du kiti kambariai. Vienas misis Grehem, kitas jos sūnaus.

Jos sūnaus. Bet jis ir Medžė...

Tikriausiai Medžė atspėjo... Bet Medžė nėra spėliotoja. Vis dėlto, nėra dūmų be ugnies... Dūmai!

A! Jis prisiminė. *Pro misis Grehem kambario duris smelkiasi silpnas dūmų kvapas.*

Jis pasidavė impulsui. Tiesiai laiptais ir į jos kambarį. Jis buvo tuščias. Jis uždarė duris ir jas užrakino.

Nuėjo prie židinio. Apdegusių lapelių krūvelė. Jis labai atsargiai iškrapštė juos pirštu. Jį lydėjo laimė. Pačiame viduryje buvo keletas nesudegusių fragmentų – laiškų fragmentų...

Labai atsieti fragmentai, bet jie pasakė jam kažką svarbaus.

Rodžeri, mielasis, gyvenimas gali būti nuostabus. Aš nė nežinojau... visas mano gyvenimas buvo sapnas, kol sutikau tave, Rodžeri...

Manau, Džerardas žino... Atsiprašau, bet ką galiu padaryti? Man nėra nieko realaus, išskyrus tave, Rodžeri... Greitai mes būsime kartu.

Ką tu ruošiesi pasakyti jam Leidelyje, Rodžeri? Tu rašai keistai... bet aš nebijau...

Misteris Satervaitas labai atsargiai įdėjo gabalėlius į voką, paimtą nuo rašomojo stalo. Nuėjo prie durų, atrakino jas ir akis į akį susidūrė su misis Grehem.

Tai buvo bjauri akimirka, bet misteris Satervaitas akimirksniu susitvardė. Jis padarė tai, kas tikriausiai išties buvo geriausia, – paprastai atakavo moteriškę.

– Apieškojau jūsų kambarį, misis Grehem. Kai ką radau – nelabai gerai sudegintą laiškų ryšulėlį.

Išgąsčio banga perbėgo jos veidu. Blykstelėjo ir dingo, bet perbėgo.

– Misis Enesli laiškai jūsų sūnui.

Ji valandėlę dvejojo, tada tarė:

– Taip. Pamaniau, kad geriau juos sudeginti.

– Kodėl?

– Mano sūnus ruošėsi vesti. Šie laiškai... jei jie būtų iškelti į viešumą prie vargšės merginos savižudybės... tai galėjo sukelti daug skausmo ir rūpesčių.

– Jūsų sūnus galėjo sudeginti savo laiškus.

Ji nebuvo paruošusi tam atsakymo. Misteris Satervaitas pasinaudojo savo pranašumu.

– Jūs radote šiuos laiškus jo kambaryje, nusinešėte į savąjį ir sudeginote. Kodėl? Jūs bijojote, misis Grehem.

– Aš nesu įpratusi bijoti, misteri Satervaitai.

– Ne... Bet tai buvo beviltiškas atvejis.

– Beviltiškas?

– Jūsų sūnus pateko į pavojų būti areštuotam... dėl žmogžudystės.

– Žmogžudystės!

Jis pamatė, kad jos veidas išbalo. Skubiai tęsė:

– Jūs girdėjote, kad misis Enesli praėjusią naktį ėjo į jūsų sūnaus kambarį. Ar jis sakė jai apie savo sužadėtuves? Ne, matau, kad ne. Jis tada jai pasakė. Jie susikivirčijo, ir jis...

– Tai melas!

Jie buvo taip įsigilinę į savo žodžių dvikovą, kad negirdėjo prisiartinančių žingsnių. Prie jų nepastebėtas priėjo Rodžeris Grehemas.

– Viskas gerai, motin. Ne... nesijaudink. Eime į mano kambarį, misteri Satervaitai.

Misteris Satervaitas nuėjo paskui jį į jo kambarį. Misis Grehem nusisuko ir nemėgino sekti iš paskos. Rodžeris Grehemas uždarė duris.

– Klausykite, misteri Satervaitai, jūs manote, kad aš nužudžiau Mabelę. Jūs manote, kad čia aš ją pasmaugiau, paėmiau ir pakabinau ant tų durų... vėliau, kai visi miegojo?

Misteris Satervaitas spoksojo į jį. Tada pasakė nustebęs:

– Ne, aš taip nemanau.

– Dėkui Dievui. Aš nenužudžiau Mabelės. Aš... aš ją mylėjau. Ar nemylėjau? Nežinau. Tai painiava, kurios negaliu paaiškinti. Žaviuosi Medže ir visada žavėjausi. Ir ji tokia gera. Mes tinkame vienas kitam. Bet Mabelė buvo kitokia. Ji buvo... negaliu to paaiškinti... kerinti. Aš manau, kad jos bijojau.

Misteris Satervaitas linktelėjo.

– Tai buvo beprotybė... kažkokia laukinė ekstazė... Bet neįmanoma. Iš to nieko nesigautų. Tokie dalykai... nesitęsia. Dabar žinau, ką reiškia, kai tave užburia.

– Taip, taip ir turėjo būti, – susimąstęs pasakė misteris Satervaitas.

– Aš... norėjau iš to išlipti. Norėjau vakar vakare pasakyti Mabelei.

– Bet nepasakėte?

– Ne, nepasakiau, – lėtai atsakė Grehemas. – Prisiekiu jums, misteri Satervaitai, kad nebemačiau jos po to, kai apačioje palinkėjau labos nakties.

– Tikiu jumis, – pasakė misteris Satervaitas.

Jis atsistojo. Ne Rodžeris Grehemas nužudė Mabelę Enesli. Jis galėjo nuo jos pabėgti, bet negalėjo nužudyti. Jis jos bijojo, bijojo to jos pasakiško neapčiuopiamumo. Jis pažino kerus ir atsuko jiems nugarą. Jis grįžo prie to saugaus jausmingo dalyko, iš kurio, žinojo, "kažkas išeis", ir atsisakė neapčiuopiamos svajonės, kuri galėtų jį nežinia kur nuvesti.

Jis buvo jautrus jaunuolis ir kaipo toks neįdomus misteriui Satervaitui, kuris gyvenime buvo menininkas ir žinovas.

Jis paliko Rodžerį Grehemą kambaryje ir nulipo į apačią. Svetainė buvo tuščia. Ant kėdės prie lango gulėjo Mabelės ukulelė. Jis paėmė ją ir išsiblaškęs pabrazgino. Jis nieko neišmanė apie instrumentą, bet jo ausis pasakė jam, kad jis pasibjaurėtinai nesuderintas. Jis bandydamas pasuko raktelį.

Į kambarį įėjo Dorisė Koulz. Ji priekaištingai pažiūrėjo į jį.

– Vargšės Mabelės ukulelė, – pasakė ji.

Aiškus pasmerkimas jos balse sukėlė jo atkaklumą.

– Suderinkite ją man, – pasakė jis ir pridūrė: – Jei galite.

– Žinoma, kad galiu, – atkirto Dorisė, įžeista bet kokio spėjimo, jog ji nekompetentinga.

Ji paėmė ją iš jo, skimbtelėjo stygą, žvaliai pasuko raktelį, ir styga spragtelėjo.

– Na, čia dabar. O! Suprantu... bet kaip neįprasta! Tai ne ta styga – per ilga. Lia styga. Kaip kvaila ją čia dėti. Žinoma, kad ji spragsi, kai bandai ją derinti. Kokie kvaili yra žmonės.

– Taip, – pritarė misteris Satervaitas. – Jie tokie – net kai bando būti gudrūs.

Jo tonas buvo toks keistas, kad ji pažiūrėjo į jį. Jis paėmė iš jos ukulelę ir išėmė nutrūkusią stygą. Išėjo iš kambario, laikydamas ją rankoje. Bibliotekoje jis rado Deividą Kylį.

– Štai, – pasakė.

Ištiesė stygą. Kylis ją paėmė.

– Kas tai?

– Nutrūkusi ukulelės styga.

Jis patylėjo ir tęsė:

– *Ką tu padarei su kita?*

– Su kita?

– *Su ta, kuria ją pasmaugei.* Tu labai gudrus, ar ne? Susitvarkei labai greitai – tada, kai mes visi kalbėjomės ir juokėmės koridoriuje.

Mabelė grįžo į šį kambarį savo ukulelės. Tu nuėmei stygą tada, kai ją brazginai. Apsukai ja jos kaklą ir ją pasmaugei. Tada išėjai, uždarei duris ir prisijungei prie mūsų. Vėliau, nakties gilumoje, tu nusileidai žemyn ir ... ir atsikratei lavono, pakabindamas jį ant durų jos kambaryje. Ir uždėjai kitą stygą ant ukulelės – *bet tai netinkama styga,* štai kodėl tu kvailas.

Stojo tyla.

– Bet kodėl tu tai padarei? – paklausė misteris Satervaitas. – Dėl Dievo meilės, *kodėl?*

Misteris Kylis keistai sukikeno, ir misteriui Satervaitui nuo to kikenimo pasidarė bloga.

– Viskas taip paprasta, – atsakė jis. – Štai kodėl! Ir tada... niekas manęs nepastebėdavo. Niekas niekada nepastebėdavo, ką aš darau. Pamaniau sau... pamaniau, turėčiau iš jų pasijuokti.

Jis vėl pasalūniškai sukikeno ir pažiūrėjo į misterį Satervaitą bepročio akimis.

Misteris Satervaitas apsidžiaugė, kai tą akimirką į kambarį įėjo inspektorius Vinkfildas.

Po dvidešimt keturių valandų, keliaudamas į Londoną, misteris Satervaitas pabudo iš snaudulio ir pamatė, kad traukinio vagone priešais jį sėdi aukštas tamsiaplaukis vyriškis. Tačiau jis nenustebo.

– Mano mielas misteri Kvinai!

– Taip... aš čia.

Misteris Satervaitas lėtai pasakė:

– Vos galiu žiūrėti jums į akis. Man gėda... aš suklydau.

– Ar jūs tuo tikras?

– Aš jos neišgelbėjau.

– Bet jūs atskleidėte tiesą?

– Taip.. tas tiesa. Vieną iš tų jaunuolių galėjo apkaltinti... galėjo net įrodyti kaltę. Tad bet kokiu atveju, aš išgelbėjau vyro gyvybę. Bet, ji... ji... ta keista kerinti būtybė...– jo balsas nutrūko.

Misteris Kvinas pažiūrėjo į jį.

– Ar mirtis yra didžiausias blogis, galintis kam nors nutikti?

– Aš... na... gal... Ne...

Misteris Satervaitas prisiminė... Medžė ir Rodžeris Grehemas... Mabelės veidas mėnulio šviesoje – jos romi nežemiška laimė...

– Ne, – pripažino jis. – Ne – tikriausiai mirtis nėra didžiausias blogis...

Jis prisiminė suklostytą mėlyną jos suknios šifoną, kuris jam atrodė kaip paukštės plunksnos... Paukštė sulaužytu sparneliu...

Kai jis pakėlė akis, jau buvo vienas. Misteris Kvinas buvo išėjęs.

Bet jis kai ką paliko.

Ant sėdynės gulėjo nelygiai iškalta akmeninė blyškiai žydra paukštė. Ji gal ir neturėjo didelių meninių privalumų. Bet joje buvo kažkas kita.

Ji kerėjo.

Taip pasakė misteris Satervaitas, o misteris Satervaitas yra žinovas.

Pasaulio kraštas

Misteris Satervaitas atvyko į Korsiką dėl hercogienės. Vykti į Korsiką jis neplanavo. Rivjeroje jam buvo užtikrinti visi patogumai, o pastarieji labai daug reiškė misterio Satervaito gyvenime. Tačiau jam patiko ne tik patogumai, bet ir hercogienė. Misteris Satervaitas buvo snobas savaip – nežalingai, džentelmeniškai ir senoviškai. Jis mėgo geriausius žmones. O Lito hercogienė buvo labai autentiška. Tarp jos protėvių nepasitaikė Čikagos mėsininkų. Ji buvo ir hercogo dukra, ir žmona.

Be to, ji buvo gana nuskurusi pagyvenusi ledi, už prieinamą kainą išsiuvinėjusi savo drabužius juodais karoliukais. Ji turėjo daugybę deimantų senoviškuose aptaisuose ir dėvėjo juos taip, kaip prieš ją juos dėvėjo jos motina: netvarkingai susmeigdavo juos kur papuolė. Kartą kažkas pajuokavo, jog hercogienė stovi kambario viduryje, kol kambarinė ant jos bet kaip kabina seges. Ji dosniai aukodavo labdaros įstaigoms ir gerai prižiūrėjo savo nuomininkus bei išlaikytinius, bet ypatingai šykščiai leisdavo nedideles sumas. Ji vagiliaudavo iš draugų ir apsipirkinėdavo nupigintų prekių parduotuvėse.

Hercogienė Korsikoje smarkiai kaprizijosi. Kanai jai buvo nuobodūs, ir ji smarkiai susiginčijo su viešbučio savininku dėl jos kambarių kainos.

– Ir jūs eisite su manimi, misteri Satervaitai, – pasakė tvirtai. – Mūsų amžiuje nereikia baimintis skandalų.

Misteris Satervaitas pajuto šiokį tokį pasitenkinimą. Prieš tai niekas jo neminėdavo ryšium su skandalais. Jis buvo per daug nereikšmingas. Skandalas... ir hercogienė... puiku!

– Žinote, gražu, – tarė hercogienė. – Paprasčiausi plėšikai. O aš girdėjau, kad čia nepapaprastai pigu.

Manuelis šį rytą elgėsi tiesiog akiplėšiškai. Tuos viešbučių savininkus reikia pastatyti į vietą. Taip elgdamiesi jie neturi tikėtis, jog pas juos apsistos geriausi žmonės. Aš jam tai aiškiai pasakiau.

– Rodos, – pasakė misteris Satervaitas, – galima gana patogiai išskristi. Iš Antibų.

– Tai tikriausiai kainuos apskritą sumelę, – šiurkščiai pasakė hercogienė. – Sužinosite, gerai?

– Žinoma, hercogiene.

Misteris Satervaitas vis dar jautė dėkingumą, nepaisant to, kad jam teko atlikti aiškią garbingą pasiuntinuko rolę.

Kai ji sužinojo lėktuvo bilieto kainą, tuoj pat atsisakė minties skristi.

– Tegul jie nemano, kad aš mokėsiu tokią juokingą sumą už paskraidymą tais bjauriais pavojingais įtaisais.

Tad jie plaukė laivu, ir dešimt valandų misteriui Satervaitui buvo labai nemalonios. Pirmiausia laivas išplaukė septintą, ir jis nusprendė, kad keleiviams bus patiekta vakarienė. Bet vakarienės nebuvo. Laivas buvo nedidukas, o jūra banguota. Misteris Satervaitas į Ajačį ankstyvą rytą išlipo greičiau miręs nei gyvas.

Hercogienė, priešingai, jautėsi atsigavusi. Jai nerūpėdavo diskomfortas – svarbu, kad galima sutaupyti pinigų. Ji entuziastingai dairėsi į prieplauką su palmėmis ir kylančia saule. Atrodė, kad visi gyventojai pasipylė stebėti laivo atvykimo, ir išsilaipinimą į krantinę lydėjo susijaudinę šūksniai ir paliepimai.

– *On dirait,* – kalbėjo netoli stovintis apkūnus prancūzas, – *que jamais avant on n'a fait cette manoeuvre la!**

– Mano kambarinei visą naktį buvo bloga, – pareiškė hercogienė. – Ta mergiotė visiškai kvaila.

---

* – Sakytum, niekada anksčiau nedarė to manevro *(pranc.)*

Išbalęs misteris Satervaitas šyptelėjo.

– Pavadinčiau tai gero maisto švaistymu, – energingai tęsė hercogienė.

– Ar ji ką nors valgė? – pavydžiai pasiteiravo misteris Satervaitas.

– Į laivą atsinešiau keletą sausainių ir šokolado plytelę, – paaiškino hercogienė. – Kai supratau, jog nebus vakarienės, didžiąją dalį atidaviau jai. Žemesnioji klasė visada nervinasi, kai nepavalgo.

Su triumfo šūksniu baigėsi išlipimas į prieplauką. Muzikinės komedijos plėšikų choras išbėgo į krantą ir iš keleivių grobė bagažą.

– Eime, Satervaitai, – pasakė hercogienė. – Noriu karštos vonios ir kavos.

To norėjo ir misteris Satervaitas. Tačiau jam ne visai pasisekė. Viešbutyje juos sutiko besilankstantis valdytojas, parodė jiems kambarius. Hercogienės kambaryje buvo vonia. O misteriui Satervaitui parodė vonią, kuri iš tikrųjų buvo kažkieno kito miegamajame. Tikėtis, kad tokiu ryto metu vanduo bus karštas, tikriausiai neprotinga.Vėliau jis išgėrė ypač juodos kavos, paduotos kavinuke be dangtelio. Jo langas miegamajame buvo plačiai atlapotas, ir į vidų liejosi gaivus ryto oras. Nuostabi mėlyna ir žalia diena.

Padavėjas mostelėjo ranka, norėdamas atkreipti dėmesį į vaizdą.

– *Ajaccio,* – iškilmingai ištarė. – *Le plus beau port du monde!**

Ir staiga pasišalino.

Žiūrėdamas laukan į gilią paplūdimio mėlynę su snieguotais kalnagūbriais, misteris Satervaitas beveik linko su juo sutikti. Išgėrė savo kavą, atsigulė į lovą ir netrukus užmigo.

Per *dejeuner*** hercogienė buvo puikios nuotaikos.

---

* – Ajačis – gražiausias pasaulio uostas *(pranc.)*

– Tai bus jums gerai, Satervaitai, – pasakė ji. – Baigsite taip manieringai senberniškai elgtis. – Ji pervedė lornetą aplink kambarį. – Dėl Dievo meilės, tai Naomė Karlton Smit.

Ji parodė į merginą, kuri viena sėdėjo prie staliuko šalia lango. Mergina turėjo apvalius pečius, sėdėdama ji kūprinosi. Jos suknelė buvo pasiūta iš kažkokio rudo apsiausto. Juodi trumpi plaukai – netvarkingai pakirpti.

– Menininkė? – pasiteiravo misteris Satervaitas.

Jis visada gerai apibūdindavo žmones.

– Visiškai teisingai, – atsakė hercogienė. – Bent taip save vadina. Žinau, kad ji aplakstė ketvirtį Žemės rutulio. Vargana kaip bažnyčios pelė, išdidi kaip Liuciferis ir keistuolė kaip visi Karlton Smitai. Jos motina – mano pirmos eilės pusseserė.

– Tada ji viena iš Noultonų?

Hercogienė linktelėjo.

– Buvo savo pačios pikčiausia priešė, – toliau neprašoma aiškino ji. – Ir gudri. Susidėjo su netinkamiausiu jaunuoliu. Vienu iš tų čelsiečių. Rašė ar tai dramas, ar tai poemas – kažką nesveika. Žinoma, niekas jų neėmė. Tada jis pavogė kažkieno brangakmenius, ir jį sučiupo. Pamiršau, kiek jam davė. Manau, penkerius metus. Bet tikriausiai pamenate? Tai nutiko pernai žiemą.

– Pernai žiemą buvau Egipte, – paaiškino misteris Satervaitas. – Sausio gale mane užpuolė pikčiausias gripas, ir gydytojai primygtinai siūlė po jo nuvykti į Egiptą. Pražiūrėjau tą įvykį.

Jo balse suskambėjo tikras apgailestavimas.

– Ta mergina, man atrodo, nuobodžiauja, – pasakė hercogienė, vėl pakeldama lornetą. – Negaliu to leisti.

Išeidama ji sustojo prie mis Karlton Smit staliuko ir patapšnojo jai per petį.

– Na, Naome, rodos, tu manęs neatsimeni?

** – pusryčiai *(pranc.)*

Naomė gana nenoriai atsistojo.

– Taip, pamenu, hercogiene. Mačiau, kaip įėjote. Pamaniau, kad tikriausiai manęs neatpažinsite.

Ji tingiai košė žodžius, visiškai abejingai ir nemandagiai.

– Kai pabaigsi priešpiečiauti, ateik pasikalbėti su manimi į terasą, – liepė hercogienė.

– Gerai.

Naomė nusižiovavo.

– Šokiruojantis elgesys, – tarė hercogienė misteriui Satervaitui, apibendrindama savo pažangą. – Visi Karlton Smitai tokie.

Jie gėrė kavą lauke, saulės atokaitoje. Sėdėjo ten apie šešias minutes, paskui iš viešbučio išdūlino Naomė ir prisijungė prie jų. Ji leido sau tingiai sudribti kėdėje ir nemandagiai priešais save ištiesė kojas.

Keistas veidas su atsikišusiu smakru ir giliai įsodintomis pilkomis akimis. Gudrus, nelaimingas veidukas – veidukas, kuris tiesiog troško būti gražus.

– Na, Naome, – trumpai tarė hercogienė. – Ir ką gi tu veiki?

– Ai, nežinau. Tiesiog žudau laiką.

– Tapai?

– Truputį.

– Parodyk man savo darbus.

Naomė išsišiepė. Jos neišgąsdino despotė. Ji smaginosi. Nuėjo į viešbutį ir grįžo su portfeliu.

– Jums nepatiks, hercogiene, – įspėjo. – Sakykit, ką norit. Mano jausmų neįžeisit.

Misteris Satervaitas prisitraukė kėdę artėliau. Jis susidomėjo. Kiekvieną akimirką jis vis labiau domėjosi. Hercogienė atvirai bjaurėjosi.

– Net nesuprantu, kaip turėtų atrodyti šie dalykai, – skundėsi. – Dieve mano, vaikeli, dangus niekada nebūna tokios spalvos... jūra taip pat.

– Aš juos taip matau, – taikiai pasakė Naomė.

– Brr! – hercogienė žiūrėjo į kitą paveikslą. – Mane net šiurpas nukratė.

– To ir norėjau, – atitarė Naomė. – Jūs man pasakėte komplimentą, to nežinodama.

Tai buvo keista dygliuotos kriaušės – bent taip atrodė – studija. Pilkai žalia su aitrių spalvų dėmėmis, vaisiai žvilgėjo kaip brangakmeniai. Svaiginanti blogio masė, mėsiška, pūliuojanti. Misteris Satervaitas krūptelėjo ir nusisuko.

Jis pastebėjo, kad Naomė žiūri į jį ir suprasdama linkčioja galvą.

– Žinau, – tarė. – Bet tai *yra* gyvuliška.

Hercogienė atsikrenkštė.

– Atrodo, kad šiais laikais išties paprasta būti menininku, – paskelbė rūsčiai. – Nebandoma kopijuoti. Tu tiesiog sužeri šiek tiek dažų, nežinau su kuo, tik esu tikra, kad ne teptuku...

– Paletės peiliu, – plačiai šypsodamasi įsiterpė Naomė.

– Šiuo metu tai brangu, – tęsė hercogienė. – Imama urmu. Ir pažvelkite! Visi sako: "Kaip gudru". Na, man tokiems dalykams nėra kantrybės. Duokite man...

– Gražų paveikslą su šuniu ar arkliu, tapytą Edvino Lendsyro.

– Ir kodėl gi ne? – paklausė hercogienė. – Kuo blogas Edvinas Lendsyras?

– Niekuo, – atsakė Naomė. – Jis tvarkoj. Ir jūs teisi. Viršūnės visada yra gražios, švytinčios ir dailios. Aš jus gerbiu, hercogiene, jūs esate galinga. Jūs narsiai ir dorai sutikote gyvenimą ir išėjote į aukštumas. Bet žmonės, kurie yra apačioje, mato apatinę daiktų pusę. Ir tai taip pat visai įdomu.

Hercogienė spoksojo į ją.

– Neįsivaizduoju, apie ką čia šneki, – pareiškė.

Misteris Satervaitas vis dar tyrinėjo eskizus. Jis pastebėjo tai, ko nematė hercogienė – puikią jų atlikimo

techniką. Jis buvo nustebintas ir nudžiugintas. Pažiūrėjo į merginą.

– Ar parduosite man vieną iš jų, mis Karlton Smit? – paprašė.

– Galite paimti bet kurį už penkias ginėjas, – abejingai atsakė mergina.

Misteris Satervaitas valandėlę dvejojo, tada išsirinko dygliuotos kriaušės ir alijošiaus studiją. Pirmame plane buvo gyvybinga geltonos mimozos dėmė, raudoni alijošiaus žiedai šokinėjo po visą paveikslą, ir visa tai nenugalimai, matematiškai stelbė pailgos dygliuotos kriaušės modelis ir kalavijo formos alijošius.

Jis linktelėjo merginai.

– Labai džiaugiuosi, galėdamas šitą gauti, ir manau, kad padariau biznį. Vieną dieną, mis Karlton Smit, aš galėsiu labai pelningai parduoti šį eskizą – jei to norėsiu!

Mergina pasilenkė į priekį pažiūrėti, kurį jis pasiėmė. Jis pamatė naują jos akių išraišką. Pirmą kartą ji įsidėmėjo jo buvimą, ir jos greitas žvilgsnis buvo pagarbus.

– Išsirinkote geriausią, – tarė. – Aš... aš džiaugiuosi.

– Na, tikiuosi, kad žinote, ką darote, – pasakė hercogienė. – Ir drįstu sakyti, kad esate teisus. Girdėjau, kad esate neblogas žinovas. Bet negalite man sakyti, jog visas šitas naujas šlamštas yra menas, nes taip nėra. Tačiau nereikia į tai gilintis. Dabar aš tik noriu kelias dienas praleisti čia ir susipažinti su sala. Tikiuosi, turi mašiną, Naome?

Mergina linktelėjo.

– Puiku, – pasakė hercogienė. –Rytoj kur nors nuvyksime.

– Ji skirta dviem žmonėms.

– Nesąmonė, manau, kad ten yra sudedama užpakalinė sėdynė ir ji puikiai tiks misteriui Satervaitui.

Misterį Satervaitą supurtė trūkčiojantis atodūsis. Šį rytą jis apžiūrėjo Korsikos kelius. Naomė susimąsčiusi jį stebėjo.

– Bijau, kad mano mašina nebus jums gera, – tarė ji. – Tai siaubingai sudaužytas senas drandaletas. Pirkau jį iš antrų rankų už grašius. Jis gali tik mane užvežti ant kalvų. Bet aš negaliu paimti keleivių. Kad ir mieste yra gana geras garažas. Galite ten išsinuomoti mašiną.

– Išsinuomoti mašiną? – pasipiktinusi pakartojo hercogienė. – Kas per mintis. Kas tas maloniai atrodantis vyriškis, gana geltonas, kuris kaip tik prieš priešpiečius atvažiavo keturių vietų mašina?

– Manau, turite galvoje misterį Tomlinsoną. Jis yra atsistatydinęs indas teisėjas.

– Tai pateisina geltonumą, – tarė hercogienė. – Bijojau, kad tai dėl geltos. Jis atrodo gana padorus vyriškis. Eisiu su juo pasikalbėti.

Tą vakarą, nusileidęs žemyn vakarieniauti, misteris Satervaitas rado apsivilkusią prašmatniais juodo aksomo rūbais ir apsikarščiusią deimantais hercogienę, kuri energingai šnekučiavosi su keturvietės mašinos savininku. Ji valdingai pamojo jam ranka.

– Ateikite čia, misteri Satervaitai. Misteris Tomlinsonas pasakoja man įdomiausius dalykus, ir kaipgi jūs manote? Jis iš tiesų rytoj paims mus į išvyką savo mašina.

Misteris Satervaitas stebėjo ją susižavėjęs.

– Turime eiti vakarieniauti, – pasakė hercogienė. – Prisėskite prie mūsų staliuko, misteri Tomlinsonai, tada galėsite pratęsti savo pasakojimą.

– Gana padorus vyriškis, – vėliau pareiškė hercogienė.

– Su gana padoria mašina, – atšovė misteris Satervaitas.

– Bjaurybė, – pasakė hercogienė ir pliaukštelėjo jam per krumplius su nutriušusia juoda vėduokle, kurią visur nešiojosi. Misteris Satervaitas susigūžė iš skausmo.

– Naomė vyksta drauge, – pasakė hercogienė. – Savo mašina. Ta mergina tokia pasipūtėlė. Ji labai savanaudiška. Ne visai susitelkusi į save, bet visiškai visiems ir viskam abejinga. Jūs nesutinkate?

– Nemanau, kad tai įmanoma, – lėtai pradėjo misteris Satervaitas. – Noriu pasakyti, visi *kažkuo* domisi. Žinoma, yra žmonių, kurie sukasi aplink savo ašį, bet aš sutinku su jumis, kad ji ne iš tokių. Ji visiškai nesidomi savimi. Be to, ji stipraus charakterio – čia turi *kažkas* būti. Iš pradžių pamaniau, kad tai jos menas, bet taip nėra. Niekad nesu sutikęs žmogaus, taip atsiskyrusio nuo gyvenimo. Tai pavojinga.

– Pavojinga? Ką turite galvoje?

– Matote, tai reiškia kažkokį apsėdimą, o apsėdimai visada pavojingi.

– Satervaitai, – nutraukė jį hercogienė, – nekvailiokite. Ir klausykitės manęs. Rytoj...

Misteris Satervaitas klausėsi. Tai buvo jo gyvenimo vaidmuo.

Kitą rytą jie išvyko anksti, su savimi pasiėmę priešpiečius. Naomė, kuri jau šešis mėnesius gyveno saloje, turėjo važiuoti pirma. Misteris Satervaitas priėjo prie jos, kai ji atsisėdo, laukdama starto.

– Jūs tikra, kad negaliu vykti su jumis? – paklausė liūdnai susimąstęs.

Ji papurtė galvą.

– Jums bus daug patogiau kitos mašinos gale. Gražios minkštos sėdynės ir taip toliau. Maniškė – tai tikra sena barškalynė. Jūs šokinėtumėte ore, kai važiuotume per gūbrelius.

– Ir tada, žinoma, kalvos.

Naomė nusijuokė.

– O, pasakiau tai tik tam, kad išgelbėčiau jus nuo sulankstomos sėdynės. Hercogienė gali sau leisti nusisamdyti mašiną. Ji yra šykščiausia moteriškė Anglijoje.

Vis dėlto senoji yra neblogas žmogus, ir aš negaliu jos nemėgti.

– Tai pagaliau aš galiu važiuoti su jumis? – nekantriai paklausė misteris Satervaitas.

Ji smalsiai dirstelėjo į jį.

– Kodėl taip trokštate važiuoti su manimi?

– Ar galite įsivaizduoti? – misteris Satervaitas juokingai senoviškai nusilenkė.

Ji nusišypsojo, bet papurtė galvą.

– Tai ne priežastis, – pasakė susimąsčiusi. – Keista... Bet jūs negalite važiuoti su manimi – ne šiandien.

– Gal kitą dieną, – mandagiai pasiūlė misteris Satervaitas.

– O! Kitą dieną! – ji staiga nusijuokė labai keistu juoku. – Kitą dieną! Na, pažiūrėsim.

Jie išvyko. Pervažiavo miestą, tada lėkė ilga paplūdimio kreive, grįžo į žemyną, kad perkirstų upę, tada vėl į pakrantę su šimtais smėlėtų įlankėlių. O tada jie pradėjo kilti. Važiavo nervus kutenančiais vingiais, aukštyn, dar aukštyn vingriu vėjuotu keliu. Žydrasis paplūdimys buvo žemai apačioje, o kitoje jo pusėje saulėje žiburiavo baltasis Ajačis, tarsi pasakų miestas.

Vingiavo ir vingiavo, pirma vienu bedugnės kraštu, paskui kitu. Misteris Satervaitas pajuto lengvą svaigulį, be to, jam truputį darėsi bloga. Kelias nebuvo labai platus. O jie vis dar kilo.

Dabar buvo šalta. Tiesiai nuo snieguotų kalnagūbrių į juos pūtė vėjas. Misteris Satervaitas apsivilko savo paltą ir susisagstė jį iki pat smakro.

Buvo labai šalta. Už vandens Ajačis vis dar maudėsi saulėje, bet čia stori pilki debesys ją uždengė. Misteris Satervaitas pavargo žavėtis vaizdu. Jis ilgėjosi apšildomo viešbučio ir patogaus fotelio.

Priešais juos mažas Naomės dvivietis važiavo į priekį. Viršun, dar viršun. Dabar jie pasaulio viršūnėje. Kitoje jų pusėje stovi žemesnės kalvos, kalvos, besilei-

džiančios į slėnius. Jie pasižiūrėjo tiesiai pro sniego kalnagūbrius. Juos erzino aštrus kaip peilis vėjas. Staiga Naomės mašina sustojo, ir ji atsigręžė.

– Mes atvažiavome, – tarė. – Į Pasaulio kraštą. Ir nemanau, kad tam tai baisiai gera diena.

Jie visi išlipo. Netoliese stovėjo nedidukas kaimelis su pustuziniu akmeninių kotedžų. Pėdos aukščio raidėmis buvo užrašytas impozantiškas pavadinimas.

"Koti Kjaveri".

Naomė truktelėjo pečiais.

– Tai oficialus pavadinimas, bet man patinka vadinti tai Pasaulio kraštu.

Ji paėjėjo keletą žingsnių, ir misteris Satervaitas prisijungė prie jos. Dabar jie buvo anapus namų. Kelias baigėsi. Kaip sakė Naomė, tai pabaiga, Pasaulio kraštas, nieko pradžia. Už jų – baltas kelio kaspinas, priešais juos – niekas. Tik toli toli, apačioje, – jūra...

Misteris Satervaitas giliai įkvėpė.

– Tai nepaprasta vieta. Jauti, kad čia gali kažkas nutikti, kad gali čia ... ką nors sutikti.

Jis nutilo, nes kaip tik prieš juos ant akmens sėdėjo vyriškis veidu į jūrą. Jie nematė jo iki tos akimirkos, ir jo pasirodyme buvo triuko staigumo. Jis tarsi išlipo iš aplinkinio peizažo.

– Įdomu...– pradėjo msiteris Satervaitas.

Bet tą akimirką nepažįstamasis atsisuko, ir misteris Satervaitas pamatė jo veidą.

– Na, juk tai misteris Kvinas! Kaip nepaprasta. Mis Karlton Smit, noriu pristatyti jums savo draugą misterį Kviną. Jis neįprastas žmogus. Jūs toks esate, jūs žinote. Visada pasirodote pačiu laiku...

Jis nutilo, suvokęs, kad pasakė kažką baisiai svarbaus, tačiau nieku gyvu negalėjo sugalvoti, ką.

Naomė savo įprastiniu staigiu būdu paspaudė misteriui Kvinui ranką.

– Mes čia atvykome paiškylauti, – pasakė ji. – Ir man atrodo, kad mes sušalsime į ragą.

Misteris Satervaitas sutirtėjo.

– Gal, – pasakė jis neužtikrintai, – mums reikėtų susirasti užuovėją?

– Kurios čia nėra, – sutiko Naomė. – Tačiau verta paieškoti, ar ne?

– Taip, iš tiesų. – Misteris Satervaitas atsisuko į misterį Kviną. – Mis Karlton Smit vadina šią vietą Pasaulio kraštu. Gana geras pavadinimas, a?

Misteris Kvinas lėtai kelis kartus linktelėjo galvą.

– Taip... labai dviprasmiškas pavadinimas. Manau, kad žmogus tik kartą gyvenime ateina į tokią vietą – tokią, kurioje daugiau nebegali būti.

– Ką norite pasakyti? – šiurkščiai paklausė Naomė.

Jis atsigręžė į ją.

– Na, paprastai galime rinktis, ar ne? Į kairę ar į dešinę. Pirmyn ar atgal. Čia – už jūsų yra kelias, o priešais jus – niekas.

Naomė spoksojo į jį. Staiga ji krūptelėjo ir nužingsniavo prie kitų. Du vyriškiai prisijungė prie jos. Misteris Kvinas tęsė pokalbį, bet jo tema dabar buvo paprastesnė.

– Ta mašinytė jūsų, mis Karlton Smit?

– Taip.

– Jūs pati ją vairuojate? Manau, reikia gerų nervų, kad galėtum čia sukiotis. Posūkiai gana pasibaisėtini. Nedėmesingumo akimirka, atsisako veikti stabdžiai, ir... per skardį – žemyn, žemyn, žemyn. Tai būtų... labai lengva padaryti.

Jie prisijungė prie likusiųjų. Misteris Satervaitas pristatė savo draugą. Pajuto, kad kažkas spustelėjo jam ranką. Naomė. Ji nusivedė jį į šoną nuo kitų.

– Kas jis? – piktai paklausė.

Misteris Satervaitas nustebęs pažiūrėjo į ją.

– Na, nežinau. Noriu pasakyti, kad pažįstu jį jau kelerius metus, mes vis retkarčiais susiduriame, bet iš tikrųjų aš...

Jis nutilo. Jis šnekėjo bergždžiai, nes mergina nesiklausė. Ji stovėjo nuleidusi galvą ir prispaudusi rankas prie šonų.

– Jis žino dalykus, – kalbėjo. – Jis žino dalykus... Iš kur jis žino?

Misteris Satervaitas neatsakė. Jis galėjo tik bukai žiūrėti į ją, negalėdamas suprasti, kodėl ją purto tokia audra.

– Aš bijau, – murmėjo ji.

– Bijote misterio Kvino?

– Bijau jo akių. Jis mato dalykus...

Kažkas šaltas ir drėgnas nukrito ant misterio Satervaito skruosto. Jis pažiūrėjo aukštyn.

– Ei, sninga, – labai nustebęs šūktelėjo.

– Puikią dieną pasirinkome iškylai, – pasakė Naomė.

Ji sunkiai atgavo pusiausvyrą.

Ką gi daryti? Kilo spėliojimų klegesys. Greitai leidosi didžiulės snaigės. Misteris Kvinas davė pasiūlymą, ir visi jam pritarė. Namų eilės gale yra mažytis akmeninis namas, pavadintas "Kasekrutu". Visi paniškai nubėgo prie jo.

– Jūs turite savo maistą, – tarė misteris Kvinas, – o jie tikriausiai galės padaryti jums kavos.

Tai buvo nedidelis namukas, gana tamsus, kadangi jį apšvietė tik šviesa iš vieno langelio, bet iš vieno jo galo žioravo maloni šiluma. Sena korsikietė kaip tik įmetė šakalių ryšulį į ugnį. Jis užsidegė, ir jo šviesoje ateiviai suvokė, kad priešais juos yra kiti.

Trys žmonės sėdėjo pliko medinio stalo gale. Misterio Satervaito žvilgsniui toje scenoje buvo kažkas nerealu, o žmonės dar nerealesni.

Moteris, sėdinti stalo gale, atrodė kaip hercogienė – tai yra ji atrodė taip, kaip paprastai įsivaizduojamos hercogienės. Ji buvo ideali scenos *grande dame**. Aristokratišką galvą laikė aukštai iškėlusi, jos puikiai sušukuoti plaukai buvo sniego baltumo. Apsirengusi pilkai – minkštas audinys krito meniškomis klostėmis. Viena ilga balta ranka rėmė smakrą, kita laikė bandelę, su *pate de foie gras***. Jai iš dešinės sėdėjo vyras labai baltu veidu, labai juodais plaukais ir raginiais akiniais. Jis buvo nuostabiai gražiai apsivilkęs. Tuo momentu galvą laikė atmestą atgal, o jo kairė ranka buvo ištiesta, tarsi jis būtų norėjęs ką nors sakyti su patosu.

Iš kairės baltaplaukei ledi buvo kauštelėjęs plikagalvis žmogelis. Iš pradžių niekas į jį nežiūrėjo.

Kurį laiką ore tvyrojo netikrumas, tada hercogienė (tikroji hercogienė) ėmėsi iniciatyvos.

– Argi ta audra ne bjauri? – pasakė ji maloniai, eidama į priekį ir šypsodamasi tikslinga ir veiksminga šypsena, kuri jai labai pravertė dirbant Velfere ir kituose komitetuose. – Manau, jus ji užklupo taip pat kaip ir mus. Bet Korsika yra nuostabi vieta. Atvykau čia tik šįryt.

Juodaplaukis vyras atsistojo, ir hercogienė maloningai šypsodamasi įsmuko į jo kėdę.

Prabilo baltaplaukė ledi.

– Mes čia jau savaitė, – pasakė.

Misteris Satervaitas krūptelėjo. Ar kas nors, nors kartą išgirdęs šį balsą, galėtų jį pamiršti? Jis nuaidėjo akmeniniame kambaryje, pakrautas jausmu – išskirtine melancholija. Jam pasirodė, kad ji pasakė kažką nuostabaus, įsimintino, reikšmingo. Ji kalbėjo iš širdies.

Jis skubiai pasakė misteriui Tomlinsonui:

– Tas vyras su akiniais yra misteris Vyzas – žinote, statytojas.

---

* – įžymi dama *(pranc.)*

** – žąsies kepenų paštetas *(pranc.)*

Atsistatydinęs teisėjas indas labai nepatikliai žiūrėjo į misterį Vyzą.

– Ką jis stato? – paklausė. – Namus?

– Dėl Dievo meilės, ne, – atsakė misteris Satervaitas, šokiruotas tokio šiurkštaus užsiminimo apie misterį Vyzą. – Spektaklius.

– Manau, – pasakė Naomė, – aš vėl išeisiu laukan. Čia per karšta.

Jos šiurkštus ir garsus balsas privertė misterį Satervaitą pašokti. Atrodė, kad ji pusiau aklomis skinasi kelią prie durų, stumdama šalin misterį Tomlinsoną. Bet prie slenksčio ji akis į akį susidūrė su misteriu Kvinu, ir jis užstojo jai kelią.

– Grįžkite ir sėskitės, – liepė jis.

Jo balsas buvo įsakmus. Misterio Satervaito nuostabai, mergina valandėlę dvejojo, tada pakluso. Ji atsisėdo prie kito stalo galo taip toli nuo kitų, kaip tik galėjo.

Misteris Satervaitas nerangiai pasilenkė į priekį ir atkreipė į save režisieriaus dėmesį.

– Galite manęs neprisiminti, – pradėjo, – mano pavardė Satervaitas.

– Žinoma!– ilga kaulėta ranka iššovė į priekį ir suspaudė kitą iki skausmo. – Mano brangus žmogau. Neįsivaizdavau, kad čia tave sutiksiu. Tikriausiai žinai mis Nan?

Misteris Satervaitas pašoko. Nenuostabu, kad balsas buvo pažįstamas. Tūkstančius visoje Anglijoje jaudino tie nuostabūs jausmingi tonai. Rozina Nan! Jausmingiausia Anglijos aktorė. Misteris Satervaitas taip pat pakluso jos kerams. Niekas negalėjo atlikti vaidmens taip kaip ji – ji iškeldavo į aikštę menkiausius reikšmės atspalvius. Jis visada galvojo, jog ji protinga aktorė, kuri supranta vaidmenį ir į jį įsijaučia visa savo siela.

Jam turėjo būti atleista už tai, kad jos nepažino. Rozinos Nan skonis keitėsi. Dvidešimt penkerius savo

gyvenimo metus ji buvo blondinė. Po turo Valstijose ji grįžo su juodomis kaip varno garbanomis, ir ji smarkiai gilinosi į tragedijas. "Prancūzių markizės" efektas buvo jos paskutinysis kaprizas.

– Ir, beje, misteris Džadas – mis Nan vyras, – pasakė Vyzas, nerūpestingai pristatydamas plikagalvį žmogų.

Rozina Nan turėjo keletą vyrų, ir misteris Satervaitas tai žinojo. Misteris Džadas aiškiai buvo paskutinysis.

Misteris Džadas ėmė paketėlius iš pintinės.

– *Pate**, brangioji? Paskutinis nebuvo toks riebus, kaip tu mėgsti.

Rozina Nan grąžino jam bandelę ir paprastai sumurmėjo:

– Henris pagalvoja apie žaviausius patiekalus. Visada palieku jam aprūpinimą maisto produktais.

– Maitinu žvėrelį, – nusijuokė misteris Džadas. Jis patapšnojo žmonai per petį.

– Elgiasi su ja kaip su šunimi, – misteris Vyzas sušnibždėjo melancholišku balsu misteriui Satervaitui į ausį. – Pjausto jai maistą. Moterys keistos būtybės.

Misteris Satervaitas su misteriu Kvinu išpakavo priešpiečius. Ant stalo išdėliojo kietai virtus kiaušinius, šaltą kumpį ir šveicarišką sūrį. Hercogienė ir mis Nan įsigilino į tylų pašnekesį. Iš ten atsklisdavo gilaus aktorės kontralto fragmentai.

– Duoną reikia nedaug pakepinti, suprantate? Tada *labai* plonai užtepi marmeladu. Suvynioji ir minutei – ne daugiau, įdedi į orkaitę. Tiesiog nuostabu.

– Ta moteris gyvena dėl maisto, – sušnibždėjo misteris Vyzas. – Tiesiog dėl jo gyvena. Negali galvoti apie nieką kita. Pamenu "Raitelius prie jūros" – žinote: "ir man bus ramu ir gera". Negalėjau išgauti norimo efekto.

---

* – paštetas *(pranc.)*

Pagaliau liepiau jai pagalvoti apie mėtų kremą – ji labai mėgsta mėtinį kremą. Tai iškart suveikė – toks žvilgsnis į tolį, kuris pasiekia jūsų sielą.

Misteris Satervaitas tylėjo. Jis prisiminė.

Misteris Tomlinsonas, ruošdamasis įsijungti į pokalbį, atsikrenkštė.

– Girdėjau, statote pjeses, a? Aš pats mėgstu geras pjeses. "Džimas Penmenas" – ot, tai buvo vaidinimas.

– Dieve mano, – pasakė misteris Vyzas ir pasipurtė visu kūnu.

– Plonytis česnako griežinėlis, – kalbėjo mis Nan hercogienei. – Pasakykite savo virėjams. Tai nuostabu.

Ji laiminga atsiduso ir pasisuko į savo vyrą.

– Henri, – pasakė graudžiai, – *nematau* ikrų.

– Tu beveik ant jų sėdi, – linksmai atsakė misteris Džadas. – Pasidėjai už savęs, ant kėdės.

Rozina Nan skubiai siekė jų ir džiugiai visiems nusišypsojo.

– Henris toks nuostabus. Aš baisiai išsiblaškiusi. Niekada nežinau, kur ką nudėjau.

– Kaip tądien, kai supakavai savo perlus į plastmasinį maišelį higienos reikmenims, – žaismingai prisiminė Henris. – O tada palikai jį viešbutyje. Sakau jums, tą dieną reikėjo daug kur telegrafuoti ir skambinti.

– Jie buvo apdrausti, – svajingai tarė mis Nan. – Ne kaip mano opalas.

Jos veide atsispindėjo širdį draskantis sielvartas.

Keletą kartų misterio Kvino draugijoje misteris Satervaitas jausdavo, kad jis atlieka pjesėje vaidmenį. Dabar ta iliuzija buvo ypač stipri. Tai buvo svajonė. Visi turi vaidmenis. Žodžiai "mano opalas" yra replika jam. Jis pasilenkė į priekį.

– Jūsų opalas, mis Nan?

– Ar turi sviesto, Henri? Ačiū. Taip, mano opalas. Žinote, jį pavogė. Ir aš jo neatgavau.

– Papasakokite mums, – paprašė misteris Satervaitas.

– Na... aš gimiau spalį, tad mano laimingas akmuo yra opalas, dėl to aš ir norėjau tikro gražumyno. Ilgą laiką jo laukiau. Buvo kalbama, kad tai vienas iš pačių gražiausių. Nelabai didelis – daugmaž dviejų šilingų monetos dydžio... bet, oi! Kokia spalva, kokia ugnis...

Ji atsiduso. Misteris Satervaitas pastebėjo, kad hercogienė nejaukiai muistosi, bet dabar niekas nebegalėjo sustabdyti mis Nan. Ji tęsė, o dėl ypatingų jos balso moduliacijų pasakojimas skambėjo kaip kažkokia graudi senovės Saga.

– Jį pavogė jaunuolis, vardu Aleksas Džerardas. Jis rašo pjeses.

– Labai geras pjeses, – profesionaliai apibūdino misteris Vyzas. – Na, vieną iš jo pjesių aš laikiau šešis mėnesius.

– Ar ją pastatėte? – pasiteiravo misteris Tomlinsonas.

– O *ne,* – misterį Vyzą šokiravo tokia mintis. – Bet žinote, kartą aš iš tiesų norėjau tai padaryti.

– Joje man buvo nuostabus vaidmuo, – pasakė mis Nan. – Vadinosi "*Rašelės vaikai",* nors toje pjesėje nebuvo moters vardu Rašelė. Jis atėjo pasikalbėti su manimi apie tai – apie teatrą. Man jis patiko. Gražiai atrodė ir buvo labai kuklus – vargšas berniukas. Pamenu, – ji dailiai žvelgė į tolį, – jis nupirko man mėtinio kremo. Opalas gulėjo ant mano tualetinio staliuko. Jis buvo buvęs Australijoje ir kiek nusimanė apie opalus. Paėmė jį ir pažiūrėjo prieš šviesą. Manau, tada įsikišo jį sau į kišenę. Pasigedau jo, kai tik jis išėjo. Buvo tada suirutė, pamenate?

Ji atsisuko į misterį Vyzą.

– O, aš pamenu, – suniurnėjo misteris Vyzas.

– Jo kambariuose jie rado tuščią dėžutę, – tęsė aktorė. – Jam išties sunkiai ėjosi, bet jau kitą dieną jis galėjo įrašyti didžiules sumas į savo banką. Jis apsimetė,

kad atidaro sąskaitą, nes draugas jam davė kiek pinigų arkliui, bet jis negalėjo nurodyti draugo. Jis pasakė, kad dėžutę tikriausiai įsidėjo į kišenę per klaidą. Manau, tai labai nevykęs pasiaiškinimas, ar ne? Jis galėjo sugalvoti ir ką nors geresnio... Turėjau eiti duoti parodymus. Mano nuotraukos buvo visuose laikraščiuose. Mano spaudos agentas sakė, kad tai labai gera reklama, bet aš labiau norėčiau atgauti savo opalą.

Ji liūdnai papurtė galvą.

– Ar nori kiek konservuotų ananasų? – paklausė misteris Džadas.

Mis Nan nušvito.

– Kur jie?

– Ką tik tau juos padaviau.

Mis Nan pasižiūrėjo priešais save, pamatė savo pilko šilko krepšelį, tada lėtai pakėlė didelę purpurinio šilko dėžę, kuri gulėjo ant grindų šalia jos. Ji lėtai dėliojo jos turinį ant stalo, ir juo susidomėjo misteris Satervaitas.

Čia buvo pudrinė, lūpdažis, maža brangakmenių dėžutė, vilnų raizginys, kita pudrinė, dvi nosinės, šokoladinių saldainių dėžutė, emaliuotas peilis popieriui, veidrodis, maža tamsiai ruda medinė dėžutė, penki laiškai, riešutas, mažas rausvas krepdešino gabalėlis, kaspino atraiža ir *croissant*[*] gabalėlis. Pagaliau atėjo eilė konservuotiems ananasams.

– *Eureka*[**], – tyliai sušnibždėjo misteris Satervaitas.

– Atsiprašau?

– Nieko, – skubiai tarė misteris Satervaitas. – Koks žavingas peilis popieriui.

– Iš tiesų, ar ne? Kažkas jį man davė. Nepamenu, kas.

---

[*] – raguolis *(pranc.)*

[**] – džiaugsmo šūksnis, ką nors nauja atradus ar sugalvojus *(gr.)*

– Tai indiška dėžutė, – pastebėjo misteris Tomlinsonas. – Išmoningi daikčiukai, ar ne?

– Kažkas ir ją man davė, – atsakė mis Nan. – Jau seniai ją turiu. Ji visada stovėdavo ant mano tualetinio staliuko teatre. Nors nemanau, kad ji labai graži, o kaip jūs manote?

Dėžutė buvo padaryta iš tamsiai rudo medžio. Atsidarinėjo iš šono. Ant jos viršaus buvo dvi lygios medinės sklendės, kurias galėjai sukti aplinkui.

– Gal ir negraži, – sukikenęs tarė misteris Tomlinsonas. – Bet lažinuosi, kad daugiau tokių nesate mačiusi.

Misteris Satervaitas jaudindamasis pasilenkė į priekį.

– Kodėl sakėte, kad ji išmoninga? – paklausė.

– Na, argi ne taip?

Teisėjas kreipėsi į mis Nan. Ji sumišusi žiūrėjo į jį.

– Manau, neturėčiau rodyti jiems triuko, a?

Mis Nan vis dar buvo sutrikusi.

– Kokio triuko? – paklausė misteris Džadas.

– Telaimina mane Dievas, argi jūs nežinote?

Jis apžiūrėjo klausiančius veidus.

– Tada pažiūrėkite dabar. Ar galiu minutėlei paimti dėžutę? Ačiū.

Jis atidarė ją.

– Dabar duokite man ką nors, kad į ją įdėčiau. Štai mažas šveicariško sūrio gabaliukas. Jis visiškai tiks. Dedu jį į vidų ir uždarau dėžutę.

Jis valandėlę grabaliojo ją rankomis.

– Dabar žiūrėkite...

Jis vėl atidarė dėžutę. Ji buvo tuščia.

– Na, aš niekada...– tarė misteris Džadas. – Kaip jūs tai padarėte?

– Tai gana paprasta. Apverčiate dėžutę aukštyn kojomis, pasukate kairiąją sklendę pusračiu, tada uždarote dešiniąją sklendę. Dabar, norėdami gražinti mūsų sūrio

gabaliuką, turime tai apversti. Dešinioji sklendė juda pusračiu, kairioji uždaroma, vis dar laikome dėžutę aukštyn kojomis. O dabar – prašom!

Dėžutė atsivėrė. Sėdintys prie stalo aiktelėjo. Čia buvo sūris, bet buvo ir dar kažkas. Apvalus daiktas, spindintis visomis vaivorykštės spalvomis.

– *Mano opalas!*

Šūksnis buvo skardus. Rozina Nan atsistojo ir prispaudė rankas prie krūtinės.

– Mano opalas! Kaip jis ten pateko?

Henris Džadas atsikrenkštė.

– Aš... e... aš manau, Roze, mano mergyte, kad tu pati jį ten įdėjai.

Kažkas atsistojo nuo stalo ir klupdamas išbėgo laukan. Naomė Karlton Smit. Misteris Kvinas nusekė jai iš paskos.

– Bet kada? Turite galvoje?..

Misteris Satervaitas stebėjo ją, kol ji suprato tiesą. Susivokė tik po dviejų minučių.

– Turite galvoje pernai... teatre.

– Žinai, – atsiprašydamas pasakė Henris, – tu painiojiesi tarp daiktų, Roze. Kad ir tie ikrai šiandien.

Mis Nan skausmingai dėliojo mintis.

– Jis tiesiog įslydo nejučia, o tada aš tikriausiai apverčiau dėžutę ir netyčia padariau tą veiksmą, bet tada... bet tada...– pagaliau ji suprato. – Bet tada Aleksas Džerardas visai jo nepavogė. O! – suklykė iš visų jėgų, skaudžiai, sukrėsdama visus. – Kaip baisu!

– Na, – pasakė misteris Vyzas, – dabar tai galima atitaisyti.

– Taip, bet jis jau metus kalėjime. – Ir tada ji juos nustebino. Staiga atsisuko į hercogienę. – Kas ta mergina... mergina, kuri ką tik išėjo?

– Mis Karlton Smit, – tarė hercogienė, – buvo susižadėjusi su Džerardu. Ji... labai sunkiai tai pakėlė.

Misteris Satervaitas tyliai išsmuko į lauką. Nustojo snigti. Naomė sėdėjo ant akmeninės sienos. Jos rankoje buvo eskizų bloknotėlis, aplink voliojosi keli spalvoti pieštukai. Šalia jos stovėjo misteris Kvinas.

Ji ištiesė eskizų bloknotą misteriui Satervaitui. Tai buvo labai grubus darbas, bet genialus. Kaleidoskopinis snaigių sūkurys su figūra centre.

– Labai gerai, – pagyrė misteris Satervaitas.

Misteris Kvinas pažiūrėjo į dangų.

– Audra baigėsi, – pasakė jis. – Keliai bus slidūs, bet nemanau, kad dabar įvyks avarija.

– Nebus jokių avarijų, – ištarė Naomė. Jos tone slypėjo kažkokia prasmė, kurios misteris Satervaitas nesuprato. Ji atsisuko ir nusišypsojo jam staigia akinančia šypsena. – Misteris Satervaitas gali važiuoti su manimi, jei nori.

Jis tada suprato, kokia stipri neviltis ją kankino anksčiau.

– Na, – tarė misteris Kvinas, – turiu su jumis atsisveikinti.

Jis nuėjo.

– Kur jis eina? – misteris Satervaitas žiūrėjo jam iš paskos.

– Manau, ten, iš kur atėjo, – keistu balsu atsakė Naomė.

– Bet... bet čia nieko nėra, – pasakė misteris Satervaitas, kadangi misteris Kvinas ėjo prie tos vietos ant uolos krašto, kur jie pirmą kartą jį pamatė. – Jūs žinote, pati sakėte, kad tai Pasaulio kraštas.

Jis grąžino bloknotą.

– Labai gerai, – pasakė jis. – Labai panašu. Bet kodėl... e... kodėl jūs apvilkote jį tokiais margais rūbais?

Jų akys trumpam susitiko.

– Aš jį tokį matau, – pasakė Naomė Karlton Smit.

Arlekino alėja

Misteris Satervaitas negalėjo suprasti, kodėl jis pasiliko pas Denmenus. Jie buvo ne jo srities – tai yra jie nepriklausė nei aukštuomenei, nei įdomesnėms menininkų grupėms. Jie buvo miesčionys, netgi gana nuobodūs miesčionys. Misteris Satervaitas susipažino su jais Bijarice, priėmė pasiūlymą pasisvečiuoti, atvyko, nuobodžiavo, tačiau dėl kažkokių keistų priežasčių atvažiuodavo dar ir dar.

Kodėl? Jis uždavė sau šį klausimą birželio dvidešimt pirmąją, lėkdamas iš Londono savo Rols Roisu.

Džonas Denmenas buvo keturiasdešimtmetis vyriškis, gerbiamas verslo pasaulyje, rimtas ir tvirtas žmogus. Jo draugai nebuvo misterio Satervaito draugai, o jo idėjos jam tolimos. Savo srityje tas vyras buvo gudruolis, tačiau už jos jam trūko vaizduotės.

Kodėl aš tai darau? Misteris Satervaitas vėl uždavė sau šį klausimą, ir vienintelis atsakymas, kurį jis sugalvojo, atrodė toks miglotas ir natūraliai absurdiškas, kad jis panoro atidėti jį į šalį. Vienintelė priežastis buvo faktas, kad vienas iš namo (patogaus, gražiai įrengto namo) kambarių žadino jo smalsumą. Tas kambarys buvo pačios misis Denmen svetainė.

Vargu ar jis atspindėjo jos individualybę, nes, bent jau kiek galėjo spręsti misteris Satervaitas, ji išvis neturėjo individualybės. Niekada nebuvo sutikęs tokios neišraiškingos moters. Kiek jis žinojo, ji kilusi iš Rusijos. Džonas Denmenas Rusijoje buvo per karo Europoje protrūkį, jis kovojo su rusų kareiviais, vos išnešė sveiką kailį, prasidėjus revoliucijai, ir su savimi išsivežė tą rusaitę, pabėgėlę be grašio. Nors jo tėvai stipriai priešinosi, jis ją vedė.

Misis Denmen kambarys buvo paprastutis. Buvo gerai ir solidžiai apstatytas kokybiškais Heplvaito baldais, labiau tinkančiais vyrams nei moteriai. Bet jame buvo nederantis daikčiukas: kiniška lakuota širma, nuspalvinta kremine geltona ir rausva spalvomis. Bet koks muziejus džiaugtųsi, ją turėdamas. Tai buvo kolekcionieriaus lobis, retas ir dailus.

Ji netiko prie šio rimto angliško fono. Širma turėjo būti pagrindinis kambario akcentas, o visa aplinka subtiliai priderinta prie jos. Tačiau misteris Satervaitas negalėjo apkaltinti Denmenų skonio neturėjimu. Visa kita šiame name buvo puikiai ir harmoningai suderinta.

Jis papurtė galvą. Tas daiktelis jį domino, nors jis ir nereikšmingas. Tai dėl jo jis vis atvyksta į tuos namus. Galbūt tai moteriška fantazija, bet šis sprendimas jo netenkino, kai jis pagalvodavo apie misis Denmen – ramią moterį šiurkščiais veido bruožais, kalbančią angliškai taip taisyklingai, kad niekas nebūtų atspėjęs, jog ji užsienietė.

Mašina atvažiavo į kelionės tikslą, ir jis išlipo, vis dar galvodamas apie tą kinišką širmą. Denmenų namas vadinosi "Ešmidas", jis užėmė apie penkis akrus Helton Hite, kuris yra už trisdešimties mylių nuo Londono, stovi penki šimtai pėdų virš jūros lygio ir daugiausia apgyvendintas tų, kurie turi gausias pajamas.

Liokajus lipšniai priėmė misterį Satervaitą. Misteris ir misis Denmenai išvykę į repeticiją ir tikisi, kad kol jie grįš, misteris Satervaitas jausis kaip namie.

Misteris Satervaitas linktelėjo ir pakluso šiam įsakymui, išeidamas į sodą. Po paviršutiniško gėlių lysvių apžiūrėjimo jis ūksmingu takučiu nužingsniavo prie durelių sienoje. Šios buvo neužrakintos, ir jis pro jas praėjo į siaurutę alėją.

Misteris Satervaitas žvalgėsi į kairę ir į dešinę. Žavinga, pavėsinga ir žalia, su aukšta gyvatvore, – kaimiška alėja, kuri sukaliojosi ir vingiavo geru senu stiliumi. Jis prisiminė įspaustą adresą: EŠMIDAS, ARLEKINO

ALĖJA, prisiminė ir vietinį pavadinimą, kurį jam kartą pasakė misis Denmen.

– Arlekino alėja, – sušnibždėjo. – Įdomu*.

Jis pasuko už kampo.

Ne tada, bet vėliau jis galvojo, kodėl tą akimirką nenustebo, sutikęs nepagaunamąjį draugą – misterį Harlį Kviną. Du vyrai paspaudė vienas kitam rankas.

– Tad jūs esate čia, – tarė misteris Satervaitas.

– Taip, – atsakė misteris Kvinas. – Apsistojau tame pačiame name, kaip ir jūs.

– Apsistojote čia?

– Taip. Ar tai jus stebina?

– Ne, – lėtai ištarė misteris Satervaitas. – Tik... na, jūs niekur ilgai neužsibūnate, ar ne?

– Užtrunku tiek, kiek būtina, – rimtai pareiškė misteris Kvinas.

– Štai kaip, – tarė misteris Satervaitas.

Jie kurį laiką ėjo tylėdami.

– Ši alėja...– pradėjo misteris Satervaitas ir užsikirto.

– Priklauso man, – užbaigė misteris Kvinas.

– Taip ir maniau, – šnekėjo misteris Satervaitas. – Kažkodėl maniau, kad taip turi būti. Yra ir kitas, vietinių pavadinimas. Jie vadina ją "Meilužių alėja". Jūs tai žinojote?

Misteris Kvinas linktelėjo.

– Bet tikriausiai, – pasakė švelniai, – Meilužių alėja yra kiekviename kaime.

– Tikriausiai, – atsiduso misteris Satervaitas.

Jis staiga pasijuto senas, nesusivokiantis, padžiūvęs ir susiraukšlėjęs nukaršėlis. Jam iš abiejų pusių augo labai žalios ir labai gyvos gyvatvorės.

---

* – žodžių žaismas. Angliškai Harlis Kvinas (*Harley Quin)* ir Arlekinas *(Harlequin)* rašosi panašiai. (*vert. past.*)

– Įdomu, kur baigiasi ši alėja? – paklausė jis staiga.

– Ji baigiasi...*čia,* – atsiliepė misteris Kvinas.

Jie nuėjo už paskutinio vingio. Alėja baigėsi dykyne, ir beveik prie jų kojų atsivėrė didžiulė duobė. Joje voliojosi žvilgančios saulėje skardinės, ir kitos, kurios buvo per daug surūdijusios, kad galėtų žvilgėti, seni batai, laikraščių nuoplaišos, šimtai daikteliūkščių, kurie niekam nebepriklausė.

– Šiukšlynas!– šūktelėjo misteris Satervaitas ir pasipiktinęs giliai įkvėpė.

– Kartais šiukšlyne gali rasti nuostabiausių dalykėlių, – pasakė misteris Kvinas.

– Žinau, žinau!– suriko misteris Satervaitas ir su pasitikėjimo šešėliu pacitavo: *"Atnešk man du gražiausius daiktus mieste, liepė Dievas".* Žinote, kaip sakoma, a?

Misteris Kvinas linktelėjo.

Misteris Satervaitas apžiūrėjo nediduko kotedžo griuvėsius ant stataus uolos skardžio.

– Vaizdas iš namo ne ypač gražus, – pareiškė.

– Manau, tomis dienomis čia šiukšlyno nebuvo, – pasakė misteris Kvinas. – Manau, čia ką tik susituokę gyveno Denmenai. Jie persikėlė į didįjį namą, kai numirė senukai. Kotedžas buvo nugriautas, kai jie uoloje ėmė rausti karjerą, bet kaip matote, nedaug tepadarė.

Jie apsisuko grįžti.

– Manau, – nusišypsojo misteris Satervaitas, – kad šiltais vasaros vakarais daug porelių vaikštinėja šia alėja.

– Tikriausiai.

– Meilužiai, – ištarė misteris Satervaitas. Susimąstęs jis pakartojo šį žodį beveik be jokio normalaus angliško sumišimo. Jį veikė misteris Kvinas. – Meilužiai... Jūs daug padarėte dėl jų, misteri Kvinai.

Antrasis tylėdamas papurtė galvą.

– Jūs gelbėjote juos nuo širdgėlos, nuo blogesnio dalyko nei širdgėla – nuo mirties. Jūs pats buvote mirusiųjų advokatas.

– Jūs kalbate apie save – apie tai, ką jūs padarėte, ne apie mane.

– Tai tas pats, – atšovė misteris Satervaitas. – Jūs tai žinote, – tvirtino, nes pašnekovas tylėjo. – Veikėte... per mane. Dėl kažkokių priežasčių jūs neveikiate tiesiogiai – pats.

– Kartais veikiu, – paprieštaravo misteris Kvinas.

Jo balso tonas pasikeitė. Misteris Satervaitas sudrebėjo. Popietė, pagalvojo, darosi vėsi. Nors saulė švietė vis dar ryškiai.

Tuo metu iš už posūkio išniro mergina. Ji buvo labai daili, šviesiaplaukė, mėlynakė, vilkėjo violetinę medvilnės suknelę. Misteris Satervaitas pažino, kad tai Molė Stenvel, kurią buvo čia anksčiau sutikęs.

Ji sveikindamasi pamojavo ranka.

– Džonas su Ana ką tik grįžo!– šūktelėjo ji. – Jie manė, kad atvyksite, bet tiesiog turėjo dalyvauti repeticijoje.

– Kokioje repeticijoje? – pasiteiravo misteris Satervaitas.

– Tame maskarade – nežinau, kaip jį pavadinti. Jame dainuojama, šokama ir taip toliau. Pamenate misterį Menlį? Jis puikus tenoras, jis bus Pjeras, o aš Pjereta. Žinote, šokti atvyks du profesionalai – Arlekinas ir Kolumbina. Dar bus didelis merginų choras. Ledi Roscheimer labai miela – mokina kaimo merginas dainuoti. Tai jos silpnybė. Muzika gan miela, bet labai šiuolaikiška – dar kiek, ir nebebus melodijos. Klodo Vikemo. Gal žinote jį?

Misteris Satervaitas linktelėjo, nes, kaip buvo minėta anksčiau, jo *métier** buvo visus pažinoti. Jis viską žinojo apie Klodą Vikemą ir jo talentus, ir apie ledi Ros-

---

* – specialybė, sugebėjimas *(pranc.)*

cheimer, kuri yra stora žydė su polinkiu jaunuoliams įteigti tikėjimą menu. Ir jis viską žinojo apie serą Leopoldą Roscheimerį, kuris troško, jog jo žmona būtų laiminga, ir, kas reta tarp vyrų, neprieštaravo, jog ji būtų laiminga savaip.

Jie rado Klodą Vikemą, geriantį arbatą su Denmenais, kuris kimšosi į burną viską, kas papuldavo po ranka, ir mosikavo ilgomis nepaprastai lanksčiomis baltomis rankomis. Jo trumparegės akys spoksojo pro didelius akinius raginiais rėmeliais.

Džonas Denmenas, tiesus, raustelėjęs, kiek linkęs į meilikavimus, nuobodžiaudamas klausėsi. Pasirodžius misteriui Satervaitui, kompozitorius peradresavo savo pastabas jam.

Ana Denmen sėdėjo už arbatos reikmenų kaip visada rami ir neišraiškinga.

Misteris Satervaitas slapčia dirstelėjo į ją. Aukšta, nusikamavusi, sulysusi, oda tampriai aptempia jos skruostikaulius, juodi plaukai perskirti per vidurį, oda nugairinta vėjo. Moteris, kuri viešumoje nepasirūpina savo makijažu. Olandiška lėlė, medinė, be gyvybės... ir vis dėlto...

Jis pagalvojo: "Šiame veide turi būti išraiška, bet jos nėra. Kažkas čia ne taip. Negerai". O Klodui Vikemui jis pasakė:

– Atleiskite? Jūs sakėte?

Kadangi Klodui Vikemui patiko savo paties balso skambesys, jis pradėjo viską iš pradžių.

– Rusija, – kalbėjo, – tai vienintelė šalis pasaulyje, kuria verta domėtis. Jie eksperimentuoja. Jei norite, su gyvenimu, bet vis tiek eksperimentuoja. Nuostabu!– jis įsigrūdo sumuštinį į burną viena ranka ir užkando gabalėliu šokoladinio pyragaičio, kuriuo mosikavo, laikydamas jį kitoje rankoje. – Paimkime, – suniurnėjo pilna burna, – Rusijos baletą. – Prisiminęs šeimininkę, jis atsisuko į ją. Ką *ji* galvoja apie Rusijos baletą?

Klausimas aiškiai buvo tik įžanga Klodo Vikemo nuomonei apie rusų baletą, bet jos atsakymas išmušė jį iš vėžių.

– Niekada jo nemačiau.

– Ką? – jis išsižiojęs spoksojo į ją. – Bet... iš tiesų...

Ji tęsė lygiu ir bejausmiu balsu:

– Prieš ištekėdama aš buvau šokėja. Tad dabar...

– Šventadienis, praleistas dirbant įprastinį darbą, – pasakė jos vyras.

– Šokis, – ji truktelėjo pečiais. – Žinau visas jo gudrybes. Jis manęs nedomina.

O!

Klodas tik po valandėlės atgavo per didelį pasitikėjimą savimi.

– Kalbant apie gyvenimus, – tarė misteris Satervaitas, – ir eksperimentavimą jais, – rusų tauta padarė vieną daug kainavusį eksperimentą.

Klodas Vikemas atsisuko į jį.

– Žinau, ką norite pasakyti, – sušuko. – Karsanova! Nemirtingoji, nepaprastoji Karsanova! Matėte, kaip ji šoka?

– Tris kartus, – atsakė misteris Satervaitas. – Dukart Paryžiuje, kartą Londone. Niekad to... nepamiršiu.

Jis kalbėjo beveik pagarbiai.

– Aš irgi ją mačiau, – prisiminė Klodas Vikemas. – Buvau dešimties. Mane nusivedė dėdė. Dieve! To neįmanoma pamiršti.

Jis piktai nusviedė bandelės gabalėlį į gėlių lysvę.

– Berlyno muziejuje yra jos statulėlė, – šnekėjo misteris Satervaitas. – Ji puiki. Tas trapumo įspūdis – atrodo, galėtum ją sprigtu sudaužyti. Mačiau ją kaip Kolumbiną, "Gulbių ežere", kaip mirštančią Nimfą, – jis patylėjo, linguodamas galvą. – Tai genialu. Daug laiko nutekės, kol gims kita tokia. Ji buvo jauna. Sunaikinta

pirmosiomis revoliucijos dienomis nemokšiškai ir beprasmiškai.

– Kvailiai! Bepročiai! Beždžionės!– šūkavo Klodas Vikemas. Jis užspringo arbata.

– Mokiausi su Karsanova, – įsiterpė misis Denmen. – Gerai ją pamenu.

– Ji buvo nuostabi? – paklausė misteris Satervaitas.

– Taip, – ramiai atsakė misis Denmen. – Ji buvo nuostabi.

Klodas Vikemas išėjo. Džonui Denmenui ištrūko palengvėjimo atodūsis, iš kurio pasišaipė jo žmona.

Misteris Satervaitas linktelėjo.

– Žinau, ką galvojate. Bet nepaisant nieko, muzika, kurią rašo tas berniukas, *yra* muzika.

– Manau, taip ir yra, – sutiko Denmenas.

– O, be abejonės. Kiek tai tęsis... na, tai kas kita.

Džonas Denmenas smalsiai pažiūrėjo į jį.

– Ką turite galvoje?

– Sakau, kad sėkmė jį aplankė anksti. Ir tai pavojinga. Visada pavojinga. – Jis pažiūrėjo į misterį Kviną. – Jūs sutinkate su manimi?

– Jūs visada teisus, – tarė misteris Kvinas.

– Užlipsime į mano kambarį, – paskelbė misis Denmen. – Ten jauku.

Ji rodė kelią, jie ėjo iš paskos. Misteris Satervaitas giliai įkvėpė, pamatęs kinišką širmą. Jis pastebėjo, kad misis Denmen žiūri į jį.

– Jūs visada būnate teisus, – pasakė ji, kryptelėjusi galvą. – Ką manote apie mano širmą?

Jis pajuto, kad tie žodžiai jam yra tam tikras iššūkis, ir atsakė netvirtai, klupdamas už žodžių:

– Na, ji... ji graži. Daugiau, ji unikali.

– Jūs teisus, – prie jų priėjo Denmenas. – Mes nusipirkome ją, ką tik susituokę. Nusipirkome maždaug už

dešimtąją jos vertės, bet net tada... na, ji suvaržė mūsų finansus maždaug metams. Pameni, Ana?

– Taip, – atsakė misis Denmen. – Aš pamenu.

– Tiesą pasakius, tada mums išvis buvo nenaudinga ją pirkti. Dabar, aišku, viskas pasikeitė. Kristis šiomis dienomis pardavinėjo labai gerus lakuotus dirbinius. Kaip tik to mums reikia, kad padarytume šį kambarį tobulu. Visų kiniškų daikčiukų. Išvalyti kitą šlamštą. Ar patikėsite, Satervaitai, mano žmona nenori net girdėti apie tai!

– Man patinka šitoks kambarys, – pasakė misis Denmen.

Jos veidas įgavo keistą išraišką.

Misteris Satervaitas vėl pasijuto iššauktas į dvikovą ir nugalėtas. Jis apsižvalgė ir pirmą kartą pastebėjo asmens prisilietimo nebuvimą. Čia nebuvo nuotraukų, gėlių ar niekučių. Tai išvis nepriminė moters kambario. Atmetus tą nederančią kinišką širmą, tai galėjo būti parodomasis kambario modelis didelėje baldų parduotuvėje.

Jis pamatė, kad ji jam šypsosi.

– Klausykite, – kreipėsi ji į jį. Palinko į priekį ir akimirką atrodė labiau tikra užsienietė nei anglė. – Kalbu jums, nes suprasite. Nusipirkome šią širmą ne tik su pinigais, bet ir su meile. Dėl meilės jai, nes ji buvo graži ir unikali, mes gyvenome be kitų daiktų, kurių mums trūko ar reikėjo. Tuos kiniškus dirbinius, apie kuriuos kalba mano vyras, mes pirktume tik už pinigus, neįdėtume ten nieko savo.

Jos vyras nusijuokė.

– O, daryk kaip išmanai, – pasakė, bet jo balsas buvo suirzęs. – Bet šiame angliškame fone ji netinka. Visi kiti daiktai yra pakankamai geri, autentiški, tvirti, nesuklastoti, bet pusėtini. Geras tikras vėlyvasis Heplvaitas.

Ji linktelėjo.

– Geri, tvirti, autentiški, angliški, – sušnibždėjo.

Misteris Satervaitas pažiūrėjo į ją. Suvokė, kad už šių žodžių kažkas slypi. Angliškas kambarys... liepsningas kiniškos širmos grožis... Ne, mintis dingo.

– Susitikau alėjoje mis Stenvel, – pasakė pašnekesiui palaikyti. – Sakė, kad šio vakaro spektaklyje ji bus Pjereta.

– Taip, – pritarė Denmenas. – Be to, labai gera.

– Ji nevikri, – pasakė Ana.

– Nesąmonė, – užginčijo jos vyras. – Visos moterys vienodos, Satervaitai. Negali klausytis, kaip giriama kita moteris. Molė labai gražiai atrodo, dėl to visos moterys griežia ant jos dantį.

– Kalbėjau apie šokį, – kiek nustebusi pasakė Ana. – Taip, ji labai graži, bet jos kojos juda gremėzdiškai. Negalite man prieštarauti, nes šokius aš išmanau.

– Kaip suprantu, atvyksta du profesionalūs šokėjai? – taktiškai įsiterpė misteris Satervaitas.

– Taip. Baleto šokėjai. Princas Oranovas atveš juos savo mašina.

– Sergėjus Oranovas?

Klausimą uždavė Ana Denmen. Jos vyras atsisuko ir įbedė žvilgsnį į ją.

– Tu jį pažįsti?

– Pažinojau... Rusijoje.

Misteris Satervaitas pagalvojo, kad Džonas Denmenas atrodo sunerimęs.

– Ar jis tave atpažins?

– Taip. Jis mane atpažins.

Ji nusijuokė žemu, beveik triumfuojančiu juoku. Dabar jos veidas visai nepriminė olandiškos lėlės. Ji raminančiai linktelėjo savo vyrui.

– Sergėjus. Tad jis atveš du šokėjus. Jis visada domėjosi šokiais.

– Pamenu, – nukirto Džonas Denmenas, tada apsisuko ir išėjo iš kambario. Misteris Kvinas nusekė iš paskos. Ana Denmen priėjo prie telefono ir paprašė ją

sujungti. Rankos mostu ji sulaikė misterį Satervaitą, nes šis norėjo pasekti abiejų vyrų pavyzdžiu.

– Ar galiu kalbėtis su ledi Roscheimer? O! Tai jūs. Čia Ana Denmen. Ar princas Oranovas jau atvyko? Ką? Ką?! O, Viešpatie! Bet kaip šlykštu.

Ji dar valandėlę klausėsi, tada padėjo ragelį. Pasisuko į misterį Satervaitą.

– Įvyko avarija. Vairavo Sergėjus Ivanovičius. O, jis nepasikeitė per šiuos metus. Mergina sužeista nestipriai, bet visa sudaužyta ir sukratyta, per daug, kad galėtų šįvakar šokti. Vyrui lūžo ranka. Pats Sergėjus Ivanovičius nesusižeidė. Tikriausiai jį velnias saugo.

– O kaipgi šio vakaro spektaklis?

– Taigi, mano drauge. Reikia kažką daryti.

Ji sėdėjo galvodama. Netrukus pažiūrėjo į jį.

– Aš prasta šeimininkė, misteri Satervaitai. Aš jūsų neužimu.

– Užtikrinu jus, kad tai nebūtina. Nors yra kai kas, misis Denmen, ką labai norėčiau žinoti.

– Taip?

– Kaip jūs susidūrėte su misteriu Kvinu?

– Jis dažnai čia būna, – lėtai pradėjo ji. – Manau, šioje pasaulio dalyje jam priklauso žemės plotas.

– Taip taip. Šią popietę jis man tai sakė, – sutiko misteris Satervaitas.

– Jis yra...– ji nutilo. Jų žvilgsniai susitiko. – Manau, geriau už mane žinote, kas jis yra, – užbaigė.

– Aš?

– Argi ne?

Jis sutriko. Jo švelni maža siela buvo trikdoma. Jis pajuto, jog ji nori priversti jį eiti toliau, nei jis yra pasiruošęs, kad ji nori, jog jis kalbėtų tai, ko jis dar negali prisipažinti pats sau.

– Jūs žinote!– šūktelėjo ji. – Manau, jūs daug ką žinote, misteri Satervaitai.

Tai buvo kiršinimas, tačiau jis negalėjo jo paveikti. Jis papurtė galvą neįprastai nusižeminęs.

– Ką gali žmogus žinoti? – paklausė jis. – Tiek mažai... labai mažai.

Ji pritardama linktelėjo. Netrukus vėl prabilo keistu susimąsčiusiu balsu, nežiūrėdama į jį.

– Tarkime, jei aš jums kai ką pasakyčiau, jūs nesijuoktumėte? Ne, nemanau, kad juoksitės. Tada tarkime, kad norėdamas užsiimti...– ji patylėjo, – savo amatu, savo darbu, privalai pasinaudoti fantazijomis – turi apsimesti kažkuo, kas neegzistuoja, įsivaizduoji tam tikrą žmogų... Suprantate, apsimetinėji, kad tuo patikėtų... ir nieko daugiau. Bet vieną dieną...

– Taip? – paskatino ją misteris Satervaitas.

Jis buvo smarkiai susidomėjęs.

– Fantazijos išsipildo! Tai, ką įsivaizdavai, neįmanomas dalykas... tampa tikrove! Ar tai beprotybė? Pasakykite man, misteri Satervaitai. Ar tai beprotybė... ar jūs taip pat tuo tikite?

– Aš...– keista, bet jis negalėjo kalbėti. Žodžiai įstrigo kažkur galugerklyje.

– Kvailybė, – pasakė Ana Denmen. – Kvailybė.

Ji išskubėjo iš kambario, palikdama misterį Satervaitą su jo neišsakytu tikėjimo išpažinimu.

Jis nusileido žemyn vakarieniauti.

Misis Denmen užiminėjo svečią – aukštą tamsiaplaukį vidutinio amžiaus vyrą.

– Princas Oranovas – misteris Satervaitas.

Abu vyrai nusilenkė. Misteris Satervaitas jautė, kad jo atėjimas nutraukė kažkokį pokalbį, kuris nebeatsinaujins. Bet ore nebuvo įtampos. Rusas lengvai ir natūraliai šnekėjosi temomis, artimomis misterio Satervaito širdžiai. Jis turėjo puikiai išlavintą meninį skonį, ir jie greitai rado daug bendrų draugų. Prie jų prisijungė Džonas Denmenas, ir pokalbis pasidarė lokalizuotas. Oranovas išreiškė apgailestavimą dėl avarijos.

– Tai nebuvo mano kaltė. Taip, man patinka greitai važinėti, bet aš geras vairuotojas. Tai buvo Likimas... Laimė...– jis truktelėjo pečiais, – mūsų visų šeimininkai.

– Jumyse kalba rusas, Sergėjau, – pasakė misis Denmen.

– Ir randa aidą jumyse, Ana Michailovna, – skubiai atsiliepė jis.

Misteris Satervaitas iš eilės apžvelgė trijulę. Džonas Denmenas, šviesus, atitolęs, angliškas, ir kiti du, tamsūs, liesi, keistai panašūs. Kažkas sukirbėjo jo galvoje... kas? O! Na, taip. Pirmas "Valkirijos naktų" veiksmas. Zigmundas ir Ziglinda – tokie panašūs ... ir svetimasis Handingas. Jo mintyse ėmė jungtis ryšiai. Ar tai yra misterio Kvino dalyvavimo reikšmė? Vienu dalyku jis tvirtai tikėjo – kur pasirodo misteris Kvinas, ten vyksta drama. Ar ji buvo ir čia – sena banali meilės trikampio tragedija?

Jis buvo neaiškiai nusivylęs. Tikėjosi geresnių dalykų.

– Kas buvo padaryta, Ana? – pasiteiravo Denmenas. – Manau, reikia tą dalyką atidėti. Girdėjau, kad skambinai Roscheimeriams.

Ji papurtė galvą.

– Ne... nėra reikalo tai atidėti.

– Bet jūs negalite apsieiti be baleto?

– Mes išties negalime turėti Arlekinados be Arlekino ir Kolumbinos, – sausai sutiko Ana. – Aš būsiu Kolumbina, Džonai.

– Tu?

Misteris Satervaitas pastebėjo, kad jis apstulbo... sunerimo...

Ji ramiai linktelėjo.

– Nereikia bijoti, Džonai. Aš neužtrauksiu tau gėdos. Tu pamiršai – kažkada tai buvo mano profesija.

Misteris Satervaitas pagalvojo: "Koks nepaprastas dalykas yra balsas. Jis sako viena ir palieka už nugaros neišsakytus dalykus ir prasmes. Norėčiau žinoti..."

– Na, – pagiežingai pasakė Džonas Denmenas, – tai išsprendžia pusę problemos. O kaipgi kitkas? Kur tu rasi Arlekiną?

– Aš *radau* jį... čia!

Ji mostelėjo į atvertas duris, kuriose ką tik pasirodė misteris Kvinas. Jis jai šyptelėjo.

– Dėl Dievo, Kvinai, – aiktelėjo Džonas Denmenas. – Ar ką nors žinai apie šį žaidimą? Niekad nė nepamaniau.

– Už misterį Kviną gali laiduoti ekspertas, – pasakė jo žmona. – Už jį atsakys misteris Satervaitas.

Ji nusišypsojo misteriui Satervaitui, ir šis suvokė, jog murma:

– O taip... aš atsakau už misterį Kviną.

Denmenas nukreipė savo dėmesį kitur.

– Žinote, po to bus persirengėlių šokiai. Didelė kankynė. Turėsime jus aptaisyti, misteri Satervaitai.

Misteris Satervaitas labai ryžtingai papurtė galvą.

– Mano metuose tai atleistina, – jam į galvą šovė puiki mintis. Stalo servetėlė ant rankos. – Štai ir aš, senas padavėjas, kuris matė ir geresnių dienų.

Jis nusijuokė.

– Įdomi profesija, – pasakė Kvinas. – Jie taip daug mato.

– Turėsiu užsidėti kažkokio kvailio Pjero kostiumą, – niūriai suburbėjo Denmenas. – Šiaip ar taip, vis tiek puiku. O jūs? – jis pažiūrėjo į Oranovą.

– Turiu Arlekino kostiumą, – pasakė rusas. Jo žvilgsnis minutėlei sustojo ant šeimininkės veido.

Misteris Satervaitas pagalvojo, ar jam tik pasivaideno, kad čia slypi kažkoks spaudimas.

– Mes galime būti trise, – nusijuokė Denmenas. – Turiu seną Arlekino kostiumą, kurį man vos susituokus

kažkokiam spektakliui ar panašiai pasiuvo žmona. – Jis patylėjo, žvelgdamas į savo plačią krūtinę. – Nemanau, kad dabar galėsiu į jį įlįsti.

– Ne, – atsakė jo žmona. – Tu dabar negali į tai įlįsti.

Ir vėl jos balse buvo kažkas, ne tik žodžiai.

Ji pažiūrėjo į laikrodį.

– Jei Molė greitai neateis, mes jos nelauksime.

Bet tą akimirką paskelbė apie merginos atėjimą. Ji jau dėvėjo savo baltai žalią Pjeretos suknelę, ir misteris Satervaitas nusprendė, kad ji atrodo labai žavingai.

Ji labai jaudinosi ir džiaugėsi artėjančiu spektakliu.

– Nors man siaubingai neramu, – paskelbė, kai jie gėrė kavą po vakarienės. – Žinau, kad mano balsas drebės ir aš pamiršiu žodžius.

– Tavo balsas žavingas, – pasakė Ana, – tavo vietoje aš dėl jo nesirūpinčiau.

– O, bet aš rūpinuosi. Dėl kitko aš nesijaudinu – noriu pasakyti, dėl šokio. Čia viskas bus tvarkoj. Noriu pasakyti, juk negalite savo kojų dėlioti pernelyg blogai, ar ne.

Ji kreipėsi į Aną, bet vyresnioji moteris neatsakė. Vietoj to ji pasiūlė:

– Padainuok ką nors dabar misteriui Satervaitui. Jis tave nuramins.

Molė priėjo prie pianino. Suskambo jos gyvas, melodingas balsas. Ji dainavo seną airių baladę.

Šyla, juodoji Šyla, ką tu ten matai?
Ką tu matai, ką matai ugnyje?
Matau vaikiną, kuris mane myli,
Ir matau vaikiną, kuris mane palieka,
Ir trečią vaikiną, Šešėlių bernioką,
Ir jis yra tas, kuris mane skaudina.

Daina tęsėsi. Jos pabaigoje misteris Satervaitas gyvai pritardamas linktelėjo.

– Misis Denmen teisi. Jūsų balselis žavingas. Galbūt ne visiškai ištreniruotas, bet džiugiai natūralus, ir jame jaučiasi ši neapsakoma jaunystės kokybė.

– Teisingai, – sutiko Džonas Denmenas. – Pirmyn, Mole, ir tegu tavęs nenusodina scenos baimė. Dabar geriau eikime pas Roscheimerius.

Svečiai išsiskirstė apsivilkti apsiaustų. Naktis buvo nuostabi, ir jie nutarė eiti pėsčiomis, nes pats namas buvo tik už kelių šimtų jardų.

Misteris Satervaitas atsidūrė prie savo draugo.

– Keista, – pasakė jis, – bet ta daina privertė mane pagalvoti apie jus. *Trečias vaikinas – Šešėlių berniokas* – čia yra paslaptis, o kur būna paslaptys, aš... na, galvoju apie jus.

– Aš toks paslaptingas? – nusišypsojo misteris Kvinas.

Misteris Satervaitas energingai linktelėjo.

– Taip, tikrai. Žinote, iki šio vakaro net neįsivaizdavau, kad jūs buvote šokėjas profesionalas.

– Iš tiesų? – pasiteiravo misteris Kvinas.

– Klausykite, – pasakė misteris Satervaitas. Jis paniūniavo meilės motyvą iš "Valkirijos naktų". – Jis skambėjo mano galvoje per visą vakarienę, kai aš žiūrėjau į tuos du.

– Kuriuos du?

– Princą Oranovą ir misis Denmen. Ar nematote, kad šįvakar ji pasikeitė? Tarsi... tarsi staiga būtų atsivėrusios langinės, ir mes pamatytume viduje pašvaistę.

– Taip, – atsakė misteris Kvinas. – Tikriausiai taip.

– Ta pati sena drama, – prabilo misteris Satervaitas. – Aš teisus, ar ne? Tiedu priklauso vienas kitam. Jie yra iš to paties pasaulio, jų mintys, jų svajonės tos pačios... Galima suvokti, kaip tai nutiko. Prieš dešimt metų

Denmenas turėjo labai gerai atrodyti, buvo jaunas, smarkus, romantiškas. Ir jis išgelbėjo jai gyvybę. Viskas gana natūralu. Bet dabar... kas gi pagaliau jis yra? Geras vaikinas – pasiturintis, jam sekasi, bet, na... jis pusėtinas. Geras sąžiningas angliškas šlamštas – visai toks kaip tie Heplvaito baldai viršuje. Kaip anglas, ir kaip paprastai, kaip ta graži anglaitė su savo gyvu neištreniruotu balsu. O, jūs galite šypsotis, misteri Kvinai, bet negalite nuneigti to, ką aš sakau.

– Aš nieko neneigiu. Jūs visada teisus tame, ką matote. Tačiau...

– Tačiau kas?

Misteris Kvinas pasilenkė į priekį. Jo tamsios melancholiškos akys ieškojo misterio Satervaito akių.

– Ar jūs tiek mažai išmokote iš gyvenimo? – atsikvėpė jis.

Jis paliko misterį Satervaitą neaiškiai sunerimusį, tokį susigraužusį ir susimąsčiusį, kad senukas nepastebėjo, jog kiti išėjo be jo, nelaukdami, kol jis pasirinks šaliką. Jis įėjo į sodą pro tas pačias duris kaip ir tą popietę. Alėja maudėsi mėnulio šviesoje, ir net stovėdamas tarpuvartėje, jis matė apsikabinusią porelę.

Akimirką jis pagalvojo...

Ir tada jis pamatė. *Džonas Denmenas ir Molė Stenvel.* Iki jo atsklido kimus ir kenčiantis Denmeno balsas.

– Negaliu be tavęs gyventi. Ką mums daryti?

Misteris Satervaitas apsisuko grįžti tuo pačiu keliu, kuriuo atėjo, bet jį sulaikė ranka. Dar kažkas šalia jo stovėjo tarpuvartėje, kažkas, kieno akys taip pat matė.

Misteris Satervaitas iš pirmo žvilgsnio į jos veidą suvokė, kokios bukaprotiškos buvo jo prielaidos.

Jos kenčianti ranka laikė jį ten tol, kol tie kiti nuėjo alėja ir išnyko iš akių. Jis suvokė, kad kalba jai nesąmones, kurios turėtų guosti, bet absurdiškai netinka jos skausmui, apie kurį jis tik nutuokė. Ji prabilo tik kartą.

– Prašau, – pasakė, – nepalikite manęs.

Jis pasijuto keistai sujaudintas. Vadinasi, jis kažkam naudingas. Ir jis toliau kalbėjo tuos dalykus, kurie ničnieko nereiškė, bet kurie kažkaip buvo geriau už tylą. Jie nuėjo tuo keliu pas Roscheimerius. Tada jos ranka suspaudė jo petį, ir jis suprato, kad ji džiaugiasi jo draugija. Ji nuėmė ranką tik tada, kai jie pagaliau pasiekė savo tikslą. Ji stovėjo labai tiesi, aukštai iškėlusi galvą.

– Dabar, – pasakė ji, – aš šoksiu! Nebijokite dėl manęs, mano drauge. Aš šoksiu.

Ji staiga jį paliko. Jį perėmė ledi Roscheimer, kuri kėlė namuose maišatį ir nuolatos dejavo. Paskui ji perleido jį Klodui Vikemui.

– Sužlugdyta! Visiškai sužlugdyta. Man visada taip nutinka. Visi tie kaimo stuobriai mano, kad jie gali šokti. Aš net niekad nesikonsultavau...– jis kalbėjo, kalbėjo nesustodamas. Jis rado užjaučiantį klausytoją, vyrą, kuris *žinojo.* Jis įsijautė į savęs gailėjimosi orgiją. Ji pasibaigė tik tada, kai pasigirdo pirmieji muzikos garsai.

Misteris Satervaitas pabudo iš savo minčių. Jis buvo blaivus, kritiškas. Vikemas yra neišpasakytas asilas, bet jis gali rašyti muziką – švelnų tinklelį, neapčiuopiamą kaip pasakų audeklą – tačiau joje nėra jokio gražumėlio.

Dekoracijos buvo geros. Ledi Roscheimer, padėdama savo protežė, niekada nesiskaitė su pinigais. Arkadijaus kardas su žaibo efektais teikė nerealumo atmosferai.

Du žmonės šoko, kaip jie šoko nuo neatmenamų laikų. Lieknas Arlekinas, blizgantis mėnulio šviesoje, su burtų lazdele ir kaukėtu veidu... Balta Kolumbina, daranti piruetus, primenančius kažkokią nemirtingą svajonę...

Misteris Satervaitas atsitiesė. Jis jau buvo tai išgyvenęs. Taip, žinoma...

Dabar jo kūnas buvo toli nuo ledi Roscheimer svetainės. Jis buvo Berlyno muziejuje prie nemirtingosios Kolumbinos statulėlės.

Arlekinas ir Kolumbina šoko. Platus pasaulis buvo jų, skirtas jiems šokti...

Mėnulio šviesa... ir žmogaus figūra. Pjeras, klajojantis girioje, dainuojantis į mėnulį. Pjeras, kuris matė Kolumbiną ir nežino poilsio. Du nemirtingieji išnyksta, bet Kolumbina atsigręžia. Ji girdėjo žmogaus širdies dainą.

Pjeras klajoja girioje... tamsa... jo balsas nuslopsta tolumoje...

Žalias kaimas – kaimo merginų šokiai... Pjerai ir Pjeretos. Molė kaip Pjereta. Šokėja ne kokia – Ana Denmen čia buvo teisi – bet gyvas melodingas balsas, kai ji dainuoja savo dainą "Pjereta šoka pievoje".

Gera melodija – misteris Satervaitas pritardamas linktelėjo. Kaimo merginų daugybė jį pašiurpino, bet jis suvokė, kad tai ledi Roscheimer buvo be galo filantropiška.

Jie verčia Pjerą įsijungti į šokį. Jis atsisako. Jis klajoja išbalusiu veidu – amžinas meilužis, ieškantis idealo.

Ateina vakaras. Nematomi Arlekinas su Kolumbina šoka nesąmoningoje minioje. Vieta apleista, tik nuilsęs Pjeras užmiega ant žolėtos pakrantės. Arlekinas su Kolumbina šoka aplink jį. Jis pabunda ir mato Kolumbiną. Jis bergždžiai prašo jos rankos, maldauja, meldžia...

Ji stovi neapsispręsdama. Arlekinas vilioja ją nešdintis. Bet ji jo nebemato. Ji klausosi Pjero, kuris dar kartą dainuoja meilės dainą. Ji puola jam į glėbį, ir leidžiasi uždanga.

Antrame veiksme matome Pjero kotedžą. Kolumbina sėdi prie židinio. Ji išblyškusi, suvargusi. Ji klausosi... ko? Pjeras dainuoja jai – šaukia ją dar kartą prie minčių apie jį. Temsta. Girdisi griaustinis... Kolumbina atideda savo ratelį. Ji energinga, sujaudinta... Ji daugiau nesiklauso Pjero. Ore skamba jos pačios muzika, Kolumbinos ir Arlekino muzika... Ji pabunda. Ji prisimena.

Griaustinio trenksmas! Tarpduryje stovi Arlekinas. Pjeras negali jo matyti, bet Kolumbina pašoka

džiaugsmingai juokdamasi. Pribėga vaikai, bet ji nustumia juos šalin. Kitas griaustinio trenksmas, griūva sienos, ir Kolumbina šokdama išbėga į laukinę naktį su Arlekinu.

Tamsa, ir joje Pjeretos melodija. Lėtai įsižiebia šviesa. Dar kartą kotedžas. Pjeras su Pjereta, pasenę ir pražilę, sėdi priešais židinį dviejuose foteliuose. Muzika laiminga, bet prislopinta. Pjereta linksi savo kėdėje. Pro langą įsiskverbia mėnulio spindulys, su juo seniai pamirštos Pjero dainos motyvas. Jis sujuda savo kėdėje.

Tyli muzika – pasakų muzika. Lauke – Arlekinas su Kolumbina. Atsilapoja durys, ir į vidų šokdama įskrenda Kolumbina. Ji pasilenkia prie miegančio Pjero, bučiuoja jį į lūpas...

Bum! Dunda griaustinis. Ji vėl lauke. Scenos centre – apšviestas langas, o pro jį matosi dvi lėtai tolstančios šokančių Arlekino ir Kolumbinos figūrėlės, kurios tirpsta tolumoje...

Nukrenta sienojas. Pjereta piktai pašoka, pribėga prie lango ir užtraukia užuolaidas. Taip viskas baigiasi staigiu disonansu...

Misteris Satervaitas labai ramus sėdėjo aplodismentų ir šūkaliojimų jūroje. Pagaliau jis atsistojo ir skynėsi kelią laukan. Užšoko ant Molės Stenvel, išraudusios ir energingos, besiklausančios komplimentų. Jis pamatė Džoną Denmeną, kuris stumdėsi ir alkūnėmis skynėsi kelią per minią, jo akys degė nauja liepsna. Prie jo priėjo Molė, bet jis beveik nesąmoningai nustūmė ją į šalį. Ne jos jis ieškojo.

– Mano žmona? Kur ji?

– Manau, išėjo į sodą.

Tačiau ją rado misteris Satervaitas – sėdinčią ant akmeninio suolo po kiparisu.

Priėjęs prie jos, jis padarė keistą dalyką. Jis atsiklaupė ir pakėlė jos ranką prie savo lūpų.

– O! – aiktelėjo ji. – Jūs manote: aš gerai šokau?

– Šokote... kaip šokate visada, madam Karsanova.

Ji giliai įkvėpė.

– Tad... jūs atspėjote.

– Yra vienintelė Karsanova. Negali, pamačius, kaip šokate, tai užmiršti. Bet kodėl... kodėl?

– O kaipgi kitaip?

– Turite galvoje...

Ji kalbėjo labai paprastai. Dabar ji buvo tokia paprasta.

– O! Bet jūs suprantate. Jūs daug patyrėte gyvenime. Didi šokėja... taip, ji gali turėti meilužių... bet vyras – jau kas kita. Ir jis... jis nenori kitų. Jis norėjo, kad priklausyčiau jam taip, jog... jog kaip Karsanova niekada negalėčiau taip priklausyti.

– Suprantu, – tarė misteris Satervaitas. – Suprantu. Tad jūs tai atidavėte?

Ji linktelėjo.

– Turėjote jį labai mylėti, – švelniai pasakė misteris Satervaitas.

– Kad taip pasiaukočiau? – ji nusijuokė.

– Ne visai. Kad padarytumėte tai taip lengvai.

– O taip... gal... jūs teisus.

– O dabar? – paklausė misteris Satervaitas.

Ji surimtėjo.

– Dabar? – ji nutilo, tada garsiau prabilo į šešėlius:– Ar tai jūs, Sergėjau Ivanovičiau?

Princas Oranovas išėjo į mėnulio šviesą. Jis paėmė jos ranką ir nesivaržydamas nusišypsojo misteriui Satervaitui.

– Prieš dešimt metų aš gedėjau dėl Anos Karsanovos mirties, – pasakė jis paprastai. – Ji man buvo tarsi antra pusė. Šiandien aš vėl ją radau. Mes nebesiskirsime.

– Alėjos gale po dešimties minučių, – tarė Ana. – Aš tavęs nenuvilsiu.

Oranovas linktelėjo ir pasišalino. Šokėja atsisuko į misterį Satervaitą. Šypsena žaidė jos lūpose.

– Na... jūs nepatenkintas, mano drauge?

– Ar žinote, – nutrūkstančiu balsu prašneko misteris Satervaitas, – kad jūsų ieško jūsų vyras?

Jis pamatė, kaip jos veidu perbėgo virpulys, bet jos balsas liko pakankamai tvirtas.

– Taip, – pasakė ji rimtai. – Gali būti.

– Mačiau jo akis. Jos...– jis staiga nutilo.

Ji vis dar buvo rami.

– Taip, galbūt. Valandai. Valandos stebuklas, pagimdytas praeities prisiminimų, muzikos, mėnulio šviesos... Ir viskas.

– Tada aš nieko negaliu pasakyti? – jis pasijuto toks senas ir nuliūdęs.

– Dešimt metų gyvenau su vyru, kurį mylėjau, – prabilo Ana Karsanova. – Dabar einu pas vyrą, kuris dešimt metų mylėjo mane.

Misteris Satervaitas tylėjo. Jam neliko argumentų. Be to, tai išties atrodė paprasčiausias sprendimas. Tik... tik kažkodėl jis nenorėjo tokio sprendimo. Pajuto jos ranką ant savo peties.

– Žinau, mano drauge, žinau. Bet trečio kelio nėra. Tu visada ieškai vieno dalyko – meilužio, tobulo, amžino meilužio... Tu girdi Arlekino muziką. Tavęs netenkina joks meilužis, nes visi jie mirtingi. O Arlekinas – tik mitas, tik nematoma būtybė... nebent...

– Taip, – pasakė misteris Satervaitas. – Taip?

– Nebent... jo vardas yra... mirtis!

Misteris Satervaitas sutirtėjo. Ji nuėjo šalin, sutirpo šešėliuose.

Jis nežinojo, kiek laiko ten prasėdėjo, bet staiga pašoko, pajutęs, kad švaisto brangų laiką. Jis skubėjo tolyn, tarsi kažkieno jėga varomas ta kryptimi.

Kai atbėgo į alėją, jį užplūdo keistas nerealumo jausmas. Burtai... burtai ir mėnulio šviesa! Ir dvi figūros, einančios link jo.

Oranovas savo Arlekino kostiumu. Taip jis pagalvojo iš pradžių. Tada, kai jie praėjo pro šalį, jis suprato savo klaidą. Ta lanksti linguojanti figūra gali priklausyti tik misteriui Kvinui.

Jie nuėjo alėja žemyn, žengė taip lengvai, lyg būtų žingsniavę per orą. Misteris Kvinas pasuko galvą, atsigręžė, ir misteris Satervaitas patyrė šoką, nes tai nebuvo misterio Kvino veidas. Tai buvo nepažįstamas veidas... Ne, ne visai nepažįstamas. Ak! Taip, tai Džono Denmeno veidas, taip jis galėjo atrodyti prieš tai, kai jam pernelyg gerai ėmė sektis gyvenime. Energingas, avantiūriškas, tuo pat metu ir berniuko, ir meilužio veidas...

Iki jo atsklido jos aiškus ir laimingas juokas... Jis pažiūrėjo jiems iš paskos ir tolumoje pamatė mažo kotedžo šviesas. Žvelgė į jas lyg sapnuodamas.

Jį šiurkščiai pažadino ranka, nusileidusi ant jo peties, ir atsisukęs jis pamatė Sergėjaus Oranovo veidą. Vyras buvo išbalęs ir susijaudinęs.

– Kur ji? Kur ji? Ji pažadėjo... ir neatėjo.

– Madam ką tik nuėjo alėja – viena.

Misis Denmen kambarinė prabilo iš už durų šešėlio už jų nugarų. Ji laukė, laikydama šeimininkės apsiaustą.

– Stovėjau čia ir mačiau, kaip ji praėjo, – pridūrė ji.

Misteris Satervaitas šiurkščiai kreipėsi į ją:

– Viena? Jūs sakėte, viena?

Kambarinės akys išsiplėtė iš nuostabos.

– Taip, sere. Ar nematėte jos?

Misteris Satervaitas įsikibo į Oranovą.

– Greitai, – sušnibždėjo. – Aš... aš bijau.

Jie drauge nulėkė alėja, rusas greitai kalbėjo nerišliais sakiniais.

– Ji nuostabi būtybė. Ak! Kaip ji šįvakar šoko. Ir tas jūsų draugas. Kas jis? Ak! Betgi jis nuostabus... unikalus. Seniau, kai ji šoko Rimskio Korsakovo Kolumbiną, ji niekada nebuvo radusi tobulo Arlekino. Mordovas, Kasninas – nė vienas iš jų nebuvo visiškai tobulas. Ji turėjo savo mažutę fantaziją. Kartą man ją pasakė. Ji visada šoko su išsvajotu Arlekinu – vyru, kurio iš tiesų ten nebuvo. Tai buvo pats Arlekinas, sakydavo ji, kuris ateidavo šokti su ja. Tai buvo jos fantazija, kuri padarė Kolumbiną tokia nuostabia.

Misteris Satervaitas linktelėjo. Jo galvoje buvo tik viena mintis.

– Paskubėkime, – tarė jis. – Turime ateiti laiku. O! Turime ateiti laiku.

Jie pasuko už paskutinio vingio, pribėgo prie gilios duobės ir prie kažko, kas gulėjo joje, ko anksčiau ten nebuvo, – moters, gulinčios nuostabia poza, plačiai išskėstomis rankomis ir atlošusios galvą, lavono. Negyvas veidas ir kūnas, kurie mėnulio šviesoje buvo gražūs ir triumfuojantys.

Misteris Satervaitas miglotai prisiminė žodžius... misterio Kvino žodžius: "*nuostabūs dalykai šiukšlyne...*" Dabar jis juos suprato.

Oranovas murmėjo nutrūkstančias frazes. Ašaros sruvo jam per veidą.

– Aš ją mylėjau. Visada aš ją mylėjau, – jis panaudojo beveik tuos pačius žodžius, kurie atėjo misteriui Satervaitui į galvą anksčiau tądien. – Mes buvome iš to paties pasaulio, ji ir aš. Mūsų mintys ir svajos buvo tos pačios. Būčiau visada ją mylėjęs...

– Kaip jūs sužinojote?

Rusas atsisuko į jį, nustebintas irzlaus jo tono aikštingumo.

– Kaip jūs sužinojote? – tęsė misteris Satervaitas. – Tai galvoja visi meilužiai... sako visi meilužiai... Yra vienintelis meilužis...

Jis apsisuko ir vos neatsitrenkė į misterį Kviną. Misteris Satervaitas susijaudinęs nutvėrė jį už rankos ir nutempė į šalį.

– Tai *jūs,* – pasakė. – Tai *jūs* ką tik buvote su ja?

Misteris Kvinas valandėlę palaukė, tada švelniai pasakė:

– Galvokite taip, jei norite.

– O kambarinė jūsų nematė?

– Kambarinė manęs nematė.

– Bet *aš* mačiau. Kodėl?

– Na, kainos, kurią užmokėjote, rezultatas yra toks – jūs matote tai, ko kiti žmonės nemato.

Misteris Satervaitas minutėlę žiūrėjo į jį, nieko nesuprasdamas. Tada staiga pradėjo drebėti kaip epušės lapas.

– Kokia čia vieta? – sušnibždėjo. – Kokia čia vieta?

– Jau sakiau jums anksčiau šiandien. Tai *Mano* alėja.

– Meilužių alėja, – sumurmėjo misteris Satervaitas. – Ir ja eina žmonės.

– Dauguma žmonių, anksčiau ar vėliau.

– Ir jos gale... ką jie randa?

Misteris Kvinas nusišypsojo. Jo balsas buvo labai švelnus. Jis mostelėjo į kotedžo griuvėsius.

– Savo svajonių namą... ar šiukšlyną... Kas atsakys?

Misteris Satervaitas staiga pažiūrėjo į jį. Jį apėmė laukinis pasipiktinimas. Jis pasijuto apgautas, suklaidintas.

– Bet *aš*...– jo balsas sudrebėjo. – *Aš* niekada nėjau jūsų alėja...

– Ir jūs gailitės?

Misteris Satervaitas krūptelėjo. Atrodė, kad misteris Kvinas įgavo labai didelį grėsmingą pavidalą... Misteris Satervaitas susidūrė su kažkuo grasinančiu ir baisiu... Džiaugsmas, Širdgėla, Neviltis.

Ir jo jauki maža siela susitraukė iš išgąsčio.

– Ar jūs gailitės? – misteris Kvinas pakartojo savo klausimą. Jame buvo kažkas baisaus.

– Ne, – mikčiojo misteris Satervaitas. – N-ne.

Ir tada jis staiga atsipeikėjo.

– Bet aš matau dalykus, – suriko jis. – Gal aš buvau tik Gyvenimo stebėtojas, bet matau dalykus, kurių nemato kiti žmonės. Jūs pats tai sakėte, misteri Kvinai...

Bet misteris Kvinas buvo dingęs.

AGATA KRISTI

Agata Kristi (Agatha Christie) išgarsėjo pasaulyje kaip Nusikaltimų karalienė. Jos knygos parduotos daugiau nei milijardo egzempliorių tiražu anglų kalba ir dar milijardo egzempliorių tiražu kitomis keturiasdešimt keturiomis kalbomis. Ji plačiausiai leidžiama visų laikų rašytoja, ją lenkia tik Biblija ir Šekspyras. Ji yra 79 kriminalinių romanų ir trumpų apsakymų rinkinių, 19 pjesių ir 6 romanų, pasirašytų Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu, autorė.

Agata Kristi gimė Torkvėjuje. Jos pirmasis romanas "Paslaptinga afera Stailse" buvo parašytas baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, kurio metu ji tarnavo medicinos seserimi. Tada ji ir sukūrė Erkiulį Puaro, mažąjį belgų seklį, kuriam buvo lemta tapti populiariausiu po Šerloko Holmso sekliu kriminaliniuose romanuose. Romanas buvo išleistas tik 1920 m. "Bodley Head" leidykloje.

Nuo 1920 iki 1926 m. Agata Kristi kasmet išleisdavo po vieną knygą. 1926 m. ji parašė savo šedevrą "Rodžerio Ekroido nužudymas". Tai buvo pirmoji jos knyga, išleista "Harper Collins" leidykloje. Taip prasidėjo autorės ir šios leidyklos bendradarbiavimas, kuris tęsėsi ištisus penkiasdešimt metų. Ši leidykla išleido per septyniasdešimt Agatos Kristi knygų. "Rodžerio Ekroido nužudymas" taip pat tapo pirmąja inscenizuota Agatos Kristi knyga. Pavadinimu "Alibi" ji ilgai buvo rodoma Vest Endo scenoje. "Pelėkautai", įžymiausia jos pjesė, yra ilgiausiai vaidinama pjesė teatro istorijoje.

1971 m. Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Paskutinės jos knygos buvo: "Užuolaida: paskutinė Puaro byla" (1975 m.) ir "Miegantis žudikas" su apgaulingai silpna ponia Marpl (1976 m). Abi knygos tapo bestseleriais. Agata Kristi taip pat parašė keturis nebeletristinius darbus, tarp jų – "Autobiografiją" ir žavingąją "Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni", šlovinančią ekspedicijas, kuriose ji daug kartų dalyvavo su savo vyru archeologu seru Maksu Melovanu.

Agata Kristi
PASLAPTINGASIS MISTERIS KVINAS
Apsakymai

Redagavo Jadvyga DAMBRAUSKIENĖ
Dailininkė Daiva STAŠKEVIČIENĖ
Viršelį maketavo Vaidas RADZICKAS

2000. Užs. Nr. 150. Leidėjas "Sirokas".
Spausdino UAB "Ergos spaustuvė",
P.Vileišio g. 18, 2055 Vilnius

PASLAPTINGAS MISTERIS KVINAS

Namuose vyko paprastas
Naujųjų metų vakarėlis.
Bet misteris Satervaitas,
aistringas žmogiškosios prigimties
stebėtojas, jautė,
kad tą vakarą dar turės
atsiskleisti tikra drama.
Taip ir buvo, nes
po vidurnakčio pasirodė
paslaptingas nepažįstamasis.
Kas gi tas misteris Kvinas?
Ir kodėl jo atsiradimas taip smarkiai
paveikė Eleonorą Portal,
moterį su juodai dažytais plaukais?

Intriguojanti paini paslaptis, kurią dar labiau mistifikuoja iš šešėlių išnyrančio misterio Harlio Kvino nežemiški pasirodymai

